

4 RELIGIA

PORADNIK METODYCZNY
CZWARTA KLASA LICEUM
ORAZ CZWARTA I PIĄTA
KLASA TECHNIKUM

S Z U K A M
M I Ł O Ś C I

Święty Wojciech
wydawnictwo

S Z U K A M M I Ł O Ś C I

PORADNIK METODYCZNY
CZWARTA KLASA LICEUM
ORAZ CZWARTA I PIĄTA KLASA
TECHNIKUM

pod redakcją
ks. dra Radosława Mazura

Święty Wojciech
wydawnictwo

Autorzy katechez

Aleksandra Bryła

Beata Girzyńska

Ks. dr Sebastian Kowal

Anna Koźlik

Łukasz Łukasiak

Paulina Skibiszewska

Koordinator zespołu autorskiego

ks. dr Radosław Mazur

Koordinator projektu Nowe Podręczniki

ks. dr Marcin Wojtasik

Poradnik metodyczny

do nauczania religii rzymskokatolickiej

według podręcznika nr **AZ-34-01/18-PO-18/23**

zgodnego z programem nauczania nr **AZ-3-01/18**

oraz **AZ-4-01/18**

Recenzenci

ks. prof. KUL dr hab. Piotr Goliszek

ks. mgr lic. Piotr Pierzchała

NIHIL OBSTAT

Poznań, 7 czerwca 2023 roku

ks. dr Adam Adamski CO, Cenzor

IMPRIMATUR

Poznań, 7 czerwca 2023 roku

N. 2891/2023

bp Grzegorz Balcerek, Wikariusz Generalny

ks. prałat dr Ireneusz Dosz, Kanclerz Kurii

SPIS TREŚCI

Słowo wstępne | 9

Część 1 | ŻYJĘ, ABY KOCHAĆ

1. Miłość celem życia | 12
2. Uczucia w miłości | 21
3. Pracowitość jako owoc miłości | 29
4. Miłość jest konsekwentna | 36
5. Naśladowanie Boga jest możliwe dzięki miłości | 42
6. Modlitwa językiem miłości | 51
7. „Będziesz miłował...” | 58
8. Kochać siebie – ale jak? | 64

Część 2 | MIŁOŚĆ NIEJEDNO MA IMIĘ

9. MIŁOŚĆ. Dla niej warto żyć! | 72
10. Tak to się zaczęło... | 77
11. Mój obraz Boga | 83
12. Jak siebie samego! | 87
13. Kochać drugiego człowieka | 92
14. Nikt nie zbawi się sam | 97
15. Miłość do ojczyzny | 101
16. Od zauroczenia do decyzji | 107
17. W służbie komunii | 112
18. Dane pod opiekę | 117

Część 3 | PRZYKAZANIE MIŁOŚCI

19. Czy można nakazać miłość? | 125
20. Miłość nieprzyjaciół | 128
21. Kto jest moim bliźnim? | 131
22. Nie słowa, ale czyny | 134

- 23. Modlitwa językiem miłości | 137
- 24. Rachunek sumienia pomocą w ocenie miłości | 140
- 25. Kochać Kościół | 144
- 26. Droga ku powszechnemu braterstwu | 147
- 27. Ekumenizm i dialog międzyreligijny | 151

Część 4 | MIŁOŚĆ CZY MIŁOSTKI?

- 28. Jak być szczęśliwym? | 157
- 29. Można łatwiej. Ale czy lepiej? | 162
- 30. W miłości nie ma nic na skróty | 167
- 31. Ja w centrum – słowo o egoizmie | 171
- 32. Miłość to nie zabawa | 176
- 33. (Za)kochanie? | 182
- 34. Teraz trwają te trzy... | 187
- 35. Zanim powiesz: kocham | 192

Część 5 | BÓG KOCHA CZŁOWIEKA I CHCE JEGO SZCZĘŚCIA

- 36. „Stworzył mężczyznę i niewiastę” (Rdz 1,27) | 198
- 37. Równi i różni | 204
- 38. Powołani do miłości | 210
- 39. Powołani do świętości | 217
- 40. Powołani do życia | 222
- 41. Szczęście za wszelką cenę? | 227
- 42. Niedziela – dzień wdzięczności wobec Stwórcy | 230

Część 6 | W MIŁOŚCI KU SZCZĘŚLIWEJ RODZINIE

- 43. Miłości trzeba się uczyć | 236
- 44. Jak odróżnić miłość od tego, co nią nie jest? | 240
- 45. Dlaczego sakrament małżeństwa? | 243
- 46. Kto jest zdolny do sakramentalnego małżeństwa? | 247
- 47. Świat kobiety i świat mężczyzny, wspólny świat | 251
- 48. Rodzina w planie bożym | 257
- 49. Dziecko darem i zadaniem | 261
- 50. Prawa i obowiązki w rodzinie chrześcijańskiej | 264
- 51. Liturgia Kościoła domowego | 269

Część 7 | ŚPIEWAJCIE PANU PIEŚŃ NOWĄ

- 52.** Bóg stał się człowiekiem | 273
- 53.** Publiczna działalność Jezusa | 279
- 54.** Zaczynij od zmartwychwstania | 286
- 55.** Modlitwa i czyn | 291
- 56.** Do czego potrzebujemy świętych? | 296
- 57.** Rola Kościoła w życiu narodu polskiego | 302

Drodzy Katecheci,

przekazujemy Wam nowy pakiet edukacyjny do nauki religii w czwartej klasie liceum oraz czwartej i piątej klasie technikum opracowany zgodnie z wymogami zawartymi w nowej Podstawie programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce z 9 czerwca 2018 roku, a skonkretyzowanymi w Programie nauczania religii w przedszkolach i szkołach.

Niniejszy poradnik metodyczny wraz z dołączonym do niego pakietem materiałów dodatkowych został przygotowany z myślą o Was. Liczymy, że znajdziecie tu wiele inspiracji, które pomogą Wam przeprowadzić interesujące zajęcia.

W poradniku metodycznym zamieszczono scenariusze lekcji do wszystkich katechez zawartych w podręczniku ucznia. W tym roku opowiadają one o drodze do dojrzałej miłości. Przygotowane przez nas materiały sprzyjają rozmowom, są dobrym punktem wyjścia do dyskusji na liczne tematy interesujące młodych ludzi. Zachęcają też do aktywnego szukania odpowiedzi na pytania związane z wiarą i życiem religijnym.

Tak jak w poprzednich latach, każda jednostka katechetyczna realizowana jest w kilku krokach: ODKRYWAM, SPOTYKAM, ODPOWIADAM, UTRWALAM, MODLĘ SIĘ. Najpierw stawiamy problem (ta część lekcji nosi nazwę ODKRYWAM). Następnie proponujemy Wam i Waszym uczniom spotkanie z osobą, która z tym problemem się mierzyła. Albo z taką, która zaproponowała jakieś rozwiązanie. Trzeci krok – i trzecia część jednostki lekcyjnej: POZNAJĘ – to budowanie wiedzy. Krok czwarty to kształtowanie postaw ucznia i czas na jego osobistą odpowiedź – ta część nosi nazwę ODPOWIADAM. Dalej podpowiadamy, jak utrwalić wiadomości. Przy wielu tematach w podręczniku ucznia znajdziecie jeszcze jeden krok: PODEJMUJĘ WYZWANIE. Proponujemy w nim jakieś działanie lub zostawiamy uczniom coś do przemyślenia, poukładania sobie w głowie. Zwieńczeniem każdej jednostki katechetycznej jest modlitwa. Mamy nadzieję, że uczniowie skorzystają z tej propozycji. Jest też miejsce na notatki – ten podręcznik może służyć również jako zeszyt.

Do poradnika metodycznego przygotowano pakiet materiałów dodatkowych, które zamieściliśmy w niniejszym poradniku (wystarczy kliknąć w podświetlony tekst) oraz na portalu Strefa Katechety. Znajdziecie tam cytaty, prezentacje

multimedialne, karty pracy, teksty do pracy indywidualnej i wspólnej, zdjęcia i ilustracje, które można wyświetlić (korzystając z komputera i rzutnika) bądź wydrukować, i wiele innych.

Dziękujemy za zaufanie!

Autorzy i Wydawca

CZĘŚĆ 1

ŻYJĘ, ABY KOCHAĆ

1

MIŁOŚĆ CELEM ŻYCIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie z chrześcijańską wizją szczęścia, jaką jest dążenie do miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odkrywa, że pragnienie szczęścia, kochania i bycia kochanym są wpisane w serce każdego człowieka,
- > odkrywa, że źródłem miłości jest sam Bóg (1 J 4, 8.16), który przez krzyż Jezusa Chrystusa objawił pełnię miłości (Rz 5,8),
- > tłumaczy, dlaczego powinniśmy odpowiedzieć na tę miłość Chrystusa i jak mamy ją w praktyce realizować,
- > rozumie sens słów św. Matki Teresy z Kalkuty: „Rób małe rzeczy z wielką miłością”.

Postawy: uczeń dąży do szczęścia zgodnie z jego chrześcijańską wizją.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, „burza mózgów”, rozmowa kierowana, praca z tekstem (w grupach), mapa myśli, dyskusja, wysłuchanie utworu muzycznego.

Środki dydaktyczne: teksty do pracy w grupach – załącznik 1, karta pracy, załącznik 2 – orędzie papieża Benedykta XVI, podręcznik, fotografia smutnej kobiety, plakat, piosenka *Nikt Cię nie kocha tak jak ja*¹.

¹ Zob. np. https://www.youtube.com/watch?v=8K3_F6-3GQQ (dostęp: 18.04.2023).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą za wszystkich wątpiących, zagubionych, nieszczęśliwych – o umocnienie w nich wiary, nadziei i miłości.
2. Po modlitwie zapytaj: *Czy idąc ulicą, spotykacie ludzi szczęśliwych? Po czym poznajecie, że ktoś jest szczęśliwy?* Zachęć uczniów do swobodnych wypowiedzi. Następnie zaprezentuj im (wyświetl lub pokaż wydrukowaną) fotografię smutnej kobiety.
3. Po wysłuchaniu odpowiedzi uczniów kontynuuj: *Gdy spotykacie człowieka szczęśliwego, od razu widzicie, że wyróżnia się on na tle innych smutnych, zmęczonych. Często ktoś ma szczęście „wymalowane na twarzy”, nie umie tego ukryć, wręcz „zaraża” nim innych. Wrażliwe oko (i serce) zauważy również nieszczęśliwego człowieka. Patrząc na fotografię smutnej dziewczyny, spróbujcie dopowiedzieć, co się stało. Dlaczego ta dziewczyna wygląda na nieszczęśliwą?*
4. Uczniowie w parach metodą burzy mózgów zapisują możliwe powody smutku kobiety. Po wyznaczonym czasie (ok. 2 minut) poproś kilka grup o odczytanie swoich propozycji.

Podsumuj pracę w parach: *Co jest największym nieszczęściem człowieka? Co najczęściej pojawiało się w waszych wypowiedziach?* (najprawdopodobniej padną odpowiedzi takie jak: choroba, śmierć bliskiej osoby, zła wiadomość, rozstanie z chłopakiem).

Kontynuuj: *Święta Matka Teresa z Kalkuty powiedziała kiedyś: „Gruźlica i rak nie są najgorszymi chorobami. Myślę, że o wiele gorszą chorobą jest bycie niechcianym i niekochanym”.*

Zapytaj, jak uczniowie rozumieją to zdanie i czy się z nim zgadzają.

| SPOTYKAM |

5. Zaproponuj uczniom wysłuchanie świadectwa Dobromira Makowskiego. Jego dzieciństwo było bardzo trudne, ale odnalezienie Jezusa dało mu siłę, by przebaczyć i kochać.

Po wysłuchaniu omów z uczniami historię Dobromira i znajdź w niej najważniejsze momenty.

| POZNAJĘ |

6. Powiedz: *Każdy z nas nosi w sobie pragnienie kochania i bycia kochanym. Przypomniał o tym papież Benedykt XVI, zwracając się do młodzieży w specjalnym orędziu na XXII Światowy Dzień Młodzieży: „Abyście się wzajemnie miłowali, tak jak Ja was umiłowalem” (J 13,34). Za chwilę w mniejszych grupach pochylicie się nad tym orędziem, by odczytać główne przesłanie. Pomocą będą służyć pytania zamieszczone pod tekstem.*

7. Podziel klasę na zespoły czteroosobowe. Rozdaj grupom załącznik 2 – tekst orędzia² i poproś o znalezienie odpowiedzi na zamieszczone poniżej pytania.

Grupa A

Czy można kochać?

Każda osoba odczuwa pragnienie kochania i bycia kochaną. Jednakże jak trudno jest kochać, ileż błędów i niepowodzeń wydaje się być wpisanych w miłość! Są i tacy, którzy powątpiewają czy miłość jest w ogóle możliwa. Ale jeśli nawet braki emocjonalne czy uczuciowe rozczarowania mogą doprowadzać do myślenia, że miłość jest jakąś utopią, jakimś nieosiągalnym snem, to czy można się z tym pogodzić? Nie! Miłość jest możliwa i celem tego mego orędzia jest rozbudzenie w każdym z was, którzy jesteście przyszłością i nadzieją ludzkości, ufności w miłość prawdziwą, wierną i silną; miłość, która rodzi pokój i radość; miłość, która łączy osoby, sprawiając, że czują się one wolne we wzajemnym szacunku. Pozwólcie więc, że razem z wami rozważę trzy momenty szlaku „odkrywania” miłości.

Bóg źródłem miłości

Pierwszy moment dotyczy jedyne go źródła prawdziwej miłości: jest nim Bóg. Wyraźnie ukazuje to św. Jan, stwierdzając, że „Bóg jest miłością” (1 J 4,8.16); nie chce on tym samym powiedzieć jedynie, że Bóg nas kocha, lecz że sama istota Boga jest miłością. Znajdujemy się tutaj wobec najbardziej

² Cyt. za: <http://m.jasnagora.com/wydarzenie-2537> (dostęp: 18.04.2023).

jasnego objawienia źródła miłości, którym jest tajemnica trynitarna: w Bogu, jednym a w trzech Osobach, gdzie istnieje odwieczna wymiana miłości pomiędzy osobami Ojca i Syna, miłość nie jest jakąś energią czy uczuciem, lecz Osobą, jest Duchem Świętym.

Krzyż Chrystusa objawia całkowicie miłość Boga

W jaki sposób objawia się nam Bóg-Miłość? Jesteśmy tutaj w drugim momencie naszego rozważania. Nawet, jeśli w dziele stworzenia znaki Bożej miłości są jasne, to pełne objawienie wewnętrznej tajemnicy Boga dokonuje się poprzez Wcielenie, kiedy to sam Bóg staje się człowiekiem. W Chrystusie, prawdziwym Bogu i prawdziwym Człowieku, poznaliśmy miłość w całej jej okazałości (...). Całkowite i doskonałe objawienie miłości Bożej dokonuje się na Krzyżu, gdzie, jak stwierdza św. Paweł „Bóg okazuje nam swoją miłość właśnie przez to, że Chrystus umarł za nas, gdyśmy byli jeszcze grzesznikami” (Rz 5,8). Każdy z nas może przeto bez ryzyka błędu powiedzieć, że „Chrystus mnie umiłował i samego siebie wydał za mnie” (por. Ef 5,2). Żadne ludzkie życie, odkupione przez Jego krew, nie jest bezużyteczne czy mało wartościowe, gdyż wszyscy jesteśmy osobiciście przez Niego kochani miłością żarliwą i wierną, miłością bez granic (...). Chrystus jest Barankiem Bożym, który bierze na siebie grzech świata i z serca człowieka wykorzenia nienawiść. Oto Jego prawdziwa „rewolucja”: miłość.

Kochać bliźniego jak Chrystus nas kocha

Tak oto dotarliśmy do trzeciego momentu naszego rozważania. Na krzyżu Chrystus wydaje okrzyk: „Pragnę” (J 19,28): objawia tym samym gorące pragnienie miłowania i bycia kochanym przez każdego z nas. Tylko, jeśli zrozumiemy głębię i intensywność tego misterium, uświadomimy sobie konieczność bezzwłocznego ukochania Boga tak, „jak” On nas ukochał. Wymaga to od nas, gdy zajdzie potrzeba, oddania swego życia za braci, wsparci Jego miłością. Już w Starym Testamencie Bóg powiedział: „Będziesz miłował bliźniego jak siebie samego” (Kpł 19,18), lecz nowość Chrystusa polega na tym, że kochać tak, jak On nas ukochał, znaczy kochać wszystkich, bez różnicy, także wrogów, „do końca” (por. J 13,1).

Pytania do tekstu:

- > Co jest celem orędzia papieża Benedykta XVI?

- > Czego dotyczy pierwszy moment szlaku „odkrywania” miłości?
- > W jaki sposób objawiła nam się miłość Boga?
- > Jak mamy naśladować miłość Chrystusa?

Grupa B

Świadkowie miłości Chrystusa

Chciałbym teraz, drodzy młodzi, zatrzymać się na trzech płaszczyznach życia codziennego, gdzie szczególnie jesteście wezwani, by doświadczyć miłości Boga. Pierwszą płaszczyzną jest Kościół, który jest naszą duchową rodziną złożoną ze wszystkich uczniów Chrystusa. Pomni na Jego słowa: „Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali” (J 13,35), napęłniajcie waszym entuzjazmem i waszą miłością działalność parafii, wspólnot, ruchów kościelnych i grup młodzieżowych, do których należycie. Bądźcie gorliwi w poszukiwaniu dobra dla innych i wierni podjętym obowiązkom. Nie wahajcie się wyrzekać z radością niektórych waszych przyjemności, podejmujcie chętnie konieczne ofiary, dawajcie świadectwo waszej wiernej miłości do Jezusa, głosząc Jego Ewangelię, zwłaszcza wśród waszych rówieśników.

Przygotować się do przyszłości

Drugą płaszczyzną, na której jesteście wezwani, by wyrażać miłość i w niej wzrastać, jest wasze przygotowanie do przyszłości, która na was czeka. Jeśli jesteście narzeczonymi, Bóg ma plan miłości dla waszej przyszłości jako pary i jako rodziny; istotne jest więc, abyście go z pomocą Kościoła odkryli, wolni od rozpowszechnionych przesądów, że chrześcijaństwo ze swoimi przykazaniami i zakazami, rzuca przeszkody wobec radości kochania i zabrania szczególnie doświadczenia pełnego szczęścia, jakiego mężczyzna i kobieta szukają we wzajemnej miłości. Miłość mężczyzny i kobiety jest podstawą ludzkiej rodziny a związek stworzony przez mężczyznę i kobietę ma swój fundament w pierwotnym Bożym planie (por. Rdz 2, 18–25). Uczyć się kochać jako para jest cudowną drogą, która wymaga jednak zaangażowanych ćwiczeń. Okres narzeczeństwa, zasadniczy w tworzeniu pary, jest czasem oczekiwania i przygotowania, który winien być przeżywany w czystości gestów i słów. To pozwala dojrzewać w miłości, w zatroskaniu i uwadze skierowanej w stronę drugiego; pomaga ćwiczyć panowanie nad sobą, rozwijać szacunek wobec drugiego, wszystkie cechy

prawdziwej miłości, która nie szuka najpierw własnego zaspokojenia ani własnego dobra. We wspólnej modlitwie prosicie Pana, aby strzegł i wzbogacał waszą miłość oraz oczyszczał ją z wszelkiego egoizmu. Nie wahajcie się szczerze odpowiedzieć wołaniu Pana, by małżeństwo chrześcijańskie stało się prawdziwym i własnym powołaniem Kościoła. Jednocześnie, drodzy chłopcy i drogie dziewczęta, bądźcie gotowi powiedzieć „tak”, jeśli Bóg wezwie was na drogę kapłaństwa służebnego lub życia konsekrowanego. Wasz przykład będzie odważnym umocnieniem dla wielu innych waszych rówieśników, którzy poszukują prawdziwego szczęścia.

Wzrastać w miłości każdego dnia

Trzecia płaszczyzna zaangażowania, która pociąga za sobą miłość to życie codzienne, razem z jego licznymi relacjami. Odnoszę się tu w szczególności do rodziny, szkoły, pracy oraz czasu wolnego. Drodzy młodzi, pielęgnujcie wasze talenty nie tylko, aby zdobyć pozycję społeczną, ale także, aby innym pomagać „wzrastać”. Rozwijajcie wasze zdolności nie tylko, aby stać się „konkurencyjni” i „produktywni”, ale by być „świadkami miłości” (...). Duch Święty niechaj uczyni was twórczymi w miłości, wytrwałymi w zadaniach, które podejmujecie i odważnymi w waszych inicjatywach, byście mogli wnieść wasz wkład w tworzenie „cywilizacji miłości”. Horyzont miłości jest rzeczywiście bez granic: jest nim cały świat.

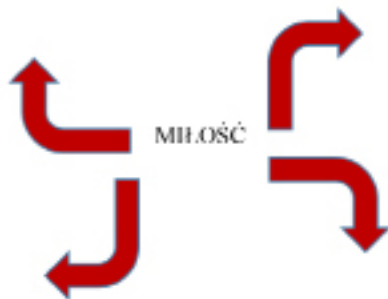
Pytania do tekstu:

- > W czym ma się realizować bycie świadkiem miłości Chrystusa w Kościele?
- > Czym powinien się charakteryzować czas narzeczeństwa?
- > Jaka decyzja może stać się odważnym umocnieniem dla rówieśników poszukujących prawdziwego szczęścia?
- > Jak tworzyć „cywilizację miłości” na co dzień?

| ODPOWIADAM |

8. Po wyznaczonym czasie (ok. 10 minut) na zapoznanie się z tekstem orędzia oraz odnalezienie odpowiedzi na pytania zaproponuj podsumowanie w postaci stworzenia wspólnej „mapy myśli”.

Uczniowie zgłaszają się i odpowiednio uzupełniają schemat:

| UTRWALAM |

9. Zachęć do ułożenia notatki do zeszytu z rozsypanki:

„Bóg stworzył / każdej istoty ludzkiej”./ i podobieństwo;/ Miłość jest podstawowym/ powołał go jednocześnie / na swój obraz; / powołując go do istnienia /do miłości /i wrodzonym powołaniem / człowieka /z miłości,

Rozwiązanie: „Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo; powołując go do istnienia z miłości, powołał go jednocześnie do miłości. Miłość jest podstawowym i wrodzonym powołaniem każdej istoty ludzkiej”³.

9. Poleć uczniom przeczytanie krótkiego opowiadania Bruno Ferrero *Sąd ostateczny* z podręcznika (część POZNAJĘ):

Po wypełnieniu prostego i pogodnego życia zmarła pewna kobieta i znalazła się natychmiast w długiej i uporządkowanej procesji osób, które przesuwały się powoli w stronę Najwyższego Sędziego. Przesunąwszy się do połowy kolejki, coraz bardziej przysłuchiwała się słowom Boga. Słyszała, jak Bóg mówił do kogoś:

– Ty, co pomogłeś, kiedy miałem wypadek na drodze, i zawiozłeś mnie do szpitala, wstąp do mojego Raju.

Potem mówił do kogoś innego:

– Ty, co bez żadnego zysku pożyczyłeś wdowie pieniądze, wstąp, aby otrzymać wieczną nagrodę.

A potem znów:

---

³ Z adhortacji apostolskiej Ojca świętego Jana Pawła II *Familiaris Consortio* o zadaniach rodziny chrześcijańskiej w świecie współczesnym, nr 11.

– Ty, który wykonywałeś bezpłatnie bardzo skomplikowane operacje chirurgiczne, pomagając mi przynosić wielu ludziom nadzieję, wstąp do mego Królestwa.

I tak dalej.

Uboga kobieta przeraziła się bardzo, bowiem – choć wysilała się jak tylko mogła – nie była w stanie przypomnieć sobie żadnego szczególnego dokonania w swoim życiu.

Przepuściła nawet kolejkę, by mieć więcej czasu na penetrowanie swojej pamięci, ale nie wymyśliła niczego ważnego. Pewien uśmiechnięty, ale stanowczy anioł nie pozwolił jej ponownie przepuścić długiej kolejki.

Z bijącym sercem i z wielkim strachem dotarła przed oblicze Boga. Ogarnął ją natychmiast swoim uśmiechem.

– Ty, która prasowałaś wszystkie moje koszule... Dziel się moją Radością! Często jest nam bardzo trudno wyobrazić sobie rzeczy nadzwyczajne w sposób zwyczajny⁴.

10. Zachęć uczniów, by w ramach zadania domowego przygotowali plakat z myślą św. Matki Teresy z Kalkuty „Rób małe rzeczy z wielką miłością” i ozdobili go według własnego pomysłu.

| MODLĘ SIĘ |

11. Włącz piosenkę *Nikt Cię nie kocha tak jak Ja* w ramach katechezy lub zachęć uczniów do indywidualnej modlitwy wieczornej w domu sam na sam z tym utworem. Niech będzie to zachęta do indywidualnej odpowiedzi na miłość Jezusa.

Ile czekałem na tę chwilę
Ile czekałem, byś zechciał przyjąć Mnie
Ile czekałem, byś się odezwał
Byś w me ramiona w końcu wtulił się

Ja wiem dobrze, co przeżywasz
Wiem też dobrze, czemu płaczesz
I znam dobrze Twe cierpienie
Bo nigdy nie opuściłem Ciebie

---

⁴ Bruno Ferrero, *Czy jest tam ktoś? Krótkie opowiadania dla ducha*.

Nikt Cię nie kocha tak jak Ja
Nikt Cię nie kocha tak jak Ja
Popatrz na krzyż, oto dowód mej miłości

Nikt Cię nie kocha tak jak Ja
Nikt Cię nie kocha tak jak Ja
Nikt Cię nie kocha tak jak Ja

Ja wiem, co chcesz Mi powiedzieć
Chociaż czasem nic nie mówisz
Wiem też dobrze to, co czujesz
Choć tym ze Mną się nie dzielisz

Przy Twym boku wciąż kroczyłem
W trudnych chwilach niosłem Ciebie
Wiedz, że robię to, bo Jestem
Twym najlepszym przyjacielem!⁵

---

⁵ Tekst oryginalny: Martin Valverde, wykonanie coveru: zespół Guadalupe.

2

UCZUCIA W MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie oceny moralnej uczuć ludzkich.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje i opisuje uczucia ludzkie,
- > wykazuje, że uczucia to naturalne elementy psychiki każdego człowieka,
- > wyjaśnia, kiedy uczucia nabierają wartości moralnej.

Postawy: uczeń rozwija umiejętność panowania nad własnymi emocjami; kształtuje w sobie postawę bezinteresowności i odpowiedzialności.

Metody i techniki: praca z tekstem biblijnym, burza mózgów, praca w grupach „wędrujące kartki”.

Środki dydaktyczne: ankieta, karta pracy, teksty biblijne oraz fragmenty KKK – załącznik 1.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaczynij spotkanie modlitwą.
2. Wprowadź uczniów w tematykę zajęć. Wyznacz ucznia do przeczytania informacji w podręczniku na temat inteligencji emocjonalnej.

Czym jest inteligencja emocjonalna? To zdolność do rozpoznawania własnych i cudzych emocji oraz do wykorzystywania ich jako wskazówek przy podejmowaniu decyzji. Inteligencja emocjonalna w równym stopniu przyczynia się do powodzenia jednostki, co tradycyjna miara, jaką jest iloraz

inteligencji. Wykazano, że świadomość emocji jest silnie skorelowana z większą odpornością w sytuacjach stresowych, z osiąganiem lepszych wyników w pracy, z większymi umiejętnościami zarządzania i negocjowania, z budowaniem trwalszych relacji w rodzinie¹.

3. Powiedz: *Inteligencja emocjonalna jest bardzo ważna, dlatego będziemy chcieli dziś przyjrzeć się naszym uczuciom. Po to, by umieć je nazwać, docenić je i ocenić. Spróbujemy poszukać odpowiedzi na pytanie: Kiedy odczuwany przeze mnie gniew (obojętny moralnie) może przerodzić się w grzech?*

| SPOTYKAM |

4. Zaproponuj „burzę mózgów” na temat ludzkich uczuć.

Wersja A – tradycyjnie, na tablicy do słowa „UCZUCIE” uczniowie dopisują swoje pomysły.

Wersja B – korzystając z aplikacji MENTIMETER i swoich telefonów komórkowych uczniowie mają wpisać pięć znanych sobie emocji/uczuć. Powstanie mapa uczuć, która wyróżni te, które najczęściej się powtarzały w odpowiedziach uczniów.

5. Po zakończeniu pracy odczytaj wszystkie hasła i podsumuj tę część lekcji za pomocą tekstu z podręcznika:

Czy spotkałeś się kiedyś z krytyką swoich uczuć? Czy ktoś ci powiedział, że nie możesz się gniewać? Że złość jest zła? Niektóre uczucia są przyjemne, inne mniej. Ale nie ma uczuć dobrych i złych. One po prostu są. Można je porównać do znaków drogowych, które przekazują nam ważne informacje. Nie trzeba tłumaczyć, co może się stać, gdy jadąc samochodem, zignorujemy znaki ostrzegawcze. Tak samo jest z emocjami. O czym może nas informować odczuwany gniew? Może o tym, że ktoś właśnie przekroczył

---

¹ Na podstawie: Tiffany Watt Smith, *Księga ludzkich uczuć*, Warszawa 2017, s. 27.

nasze granice prywatności (np. brat przeczytał nasz pamiętnik) i po prostu nie zgadzamy się na to?

Jaką funkcję pełni w nas strach? W niektórych sytuacjach może nas uchronić przed utratą zdrowia, życia – gdy np. pada propozycja sięgnięcia po narkotyki lub jazdy z pijanym kierowcą.

Co dobrego możemy powiedzieć o zazdrości? Może odczuwając ją, zmobilizujesz się do osiągnięcia tego, czego pragniesz? Niech to uczucie wywoła w tobie energię do działania, a nie powód do narzekania.

Warto docenić wszystkie nasze uczucia, choć oczywiście łatwiej się spotkać z tymi przyjemnymi. Pamiętaj, że i te mniej komfortowe czemuś służą. Jak nimi mądrze pokierować?

6. Wykonajcie ćwiczenie: „emocje i ich funkcje”.

Polecenie: Przyjrzyj się poniższym opisom. Przyporządkuj odpowiednią nazwę emocji do jej funkcji.

A. Pojawia się w sytuacji, kiedy nasze przewidywania nie spełniają się lub po prostu spotyka nas coś niespodziewanego. W połączeniu z radością daje zachwyt, a ze smutkiem – rozczarowanie. Może mieć różne natężenie, od lekkiego zdziwienia po panikę.

B. Jest to jedna z emocji najbardziej zbliżonych do rezygnacji i pogodzenia się z losem. Ogarnia nas, kiedy wydarza się coś nieodwracalnego: kiedy tracimy coś lub kogoś.

C. W XVII wieku filozof Benedykt Spinoza powiązał tę emocję z tym, co przypadkowe i nieprzewidziane. Ogarnia nas, kiedy coś jest lepsze niż mogło nam się wydawać.

D. Ta emocja informuje, że zostaliśmy potraktowani nie fair, naruszono nasz system wartości, zasady, czasem własność materialną; mobilizuje do działania, wyzwala energię.

E. Informuje nas o niebezpieczeństwie. Wysyła sygnał: uciekaj albo walcz; pojawia się w sytuacji realnego zagrożenia.

Odpowiedzi:

a – zaskoczenie

b – smutek

- c – radość
- d – złość
- e – strach

Podsumuj: Warto docenić nasze uczucia. Łatwiej nam się oczywiście tymi przyjemnymi. Chcielibyśmy ich często doświadczać, ale i te mniej przyjemne uczucia są po coś. Właśnie to odkryliście. Cała sztuka polega jednak na tym, by mądrze nimi kierować. By to nie one trzymały naszą kierownicę życia, ale żebyśmy to my dobrze nimi kierowali. Jak tego dokonać? Podpowiedzi poszukamy m.in. w Piśmie Świętym.

| POZNAJĘ |

7. Podziel uczniów na 4 grupy. Będą pracować metodą „wędrujące kartki”.

Każda grupa otrzymuje kartkę A4 podzieloną na 4 części. Po uzupełnieniu pierwszego pola każda grupa przekazuje kartkę do grupy siedzącej obok, w drugim i kolejnych zadaniach również, aż po wykonaniu przez grupy 4 zadań, kartka wróci do „właścicieli”.

Zad. 1	Zad. 2
Zad. 3	Zad. 4

Zad. 1. Zilustrujcie dane uczucie/daną emocję:

Grupa 1: gniew

Grupa 2: lenistwo

Grupa 3: strach

Grupa 4: zazdrość

Zad. 2. Kiedy dane uczucie może nam się „wymknąć spod kontroli”? Kiedy nabiera wartości moralnej, czyli kiedy przekracza granicę grzechu, zaniedbania? Wpiszcie przykłady.

[np. gdy kogoś w gniewie pobijemy lub słowem wyrządzimy mu krzywdę; gdy przez lenistwo zaniedbujemy nasze obowiązki; gdy ze strachu nie rozwijamy swoich talentów, pasji; gdy przez zazdrość kradniemy komuś jakąś rzecz itp.].

Zad. 3. Jak panować nad tym uczuciem, żeby ono nami nie zawładnęło? Wypiszcie przesłanie w formie dobrej rady z danego cytatu pochodzącego z Biblii (niektóre z cytatów umieszczono również w podręczniku). Wykorzystaj załącznik 1.

Grupa 1

Ef 4,26: Gniewajcie się, ale nie grzeszcie: niech nad waszym gniewem nie zachodzi słońce!

Rada: [np. niech szybko dojdzie do zgody, nie trzymaj urazy w sobie]

Prz 25,28: Miastem odkrytym, bez murów, jest człowiek nieopanowany.

Rada: [panuj nad sobą, a będziesz dobrze chroniony przed złem]

Prz 22,24–25: Nie wiąż się z człowiekiem gniewliwym, nie obcuć z człowiekiem porywczym, byś do dróg jego nie przywykł i nie zgotował pułapki na swe życie.

Rada: [np. unikaj złego towarzystwa, kto z kim przestaje...]

Grupa 2

Prz 10,4: Ręka leniwa sprowadza ubóstwo, ręka zaś pilnych wzbogaca.

Rada: [np. Bez pracy nie ma kołaczy/ chcesz osiągnąć bogactwo – pracuj]

Prz 6,6–8: Do mrówki się udaj, leniwcze, patrz na jej drogi – bądź mądry: nie znajdziesz u niej zwierznika ni stróża żadnego, ni pana, a w lecie gromadzi swą żywność i zbiera swój pokarm we żniwa.

Rada: [nie czekaj na rozkazy, sam od siebie wymagaj]

Prz 18,9: Nawet ten, kto w pracy niedbały, jest bratem niszczyciela.

Rada: [twoja praca jest ważna, przykładaj się do niej]

Grupa 3

Iz 41,10: Nie lękaj się, bo Ja jestem z tobą; nie trwóż się, bom Ja twoim Bogiem. Umacniam cię, jeszcze i wspomagam, podtrzymuję cię moją prawicą sprawiedliwą.

Rada: [Bóg Ci pomaga, pamiętaj o tym]

Ps 56,12: Bogu ufam, nie będę się lękał: cóż może mi uczynić człowiek?

Rada: [zaufaj Bogu]

Joz 1,9: Czyż ci nie rozkazałem: Bądź mężny i mocny? Nie bój się i nie lękaj, ponieważ z tobą jest Pan, Bóg twój, wszędzie, gdziekolwiek pójdziesz

Rada: [Bóg chce byśmy byli mężni, On jest z nami, nie masz się czego bać]

Grupa 4

Ga 5,26: Nie szukajmy próżnej chwały, jedni drugich drażniąc i wzajemnie sobie zazdroszcząc.

Rada: [nie szukajmy próżnej chwały]

Hbr 13,5: Postępowanie wasze niech będzie wolne od chciwości na pieniądzu: zadowalajcie się tym, co macie. Sam bowiem powiedział: Nie opuszczę cię ani pozostawię.

Rada: [cieszymy się z małych rzeczy, Bóg się o nas troszczy]

Jk 3, 16: Gdzie bowiem zazdrość i żądza sporu, tam też bezład i wszelki występki.

Rada: [chcesz uniknąć grzechu, unikaj żądz]

Zad. 4. Przedstaw w formie rysunkowej wybrany pomysł na to, jak panować nad danym uczuciem.

Po wykonanej pracy (ok. 15 minut) zespoły dzielą się swoimi pomysłami, przedstawiają sposoby na to, jak pokierować danym uczuciem, żeby nami nie zawładnęło.

| ODPOWIADAM |

8. Poproś uczniów o przeczytanie fragmentów biblijnych oraz z Katechizmu Kościoła katolickiego na temat uczuć ludzkich.

Bogu ufam, nie będę się lękał; cóż może mi uczynić człowiek? (Ps 56,12)

Nie szukajmy próżnej chwały, jedni drugich drażniąc i wzajemnie sobie zazdroszcząc. (Ga 5,26)

Postępowanie wasze niech będzie wolne od zachłanności na pieniądze: zadowalajcie się tym, co macie. Sam Bóg bowiem powiedział: Nie opuszczę cię ani pozostawię. (Hbr 13,5)

Gdzie bowiem zazdrość i żądza sporu, tam też bezład i wszelki występpek. Jk 3,15

W Biblii i nauczaniu Kościoła znajdziemy wiele cennych wskazówek pomagających nam zrozumieć bogaty i skomplikowany świat emocji. Uczucia są naturalnymi składnikami psychiki ludzkiej, stanowią obszar przejściowy i zapewniają więź między życiem zmysłowym a życiem ducha. Nasz Pan wskazuje na serce człowieka, jako na źródło, z którego rodzą się uczucia. Z wnętrza bowiem, z serca ludzkiego pochodzą złe myśli, nierząd, kradzież, zabójstwa, cudzołóstwa, chciwość, przewrotność, podstęp, wyuzdanie, zazdrość, obelgi, pycha, głupota. Całe to zło z wnętrza pochodzi i czyni człowieka nieczystym. (KKK 1764)

„Kochać, znaczy chcieć dla kogoś dobra” (Św. Tomasz z Akwinu, *Summa teologii*, I-II, 26,4). Wszystkie inne uczucia mają swoje źródło w tym pierwotnym poruszeniu serca człowieka ku dobru. Uczucia same w sobie nie są ani dobre, ani złe. Nabierają one wartości moralnej w takiej mierze, w jakiej faktycznie zależą od rozumu i od woli. Doskonałość dobra moralnego lub ludzkiego wymaga, by rozum kierował uczuciami (por. Tomasz z Akwinu, *Summa teologii*, I-II, 24,3). (KKK1767)

Uczniowie na podstawie tekstów z podręcznika tworzą krótką notatkę do zeszytu. Jeśli mają pytania czy wątpliwości – podejmij z nimi rozmowę.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Poproś uczniów, by w chwili ciszy każdy z nich pomyślał o jednym uczuciu, nad którym powinien bardziej panować i nad którym podejmie pracę. Przeczytaj tekst z części „Podejmuję wyzwanie” z podręcznika:

Zastanów się: nad jakim uczuciem brakuje ci kontroli? Które uczucie przeszkadza ci w codziennym funkcjonowaniu wśród bliskich, znajomych? Podejmij wyzwanie i spróbuj od dziś kierować swoimi uczuciami w sposób kontrolowany. Jest to praca nie na jutro, nie za tydzień, ale na całe życie. Pamiętaj, że Bóg jest z tobą i chce ci pomagać. Powiedz mu o tym w chwili ciszy.

| MODLĘ SIĘ |

10. Za modlitwę mogą posłużyć słowa zapisane w *Dzienniczku* św. Faustyny Kowalskiej².

„Podczas Mszy św. ujrzałam Jezusa rozciągniętego na krzyżu – i powiedział mi: Uczennico Moja, miej wielką miłość do tych, którzy ci zadają cierpienie, czyń dobrze tym, którzy cię nienawidzą. Odpowiedziałam: O mój Mistrzu, przecież Ty widzisz, że nie mam uczucia miłości dla nich, i to mnie martwi. Jezus mi odpowiedział: Uczucie nie zawsze jest w twojej mocy; poznasz po tym, czy masz miłość, jeżeli po doznanych przykrościach i przeciwnościach nie tracisz spokoju, ale modlisz się za tych, od których doznałaś cierpienia, i życzysz im dobrze”.

---

² Św. Faustyna, *Dzienniczek*, 1628.

3

PRACOWITOŚĆ JAKO OWOC MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie wartości pracy człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia sens pracy ludzkiej,
- > zauważa zagrożenie jakim dla rodziny jest pracoholizm, bezrobocie, nieuczciwość w pracy,
- > wymienia przykłady akcji charytatywnych, społecznych zwalczających ubóstwo i głód.

Postawy: uczeń szanuje ludzką pracę, troszczy się o dobro wspólne, kształtuje postawę sprawiedliwości i solidarności społecznej.

Metody i techniki: pogadanka, praca w grupach, praca z tekstem.

Środki dydaktyczne: tekst przemówienia Jana Pawła II, cytaty o pracy, opowiadanie Bruno Ferrero *Rachunek dla mamy*.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą za ty, których kochamy i tych, których kochamy jeszcze za mało.
2. W formie pogadanki z uczniami spróbuj wyjaśnić dzisiejszy temat lekcji. Nie zapisuj go jeszcze na tablicy.

Zadaj następujące pytania:

Kto zrobił ci dziś kanapkę do szkoły? Kto wyprasował twoje ubrania?

Kto cię podwiózł do szkoły/dał pieniądze na bilet?

Kto opłaca internet/koszty telefonu/odzieży itp.?

Ile płacisz za nocleg/zużycie wody/ prądu w domu itp.?

Powiedz: Pytania wydają ci się dziwne? Rzeczywiście! Dlaczego? Bo troska rodziców/rodzica o ciebie jest darmowa, wypływa z miłości, poczucia odpowiedzialności. Wiadomo, że mama/tata pracuje w domu, nie oczekując od nas zapłaty. To naturalne. Co jednak może być naszą formą wdzięczności?

(okazana miłość, przytulenie, słowo „dziękuję”, „doceniam to co robisz”, pomoc w domowych obowiązkach)

We wprowadzeniu może ci pomóc również tekst z podręcznika z części „Odkrywam”:

Czy zastanawiałeś się, ile zawdzięczasz pracowitości innych osób? Ile codziennie otrzymujesz dzięki staraniom rodziców, nauczycieli, wychowawców, a także dzięki pani w sklepie, kurierowi czy osobie sprzątającej klatkę schodową? Powiesz, że to ich obowiązek? Spójrzmy dziś jednak na te zwykłe sytuacje jak na możliwość docenienia pracy każdej z tych osób. Jest to też okazja, by zapytać siebie: w jaki sposób kiedyś będę służył innym swoją pracą?

Dopiero teraz zapisz temat katechezy.

3. Poproś uczniów, aby każdy wybrał cytat z części „Spotykam” w podręczniku, który odpowiada jego spojrzeniu na pracę. Chętni uczniowie uzasadniają swój wybór.

„Coś jest nie tak z moim wzrokiem. Jakoś nie widzę siebie w pracy”. Teddy Bergerson

„Wybierz pracę, którą kochasz, a nie będziesz pracować ani jednego dnia przez całe życie”. Konfucjusz

„Choć człowiek niejednokrotnie narzeka na pracę, nie może się bez niej obejść”. Antoni Kępiński

„Osoba pracująca powinna również mieć czas na odświeżenie się, przebywanie z rodziną, zabawę, czytanie, słuchanie muzyki, uprawianie sportu. Kiedy praca nie pozostawia miejsca na zdrowy wypoczynek, odpoczynek regenerujący, wówczas staje się niewolnictwem”. Papież Franciszek

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by w grupach czteroosobowych zrealizowali następujące zadania:

Grupa 1

Wypisz codzienne problemy rodziny, gdzie jeden z rodziców jest pracocholikiem. Co może być konsekwencją takiego podejścia do pracy?

Grupa 2

Wypisz codzienne problemy rodziny, gdzie występuje bezrobocie.

Co może być konsekwencją takiego utrzymującego się stanu?

Grupa 3

Wypisz codzienne problemy rodziny, gdzie sposobem „zarabiania” są kradzieże, oszustwa. Jakie konsekwencje mogą spotkać taką rodzinę?

Podsumuj: Aby rodzina dobrze funkcjonowała, potrzeba pracy, która pozwala utrzymać rodzinę. Nie można jednak popadać w skrajność – pieniądze, to nie wszystko. Trzeba dbać o odpoczynek, mieć czas dla rodziny, przyjaciół, rozwijanie swoich pasji. Pisał o tym m.in. Jan Paweł II w liście skierowanym do Światowego Ruchu Chrześcijańskich Ludzi Pracy.

| POZNAJĘ |

5. Po wprowadzeniu w biblijną myśl dotyczącą pracy i wypoczynku, poproś uczniów o przeczytanie fragmentu listu Jana Pawła II (część „Poznaję” w podręczniku) oraz odpowiedzenie na pytania umieszczone poniżej.

List do uczestników zgromadzenia generalnego Światowego Ruchu Chrześcijańskich Ludzi Pracy

Misja ludzi polega na tym, że mają przez pracę budować świat sprawiedliwy i braterski, w którym ludzie pracy doczekają się uznania swojej godności i należnego im miejsca w społeczeństwie. Troszcząc się o rzeczywistość stworzoną, chronią i rozwijają dobra ziemi. W ten sposób praca zwraca ich ku Bogu, bo kontynuują oni Jego stwórcze dzieło i przyczyniają się do realizacji Bożego zamysłu w dziejach. Praca zwraca też człowieka ku braciom, ponieważ jest praktyką miłości bliźniego oraz daje całemu społeczeństwu możliwość korzystania z trudu każdego człowieka. Chociaż praca zajmuje ważne miejsce w życiu człowieka, nie jest dla niego wszystkim. W trosce o zachowanie równowagi w ludzkim życiu należy przywiązywać odpowiednie znaczenie do czasu wolnego, do życia osobistego i rodzinnego, do odpoczynku niedzielnego, który pozwala człowiekowi zwrócić się ku Bogu, aby mógł intensywniej przeżywać każdą chwilę swego życia. Troska ta nie powinna się koncentrować na nabywaniu i niepoohamowanej konsumpcji dóbr, zbyt często uważanych za podstawową motywację ludzkiej pracy, ale powinna zwracać ludzkie życie także w innych kierunkach¹.

Pytania do tekstu:

Wymień cele pracy ludzkiej.

Kiedy można powiedzieć, że człowiek poprzez pracę kontynuuje stwórcze dzieło Boga?

Podaj przykłady zawodów, dzięki którym całe społeczeństwo czerpie dobro (zawody w służbie innym).

Jak troszczyć się o równowagę między pracą a życiem osobistym?

Na koniec podsumuj wypowiedzi uczniów.

6. Pogadanka: *Jak w waszym przyszłym zawodzie możecie praktykować miłość bliźniego?* Pozwól na swobodne wypowiedzi uczniów.

Możesz podsumować w ten sposób: W każdej pracy możemy praktykować miłość bliźniego. Każdy, kto dobrze wykonuje swoje obowiązki, przyczynia się do budowania dobra wspólnego. Począwszy od pani sprzątajacej klatkę

---

¹ Jan Paweł II, List do uczestników zgromadzenia generalnego Światowego Ruchu Chrześcijańskich Ludzi Pracy, Rzym 7 maja 2000, cyt. za: <https://jp2online.pl/obiekt/list-do-uczestnikow-zgromadzenia-generalnego-swiatowego-ruchu-chrzcijanskich-ludzi-pracy;T2JqZWN0-OjE5OTE=> (dostęp: 12.06.2023).

schodową, poprzez mechanika, listonosza, kierowcę autobusu, nauczyciela, lekarza, adwokata, po naukowca, polityka itp. Od odpowiedzialności i rzetelności innych zależy nasze zdrowie, często życie. Podobnie będzie kiedyś z Wami. Od Waszego podejścia do pracy będzie zależała przyszłość najbliższych, ale i społeczeństwa wokół nas. Warto ćwiczyć w sobie już teraz takie cechy jak odpowiedzialność, rzetelność, cierpliwość. To jest mile widziane w każdej pracy, kimkolwiek będziecie.

| ODPOWIADAM |

7. Powiedz: *Jak czytamy w Biblii, „godzien jest robotnik swojej zapłaty” (1Tm 5, 18). Nic dziwnego, że jednym z grzechów wołających o pomstę do nieba jest odmowa zapłaty należnej za pracę. Ale istnieje jeszcze inna, bardzo szlachetna forma pracy, gdzie nie oczekujemy wynagrodzenia. Jest nią wolontariat. Wiele osób młodych działa w różnego rodzaju grupach wolontariatu. Czy jesteście w stanie wymienić formy pomocy, które możecie praktykować bezinteresownie, z miłości do bliźnich?*

[możliwe odpowiedzi: zbiórki żywności, pomoc dzieciom w odrabianiu lekcji na świetlicy, wolontariat misyjny, pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, w hospicjach]

8. Wyjaśnij zadanie do pracy w grupach: *Stwórzcie zarys akcji charytatywnej na rzecz wybranej jednostki/osoby potrzebującej. Wyobraźcie sobie, że wasza grupa ma zająć się organizacją tej akcji. Jaka będzie formuła akcji charytatywnej, kto i za co będzie odpowiedzialny?*

Po wyznaczonym czasie (ok. 10 minut), grupy przedstawiają na forum swoje pomysły.

Docień aktywność uczniów na dzisiejszej katechezie ocenami.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Zaproponuj uczniom jedno z dwóch poniższych zadań:

Zadziałaj tak, by choć jeden z pomysłów zrealizować w szkole. Będzie to faktyczne potwierdzenie, że pracowitość jest owocem miłości.

lub

Przeczytaj i zastanów się nad przesłaniem opowiadania Bruno Ferrero (podręcznik, część „Odpowiem”).

Ktoregoś wieczoru, gdy mama przygotowywała kolację, jedenastoletni syn stanął w kuchni, trzymając w ręku kartkę. Z oficjalną miną dziecko podało kartkę matce, która wytarła sobie ręce w fartuch i przeczytała,

co było napisane:

„za wyrwanie chwastów na ścieżce: 5.000 lirów,
za uporządkowanie mojego pokoju: 10.000 lirów,
za kupienie mleka: 1.000 lirów,
za pilnowanie siostrzyczki (trzy popołudnia): 15.000 lirów,
za otrzymanie dwukrotnie najlepszego stopnia: 10.000 lirów,
za wyrzucanie śmieci co wieczór: 7.000 lirów.
Razem: 48.000 lirów”.

Mama spojrzała czule w oczy syna. Jej umysł pełen był wspomnień. Wzięła długopis i na drugiej stronie kartki napisała:

„za noszenie ciebie w łonie przez 9 miesięcy: 0 lirów,
za wszystkie noce spędzone przy twoim łóżku, gdy byłeś chory: 0 lirów,
za te wszystkie chwile pocieszania ciebie, gdy byłeś smutny: 0 lirów,
za wszystkie osuszone twoje łzy: 0 lirów,
za to wszystko, czego ciebie nauczyłam dzień po dniu: 0 lirów,
za wszystkie śniadania, obiady, kolacje, podwieczorki i śniadania do szkoły: 0 lirów,
za życie, które ci daję każdego dnia: 0 lirów”.

Matka, uśmiechając się, podała kartkę synowi. Ten przeczytał to, co napisała,

i otarł sobie dwie duże łzy, które pojawiły się w jego oczach. Odwrócił kartkę i na swoim rachunku napisał: Zapłacono. Potem chwycił mamę za szyję i obsypał ją pocałunkami.

Gdy skończyła, matka z uśmiechem podała kartkę synowi. Ten przeczytał to, co napisała i otarł sobie dwie duże łzy, które pojawiły się w jego oczach. Odwrócił kartkę i na swoim rachunku napisał: Zapłacono. Potem chwycił mamę za szyję i obsypał ją pocałunkami².

---

² Bruno Ferrero, *Rachunek dla mamy*, w: tegoż, *Czasami wystarcza promyk słońca. Krótkie opowiadania dla ducha*, przeł. A. Gryczyńska, Warszawa 2001, s. 46–47.

| MODLĘ SIĘ |

10. Lekcję zakończ modlitwą za wstawiennictwem św. Josemarii.

O Boże, który za przyczyną Najświętszej Maryi Panny udzieliłeś niezliczonych łask świętemu księdzu Josemarii, obierając go za swoje najwierniejsze narzędzie do założenia Opus Dei, drogi do świętości przez pracę zawodową i wypełnianie codziennych obowiązków chrześcijanina, spraw łaskawie, żebym ja także potrafił każdą chwilę i sytuację w moim życiu wykorzystać jako sposobność do miłowania Ciebie i służenia Kościołowi, Papieżowi i wszystkim duszom z radością i prostotą serca, oświetlając drogi ziemskie światłem wiary i miłości. Przez wstawiennictwo świętego Josemarii udziel mi łaski, o którą Cię proszę (wymień swoją prośbę). Amen.

4

MIŁOŚĆ JEST KONSEKWENTNA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie modlitwy jako drogi przemiany człowieka.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > ukazuje wartość modlitwy w kształtowaniu dojrzałej miłości,
- > dowodzi konieczności związku modlitwy z czynami i czynów z modlitwą,
- > potrafi dostrzec związek poszczególnych części przykazania miłości.

Postawy: uczeń kształtuje postawę pokory, ufności i wytrwałości w zwracaniu się do Boga na modlitwie.

Metody i techniki: pogadanka, wysłuchanie świadectwa nawrócenia, praca w grupach, tworzenie pytań do rachunku sumienia.

Środki dydaktyczne: podręcznik, film na YouTube, fragmenty tekstów do pracy w grupach – załącznik 1, utwór „Biada” zespołu NiemaGOtu.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zaprosz uczniów do zastanowienia się nad znaczeniem słów polskiego poety okresu międzywojennego – Jerzego Lieberta:

„Uczyniwszy na wieki wybór, w każdej chwili wybierać muszę”¹.

---

¹ Jerzy Liebert, *Jeździec*, w: Gusła, Warszawa 1930, s. 50.

Co autor miał na myśli?

Uczniowie dzielą się swoimi spostrzeżeniami, warto zaznaczyć, że: Wiarę przekazali nam rodzice, ale w pewnym momencie „wyrastamy” z wiary dziecięcej, bezkrytycznej. Jako młodzi ludzie sami chcemy poszukiwać odpowiedzi na ważne pytania, weryfikujemy czy wiara rodziców jest też naszą wiarą; czy się identyfikujemy z wiarą otrzymaną poprzez religijne wychowanie? Czy wartości i tradycje chrześcijańskie odczytujemy jako „nasze”, „swoje” czy dalekie nam, „narzucone” z góry przez rodziców, katechetę, Kościół? Potrzeba osobistej decyzji pójścia za Jezusem; chrzest jest początkiem; bierzmowanie rozgrzewką; od ciebie zależy czy twoja wiara będzie się rozwijać, czy niestety obumrze; decyzji dokonujemy również w codziennych sytuacjach: czy będę wierny Bożym przykazaniom, czy to co robię podoba się Bogu itd.

Wiara jest jak program komputerowy. Którą wersję Windowsa posiadasz? Czy mógłbyś pracować dziś na pierwszej wersji? Potrzebujemy co jakiś czas aktualizacji programu, stąd wersja 2.0, 3.0 itd.

Potrzeba ciągłej współpracy z Bogiem, by nasza wiara dojrzewała. Byśmy nie zatrzymali się na etapie „paciorka i „Boży”.

Do wprowadzenia można również wykorzystać tekst z podręcznika.

| SPOTYKAM |

4. Zachęć uczniów do wysłuchania świadectwa znanej dziennikarki, autorki książek – Katarzyny Olubińskiej, która wprowadzi nas w dzisiejszy temat katechezy.
5. Pogadanka

Pytania do uczniów:

Co było momentem zwrotnym w życiu dziennikarki? [kryzys, potem modlitwa – wołanie do Boga: „Boże ratuj!”]

Jak wyglądała ta modlitwa? [szczerą, prosto z serca, zwyczajną]

Co jest potrzebne, by przemiana nie była chwilowa, bazująca na jednorazowym odczuciu? [konsekwencja, wytrwałość, cierpliwość, umiejętność przebaczenia]

| POZNAJĘ |

6. Zaproponuj pracę w grupach. Uczniowie otrzymują fragmenty Pisma Świętego i mają za zadanie ułożyć do nich adekwatne tytuły oraz narysować ich symbole.

Czas pracy: ok. 7 minut.

Grupa 1

„Wiedźcie, bracia moi umiłowani: każdy człowiek winien być chętny do słuchania, nieskory do mówienia, nieskory do gniewu. Gniew bowiem męża nie wykonuje sprawiedliwości Bożej. Odrzućcie przeto wszystko, co nieczyste, oraz cały bezmiar zła, a przyjmijcie w duchu łagodności zaszczerpione w was słowo, które ma moc zbawić dusze wasze. Wprowadzajcie zaś słowo w czyn, a nie bądźcie tylko słuchaczami oszukującymi samych siebie. Jeżeli bowiem ktoś przysłuchuje się tylko słowu, a nie wypełnia go, podobny jest do człowieka oglądającego w lustrze swe naturalne odbicie. Bo przyjrzał się sobie, od-szedł i zaraz zapomniał, jakim był. Kto zaś pilnie rozważa doskonałe Prawo, Prawo wolności, i wytrwa w nim, ten nie jest słuchaczem skłonny do zapominania, ale wykonawcą dzieła; wypełniając je, otrzyma błogostawieństwo. Jeżeli ktoś uważa się za człowieka religijnego, lecz łudząc serce swoje nie powściąga swego języka, to pobożność jego pozbawiona jest podstaw. Religijność czysta i bez skazy wobec Boga i Ojca wyraża się w opiece nad sierotami i wdowami w ich utrapieniach i w zachowaniu siebie samego nieskalanym od wpływów świata”. Jk 1,19–27 [np. Słowa to za mało/Czyny nie słowa!]

Grupa 2

„Jaki z tego pożytek, bracia moi, skoro ktoś będzie utrzymywał, że wierzy, a nie będzie spełniał uczynków? Czy [sama] wiara zdoła go zbawić? Jeśli na przykład brat lub siostra nie mają odzienia lub brak im codziennego chleba, a ktoś z was powie im: «Idźcie w pokoju, ogrzejcie się i najedzcie do syta!» – a nie dacie im tego, czego koniecznie potrzebują dla ciała – to na co się to przyda? Tak też i wiara, jeśli nie byłaby połączona z uczynkami, martwa jest sama w sobie. Ale może ktoś powiedzieć: Ty masz wiarę, a ja spełniam uczynki. Pokaż mi wiarę swoją bez uczynków, to ja ci pokażę wiarę ze swoich uczynków. Wierzysz, że jest jeden Bóg? Słusznie czynisz – lecz także i złe duchy wierzą i drżą”. (Jk 2,14–19)

[np. Co to znaczy naprawdę wierzyć? Wiara w praktyce]

Grupa 3

„Nie każdy, który Mi mówi: „Panie, Panie!”, wejdzie do królestwa niebieskiego, lecz ten, kto spełnia wolę mojego Ojca, który jest w niebie. Wielu powie Mi w owym dniu: „Panie, Panie, czy nie prorokowaliśmy mocą Twego imienia, i nie wyrzucaliśmy złych duchów mocą Twego imienia, i nie czyniliśmy wielu cudów mocą Twego imienia?”. Wtedy oświadczę im: „Nigdy was nie znałem. Odejdźcie ode Mnie wy, którzy dopuszczacie się nieprawości!”. Mt 7,21–23

My miłujemy [Boga], ponieważ Bóg sam pierwszy nas umiłował. Jeśliby ktoś mówił: «Miłuję Boga», a brata swego nienawidził, jest kłamcą, albowiem kto nie miłuje brata swego, którego widzi, nie może miłować Boga, którego nie widzi. Takie zaś mamy od Niego przykazanie, aby ten, kto miłuje Boga, miłował też i brata swego”. (1 J 4, 19–21)

[np. puste słowa, wiarygodność]

Grupa 4

„Gdy Syn Człowieczy przyjdzie w swej chwale i wszyscy aniołowie z Nim, wtedy zasiądzie na swoim tronie pełnym chwały. I zgromadzą się przed Nim wszystkie narody, a On oddzieli jednych [ludzi] od drugich, jak pasterz oddziela owce od kozłów. Owce postawi po prawej, a kozły po swojej lewej stronie. Wtedy odezwie się Król do tych po prawej stronie: „Pójdźcie, błogosławieni Ojca mojego, weźcie w posiadanie królestwo, przygotowane wam od założenia świata! Bo byłem głodny, a daliście Mi jeść; byłem spragniony, a daliście Mi pić; byłem przybyszem, a przyjęliście Mnie; byłem nagi, a przyodzialiście Mnie; byłem chory, a odwiedziliście Mnie; byłem w więzieniu, a przyszliście do Mnie”. Wówczas zapytają sprawiedliwi: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym i nakarmiliśmy Ciebie? spragnionym i daliśmy Ci pić? Kiedy widzieliśmy Cię przybyszem i przyjęliśmy Cię? lub nagim i przyodzialiśmy Cię? Kiedy widzieliśmy Cię chorym lub w więzieniu i przyszliśmy do Ciebie?” A Król im odpowie: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, co uczyniliście jednemu z tych braci moich najmniejszych, Mnieście uczynili”. Wtedy odezwie się i do tych po lewej stronie: „Idźcie precz ode Mnie, przeklęci, w ogień wieczny, przygotowany diabłu i jego aniołom! Bo byłem głodny, a nie daliście Mi jeść; byłem spragniony, a nie

daliście Mi pić; byłem przybyszem, a nie przyjęliście Mnie; byłem nagi, a nie przyodzialiście Mnie; byłem chory i w więzieniu, a nie odwiedziliście Mnie.” Wówczas zapytają i ci: „Panie, kiedy widzieliśmy Cię głodnym albo spragnionym, albo przybyszem, albo nagim, kiedy chorym albo w więzieniu, a nie usłużyliśmy Tobie?” Wtedy odpowie im: „Zaprawdę, powiadam wam: Wszystko, czego nie uczyniliście jednemu z tych najmniejszych, tegoście i Mnie nie uczynili”. I pójdą ci na mękę wieczną, sprawiedliwi zaś do życia wiecznego”. (Mt 25,31–45)

[np. bliźni=Jezus]

7. Po wyznaczonym czasie następuje prezentacja pomysłów. Poszukajcie wspólnego mianownika do wszystkich tekstów, ostatni z nich zawarty jest również w podręczniku, możemy go przybliżyć całej klasie. Wyciągamy wnioski końcowe, uczniowie zapisują najważniejsze wybrane przez siebie cytaty z podanych tekstów.

| ODPOWIADAM |

8. Uczniowie tworzą 6 pytań do rachunku sumienia dla młodzieży, koncentrując się na powyższym temacie. Mogą pracować w grupach.

Przykładowe pytania:

Czy się modłę? Czy chcę się modlić? Jak wygląda moja modlitwa?

Czy modlitwa jest dla mnie obowiązkiem czy spotkaniem z żywym Bogiem, z Przyjacielem?

Czy ktoś patrzący na moje czyny z zewnątrz widzi we mnie człowieka wiary?

Czy nie robię pewnych rzeczy „na pokaz”?

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Uczniowie zapisują te pytania z rachunku sumienia, które mogą stanowić zachętę do przemyślenia własnego zachowania i być ich osobistym wyzwaniem, wskazówką. Zachęć uczniów do praktyki codziennego rachunku sumienia.

| MODLĘ SIĘ |

10. Pomódlcie się słowami piosenki *Biada*².

Biada nam, jeśli nie przyjdzie na nas w porę opamiętanie
wszak nie ten z nas zbawiony będzie, kto mówi mu „Panie, Panie, Panie”
lecz Ci, co w biednych i strapionych swych bliźnich w czas rozpoznali
Ci dostąpią miłosierdzia Boga bo miłość swą Bogu okazali
albowiem wszystko to czegośmy im nie uczynili
tegośmy i nie uczynili Mu swojemu Bogu

---

² Utwór *Biada*, wykonanie: niemaGotu, słowa i muzyka: Jakub Blycharz.

5 |

NAŚLADOWANIE BOGA JEST MOŻLIWE DZIĘKI MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie zadań wynikających z przykazania miłości, do których zaproszony jest chrześcijanin.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, na czym polega świadectwo chrześcijańskiego życia,
- > rozumie, co oznacza wezwanie do naśladowania Boga,
- > wykazuje, jak istotna jest zdolność dawania dobrego świadectwa.

Metody i techniki: pogadanka, wysłuchanie świadectwa nawrócenia, piosenki, praca w grupach (krzyżówka), tworzenie projektu billboardu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, krzyżówka, orędzie papieża Franciszka na XXXVI Światowy Dzień Młodzieży – załącznik 1, film – Świadectwo na YouTube, piosenka *Tell the world*, tekst Pisma Świętego (Mt 5, 13–16).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaproponuj modlitwę. O odwagę, bo potrzeba odwagi, by wypełniać misję chrześcijanina, do której wezwani jesteśmy od momentu chrztu świętego. Podkreśl, że potrzeba nam odważnych ludzi wierzących, którzy swoją postawą i świadectwem życia będą potwierdzać, iż wiara jest czymś żywym, a Jezus prawdziwie odmienia nasze życie.

2. Zaprosz do wysłuchania świadectwa amerykańskiego rapera Lecrea. Zadaniem uczniów jest zastanowienie się nad odpowiedziami na następującymi pytaniami:

Dlaczego tytuł wywiadu nosi nazwę I am second (Jestem drugi)?

Co było momentem zwrotnym w życiu rapera?

Jak dziś wykorzystuje swój talent?

3. Po wysłuchaniu świadectwa poprowadź z uczniami rozmowę na podstawie powyższych pytań.

Akcentujemy moment nawrócenia dzięki świadectwu innych wierzących w Chrystusa.

Wyjaśniamy przesłanie serii *I am second* – jestem drugi, w znaczeniu – na pierwszym miejscu w swoim życiu stawiam Jezusa. On jest najważniejszy. „Jeżeli Bóg w życiu jest na pierwszym miejscu, wszystko znajdzie się na właściwym miejscu”.

| SPOTYKAM |

4. Rozdaj uczniom tekst orędzia papieża Franciszka do młodych oraz krzyżówkę Poprosz, by na podstawie informacji zawartych w orędziu rozwiązali krzyżówkę.

Czas: około 10 minut.

5. Po odgadnięciu hasła: ŚWIADEK PANA zadaj uczniom następujące pytania:

Co oznacza dziś bycie świadkiem Pana Jezusa?

Czy samo noszenie krzyżyka świadczy o byciu chrześcijaninem?

Czy samo przyjęcie sakramentu bierzmowania wystarczy?

Czy obecność na katechezie szkolnej może być naszym świadectwem wiary?

Co sprawia, że czyjeś świadectwo jest przekonujące?

Kto dla Was jest świadkiem wiary? Czy spotkaliście takie osoby w Waszym życiu?

Kliknij, aby przeczytać całość orędzia.

| POZNAJĘ |

6. Poproś uczniów o przeczytanie z podręcznika (część „tekstu biblijnego):

Wy jesteście solą dla ziemi. Lecz jeśli sól utraci swój smak, czymże ją posolić? Na nic się już nie przyda, chyba na wyrzucenie i podeptanie przez ludzi. Wy jesteście światłem świata. Nie może się ukryć miasto położone na górze. Nie zapala się też światła i nie stawia pod korcem, ale na świeczniku, aby świeciło wszystkim, którzy są w domu. Tak niech świeci wasze światło przed ludźmi, aby widzieli wasze dobre uczynki i chwalili Ojca waszego, który jest w niebie. Mt 5,13–16

Zapytaj:

Do kogo kieruje te słowa Jezus?

Do czego nas zachęca?

| ODPOWIADAM |

7. Zachęć uczniów do wysłuchania utworu poznanego wcześniej rapera – Lecrae. Prosimy o uważne wsłuchanie się w tekst i przesłanie główne utworu.

8. Zachęć uczniów do wypowiedzenia się na temat wysłuchanego utworu.

Zapytaj:

Jaką historię opowiada?

Co jest tą nowiną, którą chce ogłosić światu?

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Podkreśl, że w refrenie utworu raper Lecrae zachęca: „rozgłaszaj niczym radio”, „będę jak billboard”.

Powiedz: *Jeśli przeżyłeś już w swoim życiu osobiste spotkanie z Jezusem, zastanów się: czy podzieliłeś się nim z innymi? Czy ktoś dzięki tobie miał szansę usłyszeć, że Jezus żyje? Jaką informację zamieściłbyś na billboardzie, by twoi rówieśnicy zastanowili się nad swoim życiem/swoją wiarą/relacją z Jezusem?*

Stwórz projekt plakatu, który można by umieścić na billboardzie:

Albo:

Zadaj zadanie domowe: Znajdź w internecie przykłady znanych ludzi reprezentujących świat sportu, muzyki, filmu itp., którzy dają publicznie świadectwo swojej wiary.

| MODLĘ SIĘ |

10. Pomódlcie się o osobiste spotkanie Jezusa w naszym życiu, o żywe świadectwo wiary dla wierzących.

ORĘDZIE OJCA ŚWIĘTEGO na XXXVI Światowy Dzień Młodzieży – załącznik 1

„Wstań. Ustanawiam cię świadkiem tego, co zobaczyłeś” (Dz 26, 16)

Drodzy młodzi!

Chciałbym raz jeszcze wziąć was za rękę, by wspólnie podążać w duchowej pielgrzymce, która prowadzi nas ku Światowemu Dniowi Młodzieży w Lizbonie w 2023 r.

W ubiegłym roku, na krótko przed wybuchem pandemii, podpisałem orędzie, którego temat brzmiał: „Młodzieńcze, tobie mówię: wstań!” (por. Łk 7,14). W Swej opatrności, Pan już wówczas chciał nas przygotować na bardzo trudne wyzwanie, które stawało się naszym udziałem.

Na całym świecie trzeba było mierzyć się z cierpieniem, spowodowanym utratą bliskich osób i społecznym odizolowaniem. Zagrożenie zdrowia sprawiło, że także wy, młodzi – z natury rzeczy nastawieni na to, co zewnętrzne – byliście pozbawieni możliwości wychodzenia, by udać się do szkoły, na uczelnię, do pracy, na spotkanie... Znaleźliście się w trudnych sytuacjach, do opanowywania których nie byliście przyzwyczajeni. Ci z was, którzy byli słabiej przygotowani i pozbawieni wsparcia, poczuli się zdezorientowani. W wielu przypadkach ujawniły się problemy rodzinne, jak również te związane z brakiem pracy, depresją, samotnością i uzależnieniami. Nie mówiąc o narastającym stresie, o napięciach i wybuchach złości, o wzroście przemocy.

Jednakże, dzięki Bogu, nie jest to jedyna strona medalu. O ile ta próba pokazała nasze słabości, o tyle pozwoliła też ujawnić się naszym zdolnościom, a wśród nich: predyspozycji do bycia solidarnym. We wszystkich częściach świata widzieliśmy wiele osób, a wśród nich licznych młodych ludzi, walczących o życie, sięgających nadzieję, broniących wolności i sprawiedliwości, będących twórcami pokoju i budowniczymi mostów.

Kiedy młody człowiek upada, w pewnym sensie upada ludzkość. Ale jest też prawdą, że kiedy młody człowiek powstaje z upadku, to tak, jakby podnosił się cały świat. Drodzy młodzi, jakże wielki potencjał znajduje się w waszych rękach! Jaką siłę niesiecie w waszych sercach!

I tak dziś, raz jeszcze, Bóg mówi do każdego z was: „Powstań!” Całym sercem mam nadzieję, że to przesłanie pomoże nam przygotować się na nowe czasy, na nową kartę w historii ludzkości. Jednak ponowne rozpoczęcie nie jest możliwe bez was, drodzy młodzi. Aby powstać, świat potrzebuje waszej siły, waszego entuzjazmu, waszego zapału. I w tym kontekście, chciałbym wspólnie z wami podjąć medytację nad fragmentem *Dziejów Apostolskich*, w którym Jezus mówi do Pawła: „Wstań. Ustanawiam cię świadkiem tego, co zobaczyłeś” (por. Dz 26, 16).

Paweł świadkiem wobec króla

Werset, który stał się inspiracją dla tematu Światowego Dnia Młodzieży 2021, zaczerpnięty jest ze świadectwa Pawła wobec króla Agryppy, w czasie, gdy był przetrzymywany w więzieniu. On, niegdyś wróg i prześladowca chrześcijan, teraz był sądzony właśnie ze względu na swą wiarę w Chrystusa. Z perspektywy około dwudziestu pięciu lat, Apostoł opowiada swoją historię i fundamentalne wydarzenie, jakim było jego spotkanie z Chrystusem.

Paweł wyznaje, że w przeszłości prześladował chrześcijan, aż pewnego dnia, gdy udawał się do Damaszku, by aresztować niektórych spośród nich, światło „jaśniejsze od słońca” ogarnęło jego i jego towarzyszy podróży (por. Dz 26, 13), ale tylko on usłyszał „głos”: Jezus zwraca się do niego i woła go po imieniu.

„Szawle, Szawle!”

Przyjrzyjmy się wspólnie głębiej temu wydarzeniu. Wołając go po imieniu, Pan pozwala Szawłowi zrozumieć, że zna go osobiście. To tak, jakby

mu powiedział: wiem, kim jesteś, wiem, co zamierzasz, ale mimo wszystko zwracam się właśnie do ciebie”. Woła go dwukrotnie, na znak powołania wyjątkowego i bardzo ważnego, tak, jak uczynił to z Mojżeszem (por. Wj 3,4) i z Samuelem (por. 1 Sm 3,10). Upadając na ziemię, Szaweł przyznaje, że jest świadkiem boskiej manifestacji, potężnego objawienia, które nim wstrząsa, ale go nie unicestwia, a wręcz przeciwnie: wzywa go po imieniu.

W efekcie, jedynie osobiste, nieanonimowe spotkanie z Chrystusem zmienia życie. Jezus pokazuje, że zna dobrze Szawła, że „zna jego wnętrze”. Nawet jeśli Szaweł jest prześladowcą, nawet jeśli w jego sercu panuje nienawiść względem chrześcijan, Jezus wie, że jest to spowodowane niewiedzą i chce okazać w nim Swoje miłosierdzie. To właśnie jest ta łaska, ta niezastużona i bezwarunkowa miłość, światło, które radykalnie zmienia życie Szawła.

„Kto jesteś, Panie?”

Wobec tej tajemniczej obecności, która wzywa go po imieniu, Szaweł pyta: „Kto jesteś, Panie?” (Dz 26,15). To pytanie jest niezwykle ważne i wszyscy, wcześniej czy później, musimy je postawić w naszym życiu. Nie wystarczy usłyszeć o Chrystusie od innych, konieczna jest osobista rozmowa z Nim. Tym, w istocie, jest modlitwa. Jest bezpośrednią rozmową z Jezusem, nawet jeśli być może mamy jeszcze nieuporządkowane serce, umysł pełen wątpliwości albo wręcz pogardy wobec Chrystusa i chrześcijan. Chciałbym, aby każdy młody człowiek w głębi swego serca zdobył się na postawienie tego pytania: „kto jesteś, Panie?”

Nie możemy zakładać, że wszyscy znają Jezusa, nawet w epoce Internetu. Pytanie, które wiele osób kieruje do Jezusa i do Kościoła brzmi właśnie tak: „kim jesteś?” W całej opowieści o powołaniu św. Pawła jest to jedyny moment, w którym zabiera on głos. A na jego pytanie Pan odpowiada bezwzględnie: „Ja jestem Jezus, którego ty prześladujesz” (*tamże*).

„Ja jestem Jezus, którego ty prześladujesz”

Poprzez tę odpowiedź Pan Jezus objawia Szawłowi wielką tajemnicę: że utożsamia się On z Kościołem i chrześcijanami. Dotąd bowiem Szaweł nie widział nic z Jezusa w inny sposób, jak tylko poprzez wiernych, których zamykał w więzieniach (por. Dz 26,10), za których skazaniem na śmierć sam głosował (*tamże*). I widział, jak chrześcijanie odpowiadali dobrem na

złość, na nienawiść – miłością, akceptując niesprawiedliwości, przemoc, obelgi i prześladowania znoszone dla imienia Chrystusa. Zatem, krótko mówiąc, Szaweł – nie wiedząc o tym – spotkał już Chrystusa: spotkał Go w chrześcijanach!

Ileż razy słyszeliśmy, jak mówi się: „Jezus tak, Kościół nie”, jakby jedno mogło być alternatywą dla drugiego. Nie można poznać Jezusa, nie znając Kościoła. Nie można poznać Jezusa inaczej, jak poprzez braci i siostry z Jego wspólnoty. Nie można mówić, że jest się w pełni chrześcijanami, jeśli nie żyje się eklezjalnym wymiarem wiary.

(...)

Po olśnieniu w drodze do Damaszku, Szaweł będzie wołał być nazywany Pawłem, co znaczy „mały”. Nie chodzi o ksywkę czy też o „pseudonim artystyczny” – często używane także przez zwykłych ludzi: spotkanie z Chrystusem sprawiło, że naprawdę się tak poczuł, burząc mur, który nie pozwalał mu stanąć w prawdzie o sobie. W odniesieniu do samego siebie przyznaje on: „Jestem bowiem najmniejszy ze wszystkich apostołów i niegodzien zwać się apostołem, bo prześladowałem Kościół Boży” (1 Kor 15,9).

Św. Teresa z Lisieux, tak, jak inni święci, lubiła powtarzać, że pokora jest prawdą. W dzisiejszych dniach tyle „historii” warunkuje nasze dni, zwłaszcza w sieciach społecznościowych, często kunsztownie przygotowanych, z wieloma *ustawieniami*, kamerami, zróżnicowanymi tłumami. Często ludzie szukają światła reflektorów, zmyślnie ustawionych, aby móc pokazać „przyjaciołom” i *followersom* obraz siebie samych, który czasem nie odzwierciedla prawdy. Chrystus, światło Południa, przychodzi, by oświecić nas i by przywrócić nam naszą autentyczność, uwalniając nas ze wszystkich masek. Pokazuje nam wyraźnie kim jesteśmy, bowiem kocha nas takich, jakimi jesteśmy.

(...)

Kiedy Pan wkracza w życie Pawła, nie przekreśla jego osobowości, nie likwiduje jego zapału i jego pasji, ale sprawia, że te jego zdolności stają się owocne, aby uczynić z niego wielkiego ewangelizatora aż po krańce ziemi.

Apostoł narodów

Paweł będzie odtąd znany jako „apostoł narodów”: on, który był faryzeuszem, drobiazgowo przestrzegającym Prawa! Oto kolejny paradoks: Pan pokłada Swą ufność właśnie w tym, kto go prześladował. Niczym Paweł, każdy z nas może usłyszeć w głębi serca ten głos, który mówi: „ufam ci. Znam twoją historię i biorę ją w swoje ręce, wraz z tobą. Nawet jeśli często byłeś przeciwko mnie, wybieram ciebie i czynię cię moim świadkiem”. Boska logika może z najgorszego prześladowcy uczynić wielkiego świadka.

Uczeń Chrystusa jest wezwany do bycia „światłem świata” (Mt 5,14). Paweł musi świadczyć o tym, co widział, ale teraz pozostaje ślepy. Znowu mamy do czynienia z paradoksem! Ale właśnie poprzez to osobiste doświadczenie, Paweł będzie w stanie utożsamić się z tymi, do których Pan go posyła. Bowiem w rzeczywistości został on uczyniony świadkiem, „aby otworzył im oczy i odwrócił od ciemności do światła” (Dz 26,18).

„Powstań i świadcz!”

Przyjmując nowe życie, otrzymane na Chrzcie świętym, otrzymujemy także misję od Pana: „będziesz mi świadkiem!”. To misja, której poświęcenie się odmienia życia.

Dziś zaproszenie Chrystusa do Pawła, jest skierowane do każdego i każdej z was młodych: powstań! Nie możesz pozostać na ziemi „użalając się nad sobą”, czeka na ciebie misja! Także ty możesz być świadkiem dzieł, które Jezus zaczął w tobie wypełniać. Dlatego w imię Chrystusa, mówię ci:

(...)

Powstań i świadcz o tym, że przegrane życie może być odbudowane, że osoby, które już obumarły w duchu, mogą powrócić do życia, że osoby zniewolone mogą na powrót stać się wolnymi, że serca pogrążone w smutku mogą odzyskać radość.

Wstań i świadcz z radością, że Chrystus żyje! Nieś jego przesłanie miłości i zbawienia wśród twoich rówieśników, w szkole, na uczelni, w pracy, w świecie cyfrowym, wszędzie.

Pan Bóg, Kościół, papież ufają wam i ustanawiają was świadkami wobec tyłu innych młodych ludzi, których spotykacie na „drogach do Damasku” naszych czasów. Nie zapominajcie: „jeśli ktoś rzeczywiście doświadczył miłości Boga, który go zbawia, nie potrzebuje wiele czasu, by zacząć

Go głosić, nie może oczekiwać, aby udzielono mu wielu lekcji lub długich instrukcji. Każdy chrześcijanin jest misjonarzem w takiej mierze, w jakiej spotkał się z miłością Boga w Chrystusie Jezusie.” (Adhortacja apostolska *Evangelii gaudium*, 120)

Powstańcie i świętujcie ŚDM w Kościołach lokalnych!

Wobec wszystkich was, młodych całego świata, ponawiam zaproszenie do wzięcia udziału w tej duchowej pielgrzymce, która poprowadzi nas ku obchodom Światowego Dnia Młodzieży w Lizbonie w 2023 r.

Papież Franciszek, Rzym, św. Jana na Lateranie, 14 września 2021 r., w Święto Podwyższenia Krzyża Świętego.

KRZYŻÓWKA NA PODSTAWIE ORĘDZIA OJCA ŚWIĘTEGO NA XXXVI ŚWIATOWY DZIEŃ MŁODZIEŻY

1. Dokończ zdanie: Chrystus przedstawiając się Pawłowi utożsamia się z ...
2. Jak nazywał się Paweł przed nawróceniem? Jakim imieniem zwraca się do niego Jezus?
3. Miasto, w którym odbędą się Światowe Dni Młodzieży w 2023 r.
4. Co oznacza imię Paweł?
5. Do jakiej miejscowości zmierzał Paweł, gdy przeżył osobiste spotkanie z Jezusem?
6. Czy Jezus, który wkracza w życie Pawła, przekreśla jego osobowość i likwiduje jego pasję?
7. W jakiej księdze Pisma Świętego znajdziemy słowa skierowane do Apostoła Pawła: „Wstań. Ustanawiam cię świadkiem tego, co zobaczyłeś”? Dzieje.....
8. Dokończ zdanie: „Dziś zaproszenie Chrystusa do Pawła, jest skierowane do każdego i każdej z was młodych: ...!”
9. Uzupełnij zdanie: „Nie wystarczy usłyszeć o Chrystusie od innych, konieczna jest osobista rozmowa z Nim. Tym, w istocie, jest...”
10. Jakim tytułem będzie nazywany Paweł?
11. Kto napisał powyższe orędzie do młodych?

6

MODLITWA JĘZYKIEM MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie modlitwy jako sposobu wyrażania miłości Bogu i drugiemu człowiekowi.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > charakteryzuje modlitwę jako dialog człowieka z Bogiem,
- > omawia trudności związane z modlitwą i sposoby ich przezwyciężania,
- > uzasadnia, że modlitwa jest wyrazem miłości do Boga i drugiego człowieka.

Postawy: uczeń rozwija umiejętność modlenia się psalmami w określonych sytuacjach życiowych; troszczy się o właściwą atmosferę i odpowiednie warunki modlitwy; nie zraża się trudnościami.

Metody i techniki: praca z tekstem biblijnym, metoda niedokończonego zdania, „słoneczka”, „w płaszczu eksperta”, analiza fragmentu „Youcat” oraz utworu muzycznego.

Środki dydaktyczne: podręcznik, teksty biblijne, utwór z filmu „Siła modlitwy”.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaproponuj modlitwę do Ducha Świętego. Niech On otwiera nasze serca i „przychodzi z pomocą naszej słabości. Gdy bowiem nie umiemy się

modlić tak, jak trzeba, [On] przyczynia się za nami w błaganiach, których nie można wyrazić słowami” (por. Rz 8, 26)

2. Po przeczytaniu poniższych fragmentów z Księgi Psalmów, każdy uczeń ma za zadanie wybrać jeden z nich:

Który z podanych niżej fragmentów Psalmów mógłby zacząć twoją dzisiejszą modlitwę? W którym z tych tekstów natchnionych odnajdujesz dziś siebie, swoją relację z Bogiem?

A) „Wzywam Cię, bo Ty mnie wysłuchasz, o Boże! Nakłoń ku mnie Twe ucho, usłysz moje słowo. Strzeż mnie jak żrenicy oka; w cieniu Twych skrzydeł mnie ukryj” Ps 17, 6.8

B) „Boże mój, Boże mój, czemuś mnie opuścił? Daleko od mego Wybawcy słowa mego jęku. Boże mój, wołam przez dzień, a nie odpowiadasz, [wołam] i nocą, a nie zaznaję pokoju” Ps 22,2–3

C) „Odwróć oblicze swe od moich grzechów i wymaż wszystkie moje przewinienia! Stwórz, o Boże, we mnie serce czyste i odnów w mojej piersi ducha niezwyciężonego!” Ps 51, 11–12

D) „Wróć, moja duszo, do swego spokoju, bo Pan okazał ci dobroć. Uchronił bowiem moje życie od śmierci, moje oczy – od łez, moje nogi – od upadku” Ps 116, 7–8

E) „Jesteś moim Bogiem, chcę Ci dziękować: Boże mój, chcę Ciebie wywyższać” Ps 118, 28

Sam również wybierz jeden z fragmentów, krótko uzasadnij swój wybór i zachęć innych do podzielenia się swoimi przemyśleniami.

Pytania do uczniów:

- > Czy znaleźliście w tych wybranych fragmentach słowa, które mogą pomóc ci się modlić?
- > Czy któreś szczególnie dotyczą tego co aktualnie odkrywasz w sercu, w relacji z Bogiem?
- > Która forma wołania do Boga jest najczęściej przez ciebie praktykowana?
- > Czy na modlitwie osobistej najczęściej pojawia się słowo: proszę, dziękuję czy przepraszam?

3. Po wysłuchaniu uczniów podsumuj: *Moi drodzy, modlitwa nie zawsze jest łatwa. Czasem nie znajdujemy odpowiednich słów, nie jesteśmy pewni czy nasza modlitwa podoba się Bogu. Księga Psalmów uczy nas jak ważna jest przede wszystkim szczerość w rozmowie z Bogiem. Psalmista woła do Boga w różnych sytuacjach życiowych: w poczuciu zagrożenia, lęku (modlitwa prośby), uznając swoją grzeszność (modlitwa przebiegająca), dziękując Bogu za konkretną łaskę (modlitwa dziękczynienia), uwielbiając Boga za to jaki JEST (modlitwa uwielbienia). Przed Bogiem nie musimy udawać. W życiu codziennym często zakładamy „maski”. Przed kolegami, nauczycielami, nawet w domu przed bliskimi, a może nawet przed samym sobą? Szczera modlitwa jest trudna, bo trzeba zdjąć „maskę”.*

Chcemy dziś się nawzajem zachęcać do modlitwy osobistej. Niech będzie ona wyrazem naszej miłości do Boga (utrzymywania z Nim relacji, słuchania Jego słów, dzielenia się z Nim swoimi troskami, codziennością), ale i do drugiego człowieka. Dzięki modlitwie możemy przecież wypraszać dla innych potrzebne łaski. Tak zwana modlitwa wstawiennicza, zanoszona za naszych bliskich jest wyrazem naszej troski, miłości do nich.

| SPOTYKAM |

4. Wprowadź w tematykę filmu *War room*, (podręcznik): *Z przykładem takiej miłości przez modlitwę spotykamy się w amerykańskim filmie p. „War room” („Siła modlitwy”). Jedna z głównych bohaterek dosłownie potraktowała wezwanie Jezusa dotyczące modlitwy: „Gdy się modlicie, nie bądźcie jak obłudnicy. Oni lubią w synagogach i na rogach ulic wystawać i modlić się, żeby się ludziom pokazać. Zaprawdę, powiadam wam: otrzymali już swoją nagrodę. Ty zaś, gdy chcesz się modlić, wejdź do swej izdebki, zamknij drzwi i módl się do Ojca twego, który jest w ukryciu. A Ojciec twój, który widzi w ukryciu, odda tobie” (Mt 6, 5–6). Pomieszczenie przeznaczone tradycyjnie na garderobę, zagospodarowała na miejsce swojej modlitwy. Modlitwa ta była bardzo konkretna, często wyglądała nawet na „kłótnię z Bogiem”, ale przynosiła owoce. Jeśli chcecie wiedzieć jakie – zachęcam do obejrzenia filmu. Chcę zwrócić uwagę na inne tłumaczenie tytułu. Tytuł telewizyjny to „Pokój zmagania”. Sądzę, że bardzo dobrze oddaje on przesłanie filmu, ale również samej rzeczywistości modlitwy w naszym życiu.*

5. Poproś uczniów o zastanowienie się:

Czy modlitwa jest dla was zmaganiem?

Warto zacząć od osobistego świadectwa, przyznania, że czasem bywa i dla nas zmaganiem, to normalne.

6. Prosimy uczniów o dokończenie zdania:

MODLITWA JEST ZMAGANIEM (ponieważ... / z...)

Prosimy kilku uczniów o odczytanie swoich pomysłów. Podsumowujemy.

(możliwe odpowiedzi: z samym sobą, z lenistwem, z przeciwnościami, z niewiarą)

Jesteśmy zgodni – modlitwa niekiedy jest zmaganiem. Ale warto podjąć się tego trudu. Zachęca nas do tego m.in. św. Matka Teresa z Kalkuty: „Gdy szukasz Boga i nie wiesz, od czego zacząć, ucz się modlić i zadawaj sobie trud codziennej modlitwy”. Do podjęcia na nowo modlitwy mam nadzieję zachęci nas mam nadzieję również piosenka z filmu „War room”. Słuchając jej zastanów się, czy też chcesz być tytułowym „wojownikiem na kolanach”?

Zaprezentuj piosenkę promującą film *War room*.

Steven Curtis Chapman – Warrior

WOJOWNIK

1. Widzę dym na horyzoncie, czuję łomotanie serca w piersi
Słyszę wojnę szalejącą wokół mnie i jakoś czuję, że się do tego urodziłem
Czuję strach, ale wybieram odwagę
Kiedy podnoszę tarczę i podnoszę mój miecz
Ref. I upadam na kolana i walczę jak wojownik
Jestem wojownikiem na kolanach
Wzywam Imienia Tego, który jest Zwycięzcą
Jestem więcej niż zwycięzcą, kiedy wierzę
Wróg drży za każdym razem
Bo wie, że bitwa nie jest już moja
Kiedy padam na kolana i walczę jak wojownik, jak wojownik
2. Córk i synowie, możemy usłyszeć twoje wołanie
Złamani i słabi, możemy usłyszeć twoje wołanie

I chociaż nasz wróg ryczy jak lew
Lew Judy jest po naszej stronie
I pójdzie przed nami i za nami
Walcząc na lewo i na prawo

[Warto zapytać uczniów, czy wszystkie słowa piosenki były zrozumiałe.
W razie pytań należy wyjaśnić (np. Lew Judy w odniesieniu do Chrystusa).

| POZNAJĘ |

7. Podobnie ujmuje zagadnienie Katechizm Kościoła Katolickiego dla Młodych Yucat. W numerze 505 pada pytanie: Dlaczego modlitwa jest niekiedy walką? Przeczytajmy odpowiedź.

Mistrzowie duchowi wszystkich czasów opisywali wzrastanie w wierze i w miłości do Boga jako walkę, która toczy się na śmierć i życie. Polem batalii jest ludzkie wnętrze. Bronią chrześcijanina jest modlitwa. (por. KKK 2725)

Kto chce się modlić, musi często najpierw przezwyciężyć swoje lenistwo. Zauważalna współcześnie wśród młodych ludzi obojętność czy frustracja, znana była już Ojcom pustyni jako acedia, czyli znużenie duchowe. Niechęć wobec Boga to bardzo poważny problem w życiu duchowym. Również duch epoki nie widzi sensu w modlitwie, a w pełnym kalendarzu nie ma na nią miejsca. Należy też walczyć z Kusicielem, który podejmie się wszystkiego, żeby tylko odwieść człowieka od poświęcenia się Bogu. Youcat 505

„Jeśli miłość nic nas nie kosztuje, to znaczy, że nie kochaliśmy naprawdę”
św. Joanna Beretta Molla

| ODPOWIADAM |

8. Poproś uczniów o chwilę refleksji.

Jak możesz pomóc sobie w tej walce? Co zrobić, by walkę o modlitwę, o relację z Panem Bogiem wygrywać? Poszukajmy dla siebie odpowiedzi.

[Uczniowie zamieniają się w „eksperta od modlitwy” i oddają mu głos.
Pomysły „eksperta” zapisujemy na tablicy”]

DOBRE RADY EKSPERTA:

[Możliwe odpowiedzi: znajdź odpowiedni czas na modlitwę (nie za późno!), wycisz smartfon, wyłącz komputer, zapal świeczkę, włącz odpowiednią muzykę – też może być pomocą w modlitwie, mów szczerze, z serca, nie udawaj przed Bogiem kogoś innego, lepszego, nie przesadzaj z formułkami, bądź wytrwały, czytaj Psalmy – ogromna pomoc w modlitwie, czytaj Pismo Św., słuchaj].

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Poproś uczniów o chwilę refleksji.
9. Poproś o przeczytanie tekstu z podręcznika, po czym wyjaśnij dzisiejsze wyzwanie:

Zdarza się, że zapominamy o Bogu, odchodzimy daleko od Niego, ukrywamy się. Niezależnie od tego, czy stronimy od myśli o Bogu, czy negujemy Go, On jest zawsze obecny – dla nas. Szuka nas, zanim my zaczniemy Go szukać, tęskni za nami, woła nas. Człowiek rozmawia w sumieniu i nagle zauważa, że prowadzi dialog z Bogiem. Gdy czuje się samotny, nie ma z kim porozmawiać, wtedy czuje, że Bóg jest zawsze gotowy do rozmowy. Gdy jest w niebezpieczeństwie, doświadcza, że Bóg przychodzi mu z pomocą. Youcat 470

10. Zachęć uczniów: *Dzisiejsze wyzwanie polega na zamienieniu teorii w praktykę. Znajdź czas na osobistą modlitwę. Znajdź czas i miejsce, które pozwolą ci się skupić na Bogu i szczerzej rozmowie z Nim. Pamiętaj, że modlitwa to wyraz Twojej miłości do Boga i bliźniego, ale to Bóg pierwszy pragnie powiedzieć ci, jak bardzo cię kocha. Daj sobie i Jemu szansę na SPOTKANIE.*

Jeśli nie wiesz, jak zacząć, wysłuchaj poniższej piosenki lub kompilacji tekstów biblijnych mówiących o tym, jak widzi cię Bóg.

„Nic nie musisz mówić”, Amicus

lub

„List Boga do zasmuconych” (wersja filmowa)

| MODŁĘ SIĘ |

11. Odmówcie wspólnie modlitwę, możesz skorzystać z tej zamieszczonej w podręczniku.

„BĘDZIESZ MIŁOWAŁ...”

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie prawdziwego obrazu Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wykazuje, że często posiadamy w naszych sercach zafałszowany obraz Pana Boga,
- > wymienia cechy Boga na podstawie tekstów biblijnych.

Postawy: uczeń kieruje się w swoim życiu przykazaniem miłości Boga; szuka prawdziwego obrazu Boga w Biblii.

Metody i techniki: pogadanka, rysunek, praca z tekstem biblijnym.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki A4, kredki, fragment książki, film „List Boga do serca nastolatka”, materiały do pracy w grupach – załącznik 1.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaproponuj modlitwę w intencji dzisiejszej lekcji. Aby treści na niej odkrywane dotykały naszych serc, aby były pomocą w odnajdywaniu prawdziwego obrazu Pana Boga.
2. Rozpocznij pogadankę z uczniami.

Czym jest karykatura? Czy przedstawia rzeczywisty obraz osoby?

Karykatura (wł. *caricatura*) – świadomie przedstawienie osoby, zjawiska lub przedmiotu w sposób zdeformowany, które ma na celu podkreślenie

negatywnego charakteru elementów, właściwości, cech. Do osiągnięcia tego celu stosuje się hiperbolę [uwypuklenie pewnych cech], niektóre rzeczy i zjawiska mogą być natomiast pominięte lub uproszczone.

3. Wyjaśnij temat katechezy: *Dlaczego zaczynamy dziś od karykatur? Bo niestety często nosimy w sobie pewną karykaturę Boga. Bywa tak, że ludzie odrzucają nie tyle Boga, co fałszywe Jego odbicie w swoim sercu. Być może i my nie potrafimy kochać Boga lub nie chcemy być w relacji z Bogiem, który według nas jest mściwy/obojętny/nieczuły/despotyczny* (niewłaściwe skreślić). Prawdziwy obraz Boga, podobnie jak rzeczywiste zdjęcie osoby, okazuje się jednak inne. Zapraszam Was dzisiaj do odkrycia skąd biorą się fałszywe obrazy Boga w nas samych oraz do poszukiwania odpowiedzi na pytanie: jaki On naprawdę jest? Jakiego Boga mam kochać z całego serca, z całej duszy i ze wszystkich sił swoich?*

| SPOTYKAM |

4. Zapoznaj uczniów z fragmentem książki ks. Marka Studenskiego (podręcznik):

„Bóg objawił się ludziom jako kochający Ojciec. Taki obraz Boga wyłania się z kart Pisma Świętego. Dobrze, jeśli pokrywa się on z wyobrażeniami funkcjonującymi w świadomości człowieka. Niestety, proces poznawania Boga może napotkać na pewne przeszkody. Z różnych powodów ten najlepszy Ojciec może odbijać się w sercu i umyśle człowieka niczym w krzywym zwierciadle. Powstały w ten sposób zdeformowany obraz w zasadniczy sposób rzutuje na relację człowieka z Bogiem i warunkuje całe jego życie religijne lub nawet jego brak.

Obraz Boga stanowi bardzo trwały wyznacznik religijności człowieka. Ukształtowany w znacznej mierze we wczesnym dzieciństwie, wywiera wpływ na całe późniejsze życie religijne (...). W przypadku francuskiego egzystencjalisty Jeana Paula Sarrtra pewien powszechnie znany fakt z dzieciństwa filozofa wywarł głęboki wpływ na jego podstawowe odniesienie do Absolutu: Pewnego razu jako mały chłopczyk, bawił się on zapałkami i zniszczył dywan. Chcąc zatuszować ślady „zakazanej zabawy”, starał się zetrzeć plamę. W pewnym momencie uświadomił sobie jednak, że nawet gdyby udało mu się ukryć „winę” przed ludźmi, jest Ktoś, kto i tak o niej będzie wiedział, Ktoś, kto widzi wszystko. Do końca życia pozostał

w świadomości Sartra obraz Boga podglądającego ludzi i starającego się ich na czymś przytąpać¹.

Zapisz na tablicy: *Fałszywe obrazy Pana Boga*:

- > Bóg – staruszek
- > Bóg – ratownik
- > Bóg – św. Mikołaj
- > Bóg – obserwator
- > Bóg – nieobecny
- > Bóg – despota
- > Bóg – policjant

5. Wyjaśnij uczniom, na czym polegać będzie praca w grupach, i rozdaj materiały (załącznik 1): *Wybierzcie jeden z fałszywych obrazów Boga i w grupach 2–3 osobowych:*

- 1) narysujcie szkic takiego wizerunku Boga
- 2) zastanówcie się i przedstawcie, jak powyższy obraz Boga może wpływać na naszą relację do Niego?

Czas na wykonanie zadania: ok. 7 minut.

Możesz przybliżyć znaczenie poszczególnych fałszywych obrazów Boga:

- 1) „Bóg – staruszek: widziany jako stary człowiek, który żyje przeszłością; a zupełnie nie rozumie współczesnych ludzi, szczególnie młodych;
- 2) Bóg – ratownik: zwracamy się do Niego tylko wtedy, gdy coś się dzieje źle i wołamy <Boże, ratuj!>, a nie potrzebujemy Go, gdy jest dobrze.
- 3) Bóg – św. Mikołaj: ktoś od kogo chcemy tylko prezentów, zwracamy się do Niego, gdy czegoś potrzebujemy, nasza modlitwa jest listą zamówień.
- 4) Bóg – obserwator: widzi wszystko co się dzieje na świecie, ale nie ingeruje, bo nie ma siły.

---

¹ Ks. Marek Studenski, *Mój obraz Boga. Jak rodzice i katecheci mogą pomóc dziecku w kształtowaniu obrazu Boga*, wyd. WAM 2008, s. 11–12.

5) Bóg – nieobecny: nie interesuje Go to, co się dzieje, np. problemy i cierpienia ludzi.

6) Bóg – despota: zmuszający ludzi do realizowania Jego woli, bez względu na ich cechy i cenę jaką zapłaci – wszystko, by zaspokoić Jego ambicje.

7) Bóg – policjant: widziany jako surowy strażnik porządku, który natychmiast zauważa i srogo karze każde przewinienie”

za: M. i P. Wołochowicz, *Wychowanie do odpowiedzialnego ojcostwa*, w: Międzynarodowy kongres „O godność ojcostwa”, oprac. Human Life International – Europa, Klub Przyjaciół Ludzkiego Życia, red. E Kowalewska, Gdańsk 2000, s. 297–298.

6. Po wyznaczonym czasie, poproś o krótką prezentację poszczególnych grup. Zwróć uwagę na to, by uczniowie pamiętali, że jest to tylko karykatura, a zatem przedstawia uwypuklony/przejaskrawiony lub całkowicie zafałszowany wizerunek Boga.

Czas: ok. 10 minut.

Wysłuchaj przemyśleń każdej grupy. Zastanówcie się wspólnie, jak powyższy obraz Boga może rzutować na naszą relację z Nim. Zapytaj, czy łatwo takiego Boga kochać? W razie potrzeby uzupełnij wypowiedzi.

Pytania pomocnicze:

- > Czy łatwo nawiązać więź z takim Bogiem?
- > Czy chętnie z Nim byś porozmawiał, przytulił się do Niego?
- > Czy taki Bóg cię w ogóle słyszy, interesuje się twoimi sprawami?

Uwaga! Jeśli rysunki będą trochę zabawne – to też dobrze, chcemy specjalnie „wyśmiać” karykaturę, a przez to zobaczyć, że prawdziwy obraz Pana Boga różni się od tego przedstawionego na rysunku. Często przez zobaczenie, JAKI BÓG NIE JEST, dojdziemy do wniosku, JAKI JEST.

7. Rysunki warto wywiesić na tablicy przy nazwach „fałszywych obrazów Boga” i podsumować: *Skoro narysowaliście karykatury, które czasami nosimy w swoim umyśle i sercu na temat Boga, to zastanówmy się, skąd te fałszywe obrazy Pana Boga się biorą, dlaczego każdy inaczej może sobie Boga*

wyobrażać? Popatrzcie na to z innej strony. I wy kiedyś będziecie dla swoich dzieci ważnym wzorcem. Zobaczcie – jaki to dar i jaka odpowiedzialność!

Na szczęście – obraz Boga w naszym życiu ulega zmianom. Dzięki dojrzewaniu w wierze, pewnym doświadczeniom życiowym czy poszukiwaniom – mamy szansę porzucić ten fałszywy obraz Boga w naszym sercu. Gdzie jednak mamy szukać prawdziwego obrazu Boga? Skąd mamy wiedzieć jaki Bóg jest?

Poszukajmy odpowiedzi w Biblii. Co sam Bóg chciał nam o sobie powiedzieć? Jak chce się nam przedstawić, co chce byśmy o Nim wiedzieli?

| POZNAJĘ |

8. Zachęć uczniów: *Posłuchamy teraz kompilacji tekstów biblijnych na temat Boga Ojca. Bóg chce, byś miał w swoim sercu, umyśle prawdziwy Jego obraz. Bóg chce naprawiać nasze błędne myślenie o Nim, chce leczyć nasze zranione serca. Tylko tak będziemy potrafili Go prawdziwie kochać i odpowiadać na Jego miłość.*

Słuchając tych słów (wypowiadanych w pierwszej osobie liczby pojedynczej), postaraj się zatrzymać nad tymi, które szczególnie kierowane są do ciebie. Zapamiętaj je.

W zależności od czasu, jakim dysponujemy lub kondycji uczniów podczas słuchania, kończymy prezentację filmu. Zachęć jednak, by ciąg dalszy „Listu Boga do młodych” przesłuchali w domu w ramach modlitwy wieczornej lub przy okazji spaceru.

| ODPOWIADAM |

9. Poproś o krótkie podsumowanie: *Jaki obraz Boga wylania się z tego, co przed chwilą usłyszałeś? (możecie stworzyć na tablicy mapę myśli)*

Zapytaj: Jak Bóg przedstawia się dziś tobie z kart Biblii? W jakiego Boga chcesz wierzyć i kochać?

[zna mnie po imieniu, jestem Jego ukochanym dzieckiem, wie o mnie wszystko, zna moją historię życia, wybacza moje błędy, jest cierpliwy, chce do mnie mówić, chce, żebym ja mówił do Niego, nigdy mnie nie opuści itp.]

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

- 10.** *Savoir-vivre* wymaga, by na list odpowiedzieć. Jaka będzie zatem twoja odpowiedź? Pomyśl, pomódl się i w szczerzej rozmowie (a może też w formie pisanego listu) powiedz Bogu, co masz w sercu.

To zadanie bardzo osobiste, nie musisz go sprawdzać. Zapytaj na następnej lekcji, kto podjął się tego wyzwania. Jeśli ktoś będzie chciał się tym podzielić – wysłuchaj.

| MODLĘ SIĘ |

- 11.** Powiedz: *Naszą modlitwą niech będzie szczerze poszukiwanie prawdziwego obrazu Boga, szczerza – może po raz pierwszy w życiu – rozmowa z Bogiem.*

8

KOCHAĆ SIEBIE – ALE JAK?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie wartości kochania siebie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > analizuje, skąd pochodzi przykazanie miłości siebie,
- > wyjaśnia, co oznacza zdrowa miłość własna,
- > wymienia cechy, jakimi określa nas Bóg.

Postawy: uczeń rozwija umiejętność budowania swojej tożsamości, miłości własnej w oparciu o Słowo Boże; kształtuje w sobie postawę wdzięczności za dar życia, swoje talenty itp.

Metody i techniki: praca z tekstem biblijnym, analiza fragmentu książki oraz utworu muzycznego.

Środki dydaktyczne: podręcznik, tekst źródłowy – załącznik 1, teksty biblijne, utwór „Mówisz mi”, tabele do wydrukowania – załącznik 2.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą w intencji uczniów.
2. Zaproponuj ćwiczenie – uczniowie mają za zadanie napisać na małej kartce 7 pozytywnych swoich cech, a na drugiej 7 pozytywnych cech kolegi/koleżanki siedzących obok. Gdy ktoś nie ma „pary”, nauczyciel również bierze udział w ćwiczeniu. Czas na wykonanie zadania to ok. 2–3 minut.

Następnie omów z uczniami ćwiczenie. Zapytaj: *Która część ćwiczenia była dla ciebie łatwiejsza? Ile swoich pozytywnych cech potrafiłeś napisać bez dłuższego zastanowienia?*

Uczniowie mogą przekazać koledze/koleżance kartkę z pozytywnymi cechami go opisującymi, by mógł zapoznać się z jej zawartością.

3. Wprowadź uczniów w dzisiejszy temat. *Moi drodzy, mam nadzieję, że po zapoznaniu się z wypisanymi przez kolegę/koleżankę waszymi pozytywnymi cechami czujecie się dowartościowani i zadowoleni. Ćwiczenie to pokazało jednak, że często łatwiej znaleźć nam pozytywne cechy u innych niż u siebie. Dlaczego tak jest? Być może nie doceniamy siebie, nie zauważamy, że drzemie w nas dobro. Przejrzelśmy się w oczach kolegi/koleżanki, by zobaczyć, jak oni nas widzą. Podobnie będziemy chcieli przejrzeć się dziś w oczach Boga. Co On mówi o nas? Od Boga, naszego Stwórcy chcemy czerpać jak ze źródła informacje o tym, kim jesteśmy. Być może ta wiedza doprowadzi nas do lepszego zrozumienia przykazania miłości bliźniego jak siebie samego.*
4. Zaproponuj uczniom wysłuchanie piosenki *Mówisz mi*¹ – możesz ją odtworzyć np. z serwisu YouTube.

Poproś, aby uczniowie wyszukali w serwisie YouTube teledysk do tego utworu, a także aby uważnie go obejrzeli i wysłuchali tekstu.

1. Walczę z głosem w głowie, który mówi
„nic nie jesteś wart”
„Wciąż zawodziś”, „nie dasz rady”
– nie chcę słuchać takich kłamstw.
Kilka błędów i sukcesów,
czy to wszystko co dziś mam?
Powiedz co Ty o mnie myślisz,
kim właściwie jestem ja?
Ref. Mówisz „kocham cię”, gdy ja nie czuję nic
Mówisz „siłę masz”, gdy ja opadam z sił.
Mówisz „trzymam cię”, gdy ja opadam z nóg,
kiedy jestem sam mówisz „jesteś Mój”.
Ja wierzę Ci, o wierzę Ci,
w to co mówisz mi wierzę Ci

---

¹ Zob. np. <https://www.youtube.com/watch?v=GEGnM9V87Ws> (dostęp: 20.04.2023).

2. Ważne dla mnie jest już teraz
tylko to co myślisz Ty.
Mą tożsamość znajduję w Tobie,
Ty nadajesz wartość mi.
Ref. Mówisz „kocham cię”, gdy ja nie czuję nic...
3. Wszystko co posiadam dzisiaj
u Twych stóp położyć chcę.
Wszystkie błędy zabierz Boże,
me zwycięstwo w Tobie jest.

4. W rozmowie zapytaj uczniów, jak odebrali ten utwór? Czy jakieś słowa zapadły im w pamięć, czy coś ich poruszyło, czy identyfikują się z tym tekstem?

Zadaj dodatkowe pytania związane z teledyskiem:

Jaka scena z Ewangelii była przedstawiona w tym teledysku? [Kobieta cudzołożna J 8,2–11]

Co w prawie groziło kobiecie, którą pochwycono na cudzołóstwie? [J 8,5: „W Prawie Mojżesz nakazał nam takie kamienować”]

Czy wiecie, co usłyszała ta kobieta od Jezusa? [J 8,10–11: «Kobieto, gdzież oni są? Nikt cię nie potępił?» A ona odrzekła: «Nikt, Panie!» Rzekł do niej Jezus: «I Ja ciebie nie potępiam. Idź, a od tej chwili już nie grzesz!»]

Podsumuj: Grzech przeszkadza nam w osiągnięciu szczęścia, obwiniamy się, czujemy się „mali”, słabi, niegodni, samotni. Czasem oddalamy się od Boga, bo boimy się, że nas przekreślił, nie jesteśmy godni Jego uwagi, miłości. Tyle razy Go zawiedliśmy, nie wierzymy, że Bóg może nam wybaczyć nasze ciągłe zdrady, odchodzenie od Jego przykazań. Takie myślenie o nas podsuwa nam nasz przeciwnik, Krętacz.

| POZNAJĘ |

5. Praca indywidualna z tekstem z podręcznika. Wyjaśnij uczniom, że fragment, który za chwilę przeczytają (podręcznik, część „Poznaję”, pochodzi z książki C.S. Lewisa „Listy starego diabła do młodego”. *Jak wskazuje sam tytuł, książka jest utrzymana w konwencji korespondencji między doświadczonym diablem a jego podwładnym Piotunem, adeptem sztuki kuszenia,*

a prywatnie – bratankiem. Stary diabeł, „Krętacz” przekazuje kolejne wskazówki jak odwrócić „Pacjenta” z drogi ku nieba na drogę ku piekłu. Wszystko po to, by wyrwać „Nieprzyjacielowi”, czyli Bogu kolejną duszę...

Aby uprzedzić strategię Nieprzyjaciela, trzeba rozważyć Jego zamiary. Nieprzyjaciel pragnie doprowadzić człowieka do takiego stanu umysłu, w którym mógłby on zaprojektować najwspanialszą katedrę świata i zdawać sobie sprawę z tego, że jest ona najwspanialsza, i cieszyć się tym faktem, nie odczuwając jednak z tego powodu większego (ani mniejszego) ani innego zadowolenia niż to, jakie odczuwałby, gdyby tego dokonał kto inny.

Nieprzyjaciel chce w końcu, by człowiek był tak dalece wolny od wszelkiej stronniczości na swoją korzyść, iżby mógł cieszyć się własnymi talentami tak szczerze i pogodnie jak talentami swego bliźniego lub wschodem słońca, słońcem czy wodospadem. Na dalszą metę chce On, by każdy człowiek był zdolny uznać wszelkie stworzenia (nawet siebie samego) za coś wspaniałego i doskonałego. Pragnie On zabić czym prędzej ich zwierzęcą miłość własną; lecz obawiam się, że w Swej polityce długofalowej pragnie On ożywić w nich nowy rodzaj miłości własnej – dobroczynność i uczucie wdzięczności dla wszystkich, włączając w to także samych siebie. Z chwilą gdy się naprawdę nauczą kochać swych bliźnich jak siebie samych, wolno im będzie kochać siebie jak swych bliźnich. Albowiem nie możemy nigdy zapominać o tym, co jest najbardziej odpychającym i niewytłumaczalnym rysem Nieprzyjaciela; On rzeczywiście kocha te stworzone przez Siebie bezwłose dwunożne istoty (...).

Twoje usiłowania, by wsączyć w pacjenta chętność lub fałszywą skromność, spotkają się ze strony Nieprzyjaciela ze zrozumiałą przestrożą, że od człowieka nie żąda się wcale, aby miał wyrobione zdanie o swych talentach i że nic nie stoi na przeszkodzie, aby je dalej udoskonalął wedle najlepszych swych zdolności, bez dokładnego wyznaczania sobie właściwego miejsca w świątyni Sławy. Musisz starać się za wszelką cenę nie dopuścić tej przestrogi do świadomości swego pacjenta (...).

Nieprzyjaciel nie pragnie nawet, by myślał zbyt wiele o swych grzechach; skoro raz zostały odżałowane, to im prędzej człowiek odwróci od nich swą uwagę, tym bardziej Nieprzyjaciel będzie zadowolony².

---

² C.S. Lewis, *Listy starego diabła do młodego*, Poznań, s. 73.

6. Pytania do tekstu:

Co jest pragnieniem Boga?

[by człowiek cieszył się ze swoich osiągnięć, bez popadania w pychę i bez fałszywej skromności, by był wdzięczny Bogu za talenty, które otrzymał, by widział w innych i sobie piękno stworzenia]

Co może tu oznaczać zwierzęca miłość własna, której nie chce Bóg?

[egoizm, pycha, brak szacunku do innych]

Co według Krętacza jest największym niewytłumaczalnym rysem Nieprzyjaciela?

[miłość do człowieka]

Czy jest coś złego w udoskonalaniu swoich talentów i zdolności?

Czy Bóg chce, byśmy rozpamiętywali swoje dawne grzechy?

| ODPOWIADAM |

7. Zadanie przeznaczone do pracy w parach lub grupach 4 osobowych. Uczniowie będą szukali tekstu Pisma Świętego przypominającego nam o miłości Boga. W puste miejsca mają za zadanie sami wymyślić „kłamstwo szatana” pasujące do kontry tekstu biblijnego. Wykorzystaj załącznik 2.

Kłamstwa szatana	Słowa Boga o mnie	
„Nic nie jesteś wart”	1 Kor 7,23	„za [wielką] bowiem cenę zostaliście nabyci”
	1 P 1,18-19	„zostaliśmy wykupieni nie czymś przemijającym, srebrem lub złotem, ale drogocenną krwią Chrystusa, jako baranka niepokalanego i bez zmy”
„Jesteś słaby”	Sdz 6,12.14	„Pan jest z tobą – rzekł mu [Anioł Pana] – dzielny wojowniku! Idź z tą siłą, jaką posiadasz (...) Czyż nie Ja ciebie posyłam?”

„Bóg o tobie zapomniał”	Iz 49,14–16	„Mówił Syjon: „Pan mnie opuścił, Pan o mnie zapomniał”. Czyż może niewiasta zapomnieć o swym niemowlęciu, ta, która kocha syna swego łona? A nawet, gdyby ona zapomniała, Ja nie zapomnę o tobie. Oto wryłem cię na obu dłoniach, twe mury są ustawicznie przede Mną”
Np. „Bóg mnie nie kocha”	Jr 31,3	„Ukochałem cię odwieczną miłością”
	Iz 54,10	„Bo góry mogą ustąpić i pagórki się zachwiać, ale miłość moja nie odstąpi od ciebie i nie zachwieje się moje przymierze pokoju, mówi Pan, który ma litość nad tobą”
„gdzie jest ten Bóg?”	Jr 1, 8	„Nie lękaj się, bo jestem z tobą, by cię chronić”
	Iz 43,1	„Teraz tak mówi Pan, Stworzyciel twój, Jakubie, i Twórca twój, o Izraelu: «Nie lękaj się, bo cię wykupiłem, wezwałem cię po imieniu; tyś moim!»”

Tabela ucznia:

Kłamstwa szatana	Słowa Boga o mnie	
„Nic nie jesteś wart”	1 Kor 7, 23	
	1 P 1,18–19	
„Jesteś słaby”	Sdz 6,2.14	
„Bóg o tobie zapomniał”	Iz 49,14–16	
	Jr 31,3	„Ukochałem cię odwieczną miłością”.
	Iz 54,10	„Bo góry mogą ust pić i pagórki się zachwiać, ale miłość moja nie odstąpi od ciebie i nie zachwieje się moje przymierze pokoju, mówi Pan, który ma litość nad tobą”.

	Jr 1,8	„Nie lękaj się, bo jestem z tobą, by cię chronić”.
	Iz 43,1	„teraz tak mówi Pan, Stworzyciel twój, Jakubie, i Twórca twój, o Izraelu: «Nie lękaj się, bo cię wykupiłem, wezwałem cię po imieniu; tyś moim!»”

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

8. Zaproponuj uczniom chwilę refleksji: *Patrząc na uzupełnioną tabelę, czy-ich słów chcesz słuchać? Komu chcesz wierzyć? Zastanów się, czy mógłbyś szczerze zaśpiewać, jak w refrenie piosenki: wierzę Ci? Czy wierzysz w to, co mówi do ciebie Bóg na kartach Biblii? Odpowiedź na to pytanie jest bardzo ważna. Bo zdając sobie sprawę z wartości, jaką posiadasz w oczach Boga, sam możesz na siebie spojrzeć inaczej, może łagodniej, wyrozumialej i lepiej? Podziękuj dziś pod koniec dnia za to, jaki jesteś.*

| MODLĘ SIĘ |

9. Pomódlcie się wspólnie za wszystkich ludzi, by częściej patrzyli na siebie oczami Boga i podejmowali trud pracy nad sobą.

CZĘŚĆ 2

**MIŁOŚĆ
NIEJEDNO
MA IMIĘ**

9 |

MIŁOŚĆ. DLA NIEJ WARTO ŻYĆ!

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie prawdy, że bezwarunkowa miłość Boga stanowi źródło istnienia człowieka i tworzenia relacji międzyludzkich.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > dostrzega wertykalny kierunek powołania do miłości,
- > uświadamia sobie, że fundamentem miłości i każdej relacji jest miłość Boga do człowieka,
- > definiuje pojęcie miłości,
- > rozpoznaje ważne dla siebie relacje oparte na miłości.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę przyjmowania Bożej miłości.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, dyskusja, praca z tekstem, metoda projektowa.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze brystolu po jednym na grupę, magnes, projektor lub głośnik, plik/tekst albo telefon komórkowy, fragmenty Katechizmu Kościoła katolickiego i *Youcatu*.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą nawiązującą do Ewangelii z dnia lub przypadającego na ten dzień wspomnienia błogosławionego/świętego.
2. Zaproponuj uczniom burzę mózgów związaną ze słowem „miłość”. Wytłumacz na początku, że kontekst seksualny jest ważny, ale niech skupią się

na tym, co stoi za fizyczną bliskością dojrzałych ludzi. Pomocą może być praca w kilkusobowych, najlepiej koedukacyjnych grupach (sugerowane 4 grupy). Wykorzystaj do tego brystol. Podejmij próbę stworzenia klasowej mapy myśli. Skorzystaj z magnesów i tablicy. Zachęć każdą z grup do wystawienia delegata/rzecznika, który przedstawi pracę grupy. Przy podsumowaniu podkreślaj filary miłości – szacunek, zaufanie, intymność, więź, wybór, decyzja (możesz poprosić jednego z uczniów o podkreślanie trafionych określeń).

3. Możesz podsumować: *Istnieje wiele definicji miłości: jest prawdziwym sensem życia człowieka; jest podstawą ludzkiej egzystencji; bez niej trudno szczęśliwie i w pełni żyć. Choć miłość jest kojarzona głównie z emocjami i intensywnymi przeżyciami, to jest przede wszystkim typem relacji międzyludzkich, opartych na szacunku, zaufaniu, akceptacji itd.*

W zależności od sytuacji możesz wykorzystać do wprowadzenia do pracy w grupach bądź do jej podsumowania tekst z podręcznika.

Kochamy i chcemy być kochani. Im bardziej krzyczymy, że nam jej nie potrzeba, to tym rozpaczliwiej na nią czekamy. Miłość. Niesamowita potęga. Ciągłe definiowana przez nas, opisywana, wyśpiewywana i szkicowana na sztalugach. Wszyscy wyczuwamy jej potężną siłę. Ale czy umiemy ją zdefiniować?

Miłość jest postawą i często towarzyszą jej ekscytujące uczucia. To naturalne! Pragnienie kobiety i mężczyzny by być razem zostało głęboko złożone w sercu człowieka. Poszczególne etapy rozwoju miłości dają szansę na jej pogłębienie. Zauroczenie, przyjaźń, fascynacja, pożądanie, etap „ty i ja”, „my” – to kolejne kroki na drodze prowadzącej do intymności, zaangażowania i namiętności. To tzw. trójkrotnikowa koncepcja miłości wg Roberta Sternberga. Pozwala ona rozpoznać siłę emocji na każdym z etapów i przekserować tę energię na dojrzałość związku, a co za tym idzie trwałość relacji.

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by zapoznali się z niezwykle budującą historią Grzegorza Czerwickiego (podręcznik, część SPOTYKAM):

Jako 24-letni facet trafia do siedemnastoosobowej celi, w której pozna je przyjaciela. Czas, przestrzeń i godziny rozmów sprawiają, że odstania

się przed drugim człowiekiem. Jak nigdy dotąd i na tyle, żeby ponazywać wszystkie głody, które w sobie nosi. „Moje serce było puste, ale przebijały się tam pragnienie miłości, nadzieja, przyjaźń. Nadzieja, że w końcu ktoś mnie pokocha”. Wspomina, że to był czas zbierania różnych doświadczeń, słuchania ludzi, przyglądania się sobie. Kumpel, ateista, polecił mu Pismo Święte, mówiąc, że znajdzie tam to wszystko, czego szuka. Chodził z tą myślą tydzień. „Co? To dla lamusów, nie dla mnie!” wspomina to, co czuł wtedy. Był wysoko w hierarchii więziennej, załatwiał różne interesy i teraz nagle Biblia?! Chodził po celi i nagle zobaczył u współosadzonego Pismo. I odkupił je. Za dwa papierosy. „Tamten był przekonany, że zrobił interes życia, bo dostał dwa szlugi, a Biblia była pożyczona z więziennej biblioteki. Jak się okazało, interes życia zrobiłem ja”. Zaczął czytać Stary Testament i wiele rzeczy mu się nie zgadzało: nie było tam miłości, przyjaźni. Teraz tak to odczytuje, że zły kierował jego uwagę na to, co było rzeczywiście złe. Grzech Adama i Ewy, Kain zabija Abela, król Dawid niby dobry, a zabija przyjaciela dla kobiety. I pojawiło się w nim pytanie: gdzie niby w tym wszystkim ten Bóg? Poszedł z tym do przyjaciela z celi. „Mówię mu: coś ci się z tą Biblią pomyliło! Wojny, zdrady, morderstwa! A on do mnie: stary zapominałem ci powiedzieć, że od Nowego Testamentu masz czytać!”.

Dla Boga nie ma miejsca, które by ominął. Jeśli tylko jest tam człowiek, stworzenie, Jego dziecko, Ojciec wejdzie w każdą przestrzeń i posłuży się najbardziej zadziwiającymi środkami, by ogrzać miłością zmarznięte i poranione ludzkie serce. Ani mury więzienia, ani głębokie zranienia nie są dla Pana przeszkodą¹.

5. Zapytaj, co poruszyło uczniów w tym materiale. Czy zaszokowała ich „cena” Pisma Świętego? Czy zaskoczeni są okolicznościami więzienia? Zapytaj uczniów, czy są jakieś granice dla Bożej miłości? Dopowiedz, że jedyną granicą jest wolna wola człowieka, która może tę miłość odrzucić.
6. Dopowiedz: *Bóg przedstawiony w Starym i Nowym Testamencie jest ten sam. Biblia opowiada historię miłości Boga do Narodu Wybranego korzystając z wielu środków, co nie sprawia, że te dwie części są sobie przeciwstawne.*

---

¹ Anna Koźlik, *W więzieniu spędził 12 lat, dziś głosi Ewangelię i nią żyje. Grzegorz Czerwicki*, cyt. za: <https://stacja7.pl/ludzie/w-wiezieniu-spedzil-12-lat-dzis-glosi-ewangelie-i-nia-zyje-grzegorz-czerwicki/> (dostęp: 7.04.2022).

| POZNAJĘ |

7. Przedstaw uczniom katechizmowe definicje miłości. Zrób wprowadzenie:

Miłość jest czymś więcej niż uczuciem. Nauka Kościoła Katolickiego, zawarta w Katechizmie, opisuje ją w znacznej mierze korzystając z intuicji świętych oraz bazując na Słowie Bożym i żywym doświadczeniu ludu Bożego.

8. Poproś uczniów o przeczytanie cytatów z Katechizmu zawartych w podręczniku samodzielnie. Zapytaj, który cytat wg uczniów najlepiej charakteryzuje miłość i dlaczego. Z każdej odpowiedzi wyciągnij puentę.

„Miłość jest radością z dobra; dobro jest jedynym powodem miłości. Kochać znaczy: chcieć komuś okazać dobro” – zaakcentowanie dobra.

„Miłość jest dobrowolnym poświęceniem serca” – romantyczne ujęcie miłości, serce.

„Miłość jest formą wszystkich cnót” – obrazowe odniesienie do cnót teologicznych.

Najpiękniejszą formą miłości na ziemi jest jednak miłość między mężczyzną a kobietą, w której dwoje ludzi obdarowuje się sobą nawzajem. Ludzka miłość jest odzwierciedleniem Bożej miłości, w której każda miłość osiąga swą pełnię (...) Miłość powinna cechować każdy wymiar ludzkiego życia, szczególnie jednak głęboko i wyraźnie powinna się urzeczywistniać tam, gdzie małżonkowie, mężczyzna i kobieta, kochają się i stają się jednym ciałem (Rdz 2, 24) – obraz Bożej miłości promieniujący na parę.

| ODPOWIADAM |

9. Skorzystaj z metafory klucza (możesz pokazać klucz do klasy, w której macie lekcję). Zapytaj, jakie rodzaje klucza znają (klucz do domu, klucz francuski, klucz wiolinowy itd.). Zachęć uczniów do krótkiego wyjaśnienia, do czego zaproponowany przez nich rodzaj klucza może być wykorzystany. Wykorzystaj ich zainteresowanie mówiąc: *Do każdego człowieka jest taki wyjątkowy klucz.*

Przybliż uczniom teorię 5 języków miłości – możesz podać im link ze Strefy Katechety. Poproś o wykonanie testu w ramach pracy domowej.

W ramach wprowadzenia omów każdy ze sposobów: słowo, dotyk, drobna przysługa, symboliczny prezent, spędzenie ze sobą wspólnego czasu. Poproś uczniów o przykłady, inne niż te zaproponowane w podręczniku.

| UTRWALAM |

10. Zaproponuj uczniom wysłuchanie krótkiej rozmowy na temat miłości przygotowanej przez franciszkanów z kanału *bEZ sLOGANU* w serwisie You Tube. Możesz wykorzystać projektor, ewentualnie sam głośnik przenośny będzie wystarczający. Skieruj uwagę uczniów na różnice między uczuciem miłości, przeżywaniem przyjemnych uczuć, a decyzją. Podsumuj nagranie, możesz powiedzieć: *Miłość to postawa człowieka, nie uczucie. Uczucia mogą się zmieniać, sprzyjać relacji, dodawać jej koloru i smaku. To wszystko może się dziać na fundamencie decyzji „Chcę Cię kochać”.*

Możesz wykorzystać tekst z podręcznika.

Miłość to postawa człowieka, nie uczucie. To relacja między konkretnymi osobami. Miłość to decyzja kochania drugiego takim, jaki jest. Akceptujemy osobę, ale możemy stawiać mądre wymagania i wspierać w eliminowaniu wad. Szczególną miłością jest miłość między kobietą i mężczyzną. Ma ona różne etapy rozwoju, które są fundamentem więzi.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zachęć uczniów, by wieczorem podjęli wyzwanie z podręcznika. Pomocą może być obraz zamieszczony na końcu dzisiejszej katechezy. Daj uczniom wolność i przestrzeń do skojarzeń. Przeczytaj i wyjaśnij polecenie (podręcznik).

| MODLĘ SIĘ |

12. Poproś jednego z uczniów o odczytanie modlitwy z podręcznika na zakończenie katechezy.

10|

TAK TO SIĘ ZACZEŁO...

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom tego, że Bóg jest Tym, który zaprasza człowieka do relacji ze sobą.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podejmuje próby odkrywania we własnym życiu Bożej łaski,
- > opisuje Osobę Jezusa, który przychodzi z darem zbawienia,
- > referuje naukę Kościoła dotyczącą zbawienia i podaje przykłady wiary patriarchów i proroków,
- > zapoznaje się z Nauką Kościoła i pojęciem konstytucji dogmatycznej.

Postawy: uczeń zauważa Bożą inicjatywę w swoim życiu i chce na tę miłość odpowiedzieć.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, praca z podręcznikiem, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, projektor, głośnik, kartki z fragmentem Pisma i pytaniami, fragmenty KKK, konstytucja dogmatyczna *Dei verbum* (załącznik 1), plansza, marker.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą nawiązującą do Ewangelii z dnia. Szczególnie zaproś do tej katechezy Ducha Świętego, Nauczyciela i Ożywiciela. Zapytaj uczniów o ich pierwsze skojarzenie z Bogiem (mogą się pojawić obrazy: dobry tata, nieobecny ojciec, skrupulatny sędzia, kontroler itd.). Możesz

powiedzieć: *Nasza wizja Boga to pewne wyobrażenie na Jego temat, na które składa się szereg naszych życiowych doświadczeń, przekazu, który otrzymujemy z domu. Człowiek myśląc o Bogu, często myśli o wyobrażeniach, nie o Jego istocie.*

2. Wspólnie zobaczcie teledysk „Awesome” (jeśli nie ma możliwości skorzystania z projektora możecie wysłuchać piosenki „Oceany”). Możesz zapytać o odczucia i wrażenia, czy są kompatybilne z materiałami. Szukaj wspólnych cech. Podsumuj, możesz skorzystać z całości lub fragmentu tekstu z podręcznika.

Czasem może się wydawać, że to my wybieramy Boga. Wybieramy konkretne wartości, uczestniczymy w życiu religijnym, pamiętamy o świętach, nie wypisujemy się z lekcji religii. Jakże to złudne poczucie! To Jego działanie jest pierwsze! On wychodzi z inicjatywą. On stwarza, On składa pragnienia w sercu człowieka. Daje wolność. A kiedy człowiek zechciał być jak Bóg, czyli znać dobro i zło (grzech pierworodny), to i na to znajduje się rozwiązanie – to ON, dobry Ojciec daje za nas swojego Syna. I czeka, czy przyjmiemy Go całym sercem. Choć pierwszy ruch jest zawsze po JEHO stronie.

| SPOTYKAM |

3. Poproś uczniów o przeczytanie tekstu zawartego w podręczniku. Możesz zachęcić do obejrzenia filmu w domu lub zaproponować obejrzenie części/całości na lekcji.

Inicjatywa Boga w relacji z człowiekiem nigdy się nie kończy. Nawet jeśli „pierwotna propozycja” została przez człowieka odrzucona, wskutek czego poznał on także, czym jest zło, to Bóg daje życie swego Syna, by odzyskać to, co przepadło. Krótkometrażowy film Most autorstwa Williama Zabki (scenariusz) i Bobby’ego Garabediana (reżyseria i scenariusz) z 2003 roku opowiada dramatyczną historię człowieka samotnie wychowującego syna i pracującego jako operator mostu zwodzonego.

Pewnego dnia ojciec staje przed tragicznym dylematem. Jego syn, będąc blisko mostu, przypadkowo wpada do zapadni i niefortunnie ląduje na mechanizmie podnoszącym i opuszczającym most. Mężczyzna, widząc to zdarzenie oraz nadjeżdżający pociąg, ma do podjęcia decyzję: opuścić most, którego mechanizm zmiażdży syna, ale pozwoli, aby pociąg pełen

pasażerów bezpiecznie przejechał, czy uratować syna kosztem jadących pociągiem ludzi.

Nasza wyobraźnia nie jest w stanie do końca pojąć, jak ważni jesteśmy w Bożych oczach. W codziennym pędzie łatwo umyka nam, że Syn Boży naprawdę przyszedł, umarł i zmartwychwstał dla nas. I przyjdzie znów, jak obiecał.

4. Po projekcji lub przeczytaniu tekstu poproś, by uczniowie podzielili się opiniami. Postaw pytania:

- > Co dało ojcu pocieszenie po stracie syna?
- > Dlaczego ojciec dokonał takiego wyboru?
- > Czy pasażerowie pociągu mieli świadomość dramatycznej sytuacji?

Dopowiedz: *My też nie mamy jeszcze pełnej świadomości tego, co zrobił dla nas Jezus. Wiara pozwala nam to odkrywać i coraz głębiej przeżywać.*

Najważniejsze myśli możesz wypisać na tablicy. Podsumowując tę część, połącz akcent na dobrowolnej ofierze Jezusa, która nie kończy się śmiercią, lecz zmartwychwstaniem.

| POZNAJĘ |

5. Wy tłumacz uczniom, czym jest Katechizm Kościoła Katolickiego, encyklika i konstytucja dogmatyczna. Jeśli masz, przynieś na lekcję Katechizm albo *Breviarium Fidei*. Możesz przypomnieć o dwóch filarach, jakimi są Pismo Święte i Tradycja.
6. Podziel klasę na dwie grupy wg czytanych cytatów. Uczniowie mogą pracować w parach, odczytać i zreferować cytaty zawarte w podręczniku. Zapytaj, co porusza i dotyka w cytacie – każdy z uczniów będzie miał inne wnioski i spostrzeżenia. To okazja, by uszanować nawzajem swoje opinie.

Bóg, który jest początkiem i celem wszechświata, stworzył nas z „nadmiaru” swojej miłości. Chciałby się dzielić z nami, dziećmi stworzonymi z Jego miłości, swoją nieskończoną radością.

Bóg, który przez Słowo wszystko stwarza i zachowuje, daje ludziom w rzeczach stworzonych wieczne świadectwo o sobie. Zamierzając zaś otworzyć drogę zbawienia wiecznego, objawia ponadto siebie samego pierwszym rodzicom na początku. Wzywa ich do wewnętrznej komunii z sobą,

przyoblekając ich blaskiem łaski i sprawiedliwości. Objawienie to nie zostało przerwane przez grzech naszych pierwszych rodziców. Rzeczywiście, Bóg po ich upadku wzbudził w nich nadzieję zbawienia przez obietnicę odkupienia; i bez przerwy troszczył się o rodzaj ludzki, by wszystkim, którzy przez wytrwanie w dobrym szukają zbawienia, dać żywot wieczny. (KKK 54–55)

W swoim czasie znów powołał Abrahama, by uczynić zeń naród wielki (por. Rz 12,2), który to naród po Patriarchach pouczał przez Mojżesza i Proroków, by uznawał Jego samego, jako Boga żywego i prawdziwego, troskliwego Ojca i Sędziego sprawiedliwego, oraz by oczekiwał obiecanego Zbawiciela. I tak poprzez wieki przygotowywał drogę Ewangelii. *Dei Verbum*, 3.

7. Krótką pracę z tekstem możesz podsumować następująco: *Praca nad tymi cytataми pokazuje, że do każdego człowieka jest indywidualna droga, a Bóg świetnie ją zna. On zna wyjątkowość każdego człowieka, ponieważ chciał go od zawsze i dlatego go stworzył.*

| ODPOWIADAM |

8. Podziel się z uczniami swoim doświadczeniem wiary na tyle, na ile będzie to dla ciebie komfortowe. Możesz też poprosić ich o przykłady osób, które odpowiedziały na Bożą miłość. Zaczynajcie od przykładów postaci biblijnych, świętych, błogosławionych. Docenź elementy świadectwa uczniów.
9. Zaproponuj ćwiczenie – burzę mózgów związaną z przyjaźnią. Zapytaj: *Jak się pielęgnuje przyjaźń/miłość?*

Odpowiedzi w formie równoważników zdań zapisuj na górnej części plan-szy, ew. tablicy. W drugiej części postaw znak równości i na zakończenie ćwiczenia zapisz widoczny cytat św. Hieronima, który uczniowie mają także w podręczniku.

„Nieznajomość Pisma Świętego jest nieznajomością Chrystusa”.

Zachęć do wiernego pielęgnowania relacji z Bogiem.

| UTRWALAM |

10. Zatrzymaj się nad fragmentem zamieszczonym w podręczniku.

Bóg jest miłością: kto trwa w miłości, trwa w Bogu, a Bóg trwa w nim.
(1 J 4,16)

11. Skieruj uwagę uczniów na:

indywidualne podejście Boga do człowieka, ale i do całej ludzkości,
łaskę wybrania i powołania Izraela do bliskości z sobą,
troskę o ludzi wszystkich czasów na całym świecie.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Zachęć do refleksji nad pytaniem postawionym w podręczniku.

Na ile realizuję to w moim życiu, aby poznawać Boga, w Jego Słowie, Tradycji jaką zostawili nam Apostołowie, w całym otaczającym świecie?

| MODLĘ SIĘ |

13. Zaprosz uczniów do wspólnej modlitwy na koniec katechezy. Powoli i uważnie odczytaj jej słowa.

Duchu Święty, Mocy nieogarniona.

Daj mi odwagę do szczerego odmówienia tej modlitwy.

Tak bardzo lękam się, czy jestem wartościowym człowiekiem.

Każdego dnia w głębi serca słyszę szept: jesteś gorszy od innych, jesteś grzesznikiem, nie dajesz rady.

Tyle razy słyszałem, że Bóg kocha mnie, ale ja to tylko wiem, ale tego nie doświadczam. I dlatego brnę w ślepą uliczkę. Szukam Boga, ale znajduję ciągle marny obraz samego siebie.

Teraz już wiem, że żadne ludzkie słowo nie wyzwoli mnie z tego szatańskiego labiryntu.

Pismo Święte mówi:

Miłość Boża rozlana jest w naszych sercach przez Ducha Świętego. (Rz 5,5)

Sam Duch wspiera swym świadectwem naszego ducha, że jesteśmy dziećmi Bożymi. (Rz 8,16)

Pokładając nadzieję w tych słowach słowa, wołam:

Duchu Święty,

rozlej się w moim sercu po najskrytszych zakamarkach mojego JA.

Obmyj moje zranienia i lęki. Przeniknij tam, gdzie nie ma dostępu moja myśl.

Powstrzymaj moje szaleństwo zazdrości, pożądliwości, pychy, kłamstwa. Spal wszystko, co budowałem poza Bogiem, by dać sobie samemu iluzję wielkości.

Pomóż wytrwać w bólu, gdy umierać będzie stary człowiek.

Obudź mnie ze snu.

Powiedz mi tam, na dnie mojej tożsamości, że jestem umiłowanym dzieckiem Boga. Niech to usłyszę sercem, niech doświadczę tego całym sobą.

Pokaż mi moje piękno.

Amen. Amen. Amen¹.

---

¹ Modlitwa autorstwa ks. Piotra Pawlukiewicza.

11 |

MÓJ OBRAZ BOGA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: udzielenie odpowiedzi na Boże zaproszenie do intymnej relacji.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozpoznaje prawdziwy obraz Boga,
- > świadomie odrzuca zafałszowania obrazu Boga,
- > uznaje, że oprócz wolnej decyzji człowieka, nic go nie może od Boga oddzielić.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie prawdziwy obraz Boga w oparciu o Pismo Święte i nauczanie Kościoła.

Metody i techniki: burza mózgów, materiały audio, głośnik, praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach/ grupie, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów, pogadanka, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: burza mózgów, podręcznik, rozmowa kierowana, plansza, marker, kolorowe flamastry, kartki z pytaniami, artykuł o Michale Koterskim – załącznik 1.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Wykonaj z uczniami krótkie ćwiczenie: przynieś ze sobą albo weź z wyposażenia klasy dowolny przedmiot. W ramach burzy mózgów poproś klasę o opisanie go. Zwracaj uwagę na zróżnicowane opisy, możesz je spuentować:

Wszystko, co nas otacza, postrzegamy przez swój subiektywny pryzmat.

2. Odwołaj się do opisów uczniów i zasugeruj, że to co opisali, jest ich perspektywą, nie obiektywnym opisem rzeczywistości. Jako podsumowanie ćwiczenia możesz wykorzystać tekst z podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Zaprosz uczniów do indywidualnej pracy z tekstem – załącznik 1, rozdaj kartki (przygotuj je wcześniej) z przygotowanymi pytaniami.

1. Jaki obraz Boga miał w sobie bohater materiału, Michał Koterski? Dlaczego człowiekowi trudno jest opisać Boga?
2. W jakich momentach życia stawiamy sobie pytanie „Kim jest Bóg? Jaki jest?”
3. Jak myślisz, z czego może wynikać?

Michał Koterski, którego wielu pamięta z kultowej roli niedouczonego syna sfrustrowanego polonisty w filmie *Dzień świra*, w wywiadzie dla portalu Aleteia powiedział:

Pokończyłem wszystkie możliwe ośrodki leczenia uzależnień. I po tych wszystkich terapiach doszedłem do momentu, w którym wszystko straciłem. (...)Nie potrafiłem żyć ani z narkotykami, ani bez nich. (...) W końcu przyszedł taki dzień, że uklęknąłem i powiedziałem tak prosto z serca i szczerze: „Boże, zabierz mi tę obsesję brania, a zrobię wszystko, żeby już nigdy nie wrócić do narkotyków”. I tak się stało¹.

Możesz przytoczyć jeszcze jedną wypowiedź Michała Koterskiego: Całe życie jak czułem się samotny, rozmawiałem z tym kimś, jakimś Bogiem. Nie wiem, kim On jest ani jaki jest, może być nawet z brodą. I pewnego dnia byłem tak zmęczony moim życiem i tym zniewoleniem od używek, że uklęknąłem przed Bogiem i poprosiłem: „Boże, proszę Cię, mam już dosyć takiego życia, tego zagubienia, tego lęku, który mnie nie opuszcza,

---

¹ Michał Koterski o walce z nałogiem: jest mały procent ludzi, którym się udało, cyt. za: <https://kultura.onet.pl/film/wiadomosci/michal-koterski-o-walce-z-nalogiem-jest-maly-procent-ludzi-ktorym-sie-udalo/dehq71> (dostęp: 26.04.2023).

tego wszystkiego, co robię. Proszę Cię, pomóż mi, a ja zrobię wszystko i obiecuję, bez targowania, że zmienię całe swoje życie².

| POZNAJĘ |

4. Przeprowadź z uczniami rozmowę kierowaną o obrazie Boga. Wróć do doświadczenia z początku lekcji. Zasygnalizuj uczniom: *Ten sam mechanizm postrzegania rzeczywistości dotyczy też wizji Boga. Jest to bardziej zintensyfikowane, ponieważ często obraz Boga jaki w sobie nosimy, wynika z naszych wczesnych doświadczeń związanych z rodziną i wiarą. Nie jest to jednak doświadczenie zupełnie determinujące. O ile dziecko pewne rzeczy w swoim otoczeniu zastaje i mimowolnie przyjmuje, o tyle dojrzały człowiek całym swym sercem może szukać prawdy. Zachęć uczniów do odrzucenia wykrzywionej wizji Boga, poprzednia katecheza podpowiadała, co zrobić, aby w wierze naprawdę wzrastać.*

| ODPOWIADAM |

5. Porozmawiaj z uczniami o fałszywych imionach Boga – bez skrupowania, w atmosferze cierpliwości.

Potem pokaż im wcześniej przygotowaną planszę, na której będą imiona Boga:

Bóg żywy, Nieskończenie doskonały, Niezłożony, Niezmierzony, Wszechobecny, Niezmienny, Wieczny, Wszechmocny, Niewidzialny, Święty, Miłosierny, Wolny, Transcendentny i Immanentny, Opiekuńczy w stosunku do stworzeń, Dobry, Sprawiedliwy, Wszechwiedzący, Prawdomówny, Wierny.

| UTRWALAM |

6. Poproś o przeczytanie punktu 13. z encykliki *Dives In misericordia* z podręcznika. Przypomnij informacje z poprzedniej katechezy, dotyczące oficjalnego nauczania Kościoła i dokumentów, w których się to wyraża.

---

² viva.pl/ludzie/newsy/misiek-koterski-swietuje-siedem-lat-trzezwosci-tak-opowiadal-o-swojej-walce-z-nalogiem-136791-r1 (dostęp: 27.01.2022).

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

7. Zaprosz uczniów do uważności w kontekście przeżywania relacji z Bogiem, zwłaszcza jego Obrazu. Poproś o spisanie fałszywych przekonań i zachęć do poszukania prawdziwych odpowiedzi w Piśmie Świętym. Powiedz, że od tego może rozpocząć się kolejna katecheza. Zaproponuj: *Przyglądaj się przez następne dni swojemu obrazowi Boga. Uczciwie zobacz, jaki obraz w sobie niesiesz i miej w sobie pragnienie poznania prawdziwego Boga. Spisz na kartce swoje fałszywe przekonania o Nim i poszukaj prawdziwych odpowiedzi w Piśmie Świętym. Skorzystaj z materiałów zaproponowanych podczas katechezy.*

| MODLĘ SIĘ |

8. Zakończ katechezę modlitwą dziękczynną za Jezusa i Jego Osobę. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie cytatu:

„Rzekł do Niego Filip: «Panie, pokaż nam Ojca, a to nam wystarczy». Odpowiedział mu Jezus: «Filipie, tak długo jestem z wami, a jeszcze Mnie nie poznałeś? Kto Mnie zobaczył, zobaczył także i Ojca.» (J 14,8–9a)

9. Zachęć do zeskanowania po lekcji kodu QR.

12 |

JAK SIEBIE SAMEGO!

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie zależności między miłością samego siebie, a relacją z Bogiem i bliźnimi; kształtowanie umiejętności interpretacji tekstów źródłowych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odróżnia miłość własną od egoizmu i egocentryzmu,
- > uczy się równomiernie dbać o swoje ciało i duszę,
- > podejmuje pracę nad sobą mając świadomość swojej wyjątkowej wartości.

Postawy: uczeń przyjmuje postawę odpowiedzialności za świat stworzony, siebie i drugiego człowieka.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, tekst źródłowy, burza mózgów, rozmowa kierowana, praca w parach, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, Pismo Święte, projektor, głośnik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą uwielbienia Boga za każdego z uczniów. Podziękuj Bogu za dar ich życia, ich historię i obecność na dzisiejszej lekcji. Pamiętaj także o tych, którzy akurat dziś są nieobecni. Możesz podczas modlitwy przeczytać Psalm 139.

2. Poproś uczniów o wymienienie przykazań miłości, zapytaj, czy nie mają poczucia, że jest tam także ukryta dodatkowa treść. Wspólnie znajdźcie ten fragment w Piśmie Świętym (Mt 22,37–40).

„Odpowiedział: Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą i całym swoim umysłem. To jest największe i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego. Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe Prawo i Prorocy”.

3. Skieruj uwagę uczniów na zwrot „jak siebie samego”. Za pomocą burzy mózgów zapytaj, co to znaczy kochać samego siebie. Wnioski uczniów zapisz na tablicy. Możesz posłużyć się tekstem z podręcznika.

„Odpowiedział: Będziesz miłował Pana Boga swego całym swoim sercem, całą swoją duszą i całym swoim umysłem. To jest największe i pierwsze przykazanie. Drugie podobne jest do niego: Będziesz miłował swego bliźniego jak siebie samego. Na tych dwóch przykazaniach opiera się całe Prawo i Prorocy” (Mt 22,37–40).

| SPOTYKAM |

4. Zaproś uczniów do wspólnego obejrzenia krótkiego filmu *Trzyminutowy Katechizm – Kim jest człowiek?* Podsumuj przestrzenie, które w człowieku ze sobą współistnieją (ciało, duch) i zapytaj o to, czemu akceptacja i miłość samego siebie może być ważna w przestrzeni wiary. Propozycje uczniów zapisz na tablicy.
5. Poproś o przeczytanie w parach tekstu zamieszczonego w podręczniku. Zachęć uczniów do przedyskutowania w parach, jak każde z nich rozumie zdanie: *Bez „ufam sobie”, nie powiesz „ufam Tobie”*.

| POZNAJĘ |

6. W formie ankiety zapytaj uczniów, który z cytatów jest im najbliższy. Zapytaj, co porusza ich najbardziej. Jeśli znajdzie się osoba, która nie wybierze żadnego, poproś o własną propozycję cytatu świętych, z Biblii lub wartościowych autorów. Spróbuj w tym kluczu pokazać, że wiele cennych prawd zostało już spisanych w Piśmie Świętym lub nauce Kościoła.

Człowiek to jedyne na ziemi stworzenie, którego Bóg chciał dla niego samego. *Gaudium et spes*, 24

Za tępą się nie uważam, piękno dla oka już jest, świętą zaś chciałabym zostać. Św. Teresa z Avili

Zarówno anioł, jak i człowiek z natury dąży do własnego dobra i własnej doskonałości, a to oznacza miłość własną". Św. Tomasz z Akwinu

7. Wykorzystaj tę okazję do podkreślenia różnych dróg w Kościele, różnych duchowości, a co za tym idzie bogactwa i niepowtarzalności każdej osoby.

| ODPOWIADAM |

8. Wróć do treści zapisanych na tablicy. Posegregujcie to wspólnie na przestrzeń ciała i ducha. Zapytaj:

- > Jak kochasz swoje ciało?
- > Jak się odżywasz, odpoczywasz, na ile jesteś aktywny fizycznie?

Bądź czujny przy tej okazji na banalizację i wulgaryzację treści; staraj się wyciągać pozytywne akcenty przekonując, że ciało to nie elementy do wymiany. Kładź akcent na samoakceptację, uważność, możesz wprowadzić nawiązanie do św. Ignacego z Loyoli w formie ćwiczenia (ok. 5 minut).

9. Poproś uczniów o zamknięcie oczu i spokojne oddychanie. Puść cicho muzykę z odgłosami natury (szum drzew, śpiew ptaków, woda). Powiedz: *Usiądź wygodnie, zamknij oczy, oddychaj powoli. Wsłuchaj się w to, co czuje ciało: spokój, zmęczenie, napięcie, może głód? Itp.*

10. Podsumuj ćwiczenie refleksją, jak ważny jest kontakt z ciałem. Będąc w niewygodnej pozycji, czując głód czy ból, trudno skupić się na sprawach ducha.

Przeczytaj odpowiedzi, które mogły paść na początku lekcji; jeśli uznasz, że są w dysproporcji z troską o ciało, dąż do możliwej równowagi w odpowiedziach. Podsumuj, że nauka Kościoła podkreśla, że człowiek jest ciałem i duszą.

11. Pomocą może być tekst z podręcznika.

Prawdziwa miłość do samego siebie nie jest próżnym egoizmem. Jest raczej pełna głębokiego szacunku do samego siebie. Bez konieczności zasługiwania, bezwarunkowo. To przekonanie o swojej wartości, godności wynikającej z bycia człowiekiem, za którym podąża akceptacja siebie i swojej życiowej historii. Jesteś przecież osobą, z którą spędzasz najwięcej czasu! Kochać siebie to:

- > być wobec siebie życzliwym,
- > być siebie świadomym i uważnym (potrzeby, możliwości, ograniczenia),
- > dbać o siebie (odżywianie, regeneracja, sport)

Teraz twoja kolej. Kochać siebie to...

| UTRWALAM |

12. Zaproś uczniów do zapoznania się z fragmentami *Katechizmem Kościoła Katolickiego*. Poproś uczniów o odczytanie fragmentów z podręcznika (część „utrwalam”).

Dzięki swojej woli [osoba ludzka] jest zdolna kierować się sama z siebie do swojego prawdziwego dobra. (KKK 1701)

Człowiek jest świątynią, w której przebywa Bóg. Bo tak zechciał. Jeśli odkrywasz tą prawdę co dnia, krok po kroku, uczysz się miłości do siebie samego. (KKK 1704)

Czyż nie wiecie, żeście świątynią Boga i że Duch Boży mieszka w was? Jeżeli ktoś zniszczy świątynię Boga, tego zniszczy Bóg. Świątynia Boga jest świętą, a wy nią jesteście. (1 Kor 3,16–17)

Obraz świątyni, który pojawia się w odniesieniu do człowieka może zdumiewać. Zapytaj uczniów, czy kiedyś tak o sobie myśleli.

Możesz zapytać: *Co jest najważniejszym elementem świątyni?*

Poszczególne odpowiedzi naprowadzaj na trop Bożej obecności, która jest wyjątkowa w każdym ochrzczonym (na wzór tabernakulum)

13. Przeczytaj punkt 10 Encykliki *Redemptor hominis* (podręcznik, część UTRWALAM):

Człowiek pozostaje dla siebie istotą niezrozumiałą, jego życie jest pozbawione sensu, jeśli nie objawi mu się Miłość, jeśli nie spotka się z Miłością,

jeśli jej nie dotknie i nie uczyni w jakiś sposób swoją, jeśli nie znajdzie w niej żywego uczestnictwa. I dlatego właśnie Chrystus-Odkupiciel, jak to już zostało powiedziane: „objawia w pełni człowieka samemu człowiekowi.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Poproś uczniów o zapisanie swoich 5 zalet i jednej wady w ramach pracy domowej. Wspomnij, że takie proporcje pozwalają się człowiekowi rozwijać, gdy oprócz pracy nad wadami widzi też swoje dobre strony. Zachęć uczniów do tego, by zrobili dziś coś dobrego dla siebie.

Możesz powiedzieć wprost: *Bądź dziś dobry dla siebie. Zatrósz się o czas prawdziwego odpoczynku.*

| MODLĘ SIĘ |

15. Podziękuj uczniom za dzisiejszą katechezę, za każde poruszenie serca. Zachęć uczniów do wspólnego przeczytania na głos modlitwy z podręcznika.

Panie, przychodzę do Ciebie, abys pomógł mi pokochać siebie.

Daj mi swego Ducha, aby otworzył moje oczy i rozjaśnił to, co niewidoczne.

Chcę zobaczyć, że jestem odbiciem Ciebie, że mam wielką wartość, że jestem ważny, wystarczający.

Znasz moją historię, ulecz to miejsce, które boli i to, które przeszkadza mi kochaniu samego siebie.

Ojcze, pozwól mi spojrzeć choć raz na siebie Twoimi oczami.

Chcę przyjmować Twoją Miłość. Wierzę, że kiedy pokocham samego siebie, będę coraz bardziej kochał ludzi, których mi dałeś.

Amen.

13 |

KOCHAĆ DRUGIEGO CZŁOWIEKA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uświadomienie uczniom powołania do miłości, ukazanie mechanizmów powstawania nierówności społecznych.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > zaznajamia się z wymaganiami Ewangelii mówiącymi o równości wszystkich wobec Boga,
- > dostrzega mechanizmy powstawania nierówności społecznych,
- > przyjmuje swoją cielesność jako dar,
- > poznaje postacie świętych, którzy cechowali się heroiczną miłością bliźniego.

Postawy: uczeń doskonali w sobie zdolność kochania; akceptuje i docenia własną płciowość.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupie, burza mózgów, pogadanka.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki (po jednej na osobę), Pismo Święte, materiały ze strony internetowej, teksty źródłowe.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą wielbiącą Boga za ciało. Podziękuj za swoich uczniów, ich obecność, zdrowie i to, że możesz ich widzieć i słyszeć. Szczególnie zaproście na czas katechezy Jezusa, który wcielił się z miłości do człowieka i zmartwychwstał.

2. Zwróć uwagę uczniów na to, po co nam Bóg dał ciało. Jeśli znasz, przybliż w skrócie teologię ciała wg Jana Pawła II (m. in. kim jest człowiek w swojej płciowości? Co wynika z tego, że jestem ciałem? Ciało człowieka jest piękne i dobre). Podkreśl naukę Kościoła w tym zakresie sygnalizując, że różne starożytne herezje, np. manicheizm negowały wartość materii, zatem i cielesność człowieka. Jeśli będzie to poruszające dla uczniów możesz jedną z lekcji, np. 36. Od zauroczenia do decyzji, poszerzyć o to zagadnienie (pomocna może być lektura Yves Semen, *Seksualność według Jana Pawła II*, Wydawnictwo Świętego Wojciecha, 2008).
3. Możesz przytoczyć tekst zaproponowany w podręczniku:

Człowiek wraz z wydarzeniem stworzenia został zaproszony do bycia w bliskiej relacji z Bogiem i drugim człowiekiem. Żeby ta relacja mogła się zawiązać, trwać i pogłębiać, człowiek otrzymał wyjątkowe „narzędzie” – ciało. Ma ono sporo dość przyziemnych zadań, ale dzięki ciału może wyrażać siebie, swoje uczucia, emocje, te przyjemne i nieprzyjemne. Dzięki swojemu ciału możesz kogoś przytulić i w ten sposób powiedzieć, że go kochasz¹.

| SPOTYKAM |

4. Przybliż uczniom postać błogosławionego księdza Jerzego Popiełuszki. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie fragmentu z podręcznika. Poprowadź z uczniami krótką rozmowę o wspomnianej w tekście podręcznikowym wynoszonej herbacie przez bł. ks. Jerzego. Zapytaj czy to heroizm czy ludzki odruch.

| POZNAJĘ, ODPOWIADAM |

5. Poproś uczniów o przeczytanie tekstu z działu POZNAJĘ i ODPOWIADAM. Na podstawie wybranego materiału uczniowie w zeszytach niech odpowiedzą na pytania:
  - > Na czym polega miłość bliźniego?
  - > W jaki sposób mnie ona może zmieniać?
  - > Jak rozumiem patrzenie na drugą osobę oczami Jezusa?

---

¹ Beata Agopsowicz, Agata Głazewska, *Piękna Dziewczyna*, Ćwiklice 2021, s. 55.

Miłość bliźniego polega właśnie na tym, że Kocham w Bogu i z Bogiem również innego człowieka, którego w danym momencie może nawet nie znam lub do którego nie czuję sympatii. Taka miłość może być urzeczywistniona jedynie wtedy, kiedy jej punktem wyjścia jest intymne spotkanie z Bogiem, spotkanie, które stało się zjednoczeniem woli, a które pobudza także uczucia. Właśnie wtedy uczę się patrzeć na inną osobę nie tylko jedynie moimi oczyma i poprzez moje uczucia, ale również z perspektywy Jezusa Chrystusa. Jego przyjaciel jest moim przyjacielem. Przenikając to, co zewnętrzne w drugim człowieku, dostrzegam jego głębokie wewnętrzne oczekiwanie na gest miłości, na poświęcenie uwagi, czego nie mogę mu dać jedynie za pośrednictwem przeznaczonych do tego organizacji, akceptując to, być może, jedynie jako konieczność polityczną. Patrząc oczyma Chrystusa i mogąc dać drugiemu o wiele więcej niż to, czego konieczność widać na zewnątrz: spojrzenie miłości, którego potrzebuje. (...) Jeżeli w moim życiu brak zupełnie kontaktu z Bogiem, mogę widzieć w innym człowieku zawsze jedynie innego i nie potrafię rozpoznać w nim obrazu Boga. Jeżeli jednak w moim życiu nie zwracam zupełnie uwagi na drugiego człowieka, starając się być jedynie «pobożnym» i wypełniać swoje «religijne obowiązki», oziębła się także moja relacja z Bogiem. Jest ona wówczas tylko «poprawna», ale pozbawiona miłości. Jedynie moja gotowość do wyjścia naprzeciw bliźniemu, do okazania mu miłości, czyni mnie wrażliwym również na Boga. Jedynie służba bliźniemu otwiera mi oczy na to, co Bóg czyni dla mnie i na to, jak mnie kocha. (...) Miłość Boga i miłość bliźniego są nierozłączne: są jednym przykazaniem. Oby – dwie te miłości jednak czerpią życie z miłości pochodzącej od Boga, który pierwszy nas umiłował. Tak więc nie chodzi tu już o «przykazanie» z zewnątrz, które narzuca nam coś niemożliwego, lecz o doświadczenie miłości darowanej z wewnątrz, i tą miłością, zgodnie ze swoją naturą, należy się dzielić z innymi. Miłość wzrasta poprzez miłość. (*Deus caritas est*, 18)

Wiele postaw, które ludzie prezentują, są takim wielkim krzykiem, żeby ich zauważyć. Nieraz akurat są to takie postawy, które w pierwszej chwili odnoszą przeciwny skutek, to znaczy zniechęcają do tych ludzi, a nie zapraszają. To dość trudny problem, bo nie każdemu człowiekowi tak samo i nie każdemu tak samo łatwo można pomóc. Miłość to nie są tylko dobre uczucia. Papież Benedykt napisał w *Deus caritas est*, że niektórym się wydaje, że miłość to jest taki właśnie magazyn dobrych uczuć, a to nie o to idzie w miłości i wtedy trzeba sobie postawić pytanie: czego ten człowiek

potrzebuje i czy na pewno ja jestem tym, który może mu to dać? Inaczej to byśmy mówili raczej o pójściu prosto za swoimi emocjami, czym nieraz można człowieka jeszcze bardziej skrzywdzić, a ten problem, który w nim jest, pogłębić, zamiast rozwiązać². (kard. Grzegorz Ryś)

| UTRWALAM |

6. Przeczytaj poniższe cytaty z Katechizmu Kościoła katolickiego:

Człowiek jest zobowiązany do kierowania się prawem moralnym, które przynagla go do czynienia dobra, a unikania zła. Prawo to rozbrzmiewa w jego sumieniu. (KKK 1713)

Prawdziwa wolność jest w człowieku szczególnym znakiem obrazu Bożego. (KKK 1712)

7. Zapytaj uczniów jak rozumieją wolność. Kiedy już się wypowiedzą, postaw pytanie o granice wolności. Możesz krótką dyskusję podsumować:

Moja wolność kończy się tam, gdzie zaczyna się wolność drugiego człowieka.

8. Poproś uczniów o przykłady takich zachowań. Podziel uczniów na dwie grupy i rozdaj po arkuszu brystolu. Uczniowie zapisują *szanse wolności* i *wyzwania wolności* (np. możliwość zrobienia czegoś dobrego/ ktoś nie chce przyjąć mojej pomocy). Podsumowując podkreśl, że wolność, którą nam Bóg podarował, jest i prezentem, i wyzwaniem. Możemy wykorzystać ją dla dobra drugiego człowieka.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

9. Porozmawiaj z uczniami o nierównościach społecznych. Poproś, żeby wyjaśnili to pojęcie tak, jak je rozumieją. Zapytaj o przykłady takich nierówności oraz ich źródło. Możesz dopowiedzieć: *Wszyscy ludzie mają taką samą godność, niezależnie od miejsca, czasu urodzenia, przynależności kulturowej, płci czy statusu materialnego. Nierównościami społecznymi można*

---

² Łukasz Gołaś, wywiad z bp Grzegorzem Rysiem *Łatwiej się człowieka prowadzi do miłości kochając go*, <https://www.niedziela.pl/artukul/17574/Bp-Grzegorz-Rys-Latwiej-sie-czlowieka> (dostęp: 19.12.2021).

nazwać nierówny podział dóbr materialnych, ale także niematerialnych w społeczeństwie, np. dostęp do edukacji czy stanowisk.

10. Poproś uczniów, by zaproponowali swoje działania naprawcze. Rozdaj każdemu kartkę i poproś o przygotowanie projektu zmian. Wykorzystaj młodzieńczy idealizm i docień każdy, najbardziej ekscentryczny pomysł. Możesz wyrazić nadzieję, że wśród uczniów są przyszli działacze społeczni, radni, burmistrzowie, prezydenci miast, właściciele lokalnych przedsiębiorstw i nie tylko. Zachęć: *Pielegnowanie w sobie dziś wrażliwości na potrzeby innych ma wpływ na to, jaki będzie jutro świat.*

11. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie cytatu św. Matki Teresy z Kalkuty:

Jeśli chcesz zmienić świat, idź do domu i kochaj swoją rodzinę.

Zapytaj uczniów, jak to pozornie banalne zadanie rozumieją. Docień pomysły i empatię. Jeśli zechcesz, podziel się swoim doświadczeniem rodzinnym/małżeńskim/wspólnotowym.

| MODLĘ SIĘ |

12. Pomódl się wraz z uczniami na zakończenie katechezy. Zaproponuj uczniom spontaniczne poprowadzenie modlitwy.

14 |

NIKT NIE ZBAWI SIĘ SAM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie z nauczaniem Kościoła dotyczącym życia w społeczeństwie oraz stanowiskiem Kościoła na temat procesu globalizacji.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia zasady uczestnictwa chrześcijanina w życiu społecznym,
- > rozszerza swoją wiedzę na temat katolickiej nauki społecznej,
- > wskazuje przestrzeń do służenia w Kościele,
- > rozumie mechanizmy powstawania nierówności społecznych.

Postawy: uczeń przedstawia zadania osób wierzących wpływających z powołania do życia w Kościele, społeczeństwie i rodzinie.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów, pogadanka, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały ze strony internetowej, fragmenty KKK, Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij dzisiejszą katechezę, powierzając dobremu Bogu wszystkich ludzi, zwłaszcza rodaków, rządzących, społeczników i wszystkich zaangażowanych na różnych poziomach w życie społeczne.
2. Postaw pytania uczniom:

- > Czy spotkaliście się z wyrażeniem Katolicka Nauka Społeczna (w skrócie KNS)?
- > Co to jest albo z czym się kojarzy?

Możesz na swoje potrzeby skorzystać przed lekcją z kilkuminutowego nagrania ks. prof. Sobla tłumaczącego w przystępny sposób czym jest Katolicka Nauka Społeczna.

3. Poszukajcie wspólnie słów kluczy opisujących czym jest KNS. Będzie pomocne w toku lekcji zapisywanie słów kluczy na tablicy tak, aby podsumowując uczniowie mogli sami złożyć z nich definicję. Możesz spuentować burzę mózgów: *Czterema filarami Katolickiej Nauki Społecznej są: osoba ludzka, dobro wspólne, solidarność i zasada pomocniczości.* Można również skorzystać z tekstu w podręczniku.

| SPOTYKAM |

4. Zaproś uczniów do przeczytania fragmentu *Gaudium et spes*, zamieszczonego w podręczniku. To Konstytucja duszpasterska o Kościele w świecie współczesny napisana przez Pawła VI, papieża. Możesz dopowiedzieć, że takie dokumenty są także elementem Katolickiej Nauki Społecznej. Poruszają kwestie człowieka, który zawsze osadzony jest w konkretnym społeczeństwie.
5. Po przeczytaniu możesz postawić pytania:
  - > Jaki jest sens i zasadność istnienia wspólnoty politycznej?
  - > Dlaczego protesty i strajki są akceptowalne? W jakich granicach?
  - > Kto jest podmiotem społeczeństwa?.

| POZNAJĘ |

6. Przypomnij uczniom lekcję historii dotyczącą kwestii robotniczej w XIX wieku. W odświeżeniu tego tematu może pomóc krótki filmik w serwisie You Tube Marcina Włocha (od 6 minuty). Możesz powiedzieć: *Jak narodziła się nauka społeczna Kościoła? Była to odpowiedź na kwestię robotniczą w XIX w.* Posłuż się cytatem z Katechizmu Kościoła Katolickiego dla młodych:

Fundamentalną zasadą KNS jest świętość ludzkiego życia oraz nienaruszalność godności osoby ludzkiej. Człowiek jest istotą społeczną, a rodzina jest pierwszą i podstawową jednostką społeczną. Rodziny tworzą wspólnotę, a wspólnoty tworzą naród. Wszyscy ludzie zatem są częścią wspólnej rodziny rodzaju ludzkiego. Każdy ma prawo do tego, co potrzebne mu jest do prowadzenia godnego życia, pracy, opieki zdrowotnej i edukacji. Naszym obowiązkiem jest modlitwa za biednych, solidarność wobec nich i współczucie. Gospodarka ma służyć ludziom, a nie ludzie gospodarce. Człowiek jest też odpowiedzialny za aktywną ochronę środowiska naturalnego. (Youcat 439)

| ODPOWIADAM |

7. Po analizie tekstu, materiałów filmowych pomóż podsumować i stworzyć definicję KNS. Możesz wrócić do treści zaproponowanych przez uczniów na tablicy. Powiedz: *Czym jest Katolicka Nauka Społeczna? To jeden z elementów kształtowania sumień ludzi w odniesieniu do małej społeczności (rodzina) i dużej (ojczyzna, świat). Nie zabiera wolności, chce pomóc człowiekowi zagospodarować jego wolność, za pomocą różnych środków. Aby ludzie mogli tworzyć społeczności, zarządzać nimi i by to działało się to w zgodzie z ich sumieniem.*
8. Podkreśl, że ten element nauki Kościoła także oparty jest na Objawieniu i dotyczy wszystkich przejawów życia społecznego. Zapytaj o nauczanie Jezusa zawarte w Ewangelii i rewolucję społeczną, z której nie byli zadowoleni faryzeusze.
9. Wspólnie możecie poszukać fragmentów o uczennicach Jezusa (kobiety), jadaniu z celnikami (zdrajcy własnego narodu), uzdrawianiu chorych, zwłaszcza trędowatych (ludzie izolowani od społeczności) itd.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. Zapoznaj uczniów z prawidłowym schematem Modlitwy Powszechnej w liturgii Mszy Św. Jeśli to możliwe, wykonajcie ćwiczenie w ramach katechezy. Jeśli nie – poproś o zaprezentowanie zadania na kolejnej wspólnej lekcji. Uczniowie mogą pracować w parach.

Napisz modlitwę wiernych, w której między innymi uwzględnisz cztery wezwania:

wezwanie w intencjach Kościoła i odpowiedzialnych za Kościół tj. papieża,
biskupów, kapłanów, zakonników,

wezwanie za władzę państwową i za ojczyznę,

wezwanie za ludzi przeżywających trudności,

wezwanie w intencjach wspólnoty lokalnej.

| MODLĘ SIĘ |

10. Zaprosz uczniów do modlitwy i głośno pomódl się swoimi słowami za uczniów, aby doświadczyli prawdziwej miłości i aby sami potrafili taką dawać. Możesz skorzystać też z tekstu zamieszczonego w podręczniku.

15 |

MIŁOŚĆ DO OJCZYZNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: kształtowanie postawy odpowiedzialności wobec Ojczyzny, społeczeństwa i bliźniego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > rozwija w sobie szacunek i miłość do Ojczyzny,
- > wyjaśnia rolę religii w kształtowaniu patriotyzmu i postaw społecznych,
- > wyjaśnia na czym polega patriotyzm.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę patriotyzmu, modli się za Ojczyznę.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach, praca w grupach, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, projektor, głośnik, kartki po jednej na parę/grupę, materiały ze strony internetowej, kartka z pytaniami, fragmenty KKK.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy za Ojczyznę. Możesz szczególnie wzywać wstawiennictwa polskich świętych, błogosławionych. Wspólnie z uczniami odmów krótką modlitwę dziękczynienia za życie w wolnym kraju z prośbą o Boże błogosławieństwo dla Polski i Polaków.

2. Obejrzyjcie razem film *Animated History of Poland*. Zapytaj, czy rozpoznają ważne dla Polski daty i wydarzenia, jaki mają stosunek do polskiej historii.
3. Przeprowadź ćwiczenie, dzieląc klasę na pary – rozdaj kartki z przygotowanymi pytaniami i zachęć do wykonania zadania.
  - > Czym jest dla Ciebie ojczyzna?
  - > Jak definiujesz patriotyzm?
  - > Czy znasz przykład świętych lub błogosławionych Polaków, którzy w szczególny sposób wykazali się miłością do Polski?
  - > Które z przykazań Dekalogu odnosi się do Ojczyzny?
4. Jeśli uznasz za pomocne, możesz poprosić jednego z uczniów o przeczytanie na głos materiału z podręcznika.

| SPOTYKAM |

5. W tej sekcji poproś uczniów o odczytanie odpowiedzi na pytanie z wcześniejszego ćwiczenia:

Czy znasz przykład świętych lub błogosławionych Polaków, którzy w szczególny sposób wykazali się miłością do Polski?

Docień, jeśli będą to postacie historyczne (św. Wojciech, św. Stanisław, św. Jadwiga, św. Andrzej Bobola, św. Kinga, św. Stanisław Kostka).

Zaproś uczniów do przyjrzenia się bliżej współczesnym rodakom, żyjących kilkadziesiąt lat przed nami, współczesnych naszym dziadkom czy pradiadkom.

6. Zasygnalizuj wzrastającą świadomość historyczną w ostatnich latach, która paradoksalnie rozkwitła wraz z odchodzeniem ostatnich bohaterów okresu drugiej wojny światowej, Powstania Warszawskiego czy polskiego ruchu oporu. Przywołaj postaci Rotmistrza Pileckiego, majora Hieronima „Zapory” Dekutowskiego, sanitariuszki Danuty „Inki” Siedzikówny, Henryka „Jupitera” vel „Papcio Chmiel” Chmielewskiego, Witolda Kieżuna, Heleny Marusarzówny.

Zaakcentuj: *Wśród bohaterów najnowszej historii Polski znajdziesz także siostry zakonne (s. Matylda Getter, s. Beata Regina Mizgier, s. Adelung Kunigunda Tumińska), ale i księży (ks. Ignacy Skorupka, bł. Dominik Czarotowski).*

| POZNAJĘ |

7. Podziel klasę na trzy grupy tak, aby każda z grup opracowała podsumowania cytatów dotyczące patriotyzmu i wskazówek dla prawdziwego ucznia Jezusa.

- > Czym różni się patriotyzm od nacjonalizmu? (tekst nr 1)
- > Jak katolik powinien odnosić się do władz cywilnych? (tekst nr 2)
- > Kiedy usprawiedliwiony jest aktywny opór wobec władzy? (tekst nr 3)

Kościół ceni i sprzyja postawom patriotycznym, ale odcina się od postaw nacjonalistycznych.

Papież Jan Paweł II stwierdził: „(...) charakterystyczne dla nacjonalizmu jest bowiem to, że uznaje tylko dobro własnego narodu i tylko do niego dąży, nie licząc się z prawami innych. Patriotyzm natomiast jako miłość ojczyzny, przyznaje wszystkim innym narodom takie samo prawo jak własnemu, a zatem jest drogą do uporządkowanej miłości społecznej”¹.

Obywatele mają obowiązek przyczyniać się wraz z władzami cywilnymi do dobra społeczeństwa w duchu prawdy, sprawiedliwości, solidarności i wolności. Miłość ojczyzny i służba dla niej wynikają z obowiązku wdzięczności i porządku miłości. Podporządkowanie prawowitej władzy i służba na rzecz dobra wspólnego wymagają od obywateli wypełniania ich zadań w życiu wspólnoty politycznej. (KKK 2239)

Zbrojny opór przeciw uciskowi stosowanemu przez władzę polityczną jest uzasadniony jedynie wtedy, gdy występują równocześnie następujące warunki: 1 – w przypadku pewnych, poważnych i długotrwałych naruszeń podstawowych praw; 2 – po wyczerpaniu wszystkich innych środków; 3 – jeśli nie spowoduje to większego zamętu; 4 – jeśli istnieje uzasadniona nadzieja powodzenia; 5 – jeśli nie można rozumnie przewidzieć lepszych rozwiązań. (KKK 2243)

---

¹ Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2005, s. 7.

8. Wykorzystaj uzyskane odpowiedzi do uzupełnienia definicji patriotyzmu proponowanych przez uczniów w pierwszej części lekcji. Podkreśl, że nauka Kościoła Katolickiego jest w tym zakresie przejrzysta.

| ODPOWIADAM |

9. Zapytaj uczniów o tzw. lokalny patriotyzm.

- > Czy wasza miejscowość albo jej okolica są związane z jakimiś wydarzeniami historycznymi?
- > Może ty lub uczniowie znacie opowieści przekazywane z pokolenia na pokolenie?

Uświadom uczniom, że taka lokalna pamięć to ogromne wyzwanie i kredyt zaufania, ale i odpowiedzialność.

Możesz powiedzieć: *Twoja miejscowość na pewno skrywa piękną opowieść o odwadze i patriotyzmie. Być może jest to nawet część historii Twoich pradziadków.*

Dodaj, że patriotyzm można rozumieć jako szacunek, przywiązanie, lojalność wobec Ojczyzny – kraju pochodzenia, ale i regionu (małej ojczyzny). Zapytaj uczniów o łacińską sentencję *Historia magistra vitae est*.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

10. Poproś uczniów o przeczytanie dwóch cytatów (ewentualnie jednego, który wyda się najbardziej adekwatny w waszej rozmowie).

Wolność wypełnia się w relacjach międzyludzkich. Każda osoba ludzka, stworzona na obraz Boży, ma prawo naturalne, by była uznana za istotę wolną i odpowiedzialną. Wszyscy są zobowiązani do szacunku wobec każdego. Prawo do korzystania z wolności jest nieodłącznym wymogiem godności osoby ludzkiej, zwłaszcza w dziedzinie moralności i religii. Prawo to powinno być uznane przez władze świeckie oraz chronione w granicach dobra wspólnego i porządku publicznego. (KKK 1738)

Możesz przypomnieć, że o wolności rozmawialiście już w kontekście miłości bliźniego. Jeśli pamiętasz, przywołaj wnioski z tamtej katechezy, które wspólnie wypracowaliście.

Wolność stale trzeba zdobywać, nie można jej tylko posiadać! Przychodzi jako dar, utrzymuje się poprzez zmaganie. Dar i zmaganie wpisują się w karty ukryte, a przecież jawne. Całym sobą płacisz za wolność – więc to wolnością nazywaj, że możesz płacąc ciągle na nowo siebie posiadać².

11. Zapytaj uczniów, jak rozumieją „stałe zdobywanie wolności”. Czy chodzi jedynie o wymiar zewnętrzny, terytorialny, czy także zdobywanie coraz większej wolności wewnętrznej.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Jako pracę na lekcji (ewentualnie zdanie domowe) poproś o opracowanie w zeszycie lub zreferowanie na kolejnej katechezie odpowiedzi na poniższe pytania:

- > Jak w swoim życiu realizujesz postawy patriotyczne?
- > Czy znasz i pamiętasz o ważnych datach w historii Polski?
- > Czy modlisz się o pomyślność dla kraju, mądrość dla rządzących, świętość dla rodaków?

Jeśli masz taką możliwość, zapytaj najstarszych członków swojej rodziny o wspomnienia w kontekście wojny, stanu wojennego itd.

| MODLĘ SIĘ |

13. Na zakończenie katechezy podziękujcie za Ojczyznę, w której żyjemy. Za piękne momenty, ale i za wiele trudnych doświadczeń. Możesz powiedzieć, że to one budują naszą tożsamość. Odczytaj bez pośpiechu modlitwę dedykowaną jednemu z Żołnierzy Niezłomnych.

Modlitwa więzienna Pamięci płk. Łukasza Cieplińskiego

„Jeślim jak owoc dojrzał do wieczności
I Bóg mnie do niej z więzienia powoła,
Wiem, że to będzie dowód Twej miłości,
Gdy śmierć męczeńska dotknie mego czoła.
Wtedy mnie zastęp aniołów otoczy,
Z serca ustąpi wszelka zbrodni trwoga,

---

² Jan Paweł II, *Pamięć i tożsamość*, Kraków 2005, s. 79.

Królowa Polski zamknie me oczy,
Mą wolną duszę zawiedzie do Boga”³.

14. Do tej modlitwy można wprowadzić nieco dłuższym wstępem: *Jest to fragment anonimowej modlitwy, napisanej w więzieniu. Autor zapewne znał ostatniego prezesa Zrzeszenia „Wolność i Niezawisłość” i użył w strofach własnych jego słów. W jednym z przedśmiertnych grypsów, przemyconych z celi, Ciepliński pisał: „Cieszę się, że będę jako katolik zamordowany za wiarę świętą (...). Wierzę, że Matka Boża zabierze moją duszę do swoich niebieskich hufców, bym mógł Jej dalej służyć i meldować bezpośrednio o tragedii mordowanego przez jednych, opuszczonego przez pozostałych – Narodu Polskiego”. Wiersz pochodzi z poetyckiej antologii, zebranej przez więźniarkę czasów stalinowskich, filologa, poetę, prof. Barbarę Otwinowską⁴.*

---

³ „Biuletyn Instytutu Pamięci Narodowej”, 1–2 (84–85) styczeń–luty 2008, s. 43. *Przeciwko złu. Wiersze i piosenki więzienne 1944–1956*, red. Barbara Otwinowska, Warszawa 1995).

⁴ Rozmowa z Agatą Puścikowską, *Polscy święci i błogosławieni*.

16 |

OD ZAUROCZENIA DO DECYZJI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: pogłębienie wiedzy na temat sakramentu małżeństwa

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia rodzaje powołań w Kościele i sposób ich realizacji,
- > charakteryzuje powołanie mężczyzny i kobiety,
- > rozumie czym jest życie zakonne.

Postawy: uczeń dostrzega różne drogi świętości w Kościele i poszukuje swojej drogi.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach/grupie, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów, pogadanka, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, projektor, głośnik, arkusze brystolu, kartki po jednej na osobę, Pismo Święte, materiały ze strony internetowej, kartki z pytaniami, fragmenty KKK, zalaminowany tekst modlitwy dla każdego ucznia.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę spontaniczną modlitwą o rozpoznanie powołania dla twoich uczniów. Podziękuj Bogu za dar ich życia, poproś o dary Ducha Świętego, które pomogą odkryć Boży plan dla każdego z nich.

2. Zapytaj uczniów o to, jakie są rodzaje powołań (wszyscy powołani są do miłości, różne sposoby realizacji tego powołania). Możesz skorzystać z definicji powołania z Katechizmu Kościoła Katolickiego:

Wszyscy chrześcijanie jakiegokolwiek stanu i zawodu powołani są do pełni życia chrześcijańskiego i do doskonałości miłości. (KKK 2013)

3. Razem z uczniami obejrzyj film ks. Sebastiana Picura w serwisie You Tube, ewentualnie zainspiruj się doświadczeniem ze sznurkiem zaproponowanym w materiale. Możesz też odtworzyć piosenkę ks. Bartczaka „Powołanie”. Powiedz: *Wszyscy jesteśmy powołani do świętości i miłości. Część z was będzie realizować to w małżeństwie, część może w kapłaństwie, być może także w życiu zakonnym. Dziś porozmawiamy o powołaniu małżeńskim. Wyświetl Trzyminutowy Katechizm „Co to jest małżeństwo?” Można tu również wykorzystać materiał z podręcznika.*

| SPOTYKAM |

4. Zaproś uczniów do analizy tekstu biblijnego. Historia Tobiasza i Sary jest wyjątkowa, wprowadź w nią uczniów, rysując szerszy kontekst tekstu (podróż młodego Tobiasza, bielmo ojca, tajemniczy towarzysz podróży Tobiasza, siedmiu poprzednich mężów Sary, którzy kolejno umierali krótko po ślubie). Młodzi rozpoczynają swoją noc poślubną od modlitwy! Dla ludzi wierzących, z dobrze uformowanym sumieniem nie ma zgrzytu między seksem małżeńskim i modlitwą.
5. Możesz zapytać retorycznie: *Człowiek jest ciałem i duszą, pamiętasz?*
6. Poproś o indywidualną pracę z tekstem zawartym w podręczniku. Rozdaj kartki z pomocniczymi pytaniami:
  - > Dlaczego Tobiasz i Sara zaczynają noc poślubną od modlitwy?
  - > Jak rozumiesz wyrażenie „nie dla rozpusty, lecz dla związku prawnego”?
  - > Jakie są twoim zdaniem dwa cele współżycia małżeńskiego?

„Rodzice wyszli i zamknęli drzwi od sypialni. Tobiasz podniósł się z łóżka i powiedział do niej: «Wstań, siostró, módlmy się i błagajmy Pana naszego, aby okazał nam miłosierdzie i ocalił nas». Wstała i ona i zaczęły się modlić i błagać, aby dostąpić ocalenia. I zaczęły tak mówić:

«Bądź uwielbiony, Boże ojców naszych,
i niech będzie uwielbione imię Twoje
na wieki przez wszystkie pokolenia!
Niech Cię uwielbiają niebiosy
i wszystkie Twoje stworzenia
po wszystkie wieki. Tyś stworzył Adama,
i stworzyłeś dla niego pomocną ostoję – Ewę,
jego żonę,
i z obojga powstał rodzaj ludzki.
I Ty rzekłeś:
Nie jest dobrze być człowiekowi samemu,
uczynmy mu pomocnicę podobną do niego.
A teraz nie dla rozpusty
biorę tę siostrę moją za żonę,
ale dla związku prawego.
Okaż mnie i jej miłosierdzie
i pozwól razem dożyć starości!»
I powiedzieli kolejno: «Amen, amen!»
A potem spali całą noc». (Tb 8,4–9)

Jeśli ostatnie pytanie wzbudzi konsternację lub zażenowanie, śmiało wyjdź z odpowiedzią. Uczniowie zapewne pomyślą wyłącznie o celu prokreacyjnym. Dopowiedz o znaczeniu jedności w związku małżeńskim. Jeśli masz wiedzę w tym temacie, możesz opowiedzieć, jak na przestrzeni wieków kształtowała się teologia sakramentu małżeństwa.

| POZNAJĘ |

8. Wykorzystaj poruszony temat znaczenia jedności we współżyciu małżeńskim. Możesz rozwinąć temat, jeśli atmosfera w klasie na to pozwala i zasignalizować treści takie, jak: akt małżeński, etyka seksualna, seks pozamałżeński (czyli przedmałżeński i pozamałżeński).
9. Zapytaj uczniów, czy wiedzą, że w Piśmie Świętym jedna z ksiąg jest przepięknym erotykiem. Wspólnie zajrzyjcie do *Pieśni nad Pieśniami*. Możesz doprecyzować, że miłość kobiety i mężczyzny to analogia miłości Boga do człowieka, oblubieńcza, szalona, pragnąca wyłączności. Podsumuj: *Poprzez wierne bycie ze sobą, pielęgnowanie miłości, uczciwości i stałe*

pooglębianie więzi mąż i żona w sakramencie małżeństwa stają się na wzór Jezusa i Kościoła. Istotą sakramentu małżeństwa są:

- > widzialny znak (cielesność, człowieczeństwo)
- > niewidzialna łaska (obecność Jezusa na stałe w relacji męża i żony).

| UTRWALAM |

10. Zwróć uwagę uczniów na to, że w nauce Kościoła troska o małżeństwa zajmuje szczególne miejsce. Już wcześniej pojawiła się postać św. papieża Pawła VI. Możesz przeczytać uczniom syntezę tej encykliki.

Miłość małżeńska jest na wskroś ludzka, a zarazem zmysłowa i duchowa, angażująca wolę, uczucia i popęd.

Angażuje całego człowieka, bez możliwości wyłączenia różnych sfer. Kocha się ciałem, duszą, pamięcią, decyzją.

Nie jest to sposób na „uśmierzanie namiętności”, ale realizacja stwórczego porządku Bożego.

Wczesne chrześcijaństwo dojrzywało do prawdzie o sakramencie małżeństwa używając takich zwrotów, nauka Kościoła zostaje nam coraz pełniej objawiona przez Ducha Świętego.

Miłość małżeńska jest miłością pełną, ponieważ małżonkowie dzielą wszystko między sobą.

Miłość małżeńska ma być czysta, tzn. uwzględniająca dobro drugiej osoby. Miłość ta jest wybitnie ludzka, obejmuje dobro całej osoby – godność. (por. Humanae Vitae)

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Możesz zapytać, jaki prezent chcieliby podarować przyszłej żonie/mężowi na początku małżeństwa? Uprzedź, że doświadczenie w sferze seksualnej wcale nie jest korzystne dla relacji z punktu widzenia psychologii i tzw. prawa pierwszych połączeń.
12. Zachęć uczniów do obejrzenia świadectwa Moniki i Marcina Gomułków. Poproś o udzielnie (w myślach) odpowiedzi na następujące pytania:

Odpowiedz sobie na pytania:

- > Czy jestem powołana/y do życia w małżeństwie?
- > Czy żyję tak, aby być prawdziwym prezentem dla mojego przyszłego męża/żony?
- > Czy przeżywając zakochanie, głębsze relacje, mam świadomość, co we mnie pozostawiają? Są one budujące czy niszczące?
- > Czy moje dzisiejsze decyzje są dobrym fundamentem pod mój dom?
- > Czy to, za czym w głębi serca tęsknię, zaczynam kształtować w sobie już dziś (wierność, uczciwość, bezinteresowność)?

| MODLĘ SIĘ |

13. Na zakończenie katechezy pomódlcie się – skorzystaj z tekstów zamieszczonych w podręczniku.

17 |

W SŁUŻBIE KOMUNII

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: pogłębienie wiedzy w temacie sakramentu kapłaństwa i życia zakonnego.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > uzasadnia, że święcenia i małżeństwo są sakramentami w służbie drugiemu człowiekowi,
- > uzasadnia potrzebę modlitwy o powołania i za powołanych.

Postawy: uczeń modli się o rozeznanie powołania.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, projektor, głośnik, arkusz brystolu, Pismo Święte, materiały ze strony internetowej, telefon komórkowy, fragmenty KKK i KPK.

PRZEBIEG katechezy

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę dziękczynieniem za sakramenty, które Kościół może sprawować. Sięgnij do Ewangelii z dnia. W Modlitwie Pańskiej podziękuj z uczniami za sakramenty, szczególnie sakrament Eucharystii.
2. Zaprosz uczniów do obejrzenia *Filmu o powołaniu* i *Inga Pozorska o powołaniu*. Podkreśl różne drogi powołania (tu: kapłańskie i do życia

konsekrowanego). Przypomnij także o osobach zakonnych, zarówno kobietach, jak i mężczyznach. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Przypomnij uczniom, że na jednej z poprzednich lekcji poznali już postać bł. ks. Jerzego Popiełuszki. Jeśli wtedy nie udało się wystarczająco przybliżyć go, możesz wrócić do tamtych sugestii.
4. Zachęć uczniów do obejrzenia filmu *Popiełuszko. Wolność jest w nas*. Możesz skorzystać z tekstu w podręczniku.

W 2009 roku powstał polski dramat biograficzny *Popiełuszko. Wolność jest w nas* w reżyserii Rafała Wieczyńskiego. Film w prosty sposób opowiada o życiu i pracy ks. Jerzego Popiełuszki w kontekście historii Polski i Kościoła. Przeciętny, chorowity wikary z warszawskiego Żoliborza, który pozornie nie ma w sobie nic urzekającego, budzi tłumy robotników. Nie do strajków, ale do odkrywania w sobie wewnętrznej wolności, której przymus komunistyczny nie był w stanie zdławić. To film o zwykłym księdzu, którego słabością były ówczesne elektroniczne gadżety, który nie był kryształowym herosem (choćby palił papierosy) i mimo wszystko doświadczał na co dzień Bożej miłości i chciał tę miłość rozpalać w innych, często bardzo różnych od niego ludziach. Szanował drugiego człowieka, ale zło nazywał po imieniu. Pozostawał zanurzony w relacji z Bogiem, aż do męczeńskiej śmierci w październiku 1984 roku.

| POZNAJĘ |

5. Poproś uczniów o znalezienie fragmentu Mt 19,12b w Piśmie Świętym: „...są i tacy bezzenni, którzy dla królestwa niebieskiego sami zostali bezzenni. Kto może pojąć, niech pojmuje!”

Jeśli pojawią się pytania, dlaczego księża nie mają żon, możesz skorzystać z poniższych cytatów z *Kodeksu Prawa Kanonicznego* i *Katechizmu Kościoła Katolickiego*. Do święceń wybierani są celibatariusze, czyli mężczyźni, którzy rozeznali już, że ich drogą do świętości i sposobem kochania bliźniego będzie dobrowolna rezygnacja z życia małżeńskiego.

Nieżonaty kandydat do stałego diakonatu, jak również kandydaci do prezbiteratu, nie powinni być dopuszczeni do diakonatu, zanim w przepisanim obrzędzie nie oświadczą publicznie wobec Boga i Kościoła, że podjęli obowiązek celibatu, albo zanim nie złożą ślubów wieczystych w instytucie zakonnym. (KPK, Kan. 1037)

Wszyscy pełniący posługę święceń w Kościele łacińskim, z wyjątkiem stałych diakonów, są zazwyczaj wybierani spośród wierzących nie żonanych mężczyzn, którzy chcą zachować celibat „dla Królestwa niebieskiego” (Mt 19, 1618 12). Powołani do tego, by poświęcić się niepodzielnie Panu i „Jego sprawom”, oddają się całkowicie Bogu i ludziom. Celibat jest znakiem nowego życia, do służby któremu jest konsekrowany szafarz Kościoła. Przyjęty radosnym sercem, zapowiada on bardzo jasno Królestwo Boże. (KKK 1579)

Powiedz: Powołanie do bezżenności w chrześcijaństwie nigdy nie może oznaczać pogardy dla małżeństwa lub seksualności. Dobrowolna bezżenność może tylko istnieć w miłości i wypływać z miłości. Jest wtedy wymownym znakiem, że Bóg jest ważniejszy niż wszystko. Celibatariusz rezygnuje z życia seksualnego, ale nie z miłości.

| ODPOWIADAM |

6. Uczniowie na podstawie poniższych cytatów podczas indywidualnej pracy podejmą próbę scharakteryzowania życia zakonnego i konsekrowanego.

Stan, który opiera się na profesji rad ewangelicznych, nie dotyczy hierarchicznej struktury Kościoła, należy jednak nienaruszalnie do jego życia i świętości”. *Lumen gentium*, 44.

Stan życia konsekrowanego ukazuje się zatem jako jeden ze sposobów przeżywania “bardziej wewnętrznej” konsekracji, która opiera się na chrzcie i polega na całkowitym oddaniu się Bogu. W życiu konsekrowanym wierni, za natchnieniem Ducha Świętego, decydują się w sposób doskonały iść za Chrystusem, poświęcić się umiłowanemu nade wszystko Bogu oraz, dążąc do doskonałej miłości w służbie Królestwa, głosić w Kościele chwałę świata, który ma przyjść, oraz być jego znakiem (Por. KPK, kan. 573). KKK 916

Życie zakonne wypływa z tajemnicy Kościoła. Jest ono darem, który Kościół otrzymuje od swojego Pana i który ofiaruje jako trwały stan życia osobie powołanej przez Boga w profesji rad ewangelicznych. W ten sposób Kościół może ukazywać równocześnie Chrystusa i rozpoznawać się jako Oblubienica Zbawiciela. Życie zakonne w swoich różnych formach zmierza do tego, by było znakiem miłości Bożej wyrażonej językiem naszych czasów. KKK 926

Możesz zapisać na tablicy pytania:

- > Czy znasz rady ewangeliczne (czystość, ubóstwo, posłuszeństwo)?
- > Czy konsekrowane osoby noszą habity?
- > Co to znaczy zakon kontemplacyjny?

Zaproponuj burzę mózgów. Niech uczniowie podzielą się swoją wiedzą, może doświadczeniem rodzinnym? Pomóż uczniom zrozumieć te kwestie.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

7. Zaprezentuj uczniom hasło przygotowane wcześniej na planszy. Umieść napis „Takich mamy kapłanów, jakich sobie wymodlimy” tak, aby znajdował się w centrum i by wokół pozostała wolna przestrzeń. To cytat św. Jana Marii Vianneya.

Zostaw uczniom pytania i zagadnienia do autorefleksji.

- > Czy modlę się za proboszcza, siostrę katechetkę/księdza katechetę, biskupa mojej diecezji, papieża?
- > Czy jeśli jestem za coś im wdzięczny dziękujesz za nich Bogu? Czy jeśli Cię czymś zgorszyli modlisz się za nich?
- > Zrób to co możesz – po prostu się za nimi wstawiaj – resztę zostaw Bogu.

Zaproś uczniów do wypisania na brystolu nazwisk księży z ich parafii, bądź znanym ich osobiście. Gdyby pojawiło się jakieś nazwisko ogólnie znane, obróć to w żart i nie skupiaj się nie złośliwościach.

Podsumuj: *Księża, biskupi, bracia i siostry zakonne są tak samo ludźmi jak my. Tak samo dotyczy ich prawo cywilne, Boża sprawiedliwość i Boże*

miłosierdzie. Droga, którą wybrali, nie jest lepsza czy gorsza od drogi świętych. Jest inna. Jest także drogą służby.

Zachęć uczniów do gorącej modlitwy za znane ci osoby duchowne i konsekrowane.

| MODLĘ SIĘ |

8. Zakończ dzisiejszą katechezę, dziękując wspólnie z uczniami za kapłanów, osoby zakonne i konsekrowane. Za ich cichą modlitwę, sakramenty sprawowane i świadectwo życia. Poproś dla nich o świętość życia i wierność Bogu. Wspólnie z uczniami odczytaj modlitwę o rozeznanie życiowego powołania. Może któryś z twoich uczniów czeka na jakiś wyraźny Boży znak.

Zachęć do sprawdzenia kodu QR.

Modlitwa o rozpoznanie życiowego powołania

Święty Andrzeju Bobolo!
Twoim powołaniem było
służyć Bogu w Towarzystwie Jezusowym
i pomagać bliźnim
w posłudze duszpasterza.
Odkrywałeś drogę dzięki modlitwie,
w której wspomagał Cię Duch Święty,
dając wzrost i wytrwanie
przez całe Twoje życie.
Prosimy Cię jako naszego Patrona,
byś orędował za nami i pomagał
w odkryciu życiowego powołania.
Wspieraj naszą modlitwę,
prowadzącą do rozpoznania dobra,
jakie przeznaczył nam Ojciec.
Obyśmy z Twoją pomocą znaleźli Jego wolę
przez Jezusa Chrystusa, naszego Pana
w jedności Ducha Świętego
na wieki wieków.

18 |

DANE POD OPIEKĘ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: kształtowanie umiejętności dostrzeżenia piękna stworzonego przez Boga świata i poznanie zasad troski o środowisko.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > opisuje potrzebę dbania o świat przyrody powierzony mu przez Boga,
- > interpretuje teksty źródłowe,
- > przejawia potrzebę szacunku wobec świata przyrody.

Postawy: uczeń rozwija w sobie postawy ekologiczne zgodne z nauczaniem Kościoła.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w parach, oglądanie materiałów dydaktycznych/filmów, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusz brystolu, Pismo Święte, materiały ze strony internetowej, plansza, telefon komórkowy, fragmenty KKK.

PRZEBIEG katechezy

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą dziękczynienia za stworzenie. Poproś uczniów, żeby usiedli, następnie odczytaj fragmenty Księgi Rodzaju o stworzeniu (Rdz 1).

2. Wspólnie na tablicy stwórzcie harmonogram biblijnego opisu stworzenia świata.

Dzień pierwszy to stworzenie światła i oddzielenie go od ciemności.

Dzień drugi to stworzenie sklepienia niebieskiego oddzielającego wody górne od dolnych.

Dzień trzeci to stworzenie lądu i roślinności, czwarty stworzenie Słońca, Księżyca i gwiazd.

Dzień piąty to stworzenie zwierząt wodnych i latających, szósty to stworzenie zwierząt lądowych i człowieka, a dzień siódmy to dzień odpoczynku.

3. Wyłumacz uczniom, że jest to opis biblijny, nie zapis faktów. Biblia nie uzurpuje sobie prawa do teorii naukowych, więc i opis świata jest podawany przez Autora Natchnionego w porządku wiary.
4. Możesz zaproponować obejrzenie filmu o niezwykłych miejscach bądź zwierzętach, by uczniowie bardziej docenili świat stworzony.
5. Możesz również skorzystać z tekstu w podręczniku.

Z niczego powstało COŚ. Nie tylko Ziemia, na której żyjemy, ale cały ekosystem wszechświata czy jak niektórzy twierdzą – wszechświatów. Moment stworzenia to jeden z najbardziej zagadkowych opisów w Biblii. Warto wspomnieć, że dla ludzi wierzących ewolucja i stworzenie świata przez Boga nie są przeciwstawnymi pojęciami. Opis stworzenia świata, dokładnie dwa!, i przekaz autora natchnionego są niezwykle plastyczne. Piśmo Święte czytamy uwzględniając Tradycję i umiejscawiając słowa autora w konkretnym czasie i miejscu ich powstania, oraz ekosystemie, w jakim powstała.

Dzień pierwszy to stworzenie światła i oddzielenie go od ciemności.

Dzień drugi to stworzenie sklepienia niebieskiego oddzielającego wody górne od dolnych.

Dzień trzeci to stworzenie lądu i roślinności, czwarty stworzenie Słońca, Księżyca i gwiazd.

Dzień piąty to stworzenie zwierząt wodnych i latających, szósty to stworzenie zwierząt lądowych i człowieka, a dzień siódmy to dzień odpoczynku.

Faktem jest, że cały ten świat ożywiony nas otacza, możemy korzystać z jego bogactwa. Jesteśmy wezwani też do racjonalnego używania go.

| SPOTYKAM |

6. W 2015 r. powstała encyklika *Laudato si*, gdzie papież Franciszek dzieli się zrównoważonym i pełnym szacunku spojrzeniem wobec przyrody i wyzwań klimatycznych. Zaproś uczniów do indywidualnej pracy z tekstem w podręczniku.

Jeśli naprawdę chcemy budować ekologię pozwalającą nam naprawić to wszystko, co zniszczyliśmy, to nie można pomijać żadnej dziedziny nauki i mądrości, także religijnej, z jej specyficznym językiem. Ponadto Kościół katolicki jest otwarty na dialog z myślą filozoficzną, a to pozwala mu tworzyć różne syntezy wiary i rozumu. W odniesieniu do kwestii społecznych można to dostrzec w rozwoju nauki społecznej Kościoła, która wychodząc od nowych wyzwań, musi się coraz bardziej ubogacać. Ponadto, chociaż ta encyklika otwiera się na dialog ze wszystkimi, aby wspólnie poszukiwać dróg wyzwolenia, chce od początku ukazać, w jaki sposób przekonania wiary dają chrześcijanom, a po części także innym ludziom wierzącym, wspaniałe motywacje, by zatroszczyć się o przyrodę i najsłabszych braci i siostry. Jeśli sam fakt bycia człowiekiem pobudza ludzi do ochrony środowiska, którego są częścią, to « chrześcijanie traktują swoją odpowiedzialność jako ład wewnątrz stworzenia i swoje obowiązki względem natury i Stwórcy jako element swojej wiary ». Dlatego to, że my, ludzie wierzący, lepiej rozpoznajemy wyptywające z naszych przekonań zobowiązania w odniesieniu do środowiska naturalnego, jest dobrem dla ludzkości i dla świata. (*Laudato Si'*, 63–64).

Pytania pomocnicze:

Dlaczego chrześcijanin jest szczególnie wezwany do troski o przyrodę?

Jak myślisz, dlaczego encyklika porusza także problem ubóstwa?

„Najlepszą formą ochrony przyrody jest jej racjonalne użytkowanie” – czy zgadzasz się z tą tezą?

| POZNAJĘ |

7. Poproś jednego z uczniów o przeczytanie z Pisma Świętego Psalmu 8. Możecie wspólnie na tablicy wypunktować elementy świata przyrody, nie pomijając człowieka. Postaw pytania:

Co wynika z tego, że człowiekowi powierzono panowanie nad całą ziemią?

Jakie czerpie z tego korzyści?

Jakie ma obowiązki i zdania?

Psalm 8 – Pochwała wielkości Stwórcy i godności człowieka

O Panie, nasz Boże,
jak przedziwne Twe imię po wszystkich ziemi!
Tyś swój majestat wyniósł nad niebiosy.
Sprawiłeś, że [nawet] usta dzieci i niemowląt oddają Ci chwałę,
na przekór Twym przeciwnikom,
aby poskromić nieprzyjaciela i wroga.
Gdy patrzę na Tve niebo, dzieło Twych palców,
księżyc i gwiazdy, któreś Ty utwierdził:
czym jest człowiek, że o nim pamiętasz,
i czym – syn człowieczy, że się nim zajmujesz?
Uczyniłeś go niewiele mniejszym od istot niebieskich,
chwałą i czią go uwieńczyłeś.
Obdarzyłeś go władzą nad dziełami rąk Twoich;
złożyłeś wszystko pod jego stopy:
owce i bydło wszelakie,
a nadto i polne stada,
ptactwo powietrzne oraz ryby morskie,
wszystko, co szlaki mórz przemierza.
O Panie, nasz Panie,
jak przedziwne Twe imię po wszystkich ziemi!

Laudato si, encyklika zwana przez media Zieloną Encykliką, powstała w 2015 r. wskutek inspiracji postacią św. Franciszka z Asyżu. Jej głównym tematem jest ochrona środowiska przyrodniczego. Ma pomóc rozpoznać wielkość i konieczność wyzwania, wobec którego stoi ludzkość w aspekcie ochrony środowiska naturalnego. Szczególne miejsce w dokumencie zajmuje troska o los ubogich, którzy nie generują kryzysu klimatycznego, a ponoszą jego ogromne koszty.

| ODPOWIADAM |

8. Poproś uczniów, aby opracowali w parach dekalog ekologiczny, który będzie uwzględniał:

racjonalne korzystanie z zasobów przyrody,

recykling, inne nowatorskie rozwiązania,

edukacja ekologiczna i klimatyczna w szkołach.

Uczniowie prezentują swoje propozycje, te szczególnie powiązane z *Laudato si* możesz zapisywać na tablicy, która w efekcie będzie klasową mapą myśli.

9. Możesz podsumować: *Mądrze podana edukacja, zarówno przyrodnicza, jak i religijna, kładą nacisk na piękno i ochronę przyrody. Nie możemy patrzeć na przyrodę jedynie w kategoriach użycia, eksploatacji. Wielu przyrodników podkreśla, że podstawową formą ochrony przyrody jest jej zrównoważone użytkowanie.*

| UTRWALAM |

10. Przeczytaj uczniom cytaty zamieszczone w punkcie 11. Postarajcie się wspólnie znaleźć łączniki między:

dostrzeganiem wartości w świecie stworzonym,

problematyce ubóstwa,

konsekwencjach grzechu człowieka a ekologii.

11. Podkreśl, że człowiek kształtuje wokół siebie przestrzeń. Ingerując w nią, ponosi odpowiedzialność nie tylko za nią, ale także za przygotowanie warunków przyszłym pokoleniom. Zachęć uczniów do uwrażliwienia serca na te zagadnienia. Możesz postawić pytania:

Czy podczas rachunku sumienia uwzględniasz twoje korzystanie ze świata przyrody? Czy pracujesz nad swoimi wadami w tej kwestii?

Nie wystarczy myśleć o różnych gatunkach jedynie jako ewentualnych „zasobach”, które można by eksploatować, zapominając, że mają one wartość samą w sobie. (*Laudato si'*, 33)

Fundamentalne znaczenie ma poszukiwanie rozwiązań integralnych, aby zwalczać ubóstwo, przywrócić godność wykluczonymi odrzuconym, a jednocześnie zatroszczyć się o przyrodę wychodząc od tego, co jest w niej najcenniejsze: od życia ludzkiego. (Papież Franciszek, „*la Stampa*”).

Wolność i grzech. Wolność człowieka jest ograniczona i omylna. Rzeczywiście, człowiek zbłądził. Zgrzeszył w sposób wolny. Odrzucając plan miłości Bożej, oszukał samego siebie; stał się niewolnikiem grzechu. Ta pierwsza alienacja pociągnęła za sobą wiele innych. Od początku historia ludzkości świadczy o nieszczęściach i uciskach, które zrodziły się w sercu człowieka w następstwie złego używania wolności. (KKK 1739)

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zapytaj uczniów, co mogą od dziś zacząć robić, by bardziej dbać o środowisko?

segregacja śmieci,

szeroko rozumiany recykling i *zero waste*,

oszczędne korzystanie z wody (także dokręcanie kranu!),

energooszczędne żarówki.

12. Poproś, by podzielili się sprawdzonymi sposobami, które praktykują w rodzinach.

13. Zapytaj, do którego przykazania przyporządkowaliby troskę o środowisko.

| MODLĘ SIĘ |

14. Wspólnie z uczniami zakończ dzisiejszą katechezę. Spontanicznie podziękujcie Bogu za przyrodę, która nas otacza, za śpiew ptaków, za oczy, które mogą cieszyć się kolorami nieba, wody, trawy. Poproś o mądrość i racjonalne korzystanie z przyrody, chronienie jej i przekazywanie kolejnym pokoleniom.

Wspólnie odmówcie modlitwę zaproponowaną w podręczniku.

Modlitwa za naszą ziemię Papieża Franciszka z *Laudato si'*

Wszchemogący Boże,
który jesteś w całym wszechświecie
oraz w najmniejszym z Twoich stworzeń,
Ty, który otaczasz swą czułością wszystko, co istnieje,
ześlij na nas moc swojej miłości,
byśmy zatroszczyli się o życie i piękno.
Napełnij nas pokojem, abyśmy żyli jak bracia i siostry
i nikomu nie wyrządzali krzywdy.
(...)
Dotknij serc
tych, którzy szukają jedynie zysków
kosztem ubogich i ziemi.
Naucz nas odkrywania wartości każdej rzeczy,
kontemplowania w zadziwieniu,
uznania, że jesteśmy głęboko zjednoczeni
z każdym stworzeniem
w naszej pielgrzymce ku Twej nieskończonej światłości.
Dziękujemy, że jesteś z nami każdego dnia.
Wspieraj nas, prosimy, w naszych zmaganiach
na rzecz sprawiedliwości, miłości i pokoju.

CZĘŚĆ 3

PRZYKAZANIE MIŁOŚCI

19 |

CZY MOŻNA NAKAZAĆ MIŁOŚĆ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom sensu nakazu miłości zawartego w słowach „Będziesz miłował...”.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wyjaśnia, że miłość jest podstawą budowania relacji międzyludzkich;
- > tłumaczy, że miłość wymaga konkretnych postaw i czynów;
- > opisuje, w jaki sposób można okazywać miłość bliźniemu.

Postawy: uczeń kształtuje postawę miłości wobec Boga i drugiego człowieka.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, mapa myśli (praca w grupach).

Środki dydaktyczne: podręcznik, zdjęcie ojca Damiana z Moloka¹ do wyświetlenia na rzutniku, kilka arkuszy szarego papieru, stare kolorowe gazety, kilka tubek kleju, kilkanaście markerów, kilka par nożyczek.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Spytaj: *Czy można kogoś zmusić do miłości?* Zaczynij pogadankę na ten temat, a następnie poproś o przeczytanie akapitu w tej części podręcznika (ODKRYWAM).

---

¹ Chodzi o św. Damiana de Veustera. W internecie dostępne są różne fotografie – wybierz jedną i zapisz ją w formacie jpg, a następnie wyświetl podczas lekcji.

| SPOTYKAM |

3. Wyświetl zdjęcie ojca Damiana z Moloka. Spytaj, czy uczniowie znają tę postać, czy z czymś im się kojarzy.
4. Przedstaw sylwetkę świętego oraz wyjaśnij, dlaczego będzie on tematem dzisiejszej katechezy.

| POZNAJĘ |

5. Zarządź pracę w grupach. Podziel uczniów na pięcioosobowe zespoły i rozdaj im arkusze szarego papieru oraz markery. Poproś, by każda z grup napisała na środku plakatu BĘDZIESZ MIŁOWAŁ, a następnie przeprowadziła burzę mózgów i dopisała wokół hasła pomysły dotyczące jego praktycznego zastosowania.
6. Kiedy uczniowie zapiszą już po kilka pomysłów, rozdaj im kolorowe gazety i poproś, by przy pomocy fragmentów (wycinków) z magazynów stworzyli mapę myśli. Ich zadaniem jest dokleić lub dorysować do każdego pomysłu sposób jego realizacji (czyli propozycję, co należy zrobić, by uzyskać zamierzony cel).
7. Na koniec uczniowie przedstawiają efekty swojej pracy na forum.
8. Spytaj, z czym uczniowie mieli największe trudności przy budowaniu swojej mapy myśli oraz w jaki sposób patrzą teraz na nakaz miłości wyrażony w przykazaniu: „Będziesz miłował...”.
9. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika. Możecie też przeczytać fragment kazania wygłoszonego przez papieża Franciszka 23 lutego 2020 roku.

Kto (...) miłuje bliźniego, wypełnił Prawo. Albowiem przykazania: Nie cudzołóż, nie zabijaj, nie kradnij, nie pożądaj, i wszystkie inne – streszczają się w tym nakazie: Miłuj bliźniego swego jak siebie samego! Miłość nie wyrządza zła bliźniemu. Przeto miłość jest doskonałym wypełnieniem Prawa. (Rz 13,8–10)

Pan (Jezus) prosi nas o odwagę miłości bez wyrachowania. Miarą Jezusa jest bowiem miłość bez miary. Ileż razy lekceważyliśmy Jego prośby, zachowując się jak wszyscy! Jednak przykazanie miłości nie jest zwykłą

prowokacją, ale jest sednem Ewangelii. Nie akceptujemy wymówek dotyczących miłości wobec wszystkich, nie głosimy wygodnej roztropności. Pan nie był roztropny, nie poszedł na kompromis, zażądał od nas ekstremizmu miłości. To jedyny ekstremizm chrześcijański: ekstremizm miłości².

| ODPOWIADAM |

10. Zachęć uczniów do udzielenia odpowiedzi na pytania zawarte w tej części podręcznika.

Najciekawsze odpowiedzi możesz zapisać na tablicy.

| UTRWALAM |

11. Podsumuj katechezę, mówiąc, że nakaz miłości to zasada i reguła życia, a nie chwilowe uniesienie serca i „motyle w brzuchu”. Możesz skorzystać z notki w tej części podręcznika: *Miłość, do której zachęca nas Bóg, jest podstawową zasadą budowania relacji międzyludzkich. Miarą miłości jest miłość bez miary, która nie wyznacza żadnej granicy, ale zawsze chce dobra drugiego człowieka, stąd może być nakazem.*

| MODLITWA |

12. Pomódlcie się na koniec katechezy.

O Jezu mój, naucz mnie otwierać wnętrzości miłosierdzia i miłości każdemu, kto mnie o to prosi. Jezu, Wodzu mój, Ty mnie naucz, aby wszystkie modlitwy i uczynki moje miały na sobie wyciśniętą pieczęć miłosierdzia Twojego³.

---

² Ojciec Święty Franciszek w kazaniu podczas sprawowanej Eucharystii 23 lutego 2020 roku w Bari, Miłość nieprzyjaciół, <https://www.ampolska.co/art-2485-Milosc-nieprzyjaciol.htm> (dostęp: 12.05.2022).

³ Faustyna Kowalska, *Dzienniczek*, 755.

20|

MIŁOŚĆ NIEPRZYJACIOŁ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, na czym polega miłość nieprzyjaciół.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że nienawiść wobec osób, które nas skrzywdziły, nie polepszy naszego życia, że zemsta nie daje radości i wewnętrznego ukojenia
- > objaśnia, że miłość nieprzyjaciół wymaga dojrzałości i podjęcia określonych decyzji,
- > podaje argumenty przemawiające za tym, że nie warto kroczyć drogą zemsty i nienawiści.

Postawy: uczeń kształtuje postawę miłości wobec osób, które nie są mu życiwe.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, metoda drzewa decyzyjnego.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdej pary w klasie), magnesy, tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Zaczynij pogadankę. Możesz spytać:
  - > Kiedy ostatnio było wam przykro?
  - > W jaki sposób inni sprawiają wam przykrość?

- > Jak sobie z tym radzicie?
- > Jak reagujecie w sytuacji, gdy ktoś atakuje was werbalnie?
- > Co myślicie o osobach, które sprawiają innym przykrość?
- > Czy zgadzacie się z tym, że powinniśmy kochać nieprzyjaciół?

| SPOTYKAM |

3. Powiedz, że celem dzisiejszej katechezy jest pochylenie się nad kwestiami, które pojawiły się podczas pogadanki. Zauważ, że w kulturze można znaleźć sporo przykładów wybaczenia nieprzyjaciółom – zwłaszcza w literaturze.
4. Spytaj, czy ktoś pamięta historię Juranda ze Spychowa i mógłby opowiedzieć, jaką przyjął on postawę wobec swojego krzywdziciela. Jeśli nikt się nie zgłosi, poproś, by uczniowie odczytali w ciszy akapit w tej części podręcznika.

| POZNAJĘ |

5. Poproś, by uczniowie wymienili hipotetyczne konfliktowe sytuacje. Następnie poleć, by dobrali się w pary, i rozdaj im drzewka decyzyjne (załącznik 1). Zadaniem uczniów jest rozpisać wymyśloną przez nich sytuację zgodnie z przedstawionym na karcie schematem drzewa.
6. Na koniec kilka par przedstawia swoje drzewka. Możesz przyczepić je do tablicy za pomocą magnesów.
7. Poproś uczniów, by przeczytali słowa papieża Franciszka z tej części podręcznika.

Kto słucha Jezusa, kto stara się za Nim iść, nawet jeśli to kosztuje, staje się dzieckiem Bożym i zaczyna naprawdę przypominać Ojca, który jest w niebie. Stajemy się zdolni do rzeczy, o których nigdy nie myśleliśmy, że będziemy w stanie powiedzieć lub uczynić, i które nas wręcz zawstydzają, ale teraz dają nam radość i pokój. Nie musimy już być agresywni w słowach i czynach. Odkrywamy, że jesteśmy zdolni do czułości i dobroci; i czujemy,

że to wszystko nie pochodzi od nas, ale od Niego, i dlatego nie chlubimy się tym, ale jesteśmy tylko za to wdzięczni¹.

| ODPOWIADAM |

8. Poproś, by uczniowie w ciszy zastanowili się nad pytaniami z tej części podręcznika.

| UTRWALAM |

9. Podsumuj katechezę. Zauważ, że miłość nieprzyjaciół jest jednym z najtrudniejszych wyzwań naszej wiary. Podkreśl, że w ciągu życia nieraz znajdziemy się w sytuacji, kiedy ktoś sprawi nam przykrość, i że mamy prawo (a nawet obowiązek) się bronić. Wskaż, że zemsta nie przyniesie spodziewanej ulgi, a wyrozumiałością i współczuciem wobec nieprzyjaciół może wykazać się tylko ktoś, kto odkrył, że jest umiłowanym dzieckiem Bożym.

| MODLĘ SIĘ |

10. Pomódlcie się na koniec.

Oby miłość, obecna w Tobie,
zdołała przeniknąć nasze serca
dzięki wytrwałej modlitwie,
pokornie obejmującej ludzi,
których ciągle nie potrafimy miłować.
A najpierw pomóż nam,
byśmy sami nie żywili nienawiści,
lecz otwierali się na Bożą miłość,
która cierpliwa jest i wszystko znosi
teraz i na wieki wieków².
Amen.

---

¹ Papież Franciszek, *Miłość nieprzyjaciół rodzi kulturę miłosierdzia*, <https://www.gosc.pl/doc/5358857.Papiez-Milosc-nieprzyjaciol-rodzi-kulture-milosierdzia> (dostęp 12.05.2022).

² Modlitwa do św. Andrzeja Boboli, patrona Polski.

21 |

KTO JEST MOIM BLIŹNIM?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że drugi człowiek postawiony na naszej drodze to bliźni, którego obecność nie jest przypadkowa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że ludzie powinni odnosić się do siebie z szacunkiem i troską,
- > argumentuje, że ludzie powinni pomagać sobie bezinteresownie,
- > omawia sposoby okazywania troski drugiemu człowiekowi.

Postawy: uczeń kształtuje postawę wrażliwości i odpowiedzialności wobec drugiego człowieka.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupie (scenki).

Środki dydaktyczne: podręcznik, obraz Jana Wijnantsa *Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie* (załącznik 1), komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę od modlitwy.
2. Spytaj o skojarzenia uczniów ze słowem „bliźni”. Zadaj pytanie o to, kogo można określić w ten sposób. Porozmawiajcie chwilę na ten temat – możesz poprosić o odczytanie akapitu w tej części podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Poproś chętnego ucznia o odczytanie cytatu w tej części podręcznika.

Podczas wywiadu dla jednej z gazet matka Teresa z Kalkuty zajmowała się pewnym chorym. Kiedy dziennikarz podszedł do niej bliżej i zobaczył, w jakim stanie jest chory, aż się cofnął, widząc człowieka, którego otwarte rany gniły i wydzielaly nieznosny odór. Matka Teresa z wielką wrażliwością i czułością obmywała je, wykonując każdy gest delikatnie, by nie powodował kolejnego bólu u chorego. Dziennikarz widząc, co robi i z jaką wrażliwością, powiedział: „Siostró, ja bym tego nie zrobił nawet za milion dolarów”. Matka Teresa podniosła głowę, uśmiechnęła się i odpowiedziała: „Ja też, ale to jest Chrystus”¹.

4. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- > W jakim stanie była osoba, którą opiekowała się Matka Teresa?
- > Kto przyszedł do Matki Teresy?
- > Jak zachowywała się Matka Teresa wobec chorego?
- > Co odpowiedziała na słowa dziennikarza?

| POZNAJĘ |

5. Jeśli masz taką możliwość, pokaż uczniom obraz z załącznika 1 (Przypowieść o miłosiernym Samarytaninie). Spytaj, z jaką historią biblijną kojarzy się uczniom ten obraz, i poproś o odczytanie fragmentu Pisma Świętego umieszczonego w tej części podręcznika.

„Pewien człowiek schodził z Jerozolimy do Jerycha i wpadł w ręce zbójców. Ci nie tylko że go obdarli, lecz jeszcze rany mu zadali i zostawiwszy na pół umarłego, odeszli. Przypadkiem przechodził tą drogą pewien kapłan; zobaczył go i minął. Tak samo lewita, gdy przyszedł na to miejsce i zobaczył go, minął. Pewien zaś Samarytanin, będąc w podróży, przechodził również obok niego. Gdy go zobaczył, wzruszył się głęboko: podszedł do niego i opatrzył mu rany, zalewając je oliwą i winem; potem wsadził go na swoje bydlę, zawiózł do gospody i pielęgnował go. Następnego zaś dnia wyjął dwa denary, dał gospodarzowi i rzekł: Miej o nim staranie, a jeśli co więcej wydasz, ja

¹ Na podstawie: *Miłosierdzie – abp Konrad Krajewski do łódzkich księży*, https://www.youtube.com/watch?v=_87yIHnICcA (dostęp 18.08.2022).

oddam tobie, gdy będę wracał. Któryż z tych trzech okazał się, według twego zdania, bliźnim tego, który wpadł w ręce zbójców?”. On [ten, który zadał pytanie] odpowiedział: „Ten, który mu okazał miłosierdzie”. Jezus mu rzekł: „Idź, i ty czyn podobnie!”. (Łk 10,30–37)

6. Spytaj uczniów, czy czują, że sami są bliźnimi i że mają bliźnich wokół siebie. Zadać pytanie o to, z czym wiąże się w praktyce „bycie bliźnim”. Podsumuj, mówiąc, że wszyscy jesteśmy wobec siebie bliźnimi i mamy wobec siebie wynikające z tego zobowiązania.
7. Poproś, by uczniowie dobrali się w pięcioosobowe grupy i przygotowali scenki – współczesne wersje *Przypowieści o miłosiernym Samarytaninie*. Po kilku minutach zespoły prezentują efekty wspólnej pracy, a pozostała część klasy interpretuje odegrane role.

| ODPOWIADAM |

Podsumuj katechezę. Spytaj, jakie korzyści daje pomoc bliźnim.

| UTRWALAM |

8. Przypomnij, że bliźni to każdy człowiek, którego spotykamy w naszym życiu, a troska, którą okazujemy bliźnim, przynosi owoce zarówno w ich, jak i w naszym życiu. Podkreśl, że budowanie relacji pomiędzy ludźmi wymaga „wyobraźni miłosierdzia”.

| MODLĘ SIĘ |

9. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Boże, Ojcze wszystkich ludzi,
każesz nam nieść miłość tam,
gdzie biedni są upokarzani,
radość tam, gdzie Kościół jest obalony,
pojednanie, tam gdzie ludzie są rozdzieleni².

---

² Modlitwa św. Matki Teresy z Kalkuty.

22 |

NIE SŁOWA, ALE CZYNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że miłość to konkretne czyny, a nie tylko piękne słowa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że w okazywaniu miłości konieczne są uczynki ją wyrażające,
- > podaje różne sposoby wyrażania miłości.

Postawy: uczeń kształtuje postawę czynnej miłości i niesie pomoc innym.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, kosz i walizka.

Środki dydaktyczne: podręcznik, dwie plansze do przeprowadzenia metody aktywizującej¹, magnesy, samoprzylepne kartki, markery.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Spytaj, jak uczniowie rozumieją słowa Williama Szekspira z tej części podręcznika („Prawdziwa miłość zawsze milczy – wyrazem prawdy są czyny, nie słowa”).
3. Podsumowując wypowiedzi uczniów, spuentuj, że miłość domaga się konkretnych czynów, gdyż słowa – choć mogą ją pięknie wyrażać – nie zawsze są wystarczające.

---

¹ Plansze należy przygotować samodzielnie. Na jednej tekturowej kartce A4 narysować kosz na śmieci, a na drugiej walizkę (wystarczą proste grafiki).

| SPOTYKAM |

4. Poproś, by uczniowie przeczytali fragment z tej części podręcznika i zastanowili się, w jaki sposób można wyrażać miłość wobec osób, które się kocha.
5. Przyczep do tablicy dwie plansze: z rysunkami kosza i walizki. Rozdaj uczniom po 4 samoprzylepne karteczki i poleć, by na 2 napisali, w jaki sposób można wyrazić wobec kogoś miłość, a na 2 wypisali zachowania, które mogą sprawić, że zaprzeczmy miłości, którą komuś wyraziliśmy.
6. Gdy uczniowie wykonają to polecenie, powiedz, że teraz przyporządkujecie ich propozycje do plansz kosza i walizki. Na walizkę naklejcie sposoby wyrażania miłości, a na kosz zachowania, które jej zaprzeczają.
7. Przyjrzyjcie się planszom z karteczkami i przedyskutujcie wspólnie wybrane propozycje. Zauważ podobieństwa oraz różnice pomiędzy zapiskami poszczególnych uczniów.

| POZNAJĘ |

8. Przeczytaj krótki cytat biblijny z tej części podręcznika: „Dzieci, nie miłujmy słowem i językiem, ale czynem i prawdą!” (1 J 3,18).
9. Następnie zwróć uwagę uczniów na tekst św. Teresy z Lisieux, w którym wskazuje ona, że miłość to nie tylko relacja pomiędzy dwoma osobami, lecz także miłość wobec Boga (pragnienie czynienia tego, co się Mu podoba). Wykonywanie uczynków wobec innych osób ze względu na miłość do Boga może mieć wpływ na ich życie, a nawet na ich wieczność. Miłość jest sposobem wyrażania miłości pomiędzy osobami, ale też „narzędziem” mającym charakter zbawczy. Takie narzędzie może pomóc osobie doświadczającej miłości w nawróceniu czy też wzrastaniu w wierze.

| ODPOWIADAM |

10. Zachęć uczniów, by zapoznali się z pytaniami w tej części podręcznika i spróbowali udzielić odpowiedzi na przynajmniej jedno z nich. Mogą notować w części „Notatanik”.

| UTRWALAM |

11. W podsumowaniu przypomnij, że aby miłość mogła się spełniać, wymaga wyrażania jej poprzez konkretne czyny. Czyny wykonywane z miłości do Boga mają znaczenie nadprzyrodzone i mogą służyć zbawieniu.

| MODLĘ SIĘ |

12. Katechezę zakończ wspólną modlitwą. Zaproponuj odczytanie fragmentu Pierwszego Listu do Koryntian z tej części podręcznika.

Miłość cierpliwa jest,
łaskawa jest.
Miłość nie zazdrości,
nie szuka poklasku,
nie unosi się pychą;
nie dopuszcza się bezwstydu,
nie szuka swego,
nie unosi się gniewem,
nie pamięta złego.
(1 Kor 13,4–5)

23 |

MODLITWA JĘZYKIEM MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie uczniom, że modlitwa jest sposobem wyrażania miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że poprzez modlitwę można okazywać miłość,
- > wyjaśnia, że można modlić się za żywych oraz w intencji zmarłych,
- > przedstawia powody, dla których warto polecać sprawy swoje i innych na modlitwie (sens modlitwy).

Postawy: uczeń kształtuje postawę pokory, ufności i wytrwałości w zwracaniu się do Boga.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, metaplan (praca w parach).

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy w parach (załącznik 1), zdjęcie do wyświetlenia (załącznik 2), komputer z dostępem do internetu, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Poproś, by uczniowie w ciszy zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Wyświetl zdjęcie rąk złożonych do modlitwy (załącznik 2).

Wprowadź uczniów w temat. Spytaj:

- > Czym według was jest modlitwa?
  - > Czy warto się modlić?
  - > Co można osiągnąć dzięki modlitwie?
  - > Kiedy się modlicie?
4. Podsumuj pogadankę, mówiąc, że modlitwa – podobnie jak uczynki, o których rozmawialiście na poprzedniej katechezie – jest wyrazem miłości.
5. Powiedz, że modlitwa ocala ludzi. Opowiedz o tym, że wybuch bomby jądrowej nad Hiroszimą w 1945 roku przeżyło czterech ojców jezuitów. Stało się tak właśnie dzięki modlitwie. Poproś o przeczytanie na głos długiego cytatu z tej części podręcznika.

W chwili wybuchu bomby jezuici znajdowali się w swoim domu zakonnym, który dzieliło od epicentrum wybuchu zaledwie kilka budynków. Po eksplozji ich dom stał na swoim miejscu, gdy wszystkie inne budynki zostały dosłownie zmiecione. Nawet jeśli kapłani dziwnym trafem przeżyliby moment wybuchu, powinni byli zginąć w ciągu kilku minut w wyniku napromieniowania. Oni jednak nie tylko zdołali opuścić teren zniszczeń nieknięci, lecz także żyli w zdrowiu przez kolejne lata, nie cierpiąc z powodu choroby popromiennej. Potwierdzają to wyniki ok. 200 badań, którym zostali poddani w ciągu 30 lat. (...) Nie jest tajemnicą, że wspólnota jezuitów z Hiroszimy była szczególnie oddana Matce Bożej Fatimskiej. Jezuici codziennie odmawiali różaniec i czynili pokutę. Sami nie mieli wątpliwości, że przeżyli, ponieważ żyli przesłaniem fatimskim. Za wstawiennictwem przeznajświętszej Maryi, która otoczyła matczyną opieką swoje wierne dzieci, Bóg, który stworzył materię i energię, w stosunku do jezuitów zawiesił ich działanie¹.

6. Spytaj uczniów o ich przemyślenia.

---

¹ Adam Górski, *CUD w Hiroszimie! Różaniec uratował jezuitów od śmierci*, <https://www.fron-da.pl/a/cud-w-hiroszimie-rozaniec-uratowal-jezuitow-od-smierci-1,156294.html> (dostęp: 28.05.2022).

| POZNAJĘ |

7. Zaproponuj pracę w parach metodą metaplanu (załącznik 1). Temat pracy: *Modlitwa – doceniana czy nie?*
8. Na koniec poproś o przedstawienie efektów współpracy na forum klasy.
9. Poproś uczniów, by zapoznali się z cytataми zawartymi w tej części podręcznika. Wskaż, że modlitwa jest sposobem budowania relacji pomiędzy nami a Bogiem oraz że dzięki niej możemy wyrażać miłość do innych ludzi wokół nas – nawet tych, którzy odeszli do wieczności.

| ODPOWIADAM |

10. Jeśli uczniowie mają dostęp do telefonów i internetu, zaproponuj, by wyszukali teksty dotyczące modlitwy, które w jakiś sposób ich poruszają czy też zachęcają do refleksji. Uczniowie mogą zaprezentować znalezione fragmenty na forum klasy.

| UTRWALAM |

11. W podsumowaniu przypomnij, że modlitwa nie jest bezmyślnym powtarzaniem formułek, ale sposobem wejścia w relację z Bogiem. Jest też sposobem okazania bliźnim takiej miłości, której w żaden inny sposób nie można wyrazić.
12. Zadaż pytanie do refleksji: *Czy wasza modlitwa opiera się na relacji pomiędzy Bogiem a wami?*

| MODLĘ SIĘ |

13. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Boże, dziękuję Ci, że oczekujesz na mnie w niebie, gdzie zostało przygotowane dla nas mieszkanie. Umocnij moją wiarę w życie wieczne i zmartwychwstanie ciała. Rozpal moją miłość, abym Cię kochał każdego dnia coraz bardziej. Ożyw moją nadzieję na spotkanie z Tobą. Proszę Cię za tymi, którzy przekroczyli już bramę śmierci i oczekują Twojego miłosierdzia w czyśćcu. Spraw, abym w Twoim domu spotkał się z moimi bliskimi i wszystkimi braćmi i siostrami, których powołałeś do życia wiecznego. Amen.

24|

RACHUNEK SUMIENIA POMOCĄ W OCENIE MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że rachunek sumienia jest podstawową formą naszej modlitwy, dzięki której możemy sami sprawdzić, jaka jest naprawdę nasza miłość i wiara w Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że rachunek sumienia służy rozeznawaniu dobra i zła,
- > opisuje, że podczas przeprowadzania rachunku sumienia wzrasta wrażliwość na poruszenia duszy,
- > przeprowadza rachunek sumienia.

Postawy: uczeń kształtuje postawę duchowej wrażliwości i odpowiedzialności za dobro i zło oraz postawę prawdomówności, które rozeznaje podczas rachunku sumienia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna, miniwykład¹.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki A5 w kratkę (po jednej dla każdego ucznia), termometr (najlepiej tradycyjny), portret Ignacego Loyoli (załącznik 1)².

¹ Na temat Ignacego Loyoli. Przygotuj materiały przed katechazą.

² Portret można wydrukować lub wyświetlić podczas lekcji (jeśli korzystasz z opcji numer dwa, potrzebne będą również komputer, rzutnik lub tablica interaktywna).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Zacznij pogadankę o ankietach/badaniach opinii publicznej.
3. W podsumowaniu zauważ, że choć na ogół nie przepadamy za rozmowami z telemarketerami czy wypełnianiem ankiet, to warto, byśmy sami przeprowadzali podobne badanie w odniesieniu do siebie. Praktycznie codziennie powinniśmy zastanawiać się nad swoim życiem, „jakością” naszego kochania czy poziomem wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka.

| SPOTYKAM |

4. Pokaż uczniom termometr. Spytaj, czy pamiętają jeszcze, czym jest rachunek sumienia. Po otrzymaniu odpowiedzi dopowiedz, że rachunek sumienia jest nie tylko praktyką stosowaną podczas przygotowywania się do spowiedzi, lecz także całkiem dobrym narzędziem badania stanu ducha – podobnie jak termometr służący do mierzenia temperatury. Rachunek sumienia można porównać do termometru lub badania marketingowego, o którym mówiliśmy wcześniej, i służy sprawdzeniu stanu naszego ducha.
5. Następnie przedstaw uczniom postać Świętego Ignacego z Loyoli. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl portret z załącznika 1. Opowiedz pokrótce historię życia świętego i wyjaśnij, jak doszło do tego, że założył zakon jezuitów (miniwykład).
6. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika. Omówcie, na czym polega badanie rachunku sumienia wymyślane przez Ignacego Loyolę.

Etap 1. Dziękuj Bogu Panu naszemu za otrzymane dobra.

Etap 2. Proś o łaskę poznania grzechów i ich odrzucenia.

Etap 3. Żądaj od duszy swojej zdania sprawy z myśli, słów i uczynków, które były jej udziałem.

Etap 4. Poproś Boga o przebaczenie zła, które uczyniłeś.

Etap 5. Postanów poprawę przy Jego pomocy.

7. Wy tłumacz, że rachunek sumienia nie polega na „szukaniu grzechów”, ale na stanięciu w prawdzie naszego życia. Jest to narzędzie do tego, by sprawdzić, jaka jest nasza miłość wobec Boga.
8. Przypomnij, że punktem odniesienia przy robieniu rachunku sumienia nie jest to, co wydaje nam się dobre lub złe, ale to, co na temat dobra i zła mówi słowo Boże.
9. Poproś uczniów, by jeszcze raz przyjrzeni się warunkom przeprowadzenia rachunku sumienia i spróbowali samodzielnie odpowiedzieć na pytanie: *Który według was jest najtrudniejszy do spełnienia i dlaczego?* Poproś o odpowiedzi ustne.

| POZNAJĘ |

10. Zasugeruj uczniom, by zapoznali się z fragmentem homilii papieża Franciszka w tej części podręcznika, w której papież podpowiada, czemu ma służyć codzienny rachunek sumienia.

| ODPOWIADAM |

11. Następnie poleć uczniom, by stworzyli krzyżówkę, której hasłem będzie „Rachunek sumienia”. Rozdaj kartki. Wy tłumacz, że hasło należy zapisać pionowo, a poszczególne wyrazy (odpowiedzi do pytań) poziomo – zakres haseł można ograniczyć do osób, przedmiotów i świąt religijnych.
12. Na koniec podsumuj tę część lekcji. Możesz ocenić wykonaną pracę.

| UTRWALAM |

13. Podczas podsumowania możesz wziąć do ręki termometr i przypomnieć uczniom, że rachunek sumienia służy poznawaniu „temperatury” naszej miłości wobec Boga i drugiego człowieka. Praktykując rachunek sumienia codziennie wieczorem, zyskamy doskonalszy, a przede wszystkim prawdziwy obraz siebie i naszej miłości.

| MODLĘ SIĘ |

14. Katechezę zakończ modlitwą.

Modlitwa przed rachunkiem sumienia

Duchu Święty, Ty znasz wszystkie moje grzechy. Dopomóż mi je sobie dokładnie przypomnieć, abym mógł za nie Boga przeprosić, szczerze je na spowiedzi wyznać i z nich się poprawić. Matko Boża, Aniele Strózu mój i Ty, – święty Patronie, uproście mi łaskę dobrej spowiedzi świętej. Amen.

25 |

KOCHAĆ KOŚCIÓŁ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że Kościół to wspólnota, do której należą wszyscy ochrzczeni.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > objaśnia, że jako ochrzczony jest częścią wspólnoty Kościoła,
- > wnioskuje, że dbanie o Kościół jest obowiązkiem każdego jego członka,
- > wskazuje, w jaki sposób można kochać Kościół.

Postawy: uczeń kształtuje postawę miłości i odpowiedzialności wobec Kościoła.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, dyskusja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, cztery kartki A4, brystol, zdjęcie kościoła z zewnątrz (załącznik 1) i zdjęcie modlącej się wspólnoty (załącznik 2), komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

2. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl na rzutniku zdjęcie z załącznika 1. Spytaj uczniów, co widzą, i jak zapisaliby to słowo (budynek – kościół).

3. Wyświetl zdjęcie z załącznika 2 i powiedz, że na dzisiejszej katechezie będziecie mówić o Kościele (pisanym wielką literą) – o wspólnocie, a nie

o budynku. Spytaj, kto tworzy Kościół, i tak pokieruj rozmową, by padły odpowiedzi, że również uczniowie (młodzi ludzie).

4. Poproś o samodzielną lekturę tekstu w tej części podręcznika (komentarz papieża Franciszka).
5. W tym momencie możesz zacząć pogadankę i spytać uczniów o ich stosunek do Kościoła. W jaki sposób go postrzegają?

| SPOTYKAM |

6. Podziel uczniów na dwie grupy. Zadaniem zespołów będzie zebrać po dziesięć argumentów do dyskusji. Zwróć uwagę, że wypowiedzi powinny być stonowane. Rozdaj grupom po dwie kartki A4 (mogą zapisać na nich swoje wnioski).

Grupa 1 – argumenty „za” – uczniowie wypisują dobre rzeczy, które dostrzegają w Kościele.

Grupa 2 – argumenty „przeciw” – uczniowie piszą, co niepokoi ich w Kościele, denerwuje, czego nie lubią.

Kilka minut później uczniowie ustawiają krzesła po dwóch stronach klasy (grupa 1 naprzeciwko grupy 2). Każdy zespół wybiera przedstawiciela. Powiedz, że będziesz moderatorem dyskusji. To ty udzielasz głosu i pilnujesz kultury wypowiedzi (uczniowie mogą odnosić się wzajemnie do swoich słów, ale nie mogą atakować innych osób). Rozpocznij dyskusję – lider grupy 1 przedstawia pierwszy argument, następnie chętni mogą się do niego odnieść. Później lider grupy 2 przedstawia swój argument itd. Najistotniejsze argumenty obu stron możesz zapisać na tablicy. Podsumuj tę część lekcji.

7. Poproś o przeczytanie świadectwa Moniki z tej części podręcznika.

| POZNAJĘ |

8. Spytaj: *Co można zrobić, aby Kościół był lepiej postrzegany przez młodych ludzi, by chcieli w nim zostać w sposób świadomy i odpowiedzialny?*

9. Zasugeruj uczniom, że zanim zaczną zastanawiać się nad odpowiedzią, mogą zajrzeć do podręcznika i zapoznać się z zamieszczonymi w tej części tekstami (fragmentem biblijnym i cytatem z *Dzienniczka św. Faustyny*).

| ODPOWIADAM |

10. Przeczytajcie tekst z części „odpowiadam“ w podręczniku.
11. Po wysłuchaniu wypowiedzi kilku uczniów zaproponuj wspólne przygotowanie manifestu, w którym wypiszecie w formie punktów, co można zrobić, by Kościół stał się przestrzenią, w której młodzi ludzie pragną być i za którą czują się odpowiedzialni. Zapiszcie manifest na brystolu i powieście w widocznym miejscu w klasie.

| UTRWALAM |

12. W podsumowaniu przypomnij, że stan i jakość Kościoła zależy od wielu czynników, ale nie możemy zapomnieć, że zależy również od nas – od jakości naszego życia wiarą i miłości wobec Boga i ludzi. Możesz odnieść się do wniosków z wcześniejszych dyskusji i treści z podręcznika.

| MODLĘ SIĘ |

13. Katechezę zakończ modlitwą zawartą w podręczniku ucznia:

Otaczaj Kościół swój, Panie, nieustanną opieką, a ponieważ bez Ciebie śmiertelny człowiek upada, niech Twoja łaska powstrzymuje go od zła i kieruje ku zbawieniu. Panie, niech Twoje miłosierdzie nieustannie oczyszcza i umacnia Twój Kościół, a ponieważ on nie może się ostać bez Ciebie, niech kieruje nim Twoja łaska¹.

---

¹ Modlitwa za Kościół, <https://adonai.pl/modlitwy/?id=651> (dostęp: 09.06.2022).

26 |

DROGA KU POWSZECHNEMU BRATERSTWU

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że powszechne braterstwo wszystkich ludzi to temat, z którym ludzkość powinna się zmierzyć.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że powszechne braterstwo to uznanie, iż każdy człowiek ma taką samą godność i równe prawa;
- > objaśnia, że idea powszechnego braterstwa zaczyna się od niego i jego rówieśników;
- > wskazuje, w jaki sposób można budować powszechne braterstwo pomiędzy ludźmi.

Postawy: uczeń kształtuje postawę otwartości i życzliwości wobec drugiego człowieka

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, metoda „stworzenie nowego świata”, list do ONZ.

Środki dydaktyczne: podręcznik, cztery arkusze szarego papieru, markery, magnesy lub coś do przyklejenia pięciu plakatów do tablicy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

2. Objaśnij krótko temat bogactwa i biedy na świecie (skąd się wzięły i jakie są ich konsekwencje – okres po II wojnie światowej i dynamiczny rozwój technologii w państwach Północy oraz zapaść technologiczna i gospodarcza w krajach Południa). Możesz nawiązać do tekstu z tej części podręcznika.

| SPOTYKAM |

3. Przeczytaj na głos słowa papieża Franciszka z tej części podręcznika.

Wszyscy żyjemy pod tym samym niebem, bez względu na to, gdzie i jak żyjemy, niezależnie od koloru skóry, religii, klasy społecznej, płci, wieku, warunków zdrowotnych i ekonomicznych. (...) Wielu oznakom zagrożenia, mrocznym czasom i logice konfliktu przeciwstawmy znak braterstwa, który akceptując drugiego i szanując jego tożsamość, zaprasza go na wspólną drogę. (...) Albo będziemy braćmi, albo wszystko się zawali. Widzimy to w małych wojnach, w tej trzeciej wojnie światowej w kawałkach, jak wyniszczają się narody, dzieci nie mają co jeść, spada poziom edukacji... To jest zagłada. Albo jesteśmy braćmi, albo wszystko się zawali¹.

4. Zaczynij pogadankę na temat braterstwa. Poproś kilku uczniów o komentarze.
5. Zapytaj uczniów: *Jak sądzicie – czy to sprawiedliwe, że nierówności pomiędzy ludźmi spowodowane są nie tylko ich błędnymi wyborami i złymi decyzjami, lecz także rzeczami zupełnie od nich niezależnymi, np. miejscem urodzenia?*
6. Podsumuj tę część katechezy. Powiedz: *Troska o powszechne braterstwo nie jest czymś dowolnym, ale jest wręcz koniecznością, by ludzkość mogła istnieć i funkcjonować.*

| POZNAJĘ |

7. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstami w tej części podręcznika, co przygotowuje ich do pracy w grupach.

---

¹ Papież: *nie czas na obojętność, bez braterstwa wszystko się zawali*, <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2022-02/papiez-nie-czas-na-obojetnosc.html> (dostęp 23.06.2022).

8. Podziel uczniów na cztery zespoły i rozdaj im arkusze szarego papieru oraz markery. Powiedz, że wszyscy zajmą się teraz „stworzeniem nowego świata”. Przydziel tematy:

Grupa 1: zasady ustroju i prawa

Grupa 2: polityka monetarna

Grupa 3: gospodarka i zasady pracy

Grupa 4: opieka medyczna

Każda z grup przygotowuje propozycje rozwiązania danego zagadnienia – uczniowie mogą zaprezentować swoje przemyślenia w formie haseł, obrazków itd.

9. Gotowe plakaty przyczep do tablicy i poproś, by uczniowie omówili swoje propozycje na forum klasy. Po każdej z czterech prezentacji spytaj, czy uczniowie z pozostałych grup mają jakieś pytania albo chcieliby podzielić się swoimi przemyśleniami.
10. W ramach podsumowania spytaj: *Czy przedstawione propozycje mają szansę spełnić się w rzeczywistości? Czy przyczyniłyby się do stworzenia świata prawdziwego braterstwa?*
11. Spróbuj opowiedzieć uczniom o trudnościach związanych z tworzeniem powszechnego braterstwa (grzech człowieka, skłonność do wygody itd.).

| ODPOWIADAM |

12. Zaproponuj uczniom, by napisali list do ONZ, w którym opiszą swoje własne pomysły mogące służyć tworzeniu powszechnego braterstwa między ludźmi.

| UTRWALAM |

13. W podsumowaniu podkreśl, że stworzenie powszechnego braterstwa zależy od postawy i zaangażowania ludzi oraz tego, czy podejmują oni indywidualne starania. Dodaj, że nie jest to zadanie wybranych osób, ale nas wszystkich. Początek powszechnego braterstwa zaczyna się od zwykłej życzliwości wobec osób, które żyją wokół nas.

14. Na koniec poproś uczniów, by przeczytali podsumowanie zawarte w tej części podręcznika, wybrali jedno zdanie, którego według nich jest najważniejsze, i uzasadnili swoją decyzję.

| MODŁĘ SIĘ |

15. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Modlitwa do Stwórcy²

Panie i Ojciec rodzaju ludzkiego,
który stworzyłeś wszystkie istoty ludzkie z równą godnością,
zaszczep w nasze serca ducha braterstwa.
Natchnij nas marzeniem nowego spotkania,
dialogu, sprawiedliwości i pokoju.
Pobudź nas do tworzenia zdrowszych społeczeństw
i bardziej godnego świata, bez głodu, bez ubóstwa,
bez przemocy, bez wojen.
Niech nasze serce otworzy się na wszystkie ludy i narody ziemi,
by rozpoznać dobro i piękno,
które zasiałeś w każdym z nich,
aby zacieśnić więzi jedności, wspólnych projektów,
wspólnych nadziei. Amen

---

² Papież Franciszek, *Fratelli tutti*, Asyż, grób św. Franciszka, 3 października 2020 roku.

EKUMENIZM I DIALOG MIĘDZYRELIGIJNY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że ekumenizm i dialog międzyreligijny służą odkrywaniu prawdy o człowieku i jego wiecznym przeznaczeniu oraz zacieśnianiu współpracy na polu rozumienia i postrzegania świata przez różne religie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że działania ekumeniczne mają na celu przywrócenie wi-
dzialnej jedności wszystkich chrześcijan,
- > wnioskuje, że dialog międzyreligijny może być drogą do jedności
w podzielonym świecie,
- > wskazuje, w jaki sposób można rozwijać działania zarówno na polu
ekumenicznym, jak i w zakresie dialogu międzyreligijnego.

Postawy: uczeń kształtuje postawę otwartości i chęci podjęcia dialogu oraz współpracy z wyznawcami innych religii.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, scrabble, miniwy-
kład¹.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki A4 w kratkę, zdjęcie² do wyświetle-
nia na rzutniku lub tablicy interaktywnej, grafika do wyświetlenia na rzutniku

---

¹ Przygotuj krótki wykład na temat głównych religii monoteistycznych, w którym zwrócisz uwagę na podobieństwa i różnice między poszczególnymi religiami. Uwzględnij chrześcijaństwo, judaizm, hinduizm, buddyzm, islam.

² Chodzi o zdjęcie ze spotkania w Asyżu w 1986 roku, kiedy na zaproszenie Jana Pawła II przyjechali przywódcy religijni, by modlić się o pokój. Wyszukaj w internecie dowolną fotografię dokumentującą to wydarzenie i zapisz, by wyświetlić ją podczas katechezy.

lub tablicy interaktywnej (załącznik 1), modlitwa³ wiernych zatwierdzona przez Radę ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski i Polską Radę Ekumeniczną (załącznik 2 – do wydrukowania dla każdego ucznia), komputer, rzutnik lub tablica interaktywna.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Wyświetl uczniom zdjęcie ze spotkania wyznawców różnych religii w Asyżu w 1986 roku (zob. przypis na poprzedniej stronie). Po chwili zadaj pytania:
  - > Jak sądzicie – czemu miało służyć tamto spotkanie?
  - > Jakich przywódców religijnych dostrzegacie na zdjęciu? (nie chodzi o nazwiska)
  - > Czy takie spotkania były organizowane w późniejszym czasie? Jeśli tak, to kiedy?
  - > Z jakiego powodu organizowane są spotkania międzyreligijne?
3. Po wysłuchaniu odpowiedzi sprecyzuj, że spotkania religijne pomiędzy wyznawcami religii chrześcijańskich nazywa się spotkaniami ekumenicznymi (możesz wyjaśnić, od jakiego słowa pochodzi wyraz „ekumenizm”), a z wyznawcami innych religii – spotkaniami dialogu międzyreligijnego.
4. Następnie zadaj pytanie: *Ile jest na świecie wyznań chrześcijańskich i wszystkich religii?* Poproś, by uczniowie podali konkretne liczby, a następnie – w celu znalezienia odpowiedzi na to pytanie – odeślij ich do lektury tekstu w tej części podręcznika (ODKRYWAM).

| SPOTYKAM |

5. Spytaj, czy uczniowie znają symbole tradycji religijnych i potrafią wymienić choćby podstawowe cechy wielkich religii monoteistycznych. Jeśli nie, przejdź do kolejnych punktów scenariusza.

³ Tekst za: <https://terazostroleka.pl/artukul/modlitwa-o-jednosc-chrzciscijan-oto-jej-tekst/667866> (dostęp: 15.07.2022).

6. Wyświetl materiał z załącznika 1 i poproś, by uczniowie przyjrzeni się widocznym na rzutniku/tablicy symbolom tradycji religijnych, a następnie je nazwali. W razie potrzeby naprowadź ich na właściwe odpowiedzi.

 GWIAZDA DAWIDA	JUDAIZM
 KRZYŻ	CHRZEŚCIJAŃSTWO
 OM (AUM)	HINDUIZM
 KOŁO DHARMY	BUDDYZM
 PÓŁKSIĘŻYC	ISLAM

7. Zaczynij miniwykład (zob. przypis).
8. Przypomnij, że najwięcej podobieństw w wierze można zauważyć w przypadku wyznań chrześcijańskich.
9. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika: *Papież Franciszek wskazuje, że porozumienie pomiędzy chrześcijanami (dialog ekumeniczny) i porozumienie pomiędzy różnymi religiami świata (dialog międzyreligijny) nie są czymś dowolnym, ale koniecznością dla podzielonego na różne obozy świata.*
10. Poproś o odczytanie dwóch cytatów papieża Franciszka z tej części podręcznika.

Wielu wierzących – myślę tu przede wszystkim o mieszkańcach Bliskiego Wschodu, ale także o tych, którzy wyemigrowali na Zachód – już teraz

doświadcza ekumenizmu w realiach swojej rodziny, miejsca pracy czy kręgu znajomych. Często ich udziałem jest ekumenizm cierpienia, wspólne świadectwo o Chrystusie, czasem nawet za cenę życia⁴.

Dialog ekumeniczny i międzyreligijny nie jest luksusem, ale czymś, czego świat zraniony konfliktami i podziałami potrzebuje coraz bardziej⁵.

| POZNAJĘ |

11. Uświadom uczniom, że ekumenizm często rodzi się w rodzinach, których członkowie wyznają różne religie. Poproś o zapoznanie się z tekstem w tej części podręcznika.

12. Rozdaj uczniom materiały z załącznika 2 – modlitwę wiernych zatwierdzoną przez Radę ds. Ekumenizmu Konferencji Episkopatu Polski i Polską Radę Ekumeniczną.
13. Poproś, aby uczniowie w ciszy zapoznali się z tekstem, a podczas lektury zwrócili uwagę, jakie szczególne sprawy są w nim zanoszone do Boga. Omówcie je.
14. Zaproponuj, aby każdy z uczniów przygotował teraz jedno wezwanie dotyczące budowania jedności między chrześcijanami. Następnie uczniowie prezentują swoje wezwania.
15. Zaczynij pogadankę na temat tego, jak obecnie może dbać o ekumenizm oraz dialog międzyreligijny i rozwijać je.

| ODPOWIADAM |

16. Prosimy uczniów, by zapoznali się z pytaniami zawartymi w części ODPOWIADAM – podręcznik ucznia, s. 120 i zastanowili się w ciszy przez chwilę nad odpowiedziami.
17. Następnie zaproponuj uczniom „scrabble”. Dobierają się parami i każda z par otrzymuje kartkę A4 w kratkę i na środku kartki umieszczonej

⁴ Franciszek: ekumenizm powinien się zastanawiać nad doświadczeniem wiernych, a nie tylko różnicami dogmatycznymi, <https://misyjne.pl/franciszek-ekumenizm-powinien-sie-zastanawiac-nad-doswiadczeniem-wiernych-a-nie-tylko-roznicami-dogmatycznymi/> (dostęp 30.06.2022).

⁵ Tweet papieża Franciszka z 5 października 2016 roku.

poziomo uczniowie wpisują na środku słowo „ekumenizm”, do którego na zasadzie „scrabbli” dopisują na zmianę pojęcia (osoby, przedmioty, znaki itp.) zawarte w Piśmie Świętym, jak również obecne w innych religiach. Każda z osób powinna dopisać około 30 wyrazów – wykonane prace można ocenić.

| UTRWALAM |

18. Podsumuj katechezę. Powiedz, że dialog ekumeniczny i międzyreligijny wymaga dobrej woli z obu stron, jak również cierpliwości. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika.

| MODLĘ SIĘ |

19. Katechezę zakończ modlitwą zawartą w podręczniku ucznia.

Nie tylko za nimi proszę, ale i za tymi, którzy dzięki ich słowu będą wierzyć we Mnie; aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojcze, we Mnie, a Ja w Tobie, aby i oni stanowili w Nas jedno, aby świat uwierzył, żeś Ty Mnie posłał. I także chwałę, którą Mi dałeś, przekazałem im, aby stanowili jedno, tak jak My jedno stanowimy. Ja w nich, a Ty we Mnie! Oby się tak zespolili w jedno, aby świat poznał, żeś Ty Mnie posłał i żeś Ty ich umiłował tak, jak Mnie umiłowałeś.

(Modlitwa Jezusa – J 17,20–23)

CZĘŚĆ 4

MIŁOŚĆ CZY MIŁOSTKI?

28 |

JAK BYĆ SZCZĘŚLIWYM?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że prawdziwe szczęście można znaleźć w Bogu, podążając za Jego słowem.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > opisuje różne koncepcje pseudoszczęścia,
- > tłumaczy, że Bóg i przykazania Boże wskazują drogę do szczęścia,
- > definiuje pojęcie konsumpcjonizmu.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę ufności wobec Bożych przykazań.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem i Pismem Świętym, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupach, burza mózgów, oglądanie krótkiego filmu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, trzy arkusze brystolu, magnesy do przypięcia plakatów na tablicę, zwiastun filmu *Bezcenny dar*¹, Pismo Święte (po jednym egzemplarzu dla każdego ucznia), karteczki (po jednej dla każdego ucznia), wiklinowy koszyk.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij katechezę modlitwą.
2. Zaczynij rozmowę o szczęściu. Przykładowe pytania:

---

¹ *Bezcenny dar* (2006), reż. Michael O. Sajbel. Zwiastun jest dostępny w internecie – przygotuj go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

- > Jak myślicie, dlaczego Bogu tak zależy na człowieku?
- > Dlaczego Bóg podarował człowiekowi wolność, obdarował go miłością, dał mu drugą szansę przez Jezusa i zostawił kilka reguł życiowych?

Wysłuchaj wypowiedzi uczniów. Podsumuj tę część katechezy. Spróbuj połączyć przemyślenia uczniów z wnioskami, do których dojdziecie, pod koniec lekcji.

3. Zapytaj, jak uczniowie rozumieją szczęście. Możecie wypisać hasła na tablicy – wróćcie do nich później podczas pracy grupach.

| SPOTYKAM |

4. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl zwiastun filmu *Bezcenny dar*.
5. Poproś jednego z uczniów by odczytał tekst z tej części podręcznika.

W większości lektur szkolnych pojawiają się bohaterowie, którzy poszukują szczęścia: próbują odkryć, kim są i czego pragną, doświadczają rozdarcia wewnętrznego w swoich wyborach, niepewnie podążają za pragnieniami, niekiedy podejmują ryzyko zmian, a czasami decydują się na radykalne rozwiązania. Często są określani bohaterami romantycznymi.

Znasz te rozterki, dylematy, pytania? No ba! Doświadczamy tego wszyscy – kurz dnia opada, a w nas odzywają się tęsknoty, wątpliwości i zwykłe, gorące pragnienie szczęścia.

Jason, główny bohater filmu *Bezcenny dar*, jest na etapie młodzińskich decyzji. Wydaje się, że niespodziewanie odziedziczona fortuna po dziadku zrekompensuje mu wszystkie trudne życiowe doświadczenia i młody człowiek zazna smaku szczęścia i spełnienia. Jednak okazuje się, że gigantyczny spadek otrzyma dopiero po zrealizowaniu kilku wyzwań. Dwanaście nietatwych zadań pozwoli głównemu bohaterowi odbyć podróż w głąb siebie oraz zdefiniować cel jego życia. Z takim dobrze działającym wewnętrznym kompasem odziedziczona fortuna będzie prawdziwą okazją do pomnażania dobra.

6. Zaczynij pogadankę na temat zwiastuna. Spytaj, czy ktoś widział cały film. Jeśli tak, poproś o opinię na jego temat. Możesz też zaproponować, by uczniowie wymienili tytuły innych filmów, które widzieli, i które również mówią o szczęściu i sensie życia.

7. Spytaj:

- > Kiedy człowiek czuje się szczęśliwy?
  - > Kiedy przepełnia go wdzięczność?
  - > Czy można czuć szczęście wyłącznie w chwilach euforii, czy również w momentach trudnych, wypełnionych tęsknotą i żalem?
8. Zadaż ostatnie pytanie i poproś, by uczniowie odpowiedzieli na nie w duchu: *Czym jest dla ciebie szczęście?*
9. Wyjaśnij, czym jest konsumpcjonizm. Wskaż na zagrożenia takie jak egoizm, samotność, brak głębokich relacji międzyludzkich, niedojrzałość osobowa.
10. Powiedz, wykorzystując fragment ostatniego akapitu z tej części podręcznika: *A ty? Czym dla ciebie jest szczęście? Odpowiedz na to pytanie wyznacz ci drogę. Ale pamiętaj, że nie musisz odpowiadać od razu. Masz jeszcze trochę czasu, by odkryć własny szlak, by znaleźć wskazówki. One czekają, złożone głęboko na dnie twojego serca. Kiedy je znajdziesz, odkryjesz pełnię, której chce dla ciebie dobry Bóg.*

| POZNAJĘ |

11. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel klasę na trzy zespoły i rozdaj im arkusze brystolu. Wytlumacz, że uczniowie będą pracowali z tekstami z tej części podręcznika:
- > Grupa 1 – fragment Ps 37,3–5;
  - > Grupa 2 – fragment Mt 5,3–12a;
  - > Grupa 3 – fragment KKK 2548.
12. Powiedz, że uczniowie mają zapoznać się z przydzielonymi tekstami i zastanowić, jakie znajdują w nich wskazówki dotyczące szczęścia. Zadaż pytanie pomocnicze: *Czy wynotowane na tablicy hasła z początku katechezy pokrywają się z waszymi przemyśleniami?* Poproś o przedstawienie wniosków w postaci plakatów.
13. Podsumuj tę część lekcji i powiedz, że oznacza po łacinie „błogosławiony”. Powiedz, że błogosławieni i święci to ludzie, którzy trwają w szczególnej bliskości z Bogiem, a szczęście jest nie powodem, ale owocem tej intymnej relacji.

14. Podkreśl, że czas nastoletni jest wyjątkowym okresem poszukiwania i definiowania szczęścia. Docień, że nastolatki mają „wbudowany czujnik fałszu i żenady” i nieraz skutkuje to pewnymi trudnościami w relacjach z dorosłymi.

| ODPOWIADAM |

15. Przeczytajcie pierwsze dwa akapity z tej części podręcznika – wstęp i notkę na temat św. Augustyna.
16. Przybliź uczniom jego postać, wspomnij o kontrowersjach, które budził wśród ludzi mu współczesnych. Powiedz, że zanim został biskupem, miał syna, a także nawiązał sporo relacji seksualnych. Zapytaj: *Dlaczego przelotne romanse i dostatek, w którym żył, nie dały mu szczęścia? Jak myślicie?*
17. Poproś o lekturę trzeciego akapitu w tej części podręcznika.

W historii Kościoła błogostawioną *bezczelnością* wyróżnia się z kolei św. Teresa z Ávili zwana Teresą od Jezusa. Ta wyjątkowa kobieta, mistyczka i reformatorka żyjąca w XVI wieku, już wśród siebie współczesnych wywoływała sporo kontrowersji. Jej dojrzałość i determinację w drodze do szczęścia obrazują słowa – „za tępą się nie uważam, piękno dla oka już jest, świętą zaś chciałabym zostać”.

18. Powiedz, że znana jest opowieść o św. Teresie z Ávili, która zobaczywszy swój portret, była skłonna zwolnić malarza, bo „wyszła brzydko”. Uczniowie, zwłaszcza młode kobiety, mogą w tej świętej rozpoznać swoje cechy (niekoniecznie od razu próżność, ale np. zbyt przykładanie wagi do własnego wyglądu). Dodaj, że wpływ Teresy na środowisko kościelne w XVI wieku był imponujący.

Zatrzymajcie się nad jej słowami („za tępą się nie uważam, piękno dla oka już jest, świętą zaś chciałabym zostać”). Zapytaj: *Piękno, mądrość nie wystarczają – dlaczego? Jak można rozumieć szczęście, które jest świętością?*

19. Możesz skorzystać z podsumowania tej części w podręczniku.

Każdy z nas ma swoją własną wyjątkową drogę do świętości; niepowtarzalną, bo wynikającą z unikatowej historii życia. Święci nie są cukierkowymi postaciami – mogą stać się inspiracją do odkrywania własnej drogi do szczęścia.

| UTRWALAM |

20. Przypomnij uczniom, że pedagogika Starego Testamentu i Nowego różni się od siebie, ponieważ zmieniała się wraz z rozwijającym się Objawieniem. W Starym Testamencie skupiano się na Prawie – znajdziemy w nim więcej fragmentów mówiących o tym, że Bóg nagradza wierność bogactwem, dziećmi, długim życiem – nacisk kładziony jest na czynnik ludzkie (wymiar zewnętrzny). W Nowym Testamencie widać natomiast, że Jezus wypełnia Prawo i pojawia się łaska, miłość, bardziej immanentny wymiar szczęścia – doświadczanie synostwa Bożego (wymiar wewnętrzny).
21. Podyskutujcie o szansach i zagrożeniach w traktowaniu odrębnie pedagogiki „prawa” i pedagogiki „łaski”.
22. Zapytaj uczniów, czy mają „ulubione” fragmenty Pisma Świętego, które szczególnie poruszają ich serca i wyznaczają im kierunek szukania szczęścia. Rozdaj im Pismo Święte i karteczki. Poproś, by wybrali po jednym zdaniu, które szczególnie do nich trafia, i zapisali je na arkusikach. Poproś, by pod koniec lekcji wrzucili je do koszyka. Karteczki z cytatami przydadzą wam się na następnej lekcji.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

23. Zachęć uczniów do wykonania zadania z tej części podręcznika i opisanie postaci świętego/błogosławionego, który ich inspiruje, a także zapisania w kalendarzu/zeszycie/codziennym notatniku cytatu z Pisma Świętego, który będzie im towarzyszył w tym roku szkolnym.

| MODLĘ SIĘ |

24. Pomódlcie się na koniec katechezy o pogodę ducha.

*Boże, użycz mi pogody ducha,
abym godził się z tym, czego nie mogę zmienić,
odwagi, abym zmieniał to, co mogę zmienić,
i mądrości, abym odróżniał jedno od drugiego².*

---

² Modlitwa o pogodę ducha, <https://www.msze.info/modlitewnik/modlitwy/modlitwa-o-pogode-ducha> (dostęp: 02.03.2023).

MOŻNA ŁATWIEJ. ALE CZY LEPIEJ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom chrześcijańskiej wizji szczęścia i tworzenia relacji międzyludzkich.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że w chrześcijańskiej wizji świętości szczęście powiązane jest z odkrywaniem tożsamości dziecka Bożego,
- > wskazuje zafałszowane wizje szczęścia obecne we współczesnej kulturze (materialistyczny konsumpcjonizm, hedonizm),
- > rozpoznaje i nazywa ważne dla siebie relacje oparte na miłości.

Postawy: uczeń odrzuca postawy materialistyczno-konsumpcyjne.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, burza mózgów, praca w grupach, indywidualna lektura wywiadu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, tablica, fragment wywiadu z Pawłem Cwynarem (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdego ucznia), cztery arkusze brystolu, karteczki z cytataми z katechezy 28 (które znajdują się w koszyku).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie katechezę modlitwą. Możecie wykorzystać karteczki z cytataми, które uczniowie przygotowali na poprzedniej lekcji – poproś, by każdy wylosował arkusik z koszyka, a następnie zapoznał się w ciszy z wylosowanym fragmentem Pisma Świętego.

2. Możesz powiedzieć: *Lubimy upraszczać sobie życie. Między innymi temu właśnie służy technologia. Dostępne są roboty sprzątające, gotujące, myjące. Odkładamy naczynia do zmywarki, brudne ubrania do pralki i zaoszczędzamy w ten sposób czas. Czy jednak te ułatwienia w każdym aspekcie są dla nas rozwojowe?*
3. Porozmawiajcie na ten temat. Podkreśl, że jest Ktoś, kto chce dać człowiekowi jeszcze więcej, kto pragnie jeszcze bardziej ułatwić mu życie – Bóg. Spytaj, czy uczniowie postrzegają Pana w ten sposób. Jeśli któryś z uczniów wprost powie, że ma wręcz przeciwnie doświadczenia i przekonania, okaż mu zrozumienie. Wspomnij o fałszywym obrazie Boga i przekonaniach co do tego, że „gnębi, upokarza czy wręcz unieszczęśliwia człowieka”.
4. Wspólnie zastanówcie się nad tym, jakie życiowe wartości są bezcenne (rodzina, przyjaźń, zaufanie, bezpieczeństwo). Wypiszcie je na tablicy w postaci krótkich haseł.

| SPOTYKAM |

5. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika.
6. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1** (fragmenty wywiadu z Pawłem Cwynarem). Poproś o indywidualną lekturę tekstów.
7. Zapytaj uczniów o refleksje i wnioski. Możesz spytać: *Czy człowiek musi osiągnąć dna, aby przewartościować swoje życie, odkryć Bożą miłość i zechcieć za nią podążać?*
8. Wysłuchaj odpowiedzi uczniów i podsumuj tę część lekcji. Powiedz: *Historia każdego człowieka jest inna, ale zarazem wyjątkowa. Ktoś może poznać Boga w momentach pełnych szczęścia, a ktoś inny doświadczy jego wsparcia w trudnych chwilach.*
9. Możesz postawić pytanie retoryczne: *Być może dramatyczne chwile ogłuszają nas z fałszywych wyobrażeń?*

| POZNAJĘ |

10. Zapytaj uczniów o to, jak rozumieją naukę Kościoła w kontekście ciała i ducha. Jaki stosunek mają do siebie te dwie przestrzenie? Zaprosz wszystkich

do krótkiej dyskusji. Na zakończenie przypomnij, że człowiek jest jednością psychofizyczną i dąży do integracji tych dwóch sfer.

11. Poproś jednego z uczniów o odczytanie cytatu z *Katechizmu Kościoła katolickiego*.

Nowy Testament używa licznych wyrażen, by scharakteryzować szczęście, do jakiego Bóg powołuje człowieka: przyjście Królestwa Bożego; oglądanie Boga: „Błogosławieni czystego serca, albowiem oni Boga oglądać będą” (Mt 5,8); wejście do radości Pana; wejście do odpoczynku Boga. (KKK 1720)

12. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły, rozdaj im arkusze brystolu, po czym każdemu zespołowi przydziel jedno wyrażenie:

- > grupa 1 – „przyjście Królestwa Bożego”;
- > grupa 2 – „oglądanie Boga”;
- > grupa 3 – „wejście do radości Pana”;
- > grupa 4 – „wejście do odpoczynku Boga”.

13. Poproś, by uczniowie, pracując w grupach, powiązali te wyrażenia ze szczęściem, wychodząc od sensu dosłownego (królestwo, radość, odpoczynek) i szukając w nauce Kościoła wskazówek, jak dojść do szczęścia i je osiągnąć. Swoje wnioski mają przedstawić w formie plakatu.

14. Na koniec uczniowie prezentują krótko efekty swojej pracy.

| ODPOWIADAM |

15. Odczytajcie wspólnie słowa Jana Pawła II z tej części podręcznika.

Droga bowiem, jaką wskazywał Chrystus, do tego prowadziła, ażeby „bardziej być”! Zawsze do tego prowadzą wskazania Ewangelii. W każdym bez wyjątku zawodzie czy powołaniu – wezwanie Chrystusa do tego prowadzi. Wasze powołania i zawody są różne. Musicie dobrze rozważyć, w jakim stosunku – na każdej z tych dróg – pozostaje „bardziej być” do „więcej mieć”. Ale nigdy samo „więcej mieć” nie może zwyciężyć. Bo wtedy człowiek może przegrać rzecz najcenniejszą: swoje człowieczeństwo, swoje sumienie, swoją godność. To wszystko, co stanowi też perspektywę życia wiecznego¹.

---

¹ Z przemówienia Jana Pawła II do młodzieży zgromadzonej na Westerplatte, 12 czerwca 1987 roku.

16. Zapytaj:

- > Jak rozumiecie stwierdzenie „bardziej być”?
- > Z czym kojarzy wam się postawa „więcej mieć”?

17. Zauważ, że młodzi ludzie doświadczają postaw hedonistycznych i konsumpcjonizmu w wielu płaszczyznach życia (dom, środowisko uczniowskie, przestrzeń wirtualna). Spytaj: *Jak współczesny człowiek może znaleźć kompromis między mądrym korzystaniem z pieniędzy, przedmiotów i techniki, a „byciem bardziej”?*

Zapiszcie hasła – propozycje na tablicy.

18. Przypomnij uczniom przypowieść o miłosiernym ojcu i synu marnotrawnym. Podsumuj: *Pragnienie „więcej” jest wpisane w serce człowieka. Jednak to od naszej decyzji zależy, gdzie ono nas pokieruje. Serce wyczulone na Boże słowo rozróżni złoto od tombaku. Bóg widzi w nas dzieci, nie niewolników, i zaprasza nas po „więcej”.*

19. Odczytajcie cytaty z tej części podręcznika.

20. Możesz powiedzieć: *Wezwanie do pragnienia „więcej” jest pełne życzliwości i determinacji. Wolność wewnętrzna człowieka prowadzi go do wyboru prawdziwego szczęścia. Weryfikacją naszych wyborów drogi szczęścia są najczęściej sytuacje kryzysowe. To one sprawdzają fundamenty naszych wyborów. Każdy człowiek przeżywa jakieś trudności i naiwnością byłoby sądzić, że ktoś one ominą* (w tym kontekście przywołaj przypowieść o domu położonym na skale).

| UTRWALAM |

21. Podsumuj katechezę. Możesz skorzystać z tekstu w tej części podręcznika.

Zapamiętaj:

- > Bóg traktuje nas jak swoje ukochane dzieci: daje nam więcej, niż się spodziewamy.
- > Bóg daje nam wolność wyboru: możemy wybrać swoją drogę i poprowadzić życie tak, aby osiągnąć szczęście wieczne.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

22. Zachęć uczniów do wykonania zadania z tej części podręcznika. Przypomnij uczniom, że rachunek sumienia dotyczy także dobrych rzeczy, tego, co udało się przepracować, zobaczyć w sobie.
23. Zapytaj uczniów, czy teraz łatwiej będzie im „bardziej być”. Zwróć uwagę na realne zagrożenie pogardzaniem dobrami materialnymi (czyli skrajnym potępieniem dóbr). Podkreśl, że one mogą być narzędziami dobrego życia, choć rzeczywiście nie powinny być jego nie celem.

| MODLĘ SIĘ |

24. Pomódlcie się na zakończenie katechezy.

Dobry Ojcze, chcę doświadczać całego bogactwa, które dla mnie przygotowałeś.

Kształtuj mnie, szlifuj i wspieraj, abym najpierw przejrzał się w Twoich oczach i dostrzegł Twoje spojrzenie pełne miłości i zaufania.

Proszę Cię, zobacz moją otwartość dziś na Twoje działanie. Wiem, że nie ma słabości czy grzechu, który by mnie pozbawił Twojej czulej miłości.

Daj mi zobaczyć, jak bardzo mnie kochasz, aby mógł być szczęśliwy.

Ufam, że kiedy odkryję i doświadczę tego, że jestem Twoim dzieckiem, będę wiedział co wybierać, którądy iść, jak Ciebie słuchać.

30 |

W MIŁOŚCI NIE MA NIC NA SKRÓTY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom prawdy, że źródłem prawdziwej miłości jest Bóg.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że kierunek powołania do miłości można określić jako wertykalny,
- > podaje przykłady osób (nie tylko świętych) kierujących się miłością,
- > definiuje miłość,
- > wymienia ważne dla siebie relacje oparte na miłości.

Postawy: uczeń wychowuje się do miłości i odpowiedzialności w relacjach.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca w grupach, dyskusja z tezami, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, karteczki¹ z napisami MIŁOŚĆ TO UCZUCIE oraz MIŁOŚĆ TO POSTAWA (po 15 karteczek z jednym i drugim napisem – tak by starczyło po jednej dla każdego ucznia w klasie).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie lekcję od modlitwy.
2. Rozdaj uczniom karteczki z napisami MIŁOŚĆ TO UCZUCIE oraz MIŁOŚĆ TO POSTAWA (losowo). Uczniowie, którym przypadła karteczka z napisem MIŁOŚĆ TO UCZUCIE, należą do grupy 1, a ci, którzy

---

¹ Do samodzielnego wykonania.

wylosowali karteczki z napisem MIŁOŚĆ TO POSTAWA, należą do grupy 2. Poproś, by uczniowie się przesiedli – tak by członkowie obydwu grup siedzieli naprzeciwko siebie. Daj im chwilę na naradę – mają wymyślić po kilka argumentów na obronę tezy, którą wylosowali.

3. Zachęć uczniów do dyskusji. Podziel tablicę na dwie części (po lewej „uczucie”, po prawej „postawa”). Podkreśl je poziomą linią ciągłą. Zapisuj hasła, które będą padać między uczniami w dyskusji, ale nie bierz w niej udziału. W odpowiednim momencie zatrzymaj dyskusję i przeczytaj hasła z tablicy.
4. Podsumuj: *Uczucie miłości jest potrzebne i motywujące! Można się na nim zatrzymać i kiedy się wypali, szukać go kolejny raz i kolejny. Można wykorzystać też jego siłę i podjąć decyzję o kochaniu nie tylko za coś, lecz także ze względu na drugiego człowieka.*
5. Na końcu linii poziomej dorysuj grot skierowany w stronę postawy.

| SPOTYKAM |

6. Wprowadź uczniów w rozróżnienie pojęć miłości:
  - > Caritas – czynna miłość bliźniego wypływająca z miłości do Boga;
  - > Amor/eros – miłość zmysłowa/uczuciowa;
  - > Agape – dobroczynność, miłość Boga do ludzi i ludzi do Boga.
7. Podsumuj, korzystając z pierwszego akapitu w tej części podręcznika:

Łacińskie *caritas* oraz *amor* i greckie *agape* to różne oblicza miłości, które akcentują piękno różnych jej wariantów. Łączy je wspólny mianownik, jakim jest pragnienie dobra drugiej osoby.

Do prawdziwej miłości się dojrzuje. Zwłaszcza w kontekście małżeńskim prowadzą do niej poszczególne etapy: zauroczenia, sympatii, fascynacji różnicami, tworzenia trwałej relacji.

Na samym progu dorosłego życia trudno oczekiwać od siebie dojrzałości życiowej, jednak wypada wiedzieć, gdzie są granice. Kiedy cel jest w polu widzenia, możliwe jest korygowanie kursu. I wtedy droga na skróty nie prowadzi do rozczarowań, zranień i cierpienia.

8. Zapytaj uczniów o świętych, którzy kojarzą im się z postawą miłości. Jeśli masz ulubionego błogosławionego/świętego, który jest dla ciebie ważny, to dobry moment, by przedstawić jego historię.

| POZNAJĘ |

9. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika i w miarę możliwości zaznaczyli trzy cytaty: jeden z *Katechizmu Kościoła katolickiego*, jeden z Ewangelii św. Jana, a jeden ze św. Augustyna. Poproś, aby określili, który cytat mówi o miłości do Boga (KKK 2196), który mówi o miłości do drugiego człowieka (J 1 3,34) i który mówi o miłości siebie samego (św. Augustyn).
10. W podsumowaniu wspomnij, że nauka Kościoła patrzy na człowieka holistycznie, dlatego też te trzy cytaty nawiązują do różnych przestrzeni miłości w życiu każdego z nas.

| ODPOWIADAM |

11. Powiedz, że święci mają swoje osobiste doświadczenia miłości. Ich historie mogą rzucić światło na to, czego i jak ludzie powinni szukać. W tym momencie pomówcie o autorytetach. Jeśli uczniowie choćby żartobliwie wspomną o influencerach czy youtuberach, spróbuj podkreślić, że pragnienie miłości w każdym człowieku jest silne – i to jest piękne. Jednak nie każda ścieżka prowadzi do miłości i można to rozeznaczyć w sumieniu.
12. Przeczytajcie na głos fragment homilii wygłoszonej przez Jana Pawła II w Sandomierzu w 1999 roku. Krótco go skomentuj.

Nie pozwólcie sobie odebrać tego bogactwa! Nie wpisujcie w projekt waszego życia treści zniekształconej, zubożalej i zafałszowanej: miłość „współweseli się z prawdą”.

Szukajcie tej prawdy tam, gdzie ona rzeczywiście się znajduje! Jeśli trzeba, bądźcie zdecydowani iść pod prąd obiegowych poglądów i rozpropagowanych haseł!

Nie lękajcie się Miłości, która stawia człowiekowi wymagania².

---

² Jan Paweł II, homilia wygłoszona podczas nabożeństwa w Sandomierzu, pielgrzymka do ojczyzny, 12 czerwca 1999 roku.

| UTRWALAM |

13. Podsumuj katechezę. Podkreśl, że jeśli będziemy trwać w relacji z Bogiem, to nasze życie w naturalny sposób zacznie przynosić dobre owoce.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

14. Zachęć uczniów do wykonania pracy domowej. Wprowadź ich w zakres zadania. Możesz powiedzieć: *Zapisywanie wniosków i przemyśleń, zwłaszcza jeśli dotyczą one ważnych tematów, pomaga uporządkować myśli i wykształcić w sobie postawy odpowiedzialności i sprawczości. Praca domowa: Jeśli masz ulubiony cytat z Pisma Świętego, przepisz go na kartkę i noś przy sobie.*

| MODLĘ SIĘ |

15. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Moje są niebiosy i moja jest ziemia, moje są narody, moi grzesznicy i sprawiedliwi. Aniołowie są moi, Matka Boża jest moja, wszystkie rzeczy są moje, i sam Bóg jest moim i dla mnie, gdyż Chrystus jest mój i wszystek dla mnie! Czemu więc, duszo moja, jeszcze się ociążasz, i czego jeszcze szukasz? Wszystko jest twoje i wszystko dla ciebie³.

---

³ *Modlitwa Świętego Jana od Krzyża*, <https://stacja7.pl/modlitwa/modlitwa-duszy-rozmiLOWanej-sw-jana-krzyza/> (dostęp: 06.03.2023).

31 |

JA W CENTRUM – SŁOWO O EGOIZMIE

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że egoizm nie prowadzi do miłości i uniemożliwia tworzenie trwałych i szczęśliwych relacji międzyludzkich.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia hierarchię cnót i wskazuje praktyczne możliwości ich nabywania,
- > świadomie rozwija cnoty boskie i kardynalne w relacjach z Bogiem, drugim człowiekiem i samym sobą,
- > wymienia konsekwencje stosowania się do przykazania miłości w relacji do Boga, drugiego człowieka i samego siebie.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę prawdziwej miłości samego siebie.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, dyskusja, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. W ramach modlitwy na rozpoczęcie katechezy zaproponuj odczytanie Ewangelii z dnia¹. Zaprosz uczniów do tej praktyki, która pozwala odkrywać, że słowo Boże jest żywe i skierowane do każdego z nas. Na koniec przypomnij, że nauka Kościoła wyjaśnia sens Pisma, ale każdy z nas

---

¹ Możecie skorzystać z internetu, np. ze stron ewangelia.org czy niedziela.pl.

zaproszony jest przede wszystkim do regularnej lektury słowa – czyli do budowania wiernej i intymnej relacji z Bogiem.

2. Zaczynij pogadankę. Spytaj uczniów, jak rozumieją przykazanie miłości, które nakazuje kochać bliźniego „jak siebie samego”. Skup się na określeniu zapisanym w cudzysłowie. Porozmawiajcie o tym, gdzie leży granica między egoizmem a zdrową troską o siebie, swoje ciało, odpoczynek, wolny czas. Możesz podpowiedzieć, że ważne są proporcje.
3. Jeśli uczniowie mają dostęp do telefonów komórkowych i internetu, poproś, by odszukali definicję słowa „egoizm”.
4. Zauważ, że według słownika języka polskiego PWN z 1988 roku egoizm to „postawa człowieka myślącego wyłącznie o sobie, kierującego się jedynie własnym interesem ze szkodą dla innych”. Powiedz: *Dlaczego koncentracja wyłącznie na sobie jest stygmatyzowana? Ponieważ koncentrując się wyłącznie na sobie, nie da się wejść w głębszą relację z drugim człowiekiem – dla innych nie ma już przestrzeni.*

| SPOTYKAM |

5. Poproś uczniów o odczytanie tekstu z tej części podręcznika. Zauważ, że obraz świętych, który nosimy w głowach, często jest cukierkowy – i to zupełnie niepotrzebnie! Świetnie dowodzi tego historia św. Franciszka.

Święty Franciszek z Asyżu spogląda na nas dobrotliwie z obrazów, na których zwykle przedstawiany jest w towarzystwie zwierząt. Kultura masowa zrobiła z niego nieco przesłodzonego świętego, który zachwycał się najdrobniejszymi przejawami życia. Tymczasem była to postać, która przeszła niesamowitą przemianę wewnętrzną – od skoncentrowanego wyłącznie na sobie i swoich przyjemnościach młodzieńca do altruisty pełnego współczucia wobec ludzi i zwierząt. Pochylmy się nad jego nietypową historią.

Franciszek Bernardone żył w XII wieku w jednym z mniejszych włoskich miast – Asyżu. Do prawie 25 roku życia wraz z rówieśnikami zatapiał się w próżności, a w pogoni za prózną chwałą, nie dał się nikomu prześcignąć, w żartach. W pewnym momencie postanowił zostać rycerzem. Początkowe poszukiwanie sławy rycerskiej ustąpiło miejsca początkom nawrócenia, kiedy po doświadczeniach wojennej niewoli Franciszek powrócił do rodzinnego miasta.

Dotychczas skoncentrowany na sobie, korzystaniu z dóbr rodzinnych i karmieniu pychy, doświadczył przemiany serca. Sny, spotkanie z trędowatym, choroba stopniowo zdjęły zasłonę z oczu młodego Franciszka. Dotychczasowy król młodzieży, poszukujący wyłącznie zaspokojenia swoich aspiracji, zaczął radykalnie zmieniać swoje życie. Czy wyzbył się porywczego charakteru, wrażliwości, ekscentryczności? Nie! Bóg wykorzystał te cechy, by Franciszek odważnie wypełniał swoją nowatorską misję.

6. Podkreśl, że ostateczna przemiana św. Franciszka dokonała się, kiedy udało się mu dostrzec drugiego człowieka i jego potrzeby.
7. Zadaj pytanie: *Czy w naszym życiu nie dzieje się podobnie? Nadmierna koncentracja na sobie zaburza proporcje w widzeniu rzeczywistości. Nierzadko jest tak, że spotkanie z drugim człowiekiem sprawia, że wypadamy z orbity, na której kręcimy się stale wokół siebie.*

| POZNAJĘ |

8. Poproś uczniów o zapoznanie się z cytatami w tej części podręcznika (Dz 20,35, KKK 1879 i KKK 1912).

We wszystkim pokazałem wam, że tak pracując trzeba wspierać słabych i pamiętać o słowach Pana Jezusa, który powiedział: „Więcej szczęścia jest w dawaniu aniżeli w braniu”. (Dz 20,35)

Osoba ludzka potrzebuje życia społecznego. Nie jest ono dla niej czymś dodanym, lecz jest wymaganiem jej natury. Przez wymianę z innymi, wzajemną służbę i dialog z braćmi człowiek rozwija swoje możliwości; w ten sposób odpowiada na swoje powołanie. (KKK 1879)

Dobro wspólne jest zawsze ukierunkowane na rozwój osób; „od (...) porządku (osób) winien być uzależniony porządek rzeczy, a nie na odwrót”. Porządek ten opiera się na prawdzie, jest budowany w sprawiedliwości i ożywiany miłością. (KKK 1912)

9. Podziel klasę na trzy grupy. Każdemu zespołowi przydziel jeden z wymienionych wyżej cytatów, np.:
  - > Grupa 1 – Dz 20,35
  - > Grupa 2 – KKK 1879

> Grupa 3 – KKK 1912

10. Wyjaśnij, że zadaniem uczniów jest zapoznać się z przydzielonymi tekstami i na ich podstawie opracować „receptę” na egoizm – uwzględniając konkretne propozycje wynikające ze wskazanego fragmentu.
11. Podsumuj pracę w grupach, mówiąc: *Relacja z drugim człowiekiem jest dla nas szansą na pokonanie własnych ograniczeń. Bóg także zaprasza nas do relacji ze sobą, bo Jego miłość oczyszcza i formuje w nas czule, kochające serca.*

| ODPOWIADAM |

12. Podkreśl że temat, którym się dzisiaj zajmujecie, nie jest błahy. Podejmuje go Kościół, np. papież Franciszek w encyklice *Fratelli tutti* celnie zdiagnozował problem egoizmu. Wyjaśnij, że wspomniana encyklika mówi o braterstwie i przyjaźni społecznej. Poproś o odczytanie fragmentu encykliki (166) z tej części podręcznika.

Problemem jest ludzka słabość, nieustanna ludzka skłonność do egoizmu, będąca częścią tego, co tradycja chrześcijańska nazywa „pożądliwością”: skłonność człowieka do zamykania się w immanencji własnego „ja”, własnej grupy, we własnych zachłannych interesach. Ta pożądliwość nie jest wadą jedynie naszej epoki. Istnieje od czasu, gdy człowiek jest człowiekiem i po prostu przemienia się, na przestrzeni wieków przybiera różne formy, wykorzystując narzędzia, które chwila dziejowa stawia do dyspozycji. Ale z Bożą pomocą można ją opanować.

13. W ramach komentarza zaproś uczniów do dyskusji – spytaj, jakie konsekwencje może ponieść człowiek, który nie walczy z własnym egoizmem, a wręcz go w sobie podsyca. Następnie możesz dopytać: *Czy według was współcześnie łatwo jest przybrać postawę egoistyczną? Co temu sprzyja?*
14. To dobry moment, by przypomnieć uczniom, jakie wyróżniamy rodzaje dokumentów Kościoła i jakie jest ich znaczenie (omów krótko encykliki, adhortacje, konstytucje). Powiedz: *Katolik kieruje się słowem Bożym i nauką Kościoła.* Dodaj, że każdą z publikacji, o której powiedziałeś, można znaleźć w internecie.

| UTRWALAM |

15. Zapytaj uczniów o ich propozycje na temat tego, jak człowiek może walczyć z egoizmem. Możesz wynotować je hasłowo na tablicy. Dobrze by było, gdyby znalazł się ktoś, kto zwróci uwagę na zagadnienie „zdrowego egoizmu” (możesz nakierować rozmowę w tę stronę). Zgódź się z tym, choć podkreśl, że zasadniczo jesteśmy przeznaczeni do życia we wspólnocie, a nie pojedynczo, że potrzebujemy innych ludzi, by funkcjonować. Możesz też przywołać znaną analogię do zakładania masek w samolocie. W razie niebezpieczeństwa każdy podróżny zobowiązany jest nałożyć maskę tlenową najpierw sobie, a dopiero później dziecku (możesz dopytać: *Czy to egoizm, czy raczej rozsądne podejście, bo przecież nieprzytomny rodzic nie zadba o swoje dziecko?*). Przypomnij też, że jeśli człowiek nie zadba o siebie (w szerokim ujęciu), nie będzie w stanie zbudować dojrzałej relacji. Musimy zatroszczyć się o swój sen, zdrowie, potrzeby fizyczne – i dopiero wtedy zyskamy przestrzeń i zasoby, które będziemy mogli podarować drugiej osobie.
16. W podsumowaniu zauważ, że każdy człowiek mierzy się z egoizmem, a Boga naprawdę to nie gorszy.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

17. Zachęć uczniów do podjęcia zadania. Zachęć ich do zmierzenia się z wynotowanymi w tej części podręcznika pytaniami i spisania wniosków.

| MODLĘ SIĘ |

18. Pomódlcie się na koniec katechezy.

O Panie mój i Boże mój, jakże nieogarniona jest Twoja łaskawość! A my na tej ziemi, ciemni i nieświadomi jak proste pastuszki wyobrażamy sobie, że zdołamy choćby w jakiejś części je zgłębić. Wszelka o Tobie wiedza i nasze poznanie tyle znaczy, co nic, kiedy w nas samych takie są głębokie tajemnice, których dociec nie potrafimy. Tyle co nic, mówię, w porównaniu z tym mnóstwem tajemnic i doskonałości, które są w Tobie. Bo niemniej wielka i niezmierna jest łaskawość Twoja, która nasz umysł, przez rozważanie dzieł Twoich, dojrzeć i poznać zdoła².

---

² *Modlitwa o łaskę doskonałej miłości*, w: Teresa od Jezusa, *Twierdza wewnętrzna*, Wydawnictwo Karmelitów Bosych, Kraków 1943, s. 70.

MIŁOŚĆ TO NIE ZABAWA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom powołania mężczyzny i kobiety oraz wartości wychowania do życia w rodzinie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia główne funkcje płciowości,
- > tłumaczy, jak istotne jest wyrażanie miłości, budowanie więzi i rodzicielstwo,
- > argumentuje, jak dużą wartość ma wzajemna pomoc/uzupełnianie się małżonków,
- > opisuje, na czym polega integralna współpraca płci.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę przyjmowania Bożej miłości.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupie, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, karteczki (po jednej dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie katechezę od modlitwy.
2. Wymieńcie wspólnie rodzaje powołań, które wyróżniamy w Kościele (powołanie kapłańskie, powołanie zakonne, powołanie do życia w małżeństwie, powołanie do życia w samotności). Spytaj uczniów, czy według nich określone powołania uchodzą za ważniejsze i cieszą się większą renomą.

Zainicjuj dyskusję. Podsumuj ją: *Sakramenty w służbie komunii są dwa – małżeństwo i kapłaństwo. Nie ulegajmy utartym schematom, że małżeństwo jest drogą oczywistą, zwykłą i prostą. Nie jest – zwłaszcza wspólnie.*

3. Możesz zrobić szybką ankietę. Rozdaj uczniom karteczki i poproś, by napisali na nich TAK, jeśli doceniają rolę małżeństwa, i NIE, jeśli jej nie dostrzegają. Poproś, by dopisali krótko, w czym według nich przejawia się wartość małżeństwa lub jego bezsensowność. Zbierz ich głosy, przejrzyj je i podsumuj tę część lekcji. Bądź delikatny. Staraj się ich zachęcić, by choć spróbowali dostrzec wartość tej więzi sakramentalnej.

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by wymienili wszystkie biblijne małżeństwa, jakie pamiętają. Powiedz, że odpowiedzi znajdą w tej części podręcznika (historia Sary i Tobiasza).
5. Pochylcie się nad historią Sary i Tobiasza. Podkreśl, że za każdym z opisanych w tej historii wątków, obrazów kryje się konkretna i złożona rzeczywistość. Sens literalny Pisma to tylko jedna z jego warstw.
6. Możesz dodać, że ten fragment Biblii jest coraz częściej wybierany jako pierwsze z czytań podczas liturgii sakramentu małżeństwa. Jego wymowa jest głęboka i nadal aktualna – oto oboje, ona i on, pochodzący z nieidealnych rodzin, obciążeni zranieniami i kryzysami, chcą ze sobą być. Wiedzą i czują, że „gwarantem” ich trwałego szczęścia jest Boża obecność między nimi.
7. Jeśli zechcesz, możesz poruszyć w tym momencie kwestię domów pierwotnych, kształtowania osobowości przez doświadczenia z dzieciństwa i wczesnej młodości.
8. Daj uczniom jednoznaczną nadzieję, że z Bożą pomocą można przerwać błędne koło trudnych relacji. Możesz podsumować: *Miłość zakorzeniona w Bogu zwycięża każdy mrok, dramaty i deficyty.*

| POZNAJĘ |

9. Powiedz: *Nauka Kościoła z każdej strony dowartościowuje i podkreśla sens małżeństwa sakramentalnego.*

10. Zapowiedz, że wspólnie przeczytacie fragment Biblii i Kodeksu Prawa Kanonicznego z tej części podręcznika. Na wstępie możesz nawiązać do słów Jana Pawła II o Kościele, który zawsze wznosi się na skrzydłach wiary i rozumu. W kontekście małżeństwa te rzeczywistości się przenikają.

11. Poproś o lekturę fragmentu biblijnego.

Wtedy to Pan sprawił, że mężczyzna pogrążył się w głębokim śnie, i gdy spał, wyjął jedno z jego żeber, a miejsce to zappełnił ciałem. Po czym Pan Bóg z żebra, które wyjął z mężczyzny, zbudował niewiastę. A gdy ją przyprowadził do mężczyzny, mężczyzna powiedział:

„Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała!

Ta będzie się zwała niewiastą, bo ta z mężczyzny została wzięta”.

Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem. Chociaż mężczyzna i jego żona byli nadzy, nie odczuwali wobec siebie wstydu. (Rdz 2,21–25)

12. Zaczynij rozmowę kierowaną:

- > Czemu służy odmienność płci? (zachwytowi, który prowadzi do wspólnoty życia)
- > Jaką rolę odgrywa wstyd seksualny? (chroni wartość, jaką jest piękna, intymna, delikatna, podatna na zranienia przestrzeń seksualności – służy komunii małżeńskiej)

13. Poproś o lekturę cytatu z Kodeksu Prawa Kanonicznego.

226

§ 1. Żyjący w stanie małżeńskim, zgodnie z własnym powołaniem, mają szczególny obowiązek przyczyniać się do budowania Ludu Bożego przez małżeństwo i rodzinę.

§ 2. Rodzice, ponieważ dali dzieciom życie, mają bardzo poważny obowiązek i prawo ich wychowania. Stąd też na pierwszym miejscu do chrześcijańskich rodziców należy troska o chrześcijańskie wychowanie dzieci, zgodnie z nauką przekazywaną przez Kościół.

14. Spytaj:

- > Jaki jest wpływ rodziny chrześcijańskiej na społeczeństwo?
- > Dlaczego relacja miłosna podlega w jakiś sposób prawu cywilnemu i kościelnemu?

| ODPOWIADAM |

15. Możesz powiedzieć: Nauka Kościoła na temat sakramentu małżeństwa porusza nie tylko wątki duchowe, lecz także związane z seksualnością i psychologią.
16. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika (fragmenty Listu do Efezjan i *Familiaris consortio*).

Mężowie powinni miłować swoje żony, tak jak własne ciało. Kto miłuje swoją żonę, siebie samego miłuje. Przecież nigdy nikt nie odnosił się z nienawiścią do własnego ciała, lecz [każdy] je żywi i pielęgnuje, jak i Chrystus – Kościół, bo jesteśmy członkami Jego Ciała. Dlatego opuści człowiek ojca i matkę, a połączy się z żoną swoją, i będą dwoje jednym ciałem. Tajemnica to wielka, a ja mówię: w odniesieniu do Chrystusa i do Kościoła. W końcu więc niechaj także każdy z was tak miłuje swą żonę jak siebie samego! A żona niechaj się odnosi ze czcią do swojego męża! (Ef 5,28–33)

Objawienie chrześcijańskie zna dwa właściwe sposoby urzeczywistnienia powołania osoby ludzkiej – w jej jedności wewnętrznej – do miłości: małżeństwo i dziewictwo. Zarówno jedno, jak i drugie, w formie im właściwej, są konkretnym wypełnieniem najgłębszej prawdy o człowieku, o jego istnieniu „na obraz Boży”. (*Familiaris consortio*, 11)

17. Poproś, by na podstawie przeczytanych cytatów uczniowie spróbowali stworzyć dekalog wartości małżeńskich. Zwróć uwagę uczniów na przenikanie się sfer duchowej i psychologicznej w obszarze relacji kobieta – mężczyzna. Przypomnij o możliwości notowania w części „Moje notatki”.
18. Możesz spytać, jak uczniowie rozumieją stwierdzenie, że małżeństwo ma istnieć na obraz Boży. Dopytaj: *Jak można doświadczać wymiaru Bożej obecności, żyjąc jako mąż i żona?* Naprowadź uczniów na właściwą odpowiedź – małżeństwo ma wymiar erotyczny (ciało, dzięki któremu mogą kochać), duchowy (małżonek towarzyszem drogi do prawdziwej

świętości) i psychologiczny (więź, o którą dbamy, daje szczęście, poczucie bezpieczeństwa i akceptacji).

| UTRWALAM |

19. Zauważ, że miłość małżeńska ze swojej natury realizuje się w relacji seksualnej, która jest związana z płodnością. Nauka Kościoła w słowach pełnych szacunku i troski porusza to zagadnienie, sygnalizując, że nieuporządkowanie tematu intymności małżeńskiej może rodzić cierpienie nie tylko dla małżonków, lecz także dla dzieci.

20. Odczytajcie fragmenty *Humanae vitae* z tej części podręcznika. Zaczynij od komentarza: *Ciało, którym możemy kochać i przyjmować miłość, wymaga szczególnego traktowania. Troska o jego zdrowie, aktywność i wypoczynek są pierwszym etapem tej drogi. Zakochani powierzają sobie swoje ciała w dniu udzielania sobie sakramentu małżeństwa. Jeśli mają być darem, to powinien to być prezent wyłączny – od początku do końca.*

Jest to przede wszystkim miłość na wskroś ludzka, a więc zarazem zmysłowa i duchowa. Toteż nie chodzi tu tylko o zwykły impuls popędu lub uczuć, ale także, a nawet przede wszystkim, o akt wolnej woli, zmierzający do tego, aby miłość ta w radościach i trudach codziennego życia nie tylko trwała, lecz jeszcze wzrastała, tak ażeby małżonkowie stawali się niejako jednym sercem i jedną duszą, i razem osiągali swą ludzką doskonałość. (Paweł VI, *Humanae vitae*, 9)

Małżeństwo bowiem nie jest wyrokiem jakiegoś przypadku lub owocem ewolucji ślepych sił przyrody: Bóg–Stwórca ustanowił je mądrze i opatrnościowo w tym celu, aby urzeczywistniać w ludziach swój plan miłości. Dlatego małżonkowie poprzez wzajemne oddanie się sobie, im tylko właściwe i wyłączne, dążą do takiej wspólnoty osób, aby doskonalić się w niej wzajemnie, współpracować równocześnie z Bogiem w wydawaniu na świat i wychowywaniu nowych ludzi. (Paweł VI, *Humanae vitae*, 8)

21. Zachęć uczniów do odpowiedzi na pytania z części „Podejmuję wyzwanie”.

| MODLĘ SIĘ |

22. Pomódlcie się na zakończenie katechezy słowami Pieśni nad Pieśniami.

*Jam miłego mego
i ku mnie zwraca się jego pożądanie.
Pójdź, mój miły, powędrujemy w pola,
nocujmy po wioskach!
O świecie pospieszmy do winnic,
zobaczyć, czy kwitnie winorośl,
czy pączki otwały się,
czy w kwieciu są już granaty:
tam ci dam miłość moją.
Mandragory sieją woń,
nad drzwiami naszymi wszelki owoc wyborny,
świeży i zeszłoroczny
dla ciebie, miły mój, chowałam.
(Pnp 7,11–14)*

33 |

(ZA)KOCHANIE?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uczeń troszczy się o czystość serca, która prowadzi do prawdziwej miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy różnice między stanem zakochania a kochaniem,
- > objaśnia, że uczucia i emocje są bardzo ważne i stanowią pomoc dla człowieka.

Postawy: uczeń podejmuje nad sobą pracę w kształtowaniu i formowaniu sumienia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupie, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie lekcję modlitwą.
2. Przeprowadź w klasie burzę mózgów i zapytaj:
  - > Czy każde zakochanie prowadzi do miłości?
  - > Czy każda miłość rozpoczyna się od zakochania?
  - > Czy można rozpoznać, jak potoczy się konkretna relacja, w którą właśnie wchodzimy?

| SPOTYKAM |

3. Zauważ, że o miłości napisano mnóstwo piosenek i książek. Powiedz, że w tym momencie zamiast omawiać znane przykłady z kultury, pomówicie o pierwszej relacji miłosnej, której świadkiem jest każdy człowiek – historii swoich rodziców.
4. Powiedz: *Przekonania ludzi na temat miłości wywodzą się przede wszystkim z historii rodzinnych. Bywa tak, że nieświadomie powielamy wybory rodziców. Jeśli z różnych powodów nie byliśmy świadkami szczęśliwego małżeństwa najbliższych nam osób, a sami chcemy takie stworzyć, to nie będzie nam łatwo, ale nie będzie to niemożliwe.*
5. Dodaj: *Czasem pewne rodzinne historie wymagają swoistego oczyszczenia, przepracowania – dzięki temu to, co było destrukcyjne, może stać się pomocne (możemy wykształcić skuteczne mechanizmy obronne).*

Temat jest delikatny i trudny, więc bądź ostrożny. Zachęć uczniów do szukania dobra i życia zgodnie z Bożymi przykazaniami. Jasno podkreśl, że historia rodziny jest ważna i nie pozostaje bez znaczenia dla ludzkiej psychiki, ale ostatecznie każdy człowiek sam podejmuje wybory.

6. Możesz powiedzieć: *Jeśli w przyszłości zechcecie tę najintymniejszą relację, jaką jest małżeństwo, budować na Bogu i z pomocą Jego miłości, to napiszcie piękną i co najważniejsze, własną historię.*

| POZNAJĘ |

7. Odczytaj trzy pierwsze akapity z tej części podręcznika:

Dojrzewanie miłości wymaga decyzji człowieka.

Stan zakochania związany jest z uczuciami. Endorfiny, które pojawiają się jako odpowiedź chemiczna organizmu, wzmacniają naszą ekscytację i inne przyjemne uczucia. To dlatego na poziomie biologicznym siłę tego stanu łatwo od razu uznać za „wielką miłość”. Trzeba pamiętać, że to bardzo potrzebne procesy, które zachęcają nas do zaangażowania się w relację. Nie można jednak oczekiwać, że stan ten będzie się utrzymywał na stałym poziomie.

Co warto wiedzieć? W stanie zauroczenia i zakochania mamy ograniczoną zdolność poznawczą. Z łatwością przymykamy oczy na wady czy trudności, ba! Może ich nawet nie widzimy. Co zatem prowadzi z zakochania do miłości? Decyzja woli.

8. Powiedz, że dojrzała miłość wymaga wyznaczania granic. Taką granicą, której nie wolno przekroczyć, jest dbanie o czystość. Wyjaśnij, że współlistnieją w nas trzy obszary: uczucia, wola i rozum, a każdy z nich ma swoje przeznaczenie. Jeśli człowiek jest dojrzały, umie mądrze współpracować z tymi poziomami.
9. Odczytajcie cytat z *Familiaris consortio* z tej części podręcznika.

W chrześcijańskiej wizji czystość nie oznacza bynajmniej odrzucenia czy też pogardy dla płciowości ludzkiej; oznacza raczej energię duchową, która potrafi bronić miłości przed niebezpieczeństwami ze strony egoizmu i agresywności oraz potrafi kierować ją ku pełnemu urzeczywistnieniu. (*Familiaris consortio*, 33)

10. Spytaj uczniów, jak rozumieją cnotę czystości. Skoryguj ewentualne przekonanie o tym, że jest to odrzucenie fizyczności. Możesz porównać cnotę czystości do swoistego czujnika pomagającego odróżniać cel od środków. Podkreśl, że drugi człowiek nie może być środkiem do celu, który chcemy osiągnąć. Takie postrzeganie ludzi stanowi zaprzeczenie miłości.
11. Podkreśl, że pielęgnowanie cnoty czystości nie jest łatwe. Wskaż, że praktykowanie czystości – czyli traktowanie małżonka jako cel, a nie środek do celu – jest długofalową inwestycją w głębokie małżeńskie szczęście i spełnienie. Nie zamyka się ono w ramach duchowych. Przy współpracy męża i żony może promieniować na przestrzeń erotyczną, a co za tym idzie także rodzicielską.
12. Odczytajcie cytat z *Humanae vitae* z tej części podręcznika.

Jednakże to opanowanie, w którym przejawia się czystość małżeńska, nie tylko nie przynosi szkody miłości małżeńskiej, lecz wyposaża ją w nowe ludzkie wartości. Wymaga ono wprawdzie stałego wysiłku, ale dzięki jego dobroczynnemu wpływowi małżonkowie rozwijają w sposób pełny swoją osobowość, wzbogacając się o wartości duchowe. (Paweł VI, *Humanae vitae*, 21)

| ODPOWIADAM |

13. Poproś uczniów, by zapoznali się z dwoma cytatami z tej części podręcznika.

Miłości pomiędzy mężczyzną i kobietą, która nie rodzi się z myśli i woli człowieka, ale w pewien sposób mu się narzuca, starożytna Grecja nazwała erosem. (Benedykt XVI, *Deus caritas est*, 3)

Tak więc staje się ewidentnym, że eros potrzebuje dyscypliny, oczyszczenia, aby dać człowiekowi nie chwilową przyjemność, ale pewien przedsmak szczytu istnienia, tej szczęśliwości, do której dąży całe nasze istnienie. (Benedykt XVI, *Deus caritas est*, 4)

14. Zaproś uczniów do dyskusji.

- > Czy zgadzacie się ze stwierdzeniem z drugiego cytatu?
- > Co w starożytnej Grecji nazywano erosem?
- > Dlaczego kierunek prowadzący z erotyki do głębokiej relacji budzi tyle kontrowersji?
- > Dlaczego niektórym ludziom łatwiej szukać nowych relacji seksualnych, zamiast budować jedną, trwałą?

15. Podsumuj: *Kościół ma na względzie dobro i szczęście każdego małżeństwa – również waszego, jeśli w przyszłości wybieriecie taką drogę.*

| UTRWALAM |

16. Nawiąż do biblijnej opowieści o Rut (możesz poprosić o lekturę tekstu w podręczniku). Zwróć uwagę na prawość kobiety, jej wierność wobec teściowej, pracowitość. Zachęć uczniów, by w wolnej chwili znaleźli w swoich domowych Bibliach Księgę Rut i ją przeczytali.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

17. Zapytaj uczniów: *Czy chcecie prawdziwie kochać? Co robicie w tym momencie, aby wzmacniać w sobie cnotę czystości, czyli patrzenia na drugiego człowieka oczami Boga? Nad czym moglibyście popracować w tej sferze?*

18. Poproś uczniów, by zapisali swoje przemyślenia w wyznaczonym miejscu w tej części podręcznika.

19. W podsumowaniu wspomnij o tym, że ewentualne zachowania ryzykowne bardzo często wynikają ze zranień i pogłębiają poczucie osamotnienia. Mogą też stać się ciężarem, który wnosi się później do relacji małżeńskiej.

| MODŁĘ SIĘ |

20. Zakończcie katechezę krótką modlitwą za wstawiennictwem św. Walentego.

Święty Walenty, opiekunie tych, którzy się kochają i darzą przyjaźnią, Ty, który z narażeniem życia urzeczywistiłeś i głosiłeś ewangeliczne przesłanie pokoju, Ty, który dzięki męczeństwu przyjętemu z miłości zwyciężyłeś wszystkie siły obojętności, nienawiści i śmierci, wysłuchaj naszą modlitwę.

W obliczu rozdarć i podziałów na świecie daj nam zawsze kochać miłością pozbawioną egoizmu, abyśmy byli pośród ludzi wiernymi świadkami miłości Boga.

Niech ożywiają w nas miłość, przyjaźń i zaufanie, które pozwolą nam przezwyciężyć życiowe przeszkody.

Prosimy Cię, wstawiaj się za nami do Boga, który jest źródłem wszelkiej miłości i wszelkiego piękna i który żyje i króluje na wieki wieków. Amen¹.

---

¹ *Modlitwa o miłość*, <https://misyjne.pl/modlitwy/modlitwa-o-milosc/> (dostęp: 09.03.2023).

34 |

TERAZ TRWAJĄ TE TRZY...

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie cech i przymiotów miłości na podstawie *Hymnu o miłości* św. Pawła.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia trzy cnoty boskie,
- > tłumaczy, że ich źródłem jest Bóg i prowadzą one człowieka właśnie do Niego,
- > definiuje pojęcie cnoty.

Postawy: uczeń dba o swój rozwój duchowy, ważna jest dla niego stała formacja.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, film, analiza tekstu, praca w grupie, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, zwiastun filmu *Zmartwychwstały*¹, filmik o cnotach boskich², puste pudełko/koszyk, karteczki (po jednej dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie katechezę modlitwą.
2. Zapisz na tablicy trzy słowa: WIARA, NADZIEJA i MIŁOŚĆ.

¹ Zwiastun można znaleźć w internecie. W miarę możliwości przygotuj film przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

² Według uznania katechety. Możesz wybrać np. filmik z serii „Trzyminutowy Katechizm” (dostępny w internecie). Przygotuj go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

3. Poproś, by uczniowie wymienili swoje skojarzenia z tymi cnotami. Możesz je wynotować.

| SPOTYKAM |

4. Poproś uczniów, by wymienili tytuły książek, filmów lub dzieł sztuki, których tematem przewodnim są wiara, nadzieja lub miłość. Zapytaj, które z tych dzieł poleciliby innym.
5. Możesz powiedzieć: *Często obraz czy treść niosą za sobą przekaz, który nie wyczerpuje się w jednym słowie. Podobnie jest z wiarą, nadzieją i miłością. Można zatrzymać się na ich powszechnym wydźwięku, ale jeśli ktoś podejmie wysiłek zajrzenia głębiej, to doświadczy, że ich źródło tkwi w Bogu.*
6. W miarę możliwości docień uczniów, którzy wciąż poszerzają swoje kompetencje, rozwijają zainteresowania, czytają i szukają wartościowych treści.
7. Poproś, by uczniowie przeczytali tekst z tej części podręcznika, pierwszy akapit (notkę o filmie *Zmartwychwstały*). Jeśli masz taką możliwość, odtwórz zwiastun tego filmu.

Wiara, nadzieja i miłość. Znamy te pojęcia, jednak najprawdopodobniej nie budzą w nas ekscytacji.

A gdybyśmy doświadczyli tak niewyobrażalnej sytuacji, że nasza wiara zdawałaby się mówić „sprawdzam”? Gdybyśmy od lat zaspokajali wszelkie potrzeby z piramidy Masłowa, ale odczuwalibyśmy przejmujący brak duchowy? A gdyby się okazało, że ktoś na nas spojrzał, rozkochał nas w sobie i zniknął?

Takiej sytuacji doświadczył filmowy rzymski centurion Clavius, który na zlecenie Piłata miał rozwiązać zagadkę zniknięcia ciała Chrystusa po ukrzyżowaniu. On, niewierzący i pozbawiony skrupułów, wyruszył w daleką i intensywną podróż, która doprowadziła go do własnego serca.

Właśnie o tym opowiada film *Zmartwychwstały* w reżyserii Kevina Reynoldsa. Ten obraz zmusza do myślenia o wierze, nadziei i miłości. Nie daje jednak gotowych recept...

8. Zauważ, że każdy człowiek szuka sensu życia, poczucia spełnienia i akceptacji. Wytrwale szukający odnajdą prawdę i drogę, którą jest Jezus.

9. Przeprowadź krótką ankietę. Postaw na biurku pudełko lub koszyk, a uczniom rozdaj karteczki. Poproś, by uczniowie zapisali na nich, czym jest cnota w rozumieniu Kościoła katolickiego. Następnie zbierz karteczki i przeczytaj na głos kilka odpowiedzi. Z każdej spróbuj wyciągnąć coś wartościowego – jeśli pojawiają się aluzje seksualne, podejdź do nich z przy-mrużeniem oka.
10. Podsumuj: *Każdy z was intuicyjnie wyczuwa, czym jest cnota. Można po-wiedzieć, że jest to pewna sprawność umożliwiająca nam czynienie dobra.*
11. Powiedz, że wiara, nadzieja i miłość są cnotami boskimi i teologalnymi. Wy-jaśnij, że oznacza to, że zostały nam dane w sakramencie chrztu świętego.
12. Zaczynij rozmowę kierowaną:
  - > Do czego uzdalniają nas cnoty teologalne?
  - > Do czego uzdalnia cnota miłości?
  - > Do czego uzdalnia cnota wiary?
  - > Do czego uzdalnia cnota nadziei?
  - > Do czego nas prowadzą?
13. Możesz podsumować: *Cnoty teologalne uzdalniają nas do trwania w żywej relacji z Bogiem. Zostały w nas zasiane w sakramencie chrztu świętego, ale to my jesteśmy odpowiedzialni za ich wzrost w naszym życiu.*

| POZNAJĘ |

14. Podziel uczniów na trzy grupy. Każdy zespół ma za zadanie zapoznać się z jednym cytatem z tej części podręcznika, a następnie stworzyć krótkie, zwięzłe definicje wiary, nadziei i miłości. Powiedz, że to właśnie zadanie katolików w dzisiejszym świecie: dzielić się tym, co mają, ale dostosowując treść do odbiorców, nie zmieniając jej sensu. Przydziel grupom cytaty:
  - > Grupa 1 – wiara – KKK 1814
  - > Grupa 2 – nadzieja – KKK 1817
  - > Grupa 3 – miłość – KKK 221
15. Na koniec uczniowie prezentują swoje definicje, a pozostała część klasy sporządza notatki.

16. Jako podsumowanie możesz zaprezentować krótki filmik o cnotach boskich.

| ODPOWIADAM |

17. Powiedz, że wielkie nawrócenia związane są często z głębokim doświadczeniem miłości bądź wiary. Wspólnie odczytajcie fragment *Wyznań* św. Augustyna z tej części podręcznika.

Późno Cię umiłowałem,
Piękności tak dawna, a tak nowa,
późno Cię umiłowałem.
W głębi duszy byłaś,
a ja się po świecie błąkałem i tam szukałem Ciebie,
bezładnie chwytając rzeczy piękne, które stworzyłaś.
Ze mną byłaś, a ja nie byłem z Tobą.
(...) Zawołałaś, krzyknęłaś,
rozdarłaś głuchotę moją.
Zabłysnęłaś, zajaśniałaś jak błyskawica,
rozświetliłaś ślepotę moją.
(...) Jakże wielki jesteś, Panie. Jakże godzien, by Cię sławić.
Wspaniała Twoja moc. Mądrości Twojej nikt nie zmierzy.
Pragnie Cię sławić człowiek, cząsteczka tego, co stworzyłeś (...).
Stworzyłeś nas bowiem jako skierowanych ku Tobie.
I niespokojne jest serce nasze,
dopóki w Tobie nie spocznie.

18. Po lekturze zadaj uczniom pytania:

- > Gdzie św. Augustyn widzi źródło miłości?
- > W jakich okolicznościach ludzie najczęściej doświadczają nawrócenia?
Jak myślicie, dlaczego tak jest?
- > Jak rozumiecie stwierdzenie „niespokojne serce”?

| UTRWALAM |

19. Możesz powiedzieć: *Inspiracją dla Kościoła, która pozwoliła usystematyzować naukę o cnotach teologalnych, jest fragment Pierwszego Listu do Koryntian – 13,13: „Tak więc trwają wiara, nadzieja, miłość – te trzy: z nich zaś największa jest miłość”.*
20. Powiedz, że prorok Jeremiasz przyrównywał miłość Bożą do ognia. Swoje świadectwa dali również św. Piotr i Jan (możecie doczytać fragmenty z tej części podręcznika). Podsumuj, mówiąc, że każdy z wymienionych wyżej mężczyzn doświadczył innego odbłasku cnót boskich, jednak wierzymy, że za każdym zapisanym przez nich zdaniem stoi natchnienie Ducha Świętego.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

21. Zachęć uczniów do wykonania zadania z tej części podręcznika. Przypomnij, że sakrament pokuty i pojednania jest okazją do przyglądania się sobie nie tylko w kontekście grzechów, lecz także w stałej formacji duchowej.

| MODLĘ SIĘ |

22. Pomódlcie się na koniec katechezy:

*Wierzę w Ciebie, Boże żywy,
w Trójcy jedyny, prawdziwy.
Wierzę, w coś objawił, Boże,
Twe słowo mylić nie może.
Ufam Tobie, boś Ty wierny,
wszechmocny i miłosierny.
Dasz mi grzechów odpuszczenie,
łaskę i wieczne zbawienie.
Boże, choć Cię nie pojmuję,
jednak nad wszystko miłuję.
Nad wszystko, co jest stworzone,
boś Ty dobro nieskończone.
A jako samego siebie,
wszystkich miłuję dla Ciebie.*

ZANIM POWIESZ: KOCHAM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przygotowanie uczniów do sakramentu małżeństwa, uporządkowanie tematów związanych z narzeczeństwem i małżeństwem.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > odrzuca postawy materialistyczno-konsumpcyjne,
- > wymienia motywy biblijne (miłość, szczęście, świętość),
- > tłumaczy, że fundamentem każdej relacji jest miłość Boga do człowieka.

Postawy: uczeń kształtuje w sobie postawę dojrzewania do miłości.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, wykład, praca w grupach, burza mózgów.

Środki dydaktyczne: podręcznik, wykład na temat małżeństwa¹, dwa arkusze brystolu, pięknie zapakowane pudełko – do środka włoż spinacz, gumkę do włosów i klamerkę do prania (lub inne przedmioty codziennego użytku).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznijcie katechezę modlitwą. Możesz zaproponować modlitwę o rozpoznanie swojego powołania życiowego. Powierz tych, którzy pragną

---

¹ Chodzi o nagranie wykładu na temat małżeństwa, które można odsłuchać. Możesz wybrać dowolne nagranie, np. *Seks – poezja czy rzemiosło* ks. Piotra Pawlukiewicza. Filmik z wykładu jest dostępny w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

żyć w małżeństwie, opiece i prowadzeniu św. Józefa. Dopowiedz, że jest on patronem modlących się o dobrą żonę i dobrego męża.

2. Odwołaj się do katechezy 33; tamte treści położyły fundament pod rozmowę o małżeństwie, jego wyjątkowości i wartościowości.

| SPOTYKAM |

3. Jeśli masz taką możliwość, zaproponuj odsłuchanie fragmentu wykładu o małżeństwie (np. *Seks – poezja czy rzemiosło* ks. Piotra Pawlukiewicza).
4. Podkreśl, że między zakochaniem a małżeństwem jest jeszcze etap przejściowy. W ramach burzy mózgów zapytaj, jak uczniowie by go nazwali. Propozycje możesz wynotować na tablicy.
5. Podsumuj rozmowę: *Etapem wyjątkowym, który wyraża pewne rozdarcie i dojrzewanie relacji, jest narzeczeństwo. Jest to czas „już i jeszcze nie”. Już się wybraliśmy i podjęliśmy decyzję, by związać się ze sobą na dobre i złe, ale jeszcze czekamy na dopełnienie tej decyzji i wspólne życie razem.*
6. Porównajcie notatki z tablicy z tym, co padło przed chwilą.
7. Poproś uczniów o zapoznanie się z historią bł. Alessandry Sabattini (od trzeciego akapitu z tej części podręcznika). Spytaj uczniów, czy znają podobne historie. Pomówcie na ten temat.

Do nieba idziemy parami. Błogosławiona Alessandra Sabattini, zwana „świętą narzeczoną”, może oświecać twoje, a potem wasze kroki na tej drodze. Ta współczesna nam dziewczyna, bo żyjąca w XX wieku, od nastoletnich lat bardzo dbała o swoje życie duchowe i troszczyła się o żywą relację z Bogiem. W wieku dziesięciu lat zaczęła prowadzić dziennik duchowy, a opowieści jej bliskich potwierdzają, że cechowała ją wyjątkowa pobożność. Wraz z narzeczoną Guido Rossim planowali po ślubie wspólny wyjazd na misje do Afryki. Między innymi dlatego też Alessandra rozpoczęła studia medyczne i marzyła o służbie innym na Czarnym Lądzie. W kwietniu 1984 roku wraz z narzeczoną wybierali się na spotkanie wspólnoty, do której należeli. Niestety nie dotarli na miejsce. Młoda kobieta została potrącona przez samochód.

Papież Franciszek beatyfikował ją w 2021 roku. Jej wspomnienie przypada 4 maja.

| POZNAJĘ |

8. Wspólnie przeczytajcie cytaty z tej części podręcznika – jeden z nauki Kościoła, drugi z Pisma Świętego.

W procesie spotkania pokazuje się również wyraźnie, że miłość nie jest tylko uczuciem. Uczucia przychodzą i odchodzą. Uczucie może być cudowną iskrą rozniecającą, lecz nie jest pełnią miłości. (...) Należy do dojrzałości miłości to, że angażuje wszystkie potencjalne możliwości człowieka i włącza, by tak rzec, człowieka w swój całokształt. (...) To spotkanie wymaga jednak również zaangażowania naszej woli i naszego intelektu. Rozpoznanie Boga żyjącego jest drogą wiodącą do miłości, a „tak” naszej woli na Jego wolę łączy rozum, wolę i uczucie w ogarniający wszystko akt miłości. Jest to jednak proces, który pozostaje w ciągłym rozwoju: miłość nigdy nie jest „skończona” i spełniona; miłość zmienia się wraz z biegiem życia, dojrzewa i właśnie dlatego pozostaje wierna samej sobie. (*Deus Caritas Est*, 17)

Oczarowałaś me serce, siostró ma, oblubienico,
oczarowałaś me serce
jednym spojrzeniem twych oczu,
jednym paciorkiem twych naszyjników.
Jak piękna jest miłość twoja,
siostró ma, oblubienico,
o ileż słodsza jest miłość twoja od wina,
a zapach olejków twych nad wszystkie balsamy!
Miodem najświeższym ociekają wargi twe, oblubienico,
miód i mleko pod twoim językiem,
a zapach twoich szat
jak woń Libanu.
Ogrodem zamkniętym jesteś, siostró ma, oblubienico,
ogrodem zamkniętym, źródłem zapieczętowanym.
(Pieśń nad Pieśniami 4,9–12)

9. Zapytaj uczniów:

- > Czy przeczytane fragmenty uzupełniają się, wykluczają czy mówią o różnych aspektach miłości?
- > Czy młodzi ludzie chcą obecnie rozwijać się w miłości, czy też wychodzą z założenia, że miłość po prostu jest i nie trzeba nic z nią robić?

- > Kiedy kończy się dojrzewanie do miłości? Czy można wyznaczyć jej apogeum i kres?

| ODPOWIADAM |

10. Zapytaj uczniów, czy znają jakieś beatyfikowane małżeństwo. Podkreśl, że Kościół długo dojrzewał do tego momentu i dotychczas kanonizowani byli poszczególni święci i święte. Tu heroizm cnót dotyczy małżeństwa i sakramentu, który jednoczy i uświęca małżonków. Dzieje się to jednak nie z automatu, ale przy współpracy z Bożą łaską.
11. Stwórzcie wspólnie przepis na szczęśliwe i święte małżeństwo.
12. Możesz przytoczyć słowa błogosławionej Marii Quattrocchi: „Miłość to pragnienie przyniesienia ulgi, pocieszenia, sprawienia przyjemności ukochanemu i nieustanna troska o zaspokojenie jego najskrytszych i niewyrażalnych pragnień. Gdy to wszystko nie przytłumi życia wewnętrznego, (...) ale stanie się niemal modlitwą w uwielbieniu ukochanego (...), wszystko to będzie wyrażać prawdziwą miłość”.

| UTRWALAM |

13. Powiedz: *Pismo Święte podkreśla, że prawdziwa ludzka miłość wyrasta z Bożej miłości.*
14. Podziel klasę na dwie grupy. Rozdaj im brytol. Zadaniem zespołów jest wypisanie wniosków i „dobrych rad” dla małżonków.
15. Odczytajcie fragmenty biblijne z tej części podręcznika.

Przykazanie nowe daję wam, abyście się wzajemnie miłowali tak, jak Ja was umiłowałem; żebyście i wy tak się miłowali wzajemnie. Po tym wszyscy poznają, żeście uczniami moimi, jeśli będziecie się wzajemnie miłowali. (J 13,34–35)

A zatem zachęcam was ja, więzień w Panu, abyście postępowali w sposób godny powołania, jakim zostaliście wezwani, z całą pokorą i cichością, z cierpliwością, znosząc siebie nawzajem w miłości. Usiłujcie zachować jedność Ducha dzięki więzi, jaką jest pokój. (Ef 4,1–3)

16. Powiedz uczniom, że masz świadomość, że małżeństwa mogą być różne. Bez oceniania zaznacz, że wszyscy małżonkowie pobierając się, marzyli o pięknej miłości i szczęśliwym życiu. Jednak tylko część z nich jest spełniona. Osiągnięcie szczęścia z pewnością nie było dla nich łatwe.
17. Podkreśl: *To wy wybieracie, jak chcecie żyć. Jeśli zdecydujecie się trwać w małżeństwie, to codziennie będziecie decydować, czy chcecie pracować nad wspólnym szczęściem, czy jedynie oczekiwać, że ono wam się należy i przydarzy się samo.*

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

18. Pokaż uczniom pięknie opakowane pudełko prezentowe. Po chwili puść je w obieg. Niech każdy uczeń zajrzy do środka, ale nie pokazuje wnętrza innym i nie mówi, co tam znalazł.
19. Możesz powiedzieć: *Wasze zdziwienie najlepiej pokazuje, że po opakowaniu spodziewaliście się czegoś wyjątkowego (może kolczyka albo pierścionka). Pomyślcie, czy chcecie być kiedyś dla kogoś spinaczem w pięknym opakowaniu, czy prawdziwym prezentem.*

Dodaj: *Za wybory drugiego człowieka nie odpowiadamy, za swoje zdecydowanie tak.*

| MODLĘ SIĘ |

20. Na zakończenie katechezy pomódl się wspólnie z uczniami modlitwą z podręcznika.

Dobry Boże,

ufam Tobie i moje serce chce wybrać dobrze.

W moim „Jezu ufam Tobie” jednak wciąż za mało zaufania do samego siebie. Chcę odkryć drogę, która mnie uświęci.

Wierzę Ci, że potwierdzisz ją w sposób dla mnie czytelny lub zachęcisz moje serce do innych wyborów.

W Twoich oczach jestem darem. Pomóż mi tego doświadczać i to codziennie odkrywać.

Zgodzić się na słabości, być wdzięcznym za talenty i moją niepowtarzalność. Jeśli zechcesz, to wierzę, że spotkam kogoś, kto na mnie popatrzy Twoimi kochającymi oczami. Niech stanie się to zgodnie z Twoją wolą.

CZĘŚĆ 5

**BÓG KOCHA
CZŁOWIEKA I CHCE
JEGO SZCZĘŚCIA**

„STWORZYŁ MĘŻCZYZNĘ I NIEWIASTĘ” (RDZ 1,27)

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie powołania mężczyzny i kobiety oraz ich roli w stworzonym i odkupieńczym planie Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przyjmuje, że Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę,
- > przedstawia konsekwencje stworzenia mężczyzny i kobiety,
- > przyjmuje zamysł Stwórcy wobec mężczyzny i kobiety.

Postawy: uczeń traktuje z szacunkiem płeć przeciwną.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, piosenka, film, papierek lakmusowy (praca w grupach), formularz z możliwością wyboru.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kolorowe flamastry, List Apostolski *Mulieris Dignitatem* (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdego ucznia)¹, nagranie piosenki *Feel*² Robbiego Williamsa, film *Nick Vujicic. Historia miłości*³.

¹ Oprac. na podstawie Jan Paweł II, List Apostolski *Mulieris Dignitatem* z okazji Roku Maryjnego, o godności i powołaniu kobiety, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/mulieris.html (dostęp: 14.04.2021).

² Nagranie oraz teledysk można znaleźć w internecie. Przygotuj je przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

³ Film jest dostępny na YouTube i trwa niecałe 12 minut. Przygotuj go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Poprowadź modlitwę z uczniami:

Boże, choć Cię nie pojmuję,
jednak nad wszystko miłuję,
nad wszystko, co jest stworzone,
boś Ty dobro nieskończone.

2. Porozmawiaj z uczniami na temat poprzedniej katechezy. Następnie zachęć ich do zapoznania się z tekstem piosenki *Feel*⁴, a jeśli masz taką możliwość, odtwórz teledysk z serwisu Youtube.

Come and hold my hand I wanna contact the living Not sure I understand This role I've been given I just wanna feel real love Feel the home that I live in Cause I got too much life Running through my veins Going to waste	Przyjdź i chwyć moją rękę Chcę spotkać kogoś żywego Nie do końca rozumiem rolę, którą mi powierzono Chciałbym po prostu poczuć prawdziwą miłość Poczuć dom, w którym żyję, Bo mam zbyt wiele życia Płynącego w mych żyłach, które się zmarnuje
---	---

Po wysłuchaniu/przeczytaniu tekstu piosenki zapytaj uczniów:

- > Jakie uczucia towarzyszyły wam podczas słuchania utworu w wykonaniu Robbiego Williamsa?
- > Jakie są pragnienia podmiotu lirycznego?
- > Za czym, za kim tęskni podmiot liryczny?

⁴ *Feel*, piosenka z albumu *Robbie Williams – Escapology*, 2002, tekst Guy Chambers, komp. Robbie Williams, źródło tekstu i polskiego tłumaczenia: https://www.tekstowo.pl/piosenka,robbie_williams,feel.html (dostęp: 14.04.2021).

| SPOTYKAM |

3. Powiedz: *Tęsknoty zawarte w tekście piosenki są bliskie każdej i każdemu z nas. Potwierdzeniem tego jest historia miłości Nicka Vujicica.*
4. Zaprosz uczniów do obejrzenia filmiku *Nick Vujicic. Historia miłości* lub poprosz o odczytanie fragmentu tekstu z tej części podręcznika.

Jego historia wzrusza do łez. „Urodziłem się bez kończyn, ale – na przekór okolicznościom – żyję pełnią życia”, zaczyna swą opowieść Nick Vujicic. Dziś jest jednym z najbardziej znanych mówców motywacyjnych na świecie i przykładem na to, że mimo przeciwności losu warto spełniać marzenia. (...) Pisze książki, porywa tłumy podczas wystąpień motywacyjnych, inspiruje. Podróżuje po świecie, skacze ze spadochronem, gra w golfa i spełnia swoje marzenia. Przede wszystkim realizuje się jednak w najważniejszej dla niego życiowej roli – męża i ojca. „Wątpiłem, czy kiedykolwiek będę miał żonę. Wątpiłem, czy spotkam kogoś, kto zechce mnie pokochać i być ze mną do końca życia, bo jestem księciem z bajki z brakującymi kończynami” – podkreśla. (...)

Jego marzenie się spełniło i jak oboje mówią, to była miłość od pierwszego wejrzenia! „To było jak impuls. Gdy ona stała przy mnie, miałem poczucie, że wszystko jest na właściwym miejscu. Ona jest największym marzeniem, które mi się spełniło” – wyznał Nick. „Dla mnie Nick nie był gorszy od innych. (...) W momencie, w którym go zobaczyłam, jego oczy, uśmiech, pomyślałam: jaki on przystojny! Dla mnie Nick jest naprawdę księciem z bajki. Może nie jest idealny na zewnątrz, ale dla mnie jest idealną drugą połówką” – wyznała jego żona, Kanae Miyahara. (...)

Dziś Nick Vujicic – już wraz z ukochaną żoną – wciąż podróżuje, motywuje ludzi i zachęca do działania. Małżonkowie wierni są zasadzie św. Joanny Beretty Molli: „Co mogę zrobić, by cię uszczęśliwić?” i każdego dnia dziękują za siebie, swoją rodzinę i za wszystko, co posiadają⁵.

5. Omów z uczniami tę historię; możesz posłużyć się następującymi lub podobnymi pytaniami:

---

⁵ Gabriela Czarnecka, „Wątpiłem, że kiedykolwiek znajdę miłość”. *Dziś ma kochającą żonę i czwórkę dzieci... Poznaj niezwykłą historię Nicka Vujicica*, „Viva”, 23.06.2020, <https://viva.pl/ludzie/newsy/nie-ma-rak-i-nog-ale-inspiruje-miliony-nicka-vujicic-rodzina-osiagniecia-32602-r3/> (dostęp: 14.04.2021).

- > Jakie było największe marzenie Nicka?
- > Jakie miał wątpliwości?
- > Czego się obawiał?
- > Jakiej zasadzie są wierni małżonkowie?

Podsumowując rozmowę, podkreśl pragnienie Nicka bycia kochanym, a także postawę małżonków dotyczącą otwarcia się na dar życia.

| POZNAJĘ |

6. Zaproś uczniów do zapoznania się z Bożą koncepcją mężczyzny i kobiety. Przypomnij, że pragnienie miłości, budowania wspólnoty Nicka z Kanae zostały wpisane głęboko w ich serca przez Pana Boga. Niech jeden z uczniów odczyta zamieszczony w podręczniku fragment listu Jana Pawła II *Mulieris Dignitatem*.

„Stworzył więc Bóg człowieka na swój obraz, na obraz Boży go stworzył: stworzył ich mężczyzną i niewiastą” (Rdz 1,27). Człowiek jest szczytem całego porządku stworzenia w świecie widzialnym; rodzaj ludzki, który bierze początek w powołaniu do istnienia mężczyzny i kobiety, wieńczy całe dzieło stworzenia; istotami ludzkimi są oboje, w równym stopniu mężczyzna i kobieta, oboje stworzeni na obraz Boga. Ten istotowy dla człowieka obraz-podobieństwo Boże mężczyzny i kobiety jako małżonków i rodziców zostaje przekazany ich potomkom: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (Rdz 1,28b). (...)

W opisie Księgi Rodzaju (2,18–25) kobieta zostaje stworzona przez Boga „z żebra” mężczyzny i zostaje postawiona jako drugie „ja”, jako rozmówca obok mężczyzny, który w otaczającym go świecie stworzeń ożywionych jest samotny i nie znajduje w żadnym z tych stworzeń właściwej dla siebie „pomocy”⁶.

7. Następnie rozdaj uczniom dłuższe fragmenty cytowanego wyżej listu (załącznik 1) i zaproponuj im pracę w grupach metodą papierka lakmusowego. Podziel klasę na trzy zespoły. Zadaniem poszczególnych grup będzie

⁶ Jan Paweł II, List Apostolski *Mulieris Dignitatem* z okazji Roku Maryjnego, o godności i powołaniu kobiety, https://opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/jan_pawel_ii/listy/mulieris.html (dostęp: 14.04.2021).

znalezienie w tekście treści dotyczących określonego tematu. Treści te należy zaznaczyć jednym kolorem. Każda grupa otrzymuje pytanie tematyczne wraz z flamastrem. Po zaznaczeniu kolorem odpowiednich treści zespół przygotowuje w punktach odpowiedzi na otrzymane pytanie.

Grupa I – *Jakie prawdy antropologiczne zostały zawarte w tekście?*

Grupa II – *Na czym polega wzajemna relacja mężczyzny i kobiety?*

Grupa III – *Jakie zadanie Bóg polecił mężczyźnie i kobiecie?*

Przykładowe odpowiedzi:

Grupa I – Bóg stworzył człowieka na swój obraz i swoje podobieństwo; człowiek jest szczytem całego porządku stworzenia, jest osobą, Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę, w zamyśle Boga oboje są równi.

Grupa II – kobieta ma być odpowiednią pomocą dla mężczyzny, mężczyzna i kobieta mają połączyć się jako mąż i żona, stając się jednym ciałem.

Grupa III – przekazywanie ludzkiego życia, zaludnienie ziemi, panowanie nad ziemią.

8. Zwróć uwagę uczniów na zamyśl Boga wobec mężczyzny i kobiety: *Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę, dosłownie jako „istotę męską i żeńską”; oboje zostali stworzeni do wspólnoty i dla wspólnoty, jaką jest małżeństwo i rodzina.*

| ODPOWIADAM |

9. Zaproponuj uczniom zadanie zamieszczone w tej części podręcznika: *Co jest ważne dla budowy trwałej relacji między mężczyzną a kobietą? Wybierz pięć najistotniejszych według ciebie kwestii. Możesz też zaproponować coś, czego według ciebie na poniższej liście zabrakło. Pięć wybranych haseł przepisuj do zeszytu.*

| UTRWALAM |

10. Zbierz najważniejsze informacje z lekcji. Możesz się wspomóc notatką zamieszczoną w tej części podręcznika.

Bóg stworzył człowieka na swój obraz i podobieństwo. Bóg stworzył człowieka jako mężczyznę i kobietę. Obdarzył ich tą samą godnością.

Pismo Święte mówi: „Nie jest dobrze, by człowiek był sam; uczynię mu zatem odpowiednią dla niego pomoc. (...) Dlatego to mężczyzna opuszcza ojca swego i matkę swoją i łączy się ze swą żoną tak ściśle, że stają się jednym ciałem” (por. Rdz 2,18b.24).

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Zaproponuj uczniom następujące zadanie: *Pomyśl, która ze znanych ci piosenek lub który z wierszy najbardziej oddaje tęsknotę młodej dziewczyny lub chłopaka za prawdziwą miłością. Zapisz poniżej tytuł, wypisz słowa lub zdanie, które do ciebie przemawiają. Pomódl się w intencji dobrej żony, dobrego męża.*

| MODLĘ SIĘ |

12. Jako modlitwę końcową odczytajcie fragment *Pieśni nad pieśniami*.

Położ mnie jak pieczęć na twoim sercu,
jak pieczęć na twoim ramieniu,
bo jak śmierć potężna jest miłość,
a zazdrość jej nieprzejednana jak Szeol,
żar jej to żar ognia,
uderzenie boskiego gromu.
Wody wielkie nie zdołają ugasić miłości,
nie zatopią jej rzeki.
Jeśliby ktoś oddał za miłość całe bogactwo swego domu,
z pewnością nim pogardzą (Pnp 8,6–7).

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie powołania mężczyzny i kobiety oraz ich roli w stworczym i odkupieńczym planie Boga.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > przedstawia sens ludzkiej płciowości,
- > wskazuje różnice prowadzące do integralności płciowej,
- > akceptuje i docenia własną płciowość.

Postawy: uczeń odpowiedzialnie kształtuje swoją seksualność jako dar Boży.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca z tekstem, praca w grupach, diagram wektorowy.

Środki dydaktyczne: podręcznik, lista cytatów (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdego ucznia), fragmenty do pracy z tekstem – *Pamiętniki Adama i Ewy*¹ (załącznik 2), fragmenty do pracy z tekstem – *Świat osób i świat rzeczy*² (załącznik 3).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.

¹ Opracowano na podstawie: *Z pamiętnika Adama i Ewy*, Mark Twain, s. 4–5; 18–19; 28–29, [https://pl.wikisource.org/wiki/Pamiętnik_Adama_w_raju_\(Twain,_1925\)](https://pl.wikisource.org/wiki/Pamiętnik_Adama_w_raju_(Twain,_1925)) (dostęp: 10.05.2021).

² Opracowano na podstawie: ks. Marek Dziewiecki, *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/db201406_plciowosc.html (dostęp: 08.07.2021).

2. Rozdaj uczniom wydrukowane listy cytatów (załącznik 1). Spytaj: *Która z przytoczonych myśli najlepiej oddaje istotę bycia kobietą oraz mężczyzną?* Wysłuchaj kilku propozycji i poproś, by uczniowie, którzy zabierają głos, uzasadnili swoje wybory.

| SPOTYKAM |

3. Powiedz: *Wszystkie przytoczone myśli ukazują kobietę i mężczyznę jako osoby, które różnie postrzegają otaczający je świat, ale wzajemnie się uzupełniają. Teraz przyjrzymy się historii Adama i Ewy. Została ona przedstawiona w sposób poetycki w „Pamiętnikach Adama i Ewy” Marka Twaina.*
4. Rozdaj uczniom materiały z załącznika 2 i poproś, by chętni uczniowie odczytali tekst na głos – najlepiej z podziałem na role.
5. Zadaj uczniom pytania:
- > Jakie były początki relacji Adama i Ewy?
  - > Co było trudnością dla Adama? Jakie trudności miała Ewa?

| POZNAJĘ |

6. Zapytaj uczniów: *Jak myślicie, dlaczego Bóg, stwarzając mężczyznę i kobietę, nie stworzył ich jako „niekompletnych” i „połowicznych”?*
7. Powiedz, że odpowiedź na to pytanie można znaleźć w KKK. Poproś, by uczniowie zapoznali się z fragmentami przytoczonymi w podręczniku.

„Nie jest dobrze, żeby mężczyzna był sam; uczynię mu zatem odpowiednią dla niego pomoc” (Rdz 2,18). Żadne ze zwierząt nie może być tym „partnerem” mężczyzny. Kobieta, którą Bóg „kształtuje” z żebra wyjętego z ciała mężczyzny i którą przyprowadza do mężczyzny, wywołuje u niego okrzyk podziwu, miłości i jedności: „Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała!” (Rdz 2,23). Mężczyzna odkrywa kobietę jako inne „ja” tego samego człowieczeństwa. (KKK 371)

Mężczyzna i kobieta są stworzeni „jedno dla drugiego”: Bóg nie stworzył ich „jako połowicznych” i „niekompletnych”. Bóg stworzył ich do wspólnoty osób, w której jedno może być „pomocą” dla drugiego, ponieważ są równocześnie równi jako osoby („kość z moich kości...”) i uzupełniają się

wzajemnie jako mężczyzna i kobieta. Bóg łączy ich w małżeństwie w taki sposób, że stając się „jednym ciałem” (Rdz 2,24), mogą przekazywać życie ludzkie: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię” (Rdz 1,28). Przekazując swojemu potomstwu życie ludzkie, mężczyzna i kobieta jako małżonkowie i rodzice współdziałają w wyjątkowy sposób z dziełem Stwórcy. (KKK 372)

8. Podsumuj: *Mężczyzna i kobieta zostali stworzeni na obraz Boży, mają taką samą godność, są równi jako osoby ludzkie. Bóg stworzył ich do wspólnoty osób, w której jedno może być „pomocą” dla drugiego, uzupełniają się więc jako mężczyzna i kobieta.*

9. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły. Zadaniem każdej grupy będzie określenie cech charakteryzujących kobiecość i męskość na podstawie tekstu *Świat osób i świat rzeczy* (załącznik 3). Dwie grupy pracują nad cechami męskimi (1 i 2), a dwie nad cechami kobiecymi (3 i 4). Rozdaj uczniom teksty i przeznacz kilka minut na pracę. Podsumujcie tę część lekcji.

Grupa 1 – wybiera 7 liter z zakresu od A do K i do każdej dopisuje jedną cechę męską.

Grupa 2 – wybiera 7 liter z zakresu od L do Z i do każdej dopisuje jedną cechę męską.

Grupa 3 – wybiera 7 liter z zakresu od A do K i do każdej dopisuje jedną cechę kobiecą.

Grupa 4 – wybiera 7 liter z zakresu od L do Z i do każdej dopisuje jedną cechę kobiecą.

Przykładowe rozwiązanie:

Cechy kobiece:

E – emocjonalność, empatia

W – wrażliwość, widzenie szczegółów

P – podzielność uwagi

Cechy męskie:

W – widzenie tunelowe

S – siła fizyczna

R – reakcja na bodźce wzrokowe

| ODPOWIADAM |

10. Poproś, by uczniowie zapoznali się z pytaniami zanotowanymi w podręczniku:

- > Jakie cechy chciałabyś/chciałbyś w sobie rozwinąć, żeby w przyszłości być dobrą żoną, dobrym mężem?
- > Czy znasz osoby, które mają i realizują te cechy?

Następnie zapowiedz, że za chwilę odczytasz fragment artykułu ks. Marka Dziewieckiego *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*.

Bycie kobietą lub bycie mężczyzną to całościowy sposób przeżywania i komunikowania człowieczeństwa.

Płciowość przypomina nam o tym, że nikt z nas nie jest pełnią. Warunkiem pełnego rozwoju jest kontakt z osobami płci odmiennej. (...) Płciowość nie tylko pomaga nam odkryć nasze ograniczenia, ale jest też zaproszeniem do wychodzenia na spotkanie z osobami drugiej płci. Kobiety i mężczyźni szukają ze sobą kontaktu właśnie dlatego, że różnią się od siebie, zachowując tę samą naturę oraz identyczną godność. Zarówno mężczyzna, jak i kobieta stworzeni są „na obraz i podobieństwo Boga” (Rdz 1,26). Pierwszy w historii ludzkości hymn mężczyzny na cześć kobiety wyśpiewuje Adam w obliczu piękna Ewy: „Ta dopiero jest kością z moich kości i ciałem z mego ciała!” (Rdz 2,23)³.

Sensem płciowości jest nie tylko odkrycie własnych ograniczeń i ubogacanie się odmiennością, ale także wspólne uczenie się miłości. Do miłości najłatwiej dorasta się we dwoje. Wiedzą o tym ludzie zakochani, którzy dzień i noc tęsknią za wielką miłością, a także ci, którzy poprzez spotkania z osobami drugiej płci dorośli już do miłości wielkiej i wiernej. Każdy też z nas przyjmuje i komunikuje miłość na sposób właściwy swojej płci.

---

³ Ks. Marek Dziewiecki, *Sens bycia mężczyzną lub kobietą*, artykuł z 13 czerwca 2014 roku, https://opoka.org.pl/biblioteka/Z/ZR/db201406_plciowosc.html (dostęp: 10.05.2021).

Dorastanie do miłości – lub oddalanie się od miłości – zależy głównie od tego, co dzieje się między mężczyzną a kobietą. Właśnie dlatego pierwsze polecenie, jakie Bóg kieruje do ludzi, brzmi: „Bądźcie płodni i rozmnażajcie się, abyście zaludnili ziemię i uczynili ją sobie poddaną” (por. Rdz 1,28). W świetle Biblii płodność fizyczna jest błogostawiona jedynie w małżeństwie i dlatego pierwszą formą płodności kobiety i mężczyzny są narodziny ich wzajemnej miłości.

Nic tak nie cieszy, jak miłość, która rodzi się między kobietą a mężczyzną i nic tak nie boli, jak brak miłości między nim a nią. (...) Biblia wyjaśnia, że kobieta została stworzona jako pomoc dla mężczyzny. (...) to znaczy, że mężczyzna potrzebuje pomocy i że kobieta jest mu w stanie tej pomocy udzielić. Chodzi tu zwłaszcza o pomoc w dorastaniu do miłości, a także do wrażliwości moralnej, duchowej i religijnej.

11. Narysuj na tablicy diagram wektorowy (por. rysunek poniżej) i poproś, by uczniowie przerysowali strzałki w podręczniku w części przeznaczonej na notatki. Ich zadaniem jest wypisać cechy, które chcieliby w sobie rozwinąć, by w przyszłości być dobrą żoną i dobrym mężem, a także wymienić osoby, które są dla nich przykładem realizacji tych cech.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Podsumuj katechezę. Uczniom, którzy mają dziewczynę lub chłopaka, możesz zaproponować ćwiczenie z części „podejmuję wyzwanie”. Odczytaj z części „utrwalam” wnioski z lekcji:

Bóg nie stworzył mężczyzny i kobiety jako „połowicznych” i „niekompletnych”, powołał ich do wspólnoty osób, w której jedno może być „pomocą” dla drugiego.

Mężczyzna odkrywa kobietę jako inne „ja” tego samego człowieczeństwa.

Podstawowa różnica między mężczyznami a kobietami wynika z faktu, że kobiety są bardziej wrażliwe na świat osób, podczas gdy mężczyznom łatwiej jest funkcjonować w świecie rzeczy.

| MODLĘ SIĘ |

13. Na koniec wspólnie odczytajcie z podręcznika *Modlitwę zakochanych*.

Panie, Boże zakochanych,
Obdarz nas łaską, abyśmy wzrastali w miłości.
Daj nam radość dzielenia się uczuciem.
Daj nam pokój, owoc miłości.
Daj nam szalone pragnienia,
abyśmy nigdy nie przestali się kochać.
Daj nam niepewność,
gdyby kiedykolwiek oziębło w nas uczucie.
Spraw, abyśmy zawsze nienawidzili zła,
co także jest formą miłości,
i abyśmy szukali prawdziwych dóbr:
Twoich skarbów, Twojego królestwa.
Abyśmy stali się podobni do Ciebie,
który jesteś największym z zakochanych⁴.

---

⁴ *Modlitwa zakochanych*, <https://stacja7.pl/modlitwa/7-modlitw-dla-zakochanych/> (dostęp: 10.05.2021).

POWOŁANI DO MIŁOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom mnogości dróg realizacji powołania; uświadczenie im, że są powołani do miłości.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > definiuje pojęcie „powołanie”,
- > wymienia i charakteryzuje drogi realizacji powołania,
- > rozpoznaje własne powołanie, a także pomaga innym w rozeznaniu powołania.

Postawy: uczeń kształtuje perspektywę swojego życia wykraczającą poza doczesność.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, analiza tekstu, praca w grupie, oglądanie filmu.

Środki dydaktyczne: podręcznik, fragmenty adhortacji apostołskiej Jana Pawła II *Familiaris Consortio* (załącznik 1 – do wydrukowania dla każdego ucznia)¹, film *Inga Pozorska o powołaniu*², cztery arkusze brystolu.

¹ Opracowano na podstawie: http://www.vatican.va/content/john-paul-ii/pl/apost_exhortations/documents/hf_jp-ii_exh_19811122_familiaris-consortio.html (dostęp: 17.05.2021).

² Film jest dostępny na YouTube i trwa nieco ponad cztery minuty. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą do Ducha Świętego w intencji rozeznania powołania.
2. Przypomnij, o czym mówiliście na poprzedniej katechezie (różnice w definiowaniu pojęć związanych z kobiecością i męskością, równość kobiety i mężczyzny). Powiedz, że dzisiaj porozmawiacie o szczególnym powołaniu każdego człowieka – powołaniu do miłości.
3. Zapowiedz, że za chwilę odczytasz wiadomość skierowaną do każdego ucznia w klasie.

Ja jestem kochającym Cię Tatą.

To ja Cię stworzyłem.

Ukochałem Cię miłością odwieczną!

Jeszcze zanim ukształtowałem Cię w łonie Twej Mamy – znałem Cię.

Byłeś w Moim sercu od samego początku.

Uczyłem Cię chodzić i na swoje ramiona Cię brałem.

Przeznaczyłem Cię dla siebie, abyś był Moim dzieckiem.

Tchnąłem swego Ducha do Twego wnętrza,

aby przekonał Cię o tym, kim Ja jestem dla Ciebie i kim Ty jesteś dla Mnie.

Jesteś Moim dzieckiem. Zawsze nim byłeś i zawsze będziesz.

Mam doskonały plan dla Twojego życia, który uczyni Cię szczęśliwym.

Plan pełen miłości oraz pokoju,

abyś miał życie, i to życie w obfitości.

Pytaj o to, co jest Moją wolą, a ja będę Ci wskazywał dokładnie drogę.

Z całego serca Mi zaufaj i nie polegaj dłużej na swoim rozsądku.

Przygotowałem dla Ciebie wielkie i wspaniałe rzeczy, jakie Ci się nawet nie śniły.

Moje umiłowane Dziecko, czy pójdziesz dalej przez życie razem ze Mną?

Pozwól Mi trzymać Cię za rękę i poprowadzić Cię!

Czekam na Twoją odpowiedź.

Twój Tata, Bóg³

---

³ *List Pana Boga do młodych* (fragmenty), cyt. za: <http://parafia-szamocin.pl/wp-content/uploads/2021/03/Chcemy-zyc-normalnie-dzien-1.pdf> (dostęp: 11.08.2023).

4. Kiedy skończysz czytać, zadaj pytania:

- > Jakie uczucia towarzyszyły wam, gdy czytałem list?
- > czym pragnie zapewnić was Pan Bóg?
- > Które słowa szczególnie zapamiętaliście?

| SPOTYKAM |

5. Jeśli masz taką możliwość, zaprezentuj uczniom filmik *Świadectwo powołania Ingi Pozorskiej*.
6. Jeśli nie masz możliwości odtworzenia filmu, odczytaj z podręcznika fragment wypowiedzi Ingi Pozorskiej, w którym mówi ona o swoim powołaniu.

Inga Pozorska, kierownik zespołu Mocni w Duchu, od 2006 roku dziewczyna konsekrowana, mówi o sobie: „Jestem naprawdę szczęśliwa. Objawem tego jest to, że w ciągu dnia mówię sobie kilka razy w sercu: jestem szczęśliwa, Boże, dziękuję Ci za to. Dla mnie być szczęśliwą, to znaleźć w życiu takie miejsce, gdzie doświadczać mogę życia w pełni, nauczyć się odkrywać jego pełnię w tym, co robię. Moje miejsce odkrywam w służbie Kościołowi, przez śpiew, świadectwo wiary, bycie we wspólnocie. Ale to jeszcze nie wszystko. Szczęście odczuwam całą sobą, kiedy zdaję sobie sprawę, że Bóg obdarzył mnie darem drugiego człowieka, kogoś, kto jest prawdziwie, od lat moim Przyjacielem. Ale to jeszcze za mało. Nasycam się szczęściem i przeżywam je, mocno doświadczając, że mogę kochać i być kochaną. I to ciągle nie jest jeszcze sedno szczęścia. W moim życiu sednem jest odkrycie i nieustanne odkrywanie, że istnieje coś ponad tym, co widzę, czego mogę dotknąć, powąchać, zobaczyć, że istnieje Ktoś, kto dał mi duszę i działa we mnie. Szczęściem jest odkrycie i przeżywanie, że jest życie wieczne. Takie jest to moje doświadczenie szczęścia. Trochę nieuchwytne, trochę niewypowiedziane, ale przepełnia i nasycza mnie całą”⁴.

Zacznij rozmowę kierowaną:

- > Kim jest Inga Pozorska?
- > Jaki zawód wykonuje?

---

⁴ Inga Pozorska, *Słowo dla Was*, cyt. za: <https://mocniwduchu.jezuici.pl/inga-pozorska> (dostęp: 11.08.2023).

- > Co to znaczy, że jest dziewicą konsekrowaną? (wyjaśnij, że w Kościele katolickim jest to indywidualna forma życia konsekrowanego kobiet; podkreśl, że konsekracji udziela ordynariusz diecezji – zarówno kobietom świeckim, jak i mniszkom; oznacza to publiczne zobowiązanie się do zachowania dziewictwa przez całe życie)
  - > Jakie słowa codziennie powtarza sobie Inga? Komu dziękuje za to, że jest szczęśliwa?
  - > W jaki sposób Inga opisuje swoje poczucie szczęścia? O czym wspomina kobieta?
7. Od razu zaproś uczniów do samodzielnego zapoznania się z fragmentem wywiadu *Małżeństwo jest super!* – znajdą go w tej części podręcznika.

Poznali się nietypowo, bo w... kolejce do toalety, a dzisiaj są małżeństwem, które zaraża innych radością i entuzjazmem. Głoszą wszem wobec, że „małżeństwo jest Boskie”, ale czy jest ono również super?

Jak długo jesteście małżeństwem? Monika: W czerwcu miną cztery lata.

Marcin: Krótko? Ledwo pamiętamy życie przed ślubem (śmiech).

Dokończcie zdanie: Małżeństwo jest super, ponieważ...

Marcin: Ponieważ to nasze powołanie. I tylko dzięki jego wypełnianiu możemy stawać się świętymi. Poza tym życie żony z mężem, czy męża z żoną w ciągłym dążeniu do bliskości i jedności pomaga stawać w prawdzie o nas samych.

Monika: Małżeństwo jest super, bo codziennie okazuje się, że do tej świętości jest bardzo długa droga i jednocześnie jest ona na wyciągnięcie ręki. „Wystarczy” kochać. Kochanie jest super!

Jaki jest wasz przepis na szczęśliwe małżeństwo? Marcin: Służyć z uśmiechem i stale wracać do źródła miłości. Pielęgnować to, co jest pięknym kwiatem, i plewić to, co jedynie chwastem. Na szczęście w sakramencie małżeństwa jest z nami Ogrodnik. Trzeba się Go słuchać.

Monika: Usłyszałam „przepis” i mam takie kulinarne skojarzenie (śmiech). Jeśli małżeństwo miałoby być ciastem, to najlepszy byłby przepis babci. Czyli coś, co od pokoleń działało – Bóg na pierwszym miejscu, wszystko inne na właściwym. Dzisiaj wiele małżeństw myśli, że tak się nie da, bo zamiast pieca kaflowego jest piekarnik z termoobiegiem, zamiast paleniska

indukcja. Ale potwierdzamy, w naszym małżeństwie, mimo zmian zachodzących wokół nas, „babciny” przepis działa⁵.

Kiedy uczniowie skończą czytać, zadaj pytania:

- > Dlaczego Monika i Marcin Gomułkowie uważają, że małżeństwo jest super?
- > Kogo w małżeństwie powinno się stawiać na pierwszym miejscu?
- > Jak Gomułkowie uzasadniają swój przepis na udany związek?
- > Jak dbają o swoją relację? O czym wspomniała Monika, a o czym Marcin?

8. Zauważ, że każdy człowiek został powołany do miłości, ale trzeba pamiętać o tym, że istnieją różne drogi realizacji tego powołania. Spytaj, w jaki sposób powołanie do miłości realizują małżonkowie Monika i Marcin, a w jaki sposób Inga. Wysłuchaj kilku odpowiedzi. Rozdaj uczniom wydrukowane materiały z załącznika 1 (fragmenty adhortacji apostołskiej Jana Pawła II *Familiaris Consortio*). Poproś o samodzielną lekturę i poproś, by uczniowie na podstawie tekstu odpowiedzieli krótko na trzy pytania:

- > Jakie są dwie drogi odpowiedzi człowieka na Bożą miłość?
- > W jaki sposób człowiek bezzenny realizuje biblijny nakaz „bądźcie płodni i rozmnażajcie się”?
- > Na czym polega życie w postawie ofiary małżonków i osób bezzennych?

9. Podsumuj. Powiedz: *Rozeznajemy swoje powołanie, kiedy znajdujemy drogę przygotowaną dla nas przez Boga. Bóg dla każdego obmyślił coś wspaniałego, ponieważ dla Niego każdy człowiek jest ważny.*

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

10. Zadaj pytanie: *Jak odkryć swoje powołanie?* Możesz wysłuchać kilku wypowiedzi. Powiedz, że aby odkryć swoje powołanie, trzeba się do tego dobrze przygotować. Cenne wskazówki daje tutaj siostra zakonna Anna Maria Pudełko, która proponuje podjąć w tym celu cztery kroki. Poproś uczniów o odczytanie tekstu z części „odpowiadam”.

⁵ Wywiad z Moniką i Marcinem Gomułkami, *Małżeństwo jest super!*, <http://www.powolanidoswi-etosci.pl/malzenstwo-super-monika-marcin-gomulkowie/> (dostęp: 14.04.2021).

Siostra zakonna Anna Maria Pudełko podpowiada nam, jak odkryć swoje powołanie. Proponuje, abyśmy podjęli w tym celu cztery następujące kroki:

1. REFLEKSJA – ponieważ w dzisiejszych czasach mamy mało czasu na rozmyślanie, wolimy dużo doświadczać. U progu dorosłości człowiek powinien zastanowić się nad tym, kim chce być, jak chce przeżyć swoje życie, jakie są jego mocne i słabe strony. Odkrywanie powołania należałoby zacząć od takiej właśnie refleksji.

2. MODLITWA – o powołaniu warto porozmawiać z Kimś, kto nas stworzył i zna nas najlepiej. To czas na adorację, trwanie w ciszy, czytanie słowa Bożego. W czasie modlitwy możemy usłyszeć Boga, a także własne serce. Bóg obdarzył nas wrażliwością dwojakiego rodzaju: wertykalną i horyzontalną – dzięki temu możemy myśleć o naszym powołaniu w odniesieniu i do Boga, i do ludzi.

3. TOWARZYSZENIE – musimy pozwolić, aby ktoś pomógł nam odkryć głos Boga i go zweryfikować. Warto poradzić się drugiego człowieka (kapłana, osoby konsekrowanej, ale też osoby świeckiej, która jest wierna swojemu powołaniu – np. małżeńskiemu). Druga osoba może nam pokazać, co jest ważne, a także zaprezentować inną perspektywę wobec naszych rozterek i lęków.

4. DECYZJA – poszukiwania nie mogą trwać całe życie; w końcu trzeba zaryzykować! W powołaniu nie chodzi o stuprocentową pewność. Przy podejmowaniu decyzji nie da się też całkowicie wyeliminować lęku i ryzyka⁶.

11. Zapowiedz pracę w grupach. Podziel uczniów na cztery zespoły. Zadaniem każdej grupy jest przygotowanie krótkiej wiadomości (tweeta) na temat kolejnych kroków, o których pisała siostra Anna Maria:

Grupa 1 – REFLEKSJA

Grupa 2 – MODLITWA

Grupa 3 – TOWARZYSZENIE

Grupa 4 – DECYZJA

---

⁶ Por. Anna Maria Pudełko, *Jak odkryć swoje powołanie? Poradnik praktyczny*, cyt. za: <https://stacja7.pl/styl-zycia/jak-odkryc-swoje-powolanie-poradnik-praktyczny/> (dostęp: 14.04.2021).

Przypomnij, że tweet może mieć do 280 znaków ze spacjami. Rozdaj uczniom arkusze brystolu. Przeznacz chwilę na pracę zespołową. Następnie przedstawiciele grup prezentują efekty wspólnych działań.

| UTRWALAM I PODEJMUJĘ WYZWANIE |

12. Poleć uczniom wykonanie ćwiczenia z podręcznika. Mają oni za zadanie zastanowić się i napisać, co może im pomóc w odkryciu życiowego powołania.

13. Podsumuj lekcję. Możesz przeczytać wnioski z tej części podręcznika.

Każdy człowiek powołany jest do miłości.

Powołanie to wybór drogi miłości.

To spotkanie dwóch miłości: Boga i człowieka.

| MODLĘ SIĘ |

14. Poproś uczniów o odczytanie w ciszy *Modlitwy o rozeznanie drogi życiowej*.

Panie Jezu Chryste, oświeć mnie, proszę,

światłem Twojego Ducha,

abym właściwie odczytał drogę,

którą chcesz mnie prowadzić.

Daj mi jasność nie tylko umysłu,

ale przede wszystkim serca,

dla rozpoznania tego,

kim jestem, kim mam być

i co mam robić, aby jak najlepiej

zrealizować Twój plan wobec mnie.

Udziel mi także siły

do wytrwałego kroczenia za Tobą

drogą mojego życiowego powołania.

Amen⁷.

---

⁷ *Modlitwa o rozeznanie drogi życiowej*, <https://stacja7.pl/modlitwa/modlitwa-o-rozeznanie-drogi-zyciowej/> (dostęp: 14.04.2021).

POWOŁANI DO ŚWIĘTOŚCI

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z nauką Kościoła na temat świętości życia w wymiarze wiecznym.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > omawia naukę Kościoła dotyczącą życia wiecznego i podaje przykłady zastosowania jej we własnym życiu,
- > argumentuje, że świętość jest powołaniem każdego człowieka,
- > wymienia etapy procesu beatyfikacyjnego i kanonizacyjnego,
- > podaje przykłady świętych i błogosławionych, którzy radykalnie zmienili swoje życie.

Postawy: uczeń kształtuje perspektywę swojego życia wykraczającą poza doczesność.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, dyskusja, elementy wykładu, metody audiowizualne.

Środki dydaktyczne: podręcznik, prezentacja multimedialna *Przebieg procesu beatyfikacyjnego*, modlitewnik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą. Zaproponuj odmówienie *Litanii do świętych* – skorzystaj z modlitewnika (ty odczytujesz wezwania; uczniowie odpowiadają).

2. Możesz wspomnieć, że Kościół odwoływał i odwołuje się do tej modlitwy w najważniejszych momentach swojego działania.
3. Zapytaj uczniów: *Do czego człowiek może być powołany?* Wysłuchuj odpowiedzi i zapisuj je na tablicy.
4. Podsumuj tę część lekcji. Wskaż, że powołanie do świętości – tak jak powołanie do miłości – to podstawowe powołanie każdego człowieka. Dodaj, że wszyscy są powołani do świętości, nawet jeśli na co dzień mają różne zawody i wykonują odmienne zadania.
5. Przedstaw temat lekcji. Możesz poprosić, by uczniowie zapoznali się z akapitem z podręcznika.

O wielu ludziach mówimy, że są kimś z powołania. Mają powołanie do bycia nauczycielem, lekarzem czy księdzem.

Nie każdy ma zdolności do odgrywania tych konkretnych ról.

Jednak jest jedno powołanie, które łączy wszystkich ludzi.

To powołanie do świętości. Każdy z nas może ją osiągnąć na swój sposób. Oczywiście nie sam. Otrzymujemy do tego potrzebne wsparcie – łaskę. Jeśli zechcemy z nią współpracować, ona przemieni nasze życie.

Po samodzielnej lekturze tekstu spytaj, co otrzymujemy, aby móc realizować na co dzień powołanie do świętości (łaskę).

6. Porozmawiajcie o świętych. Zapytaj uczniów o osoby uznane za święte:
  - > Czy w swoim życiu zawsze zachowywały się wzorowo, były przykładami do naśladowania?
  - > Czy potraficie wymienić osoby, które stały się święte mimo swojej burzliwej przeszłości?
  - > Czy jakieś rzeczy z przeszłości mogą wykluczyć to, by później uznać kogoś za świętego? Jeśli tak, to jakie?

| SPOTYKAM |

7. Wprowadź uczniów w temat. Możesz wykorzystać tekst z podręcznika.

Jest wielu ludzi, którzy przez znaczną część swojego życia nie dawali powodów, by sądzić o nich, że zostaną świętymi czy błogosławionymi. Byli bowiem dalecy od ideału świętości. Zapewne każdy z nas w tym miejscu wymieni Dobrego Łotra, któremu tradycja nadała imię św. Dyzmy. Święci Augustyn, Franciszek czy Ignacy Loyola to także przypadki ludzi, którzy raczej nie mieli zadatków na tytuł świętych. Jednak tym, który dostał jednego z najbardziej spektakularnych nawróceń, jest błogosławiony Bartłomiej Longo. W młodości znany był ze swego antyklerykalizmu, następnie mocno zaangażował się w ezoterykę, a nawet w satanizm. Był aktywnym uczestnikiem czarnych mszy. Jednak nawrócił się i został chrześcijaninem. Działał w Pompejach, a dzięki jego zaangażowaniu powstał tam nie tylko nowy kościół, lecz utworzono także zakłady pracy, szkoły oraz domy dla sierot i dzieci więźniów. Historia Bartłomieja pokazuje, że nie ma takiego miejsca, z którego Bóg nie może pokierować nas na drogę świętości.

Powiedz, że wielu ludzi przez znaczną część swojego życia nie dawało powodów, by sądzić o nich, że zostaną świętymi czy błogosławionymi. W tym miejscu można wymienić Dobrego Łotra, któremu tradycja nadała imię św. Dyzma, św. Augustyna, św. Franciszka czy św. Ignacego Loyolę. Byli oni dalecy od ideału świętości. Takie osoby można spotkać również dzisiaj – co więcej, każdy z nas może być jedną z takich osób. Tym, który dostał jednego z najbardziej spektakularnych nawróceń, był błogosławiony Bartłomiej Longo.

8. Przedstaw sylwetkę błogosławionego Bartłomieja Longo (możesz też wybrać innego odpowiedniego świętego/błogosławionego; wówczas wymień jego imię pod koniec poprzedniej kwestii).

Powiedz, że Bartłomiej urodził się w 1841 roku w średniozamożnej rodzinie na południu Włoch. W młodości znany był ze swego antyklerykalizmu, następnie mocno zaangażował się w ezoterykę, a nawet w satanizm. Był aktywnym uczestnikiem czarnych mszy. Pod wpływem przyjaciela Vincenza Pepego nawrócił się i stał się bardzo aktywnym chrześcijaninem. Działał w Pompejach, a dzięki jego zaangażowaniu powstał tam nie tylko nowy kościół, ale także zakłady pracy, szkoły oraz domy dla sierot i dzieci więźniów. Historia Bartłomieja pokazuje, że nie ma takiego miejsca, z którego Bóg nie może pokierować nas na drogę świętości.

| POZNAJĘ |

9. Powiedz, że świętość ma różne wymiary. Dodaj: *Kościół tylko niektórych spośród tych, którzy osiągnęli niebo, uznaje oficjalnie za błogosławionych i świętych. Są oni wybrani jako przykład dla innych. Ponieważ Kościół nie jest w stanie rozpoznać wszystkich, którzy zasłużyli na miano błogosławionego czy świętego, rokrocznie obchodzimy radosną uroczystość – Wszystkich Świętych. To dzień, w którym nie powinniśmy się smucić, ale cieszyć! Wspominamy wówczas wszystkich, którzy dostąpili zbawienia.*
10. Spytaj uczniów, czy wiedzą, jak wygląda formalne nadanie tytułu błogosławionego/świętego. Powiedz, że prowadzi do tego proces beatyfikacyjny. Jeśli masz taką możliwość, włącz prezentację multimedialną *Etapy procesu beatyfikacyjnego*. Omówcie wspólnie kolejne slajdy.

| ODPOWIADAM |

11. Odczytaj z podręcznika fragment z Listu do Rzymian – Rz 1,1–7.

Paweł, sługa Chrystusa Jezusa, z powołania apostoł, przeznaczony do głoszenia Ewangelii Bożej, którą Bóg przedtem zapowiedział przez swoich proroków w Pismach świętych. [Jest to Ewangelia] o Jego Synu – pochodzącym według ciała z rodu Dawida, a ustanowionym według Ducha Świętości pełnym mocy Synem Bożym przez powstanie z martwych – o Jezusie Chrystusie, Panu naszym. Przez Niego otrzymaliśmy łaskę i urząd apostołski, aby ku chwale Jego imienia pozyskiwać wszystkich pogan dla posłuszeństwa wierze. Wśród nich jesteście i wy powołani [przez] Jezusa Chrystusa. Do wszystkich przez Boga umiłowanych, powołanych świętych, którzy mieszkają w Rzymie: łaska wam i pokój od Boga, Ojca naszego, i Pana Jezusa Chrystusa!

12. Podsumuj ten fragment. Możesz wykorzystać ostatni akapit z tej części podręcznika.

Perspektywa, w której apostoł Paweł pokazuje nam świętość, jest bardzo interesująca. Nazywa wszystkich nawróconych w Rzymie świętymi. W tym fragmencie widać przede wszystkim związek świętości ze spotkaniem z Ewangelią Jezusa Chrystusa. Spotkanie z nią, a przez to z samym Jezusem, otwiera nam drogę do świętości. Jednocześnie jest ona widziana jako powołanie – czyli coś, co realizuje się w czasie. Od momentu, kiedy

doświadczamy owego powołania, stajemy się świętymi. Apostoł Narodów wskazuje wyraźnie na „tu i teraz” świętości. Jest to bowiem zadanie na teraz, nie na przyszłość. Realizacji powołania nie można odłożyć w czasie. Być może nie doświadczymy takich rzeczy jak biblijny prorok Jonasz, który usiłował odrzucić swoje powołanie. Jednak także i nasze powołanie do świętości nigdy nie da o sobie zapomnieć.

| UTRWALAM |

13. Przedstaw puentę lekcji: *Każdy z nas może i przede wszystkim powinien realizować swoje powołanie do świętości. Zawsze jest na to dobry moment. Pamiętajcie, że nikt nie jest idealny – najlepiej dowodzą tego historie życia świętych, którzy w młodości często byli łobuzami i nie zawsze zachowywali się perfekcyjnie.*

| MODLĘ SIĘ |

14. Jeszcze raz odmówicie *Litanie do Świętych*, ale w nieco zmienionej formie. Wy tłumacz zasady. Każdy uczeń wypowiada na głos imię swojego świętego patrona, a pozostali odpowiadają: *Módl się za nami*. Najlepiej, jeśli zaczniesz modlitwę od siebie, a następnie głos zabiorą uczniowie – według miejsc w klasie.

Gdyby była wątpliwość, czy imię ucznia jest imieniem świętego, może on użyć imienia z bierzmowania.

40|

POWOŁANI DO ŻYCIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: zapoznanie uczniów z nauką Kościoła na temat świętości życia w wymiarze doczesnym.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > podaje argumenty za obroną zagrożonego życia,
- > wymienia wartości pro-life,
- > wyjaśnia, że życie ludzkie jest święte.

Postawy: uczeń identyfikuje się z wartościami pro-life.

Metody i techniki: rozmowa kierowana, dyskusja, praca z podręcznikiem.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Na wstępie możesz wspomnieć: *Dzisiejszy temat dla wielu osób może być kontrowersyjny. Zwłaszcza obecnie jest on trudny i budzi skrajne emocje. Jednak nauka Kościoła w tej kwestii od zawsze jest jednoznaczna.*
3. Zapisz na tablicy: ŻYCIE.

Zapytaj uczniów, z czym kojarzy im się to hasło – mogą to być słowa albo całe zdania. Te, które uznasz za istotne, możesz zanotować na tablicy.

4. Podsumuj wypowiedzi uczniów. Powiedz, że prawo do życia to najważniejsze prawo, które przysługuje każdemu człowiekowi bez wyjątku; każdy ma prawo żyć i nikt nie ma prawa pozbawiać życia innego człowieka. Prawo to jest gwarantowane przez Powszechną Deklarację Praw Człowieka oraz wiele aktów prawa międzynarodowego i prawa państwowego. Dodaj, że w świetle nauki Kościoła trwa ono od momentu poczęcia aż do naturalnej śmierci.
5. Powiedz, że Kościół stoi na straży ludzkiego życia, dlatego odrzuca aborcję, eutanazję i karę śmierci.

| SPOTYKAM |

6. Przedstaw uczniom sylwetkę św. Joanny Beretty Molli. Możesz zacząć od krótkiego wprowadzenia: *Wszyscy znamy osoby, które otwarcie występowały i występują w obronie ludzkiego życia. Wielkim obrońcą życia był m.in. papież św. Jan Paweł II. Trzeba jednak pamiętać, że najważniejsza jest codzienność wypełniona wiarą i realizowanie w praktyce tego, co głosi Kościół. Każdy z nas może i powinien bronić życia.*
7. Poproś o odczytanie fragmentu z podręcznika.

Święta Joanna Beretta Molla pochodziła z Włoch. Była lekarką, a jednocześnie aktywną działaczką Akcji Katolickiej. Wraz z mężem Piotrem mieli trójkę dzieci. Jednak przy czwartej ciąży pojawiły się problemy: u Joanny zdiagnozowano nowotwór. Stanęła ona przed wyborem: przerwać ciążę czy donosić ją, ofiarując swoje życie za życie dziecka. Joanna wybrała tę drugą opcję. Dwudziestego pierwszego kwietnia 1962 roku urodziła córkę, która otrzymała imię Joanna (wł. Gianna) Emanuela. Tydzień później przyszła święta zmarła. Miała wtedy 39 lat. Jan Paweł II beatyfikował ją w 1994 roku, który był obchodzony jako Rok Rodziny, a 16 maja 2004 ogłosił świętą. Świadcami tego wydarzenia byli m.in. Piotr Molla, mąż Joanny, i Joanna Emanuela, dla której mama poświęciła swoje życie.

8. Zapytaj uczniów, jak oceniają postawę św. Joanny. Jeśli uczniowie nie podejmą dyskusji, możesz zadać dodatkowe pytania:
  - > Jak myślicie, jakimi cechami wyróżnia się osoba, które podejmuje taką heroiczną decyzję?

- > Czy słyszeliście podobne historie?
- > Jak zachowalibyście się jako mężowie i żony w takiej sytuacji?

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

9. Poproś, by uczniowie samodzielnie zapoznali się z tekstami z części „poznaję” i „odpowiadam”. Poruszono w nim kwestię aborcji i eutanazji.

Przerwanie życia na etapie płodowym czy na jego drugim biegunie, gdy wydaje się już pozbawione jakiegokolwiek znaczenia, zawsze stanowiło dla Kościoła jedno z najpoważniejszych wykroczeń. Biblia sama w sobie nie zna problemu aborcji i eutanazji. Są one po prostu nie do pomyślenia w tradycji hebrajskiej i u zarania Kościoła. Jednak gdy chrześcijaństwo weszło w świat hellenistyczny, od razu wyrażono zdecydowany sprzeciw wobec takich praktyk. W starożytności każde zabójstwo wiązało się z wyłączeniem ze wspólnoty wiernych, a więc z najpoważniejszą karą, jaką mógł nałożyć Kościół.

Także dzisiaj wspólnota Kościoła staje w obronie życia. Sprawy te są na tyle poważne i obiektywnie złe, że sprzeciw ten wyraża się też w oczekiwaniu wobec ciał ustawodawczych, by stanowione prawa chroniły życie zarówno przed aborcją, jak i eutanazją. Ściąga to na Kościół zarzut mieszania się do polityki. W tej sprawie jednak – oprócz innych, koniecznych działań, mających przedstawić nauczanie Kościoła – każda droga, w tym prawna, chroniąca życie, jest konieczna.

Kościół od początku twierdził, że jest złem moralnym każde spowodowane przerwanie ciąży. Nauczanie na ten temat nie uległo zmianie i pozostaje niezmiennie. Bezpośrednie przerwanie ciąży, to znaczy zamierzone jako cel lub środek, jest głęboko sprzeczne z prawem moralnym.

Bóg, Pan życia, powierzył ludziom szczytne zadanie obrony życia, które to zadanie powinno być wypełniane w sposób godny człowieka. Życie zatem należy chronić z największą troską od samego poczęcia; aborcja i dzieciobójstwo są haniebnymi przestępstwami. (KKK 2271)

Eutanazja bezpośrednia, niezależnie od motywów i środków, polega na położeniu kresu życiu osób upośledzonych, chorych lub umierających. Jest ona moralnie niedopuszczalna. W ten sposób działanie lub zaniechanie

działania, które samo w sobie lub w zamierzeniu powoduje śmierć, by zlikwidować ból, stanowi zabójstwo sprzeczne z godnością osoby ludzkiej i z szacunkiem wobec Boga żywego, jej Stwórcy. (KKK 2277)

Pismo Święte nie zna pojęcia płodu, zarodka, dlatego nie mówi o aborcji. Jednak zakazuje zabijania człowieka, więc także tego, który jeszcze się nie narodził. Kościół wobec każdej osoby, która bezpośrednio przyczynia się do aborcji, stosuje najpoważniejszą sankcję karną – ekskomunikę *latae sententiae* – czyli wyłączenie ze wspólnoty, wiążące mocą samego prawa.

Obowiązkiem każdego człowieka jest opiekowanie się rodzicami, nawet jeśli choroba uniemożliwia im normalne funkcjonowanie. Eutanazja jest całkowicie sprzeczna z przykazaniem „nie zabijaj”.

Stary Testament dopuszczał natomiast stosowanie kary śmierci. Kościół przez wieki twierdził, że istnieją przesłanki do jej stosowania. Jednak idąc za głosem Ewangelii, dzisiaj całkowicie ją odrzuca. Postawa Jezusa wobec piątego przykazania jest dla nas wzorem radykalizmu w obronie każdego życia.

10. Zaproponuj pracę w grupach. Podziel uczniów na dwa zespoły – przyporządkuj im numery 1 i 2. Ich zadaniem jest przygotować krótkie notatki na temat aborcji (grupa 1) i eutanazji (grupa 2) oraz wyjaśnić, dlaczego Kościół uważa je za niezgodne z prawem moralnym. Przeznacz chwilę na wspólną pracę, a następnie poproś liderów o przedstawienie wniosków.
11. Spytaj, czy uczniowie orientują się, w ilu państwach stosuje się karę śmierci (obecnie w 56). Wyjaśnij, że kara ta stosowana była od początków istnienia prawa, najczęściej za najpoważniejsze przestępstwa takie jak zabójstwa czy zdrada stanu, ale nie tylko. W niektórych państwach karę śmierci stosuje się nawet przy małych przestępstwach przeciwko mieniu czy tzw. występkach moralnych. Wyjaśnij, że Kościół przez wieki dopuszczał tę formę kary, ale obecnie – idąc za głosem Ewangelii – całkowicie ją odrzuca.

| UTRWALAM |

12. Podsumuj katechezę. Zauważ, że w Piśmie Świętym nie pojawiają się słowa „zarodek” czy „płód”, że Biblia nie zna problemu aborcji ani eutanazji. Dodaj, że Kościół stoi na straży życia i sprzeciwia się zabijaniu na

jakimkolwiek etapie, a aborcja i eutanazja są poważnym przekroczeniem Prawa Bożego.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

13. Poproś, by uczniowie odczytali polecenie z części „podejmuję wyzwanie” i zastanowili się przez chwilę, czym charakteryzuje się postawa pro-life. Możecie o tym podyskutować, uczniowie mogą też zapisać krótką notkę w podręczniku.

| MODLĘ SIĘ |

14. Na koniec pomódlcie się za wstawiennictwem św. Joanny Beretty Molli.

Boże nasz Ojcze,
uwielbiamy Cię i błogosławimy Tobie,
ponieważ w osobie Joanny Beretty Molli
dałeś nam poznać kobietę,
która jako dziewczyna, żona, matka i lekarz
jest świadkiem Dobrej Nowiny.
Jesteśmy Ci także wdzięczni,
ponieważ przez dar jej życia
uczysz nas przyjmować i szanować każdą istotę ludzką¹.

---

¹ Modlitwa za wstawiennictwem św. Joanny Beretty Molli (fragment), cyt. za: <https://www.pustyniawmiescie.pl/modlitwy/inne-modlitwy/modlitwa-za-wstawiennictwem-sw-gianny-beretta-molla> (dostęp: 15.04.2021).

41 |

SZCZĘŚCIE ZA WSZELKĄ CENĘ?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przedstawienie życia jako daru Boga, nakreślenie granic nienaruszalności i świętości życia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia sposoby poszanowania życia i godności człowieka (zdrowie, badania naukowe, *in vitro*, integralność cielesna),
- > przedstawia i uzasadnia naukę Kościoła na temat *in vitro*,
- > wyjaśnia, że życie ludzkie jest święte.

Postawy: uczeń podejmuje walkę z postawami zagrażającymi szczęściu.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, dyskusja, rozmowa kierowana.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Zaczynij lekcję od modlitwy *Ojcze nasz*.
2. Po odmówieniu modlitwy zapytaj, jak uczniowie rozumieją słowa „bądź wola Twoja” (dyskusja). W podsumowaniu zauważ, że modląc się do Boga Ojca, wyrażamy absolutne zaufanie Jego woli.
3. Zapytaj uczniów o ich życiowe pragnienia i plany. Jeśli w tym miejscu pojawi się hasło „rodzina i potomstwo”, to przejdź do dalszej części katechezy; jeśli uczniowie nie wspomną o tym, zapytaj ich o przyczynę.

4. Podkreśl, że pragnienie posiadania potomstwa jest jednym z najważniejszych i mocno zakorzenionych w nas pragnień.

| SPOTYKAM I POZNAJĘ |

5. Przedstaw uczniom *Monikę i Dzieciaki – cudaki*. Jeśli masz taką możliwość, poproś, by uczniowie odszukali w smartfonach profil na Instagramie [monika_i_dzieciaki_cudaki](https://www.instagram.com/monika_i_dzieciaki_cudaki/) (https://www.instagram.com/monika_i_dzieciaki_cudaki/).
6. Zwróć uwagę na rosnący problem niepłodności, który dotyka coraz więcej par. Możesz powiedzieć: *Niestety wiele małżeństw nie może mieć upragnionych dzieci. Szacuje się, że problem niepłodności dotyka w różnym stopniu nawet co czwarte małżeństwo. Czasem są to problemy, którym łatwo zaradzić, a czasem takie, które wymagają długiej i trudnej terapii. Jednak są i takie przypadki, w których medycyna pomóc nie może.*

Zauważ: W czasach biblijnych dziecko było znakiem błogosławieństwa od Boga. Wystarczy przypomnieć sobie historię Abrahama i Sary, którzy wyczekiwali dziecka, pragnąc spełnienia Bożej obietnicy, że potomstwo Abrahama będzie liczne jak gwiazdy na niebie i piasek na pustyni. Są oni przykładem tego, że człowiek, szukając szczęścia i spełnienia za wszelką cenę, popełnia błędy, grzeszy. Aby Abraham (wtedy jeszcze Abram) miał potomka, Sara (Saraj) zaproponowała, by spłodził go z niewolnicą Hagar. To zrodziło konflikty i kolejne grzechy. Dzisiaj ludzie dotknięci problemem niepłodności czasem też przekraczają granice wyznaczone przez Boże przykazania.

| ODPOWIADAM |

7. Spytaj: *Wiecie, na czym polega procedura in vitro?* Pozwól wypowiedzieć się chętnym uczniom.
8. Przedstaw przyczyny sprzeciwu Kościoła wobec *in vitro*. Skorzystaj z tekstu z podręcznika.

Kościół, sprzeciwiając się między innymi procedurze *in vitro*, nie stara się odebrać ludziom szczęścia, jakim jest posiadanie dzieci. Stoi natomiast na straży ważniejszych wartości. Powody tego sprzeciwu są dwa. Pierwszym jest oddzielenie poczęcia od aktu małżeńskiego, czyli samo dokonanie się tej procedury „w próbówce”. Drugim jest to, że w ramach procedury

powoływanych do życia jest więcej dzieci, niż umieszcza się w łonie matki. Pozostałe ludzkie istnienia są długotrwale mrożone, często bez żadnej szansy na dalszy rozwój.

9. Następnie podkreśl, że nie ma prostego rozwiązania problemu niepłodności. Możesz przedstawić uczniom dwa rozwiązania – leczenie i adopcję.

Opowiedz krótko o naprotechnologii i wyjaśnij, że jest ona skuteczna tylko w niektórych przypadkach. Wspomnij też o tym, że adopcja również nie jest prostym rozwiązaniem – trzeba spełnić wysokie wymagania określone przez polskie prawo, by przyjąć dziecko, które nie jest dzieckiem biologicznym.

| UTRWALAM |

10. Podsumuj lekcję. Możesz wykorzystać myśli zapisane w podręczniku.

Niepłodność stanowi jeden z najpoważniejszych problemów, z jakimi przypada się mierzyć ludziom.

Kościół, stojąc na straży każdego życia, sprzeciwia się stosowaniu metody *in vitro* jako rozwiązania tego problemu.

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

11. Poproś, by uczniowie przygotowali w domu notatkę do zadania z części „podejmuję wyzwanie”: *Wyszukaj informacje na temat tego, jakie wymagania muszą spełniać małżonkowie starający się w Polsce o adopcję dziecka.*

| MODLĘ SIĘ |

12. Na koniec zaproponuj modlitwę za wstawiennictwem św. Dominika Savio, patrona ludzi młodych i czystej miłości.

Boże, źródło wszelkiego dobra,
Ty w świętym Dominiku Savio
dałeś młodzieży przedziwny przykład miłości i czystości.
Dozwól również nam, swoim dzieciom,
wzrastać w radości i miłości,
aż do miary wielkości według pełni Chrystusa.

42 |

NIEDZIELA - DZIEŃ WDZIĘCZNOŚCI WOBEC STWÓRCY

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: wskazanie wyjątkowego charakteru niedzieli jako dziękczynienia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > angażuje się w rodzinne świętowanie niedzieli,
- > wyjaśnia, jak świętowali pierwsi chrześcijanie,
- > wyjaśnia związek Eucharystii z ucztą,
- > uzasadnia wyjątkowy charakter niedzieli dla chrześcijan.

Postawy: uczeń uczestniczy w niedzielnej Mszy Świętej.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, zmodyfikowany metaplan, praca w grupach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, arkusze z metaplanem, Pismo Święte.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję od modlitwy.
2. Po modlitwie podziel klasę na grupy liczące nie więcej niż cztery osoby. Każda z grup ma za zadanie stworzyć własny metaplan dotyczący spędzania niedzieli. Rozdaj zespołom duże arkusze z wydrukowanym metaplanem. Uczniowie wypełniają pierwszą rubrykę: Czym jest niedziela dla katolika?

3. Wprowadź uczniów w temat. Przeczytaj akapit z podręcznika:

Niedziela jest dla chrześcijanina szczególnym dniem tygodnia. Wspominamy wtedy zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. Nie jest to jednak czas poświęcony jedynie na wspomnianie tego, co się wydarzyło, ani tylko na wypoczynek. To czas dziękczynienia za wszystkie dary, które otrzymujemy. Stąd świąteczny charakter tego dnia, który wyraża się nie tylko w świątyni, ale i w domu. Radość wynikającą z naszej wiary chcemy pokazać innym.

| SPOTYKAM |

4. Przedstaw, w jaki sposób doszło do przeniesienia dnia świątecznego z żydowskiego szabatu na chrześcijańską niedzielę. Możesz w tym miejscu oprzeć się na historii Jakuba, krewnego Jezusa.

Był on pobożnym żydem, a zarazem gorliwym chrześcijaninem. Prawdopodobnie obchodził żydowski szabat, a w niedzielę wspominał zmartwychwstanie Jezusa. To on podjął jedną z najważniejszych decyzji dla rodzącego się wówczas chrześcijaństwa. Na tak zwanym soborze jerozolimskim wspólnie z Piotrem podjęli decyzję, by na nawróconych z pogaństwa chrześcijan nie nakładać większości obowiązków żydowskiej religii, w tym obrzezania. W efekcie Kościół zaczął rozwijać się jeszcze mocniej wśród pogan. Nie świętowali oni już szabatu, lecz jedynie niedzielę.

| POZNAJĘ |

5. Wskaż, że pierwsi chrześcijanie nie mieli wolnego dnia na świętowanie. Z tego względu zbierali się bardzo wcześnie, by spotkać się wspólnie i dziękować za zmartwychwstanie. Możesz w tym miejscu odwołać się do podręcznika, a także przedstawić inne świadectwa dotyczące świętowania niedzieli (kilka przykładów znajdziesz w materiałach dodatkowych, jednak możesz przedstawić inne, szczególnie ci bliskie).

6. Uczniowie mogą samodzielnie przeczytać akapit z podręcznika:

Niedziela nie bez powodu jest dla chrześcijanina dniem wolnym od pracy. To czas przeznaczony przede wszystkim na wdzięczność Bogu za wszystko, czego On dla nas dokonał, a więc przede wszystkim za zbawienie, którego najważniejszym znakiem jest zmartwychwstanie Jezusa. Dokonuje

się to w dwóch przestrzeniach. Pierwszą z nich jest nasza relacja z Bogiem, a drugą – z innym człowiekiem. Z tego właśnie powodu Kościół wskazuje na dwa wymiary świętowania niedzieli. Ten czas należy zarezerwować Bogu – przede wszystkim poprzez uczestnictwo w Eucharystii (z greckie- go: dziękczynienie), ale też najbliższym nam osobom – poprzez różne formy wspólnego świętowania.

7. Poproś, aby po przeczytaniu tekstu uczniowie wypełnili w grupach kolejną część metaplanu: *Jak powinniśmy świętować niedzielę?*

| ODPOWIADAM |

8. Wprowadź w lekturę fragmentu z Pisma Świętego. Powiedz: *Jednym z elementów każdej Eucharystii jest uczta. Łączy ona nasze ludzkie sposoby świętowania ważnych wydarzeń ze wspomnieniem wydarzeń zbawczych. Symbolika uczty odnosi się nie tylko do sprawowania Eucharystii, ale przede wszystkim do rzeczywistości zbawienia.*
9. Odczytaj uczniom fragment Ewangelii św. Mateusza z tej części podręcznika.

Królestwo niebieskie podobne jest do króla, który wyprawił ucztę weselną swemu synowi. Posłał więc swoje sługi, żeby zaproszonych zwołali na ucztę, lecz ci nie chcieli przyjść. Posłał jeszcze raz inne sługi z poleceniem: „Powiedzcie zaproszonym: Oto przygotowałem moją ucztę: woły i tuczne zwierzęta pobite i wszystko jest gotowe. Przyjdźcie na ucztę!”. Lecz oni zlekceważyli to i odeszli: jeden na swoje pole, drugi do swego kupiectwa, a inni pochwycili jego sługi i znieważywszy, pozabijali. Na to król uniósł się gniewem. Posłał swe wojska i kazał wytracić owych zabójców, a miasto ich spalić. Wtedy rzekł swoim sługom: „Uczta wprawdzie jest gotowa, lecz zaproszeni nie byli jej godni. Idźcie więc na rozstajne drogi i zaproszcie na ucztę wszystkich, których spotkacie”. Słudzy ci wyszli na drogi i sprowadzili wszystkich, których napotkali: złych i dobrych. I sala weselna zappełniła się biesiadnikami. Wszedł król, żeby się przypatrzeć biesiadnikom, i zauważył tam człowieka, nie ubranego w strój weselny. Rzekł do niego: „Przyjacielu, jakże tu wszedłeś, nie mając stroju weselnego?”. Lecz on oniebiał. Wtedy król rzekł sługom: „Zwiążcie mu ręce i nogi i wyrzucie go na zewnątrz, w ciemności! Tam będzie płacz i zgrzytanie zębów” (Mt 22,2–13).

10. Poproś, by uczniowie przeczytali komentarz do przeczytanej przypowieści.

Oczywiście w tej przypowieści można doszukać się odniesień historycznych. Większość z tych, do których skierował swoje nauczanie Jezus, a więc członków Narodu Wybranego, odrzuciło Go – a także Jego zaproszenie. Jako konsekwencję tego faktu widzimy najprawdopodobniej zniszczenie Jerozolimy wraz ze znajdującą się tam Świątynią. Udział w uczcie mają natomiast przede wszystkim chrześcijanie nawróceni spośród pogan. To właśnie oni świętują z powodu zbawienia, jakie dla wszystkich ludzi przyszło za sprawą Jezusa.

Świętowanie z kimś najpierw wymaga naszej chęci. Nasze „nie mam czasu” czy „nie chce mi się” jest częstą reakcją na zaproszenie do wspólnego świętowania. Być może dobrym określeniem współczesnego człowieka byłoby: „specjalista do spraw wymówek”. Na dodatek nie dotyczy to sytuacji, w których musimy coś poświęcić, dać, ale także tych, w których to my sami otrzymujemy coś za darmo. W przypowieści widzimy osobę bez weselnego ubrania. Nie powinniśmy oczywiście redukować tej sytuacji do naszego stroju podczas Mszy Świętej. Chodzi tu o coś więcej – o całą postawę wobec świętowania. Mamy tu więc kogoś, kto po prostu nie chce się cieszyć ze zbawczych wydarzeń. Oczywiście także dzisiaj świętowanie po części wyraża się strojem, więc warto założyć w niedzielę odświętne ubranie.

11. Polec, by uczniowie wypełnili kolejną część metaplanu: *Dlaczego nie świętujemy niedzieli tak, jak powinniśmy?*

12. Poproś przedstawicieli poszczególnych grup o krótkie przedstawienie dotychczasowej pracy.

| UTRWALAM |

13. Zwróć uwagę, że zostało ostatnie pole metaplanu do wypełnienia: *Co zrobić, by świętować niedzielę we właściwy sposób? Powiedz: Tej rubryki nie musicie wypełniać. Wystarczy, że poświęcicie nadchodzącą niedzielę na świętowanie z bliskimi. Możecie zasiąść przy wspólnym stole, iść na spacer, pograć w gry planszowe lub zrobić cokolwiek innego, co lubicie.*

| MODLĘ SIĘ |

14. Lekcję zakończ modlitwą Psalmem 117.

Alleluja.

Chwalcie Pana, wszystkie narody,
wysławiajcie Go, wszystkie ludy,
bo Jego łaskawość nad nami potężna,
a wierność Pańska trwa na wieki.

CZĘŚĆ 6

**W MIŁOŚCI KU
SZCZĘŚLIWEJ
RODZINIE**

MIŁOŚCI TRZEBA SIĘ UCZYĆ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, czym jest prawdziwa miłość i co stanowi jej fundamenty.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że miłość to nie tylko uczucie, jak się często ją przedstawia, ale decyzja woli człowieka, który pragnie szczęścia drugiego człowieka,
- > wnioskuje, że miłość wymaga poznania umysłu, a nie jedynie porywu serca,
- > przedstawia, w jaki sposób możemy się uczyć kochać.

Postawy: uczeń troszczy się o czystość serca.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, metoda „Tweetu”.

Środki dydaktyczne: podręcznik, karteczki (po jednej dla każdego ucznia), dowolne zdjęcie serca, które możemy wyświetlić przed rozpoczęciem lekcji lub wydrukować i przykleić do tablicy.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Wprowadzając w temat, rozpocznij od pytania do uczniów: *Czy kiedyś ktoś kochałeś?*

Po chwili skieruj do uczniów drugie pytanie: *Czy byłeś zakochany?* Podobieństwo pytań ma doprowadzić do rozróżnienia stanów zakochania i kochania oraz dowieść, że nie jest to to samo.

| SPOTYKAM |

3. By zachęcić uczniów do pogłębienia różnicy pomiędzy zakochaniem i miłością, powiedz, że za chwilę zadasz uczniom serię pytań (zawartych w tej części podręcznika), które uświadomią praktyczną różnicę pomiędzy zakochaniem a kochaniem, trwałością jednego i drugiego.
4. Rozdaj uczniom karteczki, na których mają zanotować „tak” lub „nie” na kolejne pytania, które zaraz odczytasz (powinni wypisać po pięć odpowiedzi).
  - > Czy chciałabyś mieć syna podobnego do twojego chłopaka? Czy chciałabyś mieć córkę podobną do swej narzeczonej?
  - > Wyobraź sobie chłopaka/dziewczynę jako starszą osobę. Wyobraź sobie złotą rocznicę ślubu. Czy będzie was łączyło coś więcej niż dzisiaj?
  - > Wyobraź sobie, że dziewczyna/chłopak traci coś ze swojej urody, co cię dziś urzeka (np. traci rękę w wypadku). Czy będziesz ją/jego nadal kochać?
  - > Czy zjedlibyście gęstą zupę z jednego talerza jedną łyżką?
  - > Czy twój chłopak/twoja dziewczyna pomoże ci w wychowaniu dzieci w zgodzie z twoim systemem wartości? Czy wesprze cię w wychowaniu religijnym dzieci?¹
5. Podsumuj: *Aby kochać, nie wystarczy być zachwyconym drugą osobą, jej walorami fizycznymi, ale przede wszystkim należy poznać jej sposób patrzenia na świat, jej wartości, którymi się posługuje w podejmowaniu decyzji, jej plany na przyszłość, a także nakreślić perspektywę waszej wspólnej przyszłości.*

---

¹ Zob. Bogna Białecka, *Czym narzeczeństwo różni się od konkubinatu?*, <https://www.przewodnik-katolicki.pl/Archiwum/2012/Przewodnik-Katolicki-30-2012/Spoleczenstwo/Czym-narzeczenstwo-rozni-sie-od-konkubinatu> (dostęp: 26.04.2023).

| POZNAJĘ |

6. Zaproponuj uczniom, by zapoznali się z dwoma cytataми z tej części podręcznika.

Muszę obiektywnie poznać drugiego człowieka i siebie po to, aby móc wiedzieć, jaki jest naprawdę, albo raczej aby przezwyciężyć złudzenia, irracjonalnie zniekształcony obraz, jaki sobie o nim wyrobiłem. Jedynie wtedy jeśli znam obiektywnie jakiegoś człowieka, mogę poznać w akcie miłości jego najgłębszą istotę. (Erich Fromm, *O sztuce miłości*)

Narzeczeństwo, mówiąc innymi słowami, jest okresem, w którym dwoje jest powołanych do podjęcia wielkiej pracy nad miłością, pracy zakładającej uczestnictwo i dzielenie się, do głębi. Tak więc krok za krokiem odkrywa się siebie wzajemnie, mężczyzna „uczy się” kobiety, ucząc się tej kobiety, swojej narzeczonej; a kobieta „uczy się” mężczyzny, ucząc się tego mężczyzny, swojego narzeczonego. Nie umniejszajmy znaczenia tego uczenia się: jest to piękny wysiłek, wymaga tego miłość, bo nie jest ona tylko beztróskim szczęściem, urzekającą emocją. (papież Franciszek)

7. Zapytaj: *Dlaczego w przeczytanych tekstach tak dobitnie wskazana jest konieczność poznania (uczenia się) drugiej osoby? Z czego to wynika i dlaczego jest to takie ważne?* Zachęć uczniów do podjęcia i rozwinięcia dyskusji na ten temat. Argumenty przedstawione przez uczniów możesz zapisać na tablicy.

| UTRWALAM |

8. Podsumuj lekcję, wskazując, że jeśli uczniowie pragną prawdziwie kochać, winni podejmować rozważne decyzje w oparciu o dobre poznanie osoby kochanej, gdyż błędy w dziedzinie miłości mogą być bardzo bolesne i ciążyć nawet przez całe życie.
9. Na koniec poproś, by na następną lekcję uczniowie przynieśli klej biurowy i nożyczki.

| MODLĘ SIĘ |

10. Na koniec odmówcie *Modlitwę narzeczonych*.

Boże, Ty jesteś samym życiem i miłością! Ty rozsiałeś po świecie ślady Twojej dobroci i łaskawości, a człowiekowi dałeś rozumną wolę i serce zdolne do miłowania wszystkiego, co dobre i piękne. Spójrz na nas, złączonych miłością wzajemną. Dziękujemy Ci za to, żeśmy się spotkali i poznali, jak również za radość, jaką stąd czerpiemy. Zachowaj nasze serca w Swoich Ojcowskich rękach i spraw, byś Ty był zawsze naszą pierwszą i najwyższą Miłością.

44 |

JAK ODRÓŻNIĆ MIŁOŚĆ OD TEGO, CO NIĄ NIE JEST?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, jak mogą odróżnić miłość od innych form relacji, które można z nią pomylić.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że budowanie prawdziwej miłości jest procesem, w który trzeba się świadomie zaangażować,
- > wnioskuje, że miłość wymaga trudu, a często i rezygnacji ze swoich planów i ambicji,
- > przedstawia, czym wyróżnia się miłość na tle innych więzi.

Postawy: uczeń modli się o czystość serca dla siebie i przyszłego współmałżonka.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, lapbook.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartka formatu A3 (po jednej dla każdego ucznia), kolorowe karteczki (po cztery dla każdego ucznia, najlepiej w różnych odcieniach), klej i nożyczki (które mieli przynieść uczniowie).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

2. Wprowadzając w temat, rozpocznij od przypomnienia uczniom, o czym rozmawialiście na ostatniej katechezie (miłości trzeba się uczyć). Powiedz, że dzisiaj będziecie kontynuować tematykę dotyczącą miłości i spróbujecie nazwać, z czym najczęściej jest ona mylona.

| SPOTYKAM |

3. Spytaj uczniów, czy zakochanie, zauroczenie i miłość to słowa, których można używać zamiennie i czy oznaczają one praktycznie to samo. Podpowiedz im, by wykorzystali wiedzę, którą zdobyli podczas ostatniej lekcji (mogą zajrzeć do podręcznika). Poproś, by zrobili krótką notkę.

Miłość nie jest postawą spontaniczną. Przeciwnie, wymaga rozważni w myśleniu i stanowczości w działaniu. W sposób bezmyślny i spontaniczny można ulegać lenistwu lub egoizmowi, ale nie można bezmyślnie czy spontanicznie kochać. Miłość zaczyna się od myślenia. Ten, kto nie myśli, nie jest w stanie kochać. Nie trzeba wcale myśleć po to, by skrzywdzić samego siebie czy kogoś innego. Trzeba natomiast być niezwykle rozważnym, by kochać¹.

| POZNAJĘ I ODPOWIADAM |

4. Rozdaj uczniom kartki formatu A3. Poleć, by złożyli je na pół. Rozdaj im również kolorowe karteczki. Poproś, by skorzystali z nożyczek i kleju, które mieli przynieść. Zaproponuj, by każdy z uczniów przygotował lapbooka (możesz wyjaśnić, co to jest) i poproś, by na jednej stronie ukazali, czym jest miłość i jak można ją rozwijać, na drugiej zaś, czym są inne formy więzi, które często mylone są z miłością. Podpowiedz, że mogą korzystać z podręcznika i cytatów zawartych np. w tej części.

| UTRWALAM |

5. Puentując lekcję, zachęć uczniów, by przyjrzeni się swoim relacjom, szczególnie „sercowym” i odpowiedzieli sobie na pytanie, czy rzeczywiście to, co nazywają miłością, faktycznie nią jest.

---

¹ Marek Dziewiecki, *Kochać i uczyć kochać*, <https://www.przewodnik-katolicki.pl/Archiwum/2010/Przewodnik-Katolicki-31-2010/Rodzina/Kochac-i-uczyz-kochac> (dostęp: 23.09.2021).

| PODEJMUJĘ WYZWANIE |

6. Poproś, by uczniowie zastanowili się nad pytaniem/zadaniem z tej części podręcznika. Możesz zadać to jako pracę domową.

| MODLĘ SIĘ |

7. Lekcję zakończ *Modlitwą do św. Walentego*.

W obliczu rozdarć i podziałów na świecie daj nam zawsze kochać miłośćią pozbawioną egoizmu, abyśmy byli pośród ludzi wiernymi świadkami miłości Boga. Niech ożywiają w nas miłość, przyjaźń i zaufanie, które pozwolą nam przezwyciężyć życiowe przeszkody. Prosimy Cię, wstawiaj się za nami do Boga, który jest źródłem wszelkiej miłości i wszelkiego piękna i który żyje i króluje na wieki wieków. Amen.

45 |

DLACZEGO SAKRAMENT MAŁŻEŃSTWA?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, czym jest sakrament małżeństwa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że sakrament małżeństwa ma służyć wzajemnemu uświęcaniu małżonków na drodze do zbawienia,
- > wnioskuje, że sakramentalne małżeństwo nie jest jedynie potwierdzeniem wzajemnej miłości kobiety i mężczyzny, ale ma wymiar zbawczy,
- > przedstawia, czym różni się małżeństwo sakramentalne od niesakramentalnego.

Postawy: uczeń akceptuje nauczanie Kościoła odnoszące się do rodziny, życia i rodzicielstwa.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, kolaż.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki formatu A4 (po jednej na każdą parę w klasie), stare kolorowe gazety, słowa przysięgi małżeńskiej do wyświetlenia na rzutniku¹.

---

¹ Przygotuj je przed katechezą. Jeśli nie masz możliwości wyświetlenia slajdu, wydrukuj go i zawieś na tablicy za pomocą magnesu.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Spytaj, co uczniowie wiedzą na temat sakramentu małżeństwa (pogadanka). Niech to będzie wymiana myśli i często obiegowych opinii (warto na bieżąco je prostować). Możesz również zapytać uczniów, jakie jest ich podejście do sakramentu małżeństwa oraz czy widzą sens zawierania ślubu kościelnego.

| SPOTYKAM |

3. Poproś uczniów, aby przeczytali świadectwo z tej części podręcznika.

Przez lata byliśmy szczęśliwym małżeństwem. Mamy dwie córki, mają 12 i 15 lat. Niestety dwa lata temu u żony zdiagnozowano tętniaka mózgu. Była to dla nas okropna wiadomość. Nie wiedziałem, co mam robić. Żarliwie modliłem się o zdrowie dla niej, o siły dla nas, byśmy mogli to przejść razem. Stan Małgosi pogarszał się z dnia na dzień. Wymagała opieki, jak małe dziecko. Po pewnym czasie Małgosia zapadła w śpiączkę. Zajmowałem się nią, naszymi dziećmi, chodziłem do pracy, by zarobić na nasze utrzymanie. Zatrudniłem też dodatkowo opiekunkę. Było bardzo ciężko, ale prosiłem Boga o siły i zrozumienie całej sytuacji. Nie wyobrażałem i nadal nie wyobrażam sobie, bym mógł porzucić żonę z powodu jej choroby. Obecnie Małgosia nie mówi. Rozumie jednak to, co ja do niej mówię. Nie wiem, jak miałbym bez niej żyć. To jej ślubowałem dożywotnią miłość, wierność, dopóki nas Bóg nie rozłączy².

4. Wyświetl na rzutniku lub zawieś na tablicy słowa przysięgi małżeńskiej. Następnie poproś uczniów, by przeczytali je w ciszy i następnie powiedzieli, co stanowi fundament małżeństwa sakramentalnego (miłość, wierność, uczciwość małżeńska – trwające do śmierci jednego z współmałżonków).

---

² „Nie wyobrażam sobie, bym mógł opuścić żonę”. Świadectwa małżeństw, <https://pl.aleteia.org/2016/11/06/nie-wyobrazam-sobie-bym-mogl-opuscic-zone-piekne-swiadectwa-malzenstw/>, (dostęp: 30.09.2021)

| POZNAJĘ |

5. Rozdaj uczniom kartki formatu A4 (jedna na parę), a także zostaw do ich dyspozycji kolorowe gazety. Poleć, by posługując się poznanymi przed chwilą treściami oraz posiłkując się fragmentem Pisma Świętego, *Katechizmu Kościoła katolickiego* i słowami papieża Franciszka (z tej części podręcznika), spróbowali stworzyć kolaż dotyczący sakramentu małżeństwa, w którego centrum znajduje się Jezus Chrystus.

Mężowie powinni miłować swoje żony, tak jak własne ciało. Kto miłuje swoją żonę, siebie samego miłuje (Ef 5,28).

Sakrament małżeństwa jest znakiem związku Chrystusa i Kościoła. Udziela on małżonkom łaski miłowania się wzajemnie tą miłością, jaką Chrystus umiłował Kościół. Łaska sakramentu udoskonala zatem ludzką miłość małżonków, umacnia ich nierozzerwalną jedność i uświęca ich na drodze do życia wiecznego. (KKK 1661)

„Małżeństwo jest cennym znakiem. Jest ikoną miłości Boga do nas. Nie oznacza to, że miłość między małżonkami musi być perfekcyjna. Nikt taki nie jest – podkreśla Papież Franciszek komentując świadectwo. – Miłość małżonków jest jednak procesem dynamicznym, który się rozwija i dojrzewa w trakcie całego życia. Stąd właśnie małżeństwo domaga się wierności. Małżeństwo jest na zawsze. Poprzez małżeństwo ukazuje się powagę zaangażowania między dwiema osobami, które się kochają. Nie chcieć się pobrać oznacza nie chcieć uczynić tego zobowiązania publicznym, mieć obawy, być może nie być przekonanym, pewnym³”.

6. Na koniec uczniowie mogą zaprezentować swoje prace na forum klasy – najciekawsze propozycje możesz ocenić.

| ODPOWIADAM |

7. Podsumowując tę część lekcji, zachęć uczniów do udzielenia odpowiedzi na pytania zawarte w podręczniku.

> Jakie są owoce zawarcia sakramentu małżeństwa w Kościele?

---

³ Franciszek: *małżeństwo domaga się wierności, jest na zawsze*, <https://www.vaticannews.va/pl/papiez/news/2021-08/franciszek-malzenstwo-domaga-sie-wiarnosci-jest-na-zawsze.html> (dostęp: 30.09.2021)

- > Czy małżeństwo sakramentalne to obrzęd liturgiczny w Kościele, czy też sposób codziennego życia małżonków w ich wzajemnej relacji?
- > Jakie codzienne wybory umacniają wspólnotę małżeńską?

| UTRWALAM |

8. Zapytaj, czy ukazanie sakramentu małżeństwa jako sposobu wspólnego wędrowania małżonków ku zbawieniu (małżeństwo niesakramentalne nie spełnia tego wymogu) poszerzyło ich spojrzenie na małżeństwo sakramentalne jako dynamiczną relację pomiędzy małżonkami, a nie jedynie rytuał kościelny.

| MODLĘ SIĘ |

9. Zachęć uczniów, by codziennie modlili się o dobrego męża/żonę.

Święty Józefie, Oblubieńcze Bogarodzicy! Na progu dojrzałego i samodzielnego życia zwracam się do Ciebie o pomoc w podjęciu trudnej decyzji małżeństwa i wyboru odpowiedniego męża/żony. Świadomość, że sama Najświętsza Maryja Panna – Matka Syna Bożego, znalazła najlepszego towarzysza życia i wiernego Oblubieńca, sprowadza mnie dziś w tej sprawie do Ciebie. Proszę Cię o łaskę dobrego męża/żony, wiernego towarzysza (–ki) życia, z którym mogłabym (mógłbym) się związać węzłem sakramentalnej łaski, założyć rodzinę Bogiem silną, dzielić losy w powodzeniu i niedoli, we wzajemnym zrozumieniu, szacunku, miłości i poświęceniu oraz budować szczęście życia rodzinnego na zasadach Ewangelii. Amen.

KTO JEST ZDOLNY DO SAKRAMENTALNEGO MAŁŻEŃSTWA?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom warunków, jakie winny być spełnione, by zawrzeć ważne małżeństwo sakramentalne.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że istnieją przeszkody, które mogą uniemożliwić zawarcie ważnego sakramentu małżeństwa,
- > wnioskuję, że sakramentalne małżeństwo, aby zaistniało, musi być zawierane w sposób w pełni świadomy, w trosce o dobro obu osób je zawierających,
- > przedstawia, jakie przyczyny mogą spowodować nieważność zawieranego związku małżeńskiego.

Postawy: uczeń akceptuje nauczanie Kościoła odnoszące się do rodziny, życia i rodzicielstwa.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach lub grupach.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy w grupie¹ (załącznik 1 – do wydrukowania po jednym dla każdego ucznia).

¹ Opracowano na podstawie: <http://www.mydlniki.diecezja.pl/www/?p=9518> (dostęp: 30.10.2021) oraz <https://kancelariawojdala.pl/wady-zgody-malzenskiej/> (dostęp: 20.04.2023).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Rozpocznij pogadankę na temat „rozwodów w Kościele”. Sprecyzuj, że istnieje możliwość stwierdzenia, że małżeństwo sakramentalne było od samego początku nieważnie zawarte, natomiast nie istnieje coś takiego jak rozwód kościelny, choć powszechnie używa się takiego stwierdzenia.

| SPOTYKAM |

3. Poproś uczniów, by przeczytali świadectwo Anny z tej części podręcznika.

Mój były mąż wprowadził mnie nikczemnie w błąd, podając się za innego człowieka, niż był w rzeczywistości. Udawał, że bardzo chce mieć dzieci, co w rezultacie okazało się kłamstwem i to wykrzyczanym prosto w twarz. Byłam mu potrzebna do dbania o niego, zastąpienia mu matki, a dziecko miało być tylko przysłowiową marchewką na końcu kija, która daje siły ciągnąć ten wóz dalej!

4. Wyjaśnij, że małżeństwo sakramentalne zakłada określone cele: wzajemną miłość małżonków i pragnienie posiadania potomstwa. Dodaj, że niekiedy pojawiają się okoliczności, które uniemożliwiają ich spełnienie (nazywamy je przeszkodami).

| POZNAJĘ |

5. Przejdź do tematu przeszkód do ważnego zawarcia małżeństwa. Wyjaśnij, że *Kodeks prawa kanonicznego* poświęca temu zagadnieniu dwanaście kanonów. Wymień przeszkody (nie omawiaj ich): przeszkoda wieku, przeszkoda niemocy płciowej, przeszkoda węzła małżeńskiego, przeszkoda różnej religii, przeszkoda święceń, przeszkoda ślubów zakonnych, przeszkoda uprowadzenia, przeszkoda występku, przeszkoda pokrewieństwa, przeszkoda powinowactwa, przeszkoda przyzwoitości publicznej, przeszkoda pokrewieństwa prawnego. Dodaj, że wyróżnia się również wady zgody małżeńskiej. Wymień je: brak rozeznania co do praw i obowiązków małżeńskich, niezdolność do podjęcia istotnych obowiązków małżeńskich,

błąd co do osoby i błąd co do przymiotu osoby bezpośrednio i zasadniczo zamierzony, podstępne wprowadzenie w błąd, zgoda na małżeństwo wyrażona pod warunkiem, przymus i bojaźń, symulacja częściowa lub całkowita, wykluczenie jedności (wierności), wykluczenie nierozzerwalności małżeństwa, wykluczenie posiadania potomstwa, wykluczenie dobra małżonka, wykluczenie sakramentalności małżeństwa.

6. Rozdaj uczniom materiały z **załącznika 1** (omówienie poszczególnych przeszkód do ważnego zawarcia małżeństwa oraz wad zgody małżeńskiej). Zaproponuj pracę w parach lub trzyosobowych grupach (w zależności od liczności klasy) – przydziel poszczególnym parom w klasie po jednej przeszkodzie (od A do L) i jednej wadzie (od A do D) oraz poproś, by zapoznały się z odpowiednimi akapitami i przygotowały ich krótkie omówienie. Następnie pary prezentują efekty swojej pracy.
7. Podkreśl, że małżeństwo sakramentalne to nie umowa, ale przede wszystkim przymierze, które jak każde przymierze wiąże się z konkretnymi zobowiązaniami.

Odczytajcie cytat z KKK 1601:

Przymierze małżeńskie, przez które mężczyzna i kobieta tworzą ze sobą wspólnotę całego życia, skierowaną ze swej natury na dobro małżonków oraz do zrodzenia i wychowania potomstwa.

| ODPOWIADAM |

8. Zachęć uczniów, by zastanowili się nad pytaniami zawartymi w tej części podręcznika.
  - > Czy zdają sobie sprawę, że małżeństwo sakramentalne musi być zawarte zgodne z zamysłem Boga, gdyż służy uświęcaniu zarówno siebie, jak i współmałżonka?
  - > Dlaczego zdolność do zawarcia sakramentu małżeństwa określana jest przez prawo kościelne, a nie jedynie wolę narzeczonych?

| UTRWALAM |

9. Podsumowując lekcję, przypomnij, że małżeństwo sakramentalne stoi na straży dobra małżonków i w trosce o ich wzajemne dobro chroni ich wskazaniami prawnymi.

| MODLĘ SIĘ |

10. Na zakończenie lekcji pomódlcie się *Modlitwą małżonków*.

Boże, dawaj nam dar słuchania siebie nawzajem i dobrej codziennej rozmowy o rzeczach dla nas ważnych. Obdarzaj nas cierpliwością, umiejętnością przepraszania i dziękowania. Pomagaj nam walczyć z własnymi egoizmami, które tak bardzo przeszkadzają w codziennym życiu. Zmieniaj naszą perspektywę patrzenia na świat – proszę, byśmy z Twoją pomocą oglądali go wspólnymi, małżeńskimi oczami, trzymając się za ręce.

47 |

ŚWIAT KOBIETY I ŚWIAT MĘŻCZYZNY, WSPÓLNY ŚWIAT

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, że Pan Bóg przeznaczył mężczyzn i kobiety do innych ról i dlatego umiejętnie i w różny sposób ich do nich wyposażył.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że światy męski i żeński bardzo od siebie się różnią,
- > wyjaśnia, że poprzez różnorodność płci kobieta i mężczyzna wzajemnie się dopełniają i uszczęśliwiają,
- > objaśnia, że zadaniem mężczyzny jest akceptacja świata kobiecego, a zadaniem kobiety akceptacja świata męskiego,
- > wymienia psychologiczne cechy charakterystyczne dla świata mężczyzn i świata kobiet,
- > argumentuje, że płeć męska i żeńska nie powinna ze sobą konkurować.

Postawy: uczeń przejawia szacunek dla każdego człowieka.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, zagadkowe wprowadzenie do tematu, rozmowa kierowana, praca indywidualna.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy indywidualnej (załącznik 1).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

2. Przedstaw uczniom zagadkowo temat lekcji. Zaznacz, że temat dotyczy odmiennych światów, które bardzo się od siebie różnią, a zarazem bardzo na siebie oddziałują. Dodaj, że jeden wynika z drugiego, a czasem oba te światy nie mogą bez siebie żyć. Naprowadzaj uczniów tak długo, aż odgadną, że chodzi o zestawienie świata kobiet i mężczyzn.
3. Poproś jednego z uczniów o odczytanie na głos wiersza ks. Jana Twardowskiego *Zanim przyszła*.

gdy mamut mruczał w raju
pięć słońi straszło
wielkie oczy i cztery skrzydła ważki
wiatr nieśmiały a podrywał drzewa

kiedy jeszcze ziemskiej miłości nie było
nikt nie mówił kocham a potem – zabij mnie lecz nie nudź
jak spokojnie spał Adam zanim przyszła Ewa¹

4. Pomówcie chwilę na temat wiersza. Spytaj uczniów, jak go rozumieją. Możesz skomentować: *Znając biblijną historię pierwszych ludzi, wiemy, że Adam pragnął pary dla siebie i kiedy zobaczył Ewę, od razu wiedział, że jego pragnienie właśnie zostało zaspokojone.*
5. Spuentuj: *W każdej relacji damsko-męskiej (żony z mężem, dziewczyny z chłopakiem, siostry z bratem, córki z ojcem, przyjaciółki z przyjacielem) spotykają się dwa odmienne, zaciekawione sobą światy, które w odpowiednio przeżywanej ze sobą relacji dojrzewają.*

| SPOTYKAM |

6. O różnicach między kobietą a mężczyzną sporo już napisano. Celem tych głównie psychologicznych odkryć jest pomoc w zrozumieniu i akceptacji obu światów i odrzucenie pokusy rywalizowania. Dla wielu osób autorytetem w tej dziedzinie jest Jacek Pulikowski, który przede wszystkim jako szczęśliwy mąż, ojciec i dziadek dzieli się swoją wiedzą i życiowym doświadczeniem z młodzieżą, narzeczonymi, małżonkami, kapłanami i innymi.

---

¹ Jan Twardowski, *Zanim przyszła*, w: tegoż, *Zaufałem drodze. Wiersze zebrane 1932–2006*, wybór i oprac. A. Iwanowska, Warszawa 2007, s. 716.

7. Powiedz, że zaraz przeczytacie, co Jacek Pulikowski odpowiedział, kiedy zapytano go, jakie są różnice w emocjonalności kobiety i mężczyzny.

Zacznijmy od tego, że każda osoba jest osobna, inna. Tak więc zdania typu: „wszyscy mężczyźni myślą o...” albo „każda kobieta pragnie...” są zawsze uproszczeniami. Można się jednak pokusić o dość ogólne stwierdzenia bardziej pasujące do jednej czy drugiej płci. Niepodważalne jest stwierdzenie, że kobiety stworzone są do matkowania, a mężczyźni do ojcowania. Ci, którzy wierzą w mądrość Stwórcy, są przekonani, że kobieta i mężczyzna zostali do wypełniania swych ról wyposażeni specjalistycznie.

Skoro matkowanie w dużym stopniu polega na relacji z drugim człowiekiem (dzieckiem), to w kobiecie należy doszukiwać się talentów (a nawet geniuszu) w tym kierunku. I rzeczywiście niepodważalne jest stwierdzenie, że kobiety mają przeciętnie sporo wyższy od mężczyzn poziom empatii (zdolności życzliwego wczuwania się w uczucia drugiego człowieka). Ujawnia się to szczególnie przy człowieku słabym, bezbronny, chorym, potrzebującym pomocy i opieki. Dzięki czemu przeciętna matka (nieszkolona) z łatwością odczytuje, dlaczego niemowlę płacze (brzuszek, uszko, pełna pieluszka), podczas gdy dla mężczyzny jest to zwykle nieodgadnione i jako takie nierzadko denerwujące. Stwierdzono u kobiet szerszy zakres rejestracji bodźców zmysłowych, zwłaszcza tych delikatnych. Duży wpływ na reakcje kobiece mają jej aktualne uczucia. Mężczyzna w większym stopniu wymyśla swe reakcje oraz analizuje przyczyny takiego a nie innego postępowania. Tu napotyka na niebezpieczeństwo sprytnego usprawiedliwiania siebie i znajdowanie winnych swego złego postępowania w całym otaczającym świecie. Zdolność samousprawiedliwienia w najgorszej nawet sytuacji jest poważnym zagrożeniem dla rozwoju mężczyzny. Warto na własny użytek pamiętać zdanie: „Nie ma takiej podłości, do której mężczyzna nie potrafiłby dorobić świętej ideologii”. Mężczyźni potrafią bardziej koncentrować się na wykonywanej czynności i często świata poza nią nie widzą. Mogą pracować długo i ciężko, ale podobnie muszą odpoczywać. Mogą wykonać więcej kroków myślowych, a więc dalekosiężne planowanie jest ich domeną. Dla odróżnienia, kobiety przeciętnie mają dużo lepszą podzielność uwagi i większą wagę przywiązują do szczegółów, przez co lepiej ogarniają codzienność. Słowem kobiety i mężczyźni doskonale się uzupełniają i tragedią jest gdy – zwłaszcza w małżeństwie – zaczynają rywalizować².

² Na podstawie: <https://jacekpulikowski.pl/1-1-jakie-sa-roznice-w-emocjonalnosci-kobiety-i-mezczyzny/> (dostęp: 20.04.2023).

8. Zachęć uczniów do pogadanki, w której podzielą się oni swoimi odczuciami odnośnie do cech męskich i żeńskich przedstawionych i zinterpretowanych przez Jacka Pulikowskiego. Pamiętaj, że subiektywne odczucia uczniów mogą być bardzo różne: jedni mogą być krytycznie nastawieni do samego przyporządkowania owych cech do określonej płci; drudzy mogą się z nimi nawet utożsamiać.

Twoją rolą jest takie pokierowanie rozmową i jej podsumowanie, aby uczniowie zrozumieli, że przyporządkowane cechy osobno męskie i osobno żeńskie stanowią cenną lekcję do ogólnego poznania świata męskiego i kobiecego. Wiedza ta może być jednym z narzędzi do poznania, zrozumienia i zaakceptowania osoby odmiennej płci oraz głębszego poznania siebie samego.

| POZNAJĘ |

9. Podkreśl, że choć Stwórca przeznaczył mężczyzn i kobiety do innych ról, oboje są przede wszystkim stworzeni do realizacji pełni swego człowieczeństwa. Dodaj, że pomimo istniejących różnic kobieta i mężczyzna mają tę samą godność dzieci Bożych oraz tak samo powołani do świętości.

| ODPOWIADAM |

10. Rozdaj uczniom materiały z załącznika 1. Poleć uczniom, by samodzielnie przyporządkowali poszczególne cechy do każdej z płci. Po skończonej pracy indywidualnej poproś, aby uczniowie odczytywali po kolei daną cechę wraz ze wskazaniem płci, której według nich ona dotyczy. Weryfikuj odpowiedzi uczniów; wspólnie z całą klasą możecie podawać przykłady sytuacji czy zachowań, które potwierdzają cechę, o której właśnie będzie mówić.

Prawidłowe odpowiedzi:

KOBIETA: ukierunkowanie na rodzicielstwo (subtelność, delikatność); spostrzegawczość, pamięta o drobiazgach; ma podzielność uwagi; reaguje szybko i spontanicznie; ma w sobie przymus komunikowania się; potrafi działać niezwykle ofiarnie, ale dla konkretnej osoby (tj. nie abstrakcyjnie); chce być „dla kogoś”;

reaguje całą sobą; reaguje w dużej mierze emocjonalnie; często gubi się w swoich uczuciach; swoją wartość przeżywa w kategoriach estetycznych i moralnych;

lubi pracę urozmaiconą, tzn. niemonotonną, w której można robić kilka różnych rzeczy; szybko odpoczywa i regeneruje się

MĘŻCZYŻNA: chce być stabilnym oparciem dla rodziny i dawać jej poczucie bezpieczeństwa; czuje się odpowiedzialny za losy swojej rodziny; koncentruje się tylko na jednym zadaniu; podejmuje decyzje mniej spontanicznie (musi je wpierw przemyśleć); lubi, gdy ma do wykonania duże i ważne dzieło, a nie jakieś drobiazgi; praca ją/go autentycznie męczy, gdyż jest wtedy cały czas „w stanie gotowości”; w pracy szuka sposobów, by zoptymalizować swój wysiłek; kiedy ma wiele rzeczy do zrobienia, planuje kolejno, co zrobić, i robi to po swojemu; gdy tworzy dzieło, ważny jest dla niej/niego odbiór adresata; gdy tworzy dzieło, ważna jest dla niej/niego wartość samego dzieła; chce coś osiągnąć, być w życiu „kimś”; patrzy na świat bardziej fragmentarycznie; swoją wartość postrzega w kategoriach rozumu, siły, sprawności (szczególnie intelektualnej)

| UTRWALAM |

11. Odczytaj tekst z tej części podręcznika:

Mężczyzna i kobieta mogą różnić się od siebie:

- > w uczuciowości,
- > w sposobie działania,
- > w reagowaniu na różne sytuacje,
- > w poczuciu własnej wartości,
- > w przeżywaniu swojej duchowości,
- > w komunikacji.

Natomiast kiedy on i ona wzajemnie się akceptują i szanują w swojej odmienności, perfekcyjnie się dopełniają. W takiej relacji wzrastają.

| MODLĘ SIĘ |

12. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Panie Boże

Ty stworzyłeś nas na swój obraz i podobieństwo
jako kobietę i mężczyznę,
abyśmy różniąc się od siebie,
mogli się uzupełniać
i być dla siebie wsparciem:
mężczyzna dla kobiety,
a kobieta dla mężczyzny.

Oddaję Ci, Panie, wszystkie relacje
między kobietami i mężczyznami.
Spraw, żebyśmy mogli się wzajemnie rozumieć,
doceniać i pomagać sobie nawzajem,
tworząc wspólnie wielkie dobro.
Amen.

RODZINA W PLANIE BOŻYM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom sensu rodziny w świetle Objawienia.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > objaśnia, że rodzina w zamyśle Bożym to nie tylko zgrany, świetnie działający zespół ludzi, ale przestrzeń, w której dochodzi do pierwszego odkrywania Boga,
- > wnioskuje, że rodzina chrześcijańska jest fundamentalną wspólnotą, konieczną dla prawidłowego wzrostu fizycznego, psychicznego, jak również duchowego,
- > przedstawia, jakie warunki winny być spełnione, by rodzina mogła wzrastać w jej najgłębszym sensie (być wspólnotą wzrostu wiary dla wszystkich jej członków).

Postawy: uczeń modli się za rodziców i opiekunów.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca w parach, metoda „wywiad do gazety”.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki formatu A4 (po jednej dla każdej pary w klasie).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.

2. Wprowadzając w temat, powiedz, że każdy z nas przyszedł na świat w rodzinie, że stanowi ona podstawową jednostkę w społeczeństwie. Dodaj: *Nie ma dwóch takich samych rodzin – każda jest inna. O ile powinna mieć na uwadze rozwój psychiczny i fizyczny swoich członków, poczynwszy od najmłodszych po najstarszych (co się w większości sprawdza), o tyle coraz większą rzadkością jest dbanie o rozwój duchowy, szczególnie najmłodszych, a najczęściej sprowadza się to do ochrzczenia dziecka, zaprowadzenia go do pierwszej komunii świętej i przyjęcia bierzmowania, bo się kiedyś przyda. Ale czy to jest prawdziwy zamiysł Boga w stosunku do rodziny, najmniejszej naturalnej wspólnoty?* Zachęć uczniów do dyskusji na ten temat. Porozmawiajcie o tym, jak wygląda życie w dzisiejszej rodzinie, jakie są trudności, blaski i cienie życia rodzinnego.

| SPOTYKAM |

3. Wspomnij o św. Zeli i Ludwiku Martinach, rodzicach św. Teresy od Dzieciątka Jezus, którzy mogą być wzorem dla każdej chrześcijańskiej rodziny. Poproś o lekturę tekstu z tej części podręcznika.

Pracowali i wychowywali swoje pociechy w Normandii. Przeżywali wiele dramatycznych chwil (np. utrata maleńkich dzieci), ale też i rodzinne radości. Przede wszystkim jednak mieli serca ukierunkowane na miłość Boga i na szacunek dla człowieka. Często zapraszali pod swój dach najuboższych, sieroty, udzielali pomocy ludziom z marginesu. Oboje kochali Maryję i pielęgowali Jej kult. Wszystkie przełomowe momenty życia swej rodziny święci małżonkowie powierzali Matce Bożej. (...) Już od wczesnych lat dzieci uczono Dekalogu, a także uczynków miłosierdzia, modlitwy i wyrzeczeń. Wspólnie odmawiano Różaniec, czytano Pismo Święte i powierzano wszystkim opiece Matki Bożej. (...) Niedziela była prawdziwym świętem przeżywanym w rodzinnym gronie. Wspólnie z córkami często adorowali Najświętszy Sakrament. Świętym życiem uczyli swe pociechy szacunku dla wartości duchowych¹.

---

¹ Mariola Bogumiła Bednarz, *Małżonkowie Martin – wzorzec dla katolickich rodzin*, <https://www.przymierzemaryja.pl/małżonkowie-martin-wzorzec-dla-katolickich-rodzin,12348,a.html> (dostęp: 07.10.2021).

| POZNAJĘ |

4. Zapowiedz prace w parach i rozdaj uczniom kartki formatu A4. Poproś, by napisali fikcyjny wywiad z rodziną dotyczący jej życia religijnego. Podkreśl, aby uczniowie uwzględnili nie tylko sytuację faktyczną, ale również, odnieśli się do przestrzeni wiary (mogą posiłkować się treściami i cytatami z tej części podręcznika). Zasugeruj, że jeden z uczniów może zadawać pytania, a drugi udzielać odpowiedzi. Mogą też podzielić się pracą według własnego uznania.
5. Po zakończeniu pracy uczniowie przedstawiają swoje wywiady na forum klasy.

| ODPOWIADAM |

6. Zachęć uczniów, by zastanowili się nad pytaniami z tej części podręcznika:
  - > Na czym opierasz swoją wiedzę dotyczącą rodziny chrześcijańskiej?
  - > Jak wyobrażasz sobie rodzinę chrześcijańską, która żyje według zamierów Boga?

| UTRWALAM |

7. Podsumuj katechezę. Możesz wykorzystać tekst z tej części podręcznika.
  - > Rodzina jest najbardziej podstawową społecznością naturalną, która stanowi fundament dla rozwoju człowieka.
  - > Uznanie rodziny jest pierwotne wobec jakiegokolwiek uznania jej przez władzę publiczną.
  - > Chrześcijańska rodzina jest odbiciem miłości Boga i Jego zamiaru wobec rozwoju i wzrostu człowieka.

| MODLĘ SIĘ |

8. Na zakończenie lekcji pomódlcie się wspólnie.

Boże Ojcze, który przez święte życie małżeństwa Ludwika i Zelii Martin objawiłeś tajemnicę Twojego Boskiego ojcostwa i macierzyństwa, prosimy, abys dzięki ich wstawiennictwu strzegł, chronił i umacniał w miłości

i wierności małżeństwa i rodziny na całym świecie, i czynił je odblaskiem tej nieskończonej miłości i jedności, jaka istnieje w Trójcy Świętej. Przez naszego Pana Jezusa Chrystusa, Twojego Syna, który z Tobą żyje i króluje w jedności Ducha Świętego. Bóg przez wszystkie wieki wieków. Amen².

---

² *Modlitwę za wstawiennictwem św. Zelia i Ludwika Martinów*, <http://www.kerygma.pl/swieta/789-sw-zelia-i-ludwik-martin> (dostęp: 07.10.2021).

DZIECKO DAREM I ZADANIEM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że dziecko będące owocem miłości rodziców oraz darem Boga wymaga troski i zaangażowania.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > objaśnia, że dziecko potrzebuje uważnej troski rodziców dbających o jego wszechstronny rozwój,
- > wnioskuje istnienie konieczności traktowania dziecka z odpowiedzialnością i rozeznaniem, gdyż to one warunkują jego wzrastanie,
- > wskazuje, w jaki sposób rodzice dziecka winni wspierać je, by mogło najlepiej realizować swój potencjał.

Postawy: uczeń przejawia postawę szacunku wobec rodziców i opiekunów, troszczy się o członków rodziny.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna (list).

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki formatu A4 (po jednej dla każdego ucznia).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Spytaj uczniów, czy zgadzają się ze stwierdzeniem, że „każdy z nas jest dzieckiem”. Możesz dopytać, czy oni czują się jak dzieci. Uczniowie

przedstawiają swój punkt widzenia, nawiązując zapewne do swoich osobistych doświadczeń.

| SPOTYKAM |

3. Zapytaj uczniów, czy czują się ważni (traktowani na serio). Spytaj, dla kogo jako dzieci są absolutnie najważniejsi i tak pokieruj rozmowę, by padło słowo „mama”. Powiedz, że większość matek jest w stanie zrobić wszystko dla swoich pociech, a jedną z takich kobiet była Chiara Corbella, której historię poznać za chwilę.
4. Poproś o przeczytanie na głos tekstu z tej części podręcznika:

Zanim los na dobre połączył losy jej i jej męża, kilkakrotnie się schodzili i rozchodzili. Wiedzieli jednak, że są sobie przeznaczeni i ostatecznie w 2008 roku stanęli na ślubnym kobiercu. Niedługo później Chiara zaszła w pierwszą ciążę i urodziła poważnie chorą córeczkę Marię, a rok później równie chorego syna, którego wraz z Enrikiem ochrztili imieniem David. Zarówno dziewczynka, jak i chłopczyk zmarli krótko po narodzinach. W 2010 roku Chiara i Enrico dowiedzieli się, że czekają na kolejne, trzecie dziecko, które ma szansę urodzić się zdrowe. Kiedy kobieta była w piątym miesiącu ciąży, okazało się, że choruje na złośliwego raka jamy ustnej i wymaga szybkiego leczenia. Aby syn Franciszek mógł urodzić się zdrowy, Chiara nie zdecydowała się ani na pełną terapię onkologiczną, ani na przyspieszony poród. Choroba nowotworowa postępowała szybko, w efekcie czego kobieta straciła oko. W maju 2011 roku Chiara urodziła zdrowego synka i natychmiast rozpoczęła terapię, która okazała się już nieskuteczna. Młoda mama przegrała walkę ze śmiertelną chorobą 13 czerwca 2012 roku w wieku 28 lat. Na cmentarz odprowadziły ją tłumy ludzi. Pochowano ją w sukni ślubnej, z bukietem lawendy w dłoniach. Przed śmiercią Chiara zastanawiała się, co mogłaby zostawić synkowi. Postanowiła napisać do niego list na jego pierwsze urodziny. Był bardzo krótki: „Idę do nieba, aby zaopiekować się Marią i Dawidem, ty zostajesz tutaj z tatusem. Będę się za ciebie modlić. Jezus pokaże ci ścieżkę, a ty – po prostu zaufaj sobie. To naprawdę jest warte każdego bólu. Kochamy cię. Mama i tata”.

5. Możesz zainicjować pogadankę na temat Chiary. Spróbuj nakierować uczniów na kwestię listu, który kobieta napisała swojemu synkowi – spytaj,

co o tym myślą, i jak według nich na taki list może zareagować Franciszek (zwłaszcza później, kiedy będzie starszy).

| POZNAJĘ |

6. Rozdaj uczniom kartki formatu A4 i zaproponuj im napisanie listu. Poleć, by wczuli się w postać nastoletniego syna Chiary, Franciszka, i w jego imieniu napisali odpowiedź na list mamy.
7. Jeśli wyczujesz, że to dobry pomysł, zaproponuj, by chętni uczniowie odczytali swoje listy na głos.
8. Podsumuj: *Każde nowo narodzone dziecko to owoc miłości rodziców oraz przede wszystkim Boga. To On jest dawcą życia, więc ludzkie życie jest Jego bezpośrednią własnością. Od samego początku jest ono święte i pozostaje poza ludzką interwencją.*

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

9. Podsumuj katechezę, mówiąc: *Relacje pomiędzy dziećmi a rodzicami są tak różne, jak różni są ludzie. Każdy z nas jest inny i aby tworzyć relacje i wzrastać, winniśmy sobie ufać – szczególnie swoim rodzicom, mając nadzieję, że zawsze chcą oni dla nas dobra. Jeśli czujemy, że tak nie jest, warto spróbować porozmawiać z rodzicami na ten temat.*

| MODLĘ SIĘ |

10. Na koniec pomódlcie się w intencji wszystkich nienarodzonych dzieci.

Panie Jezu, za wstawiennictwem Twojej Matki Maryi, która urodziła Cię z miłością, oraz za wstawiennictwem św. Józefa, Człowieka Zawierzenia, który opiekował się Tobą po urodzeniu, proszę Cię w intencji nienarodzonych dzieci.

50|

PRAWA I OBOWIĄZKI W RODZINIE CHRZEŚCIJAŃSKIEJ

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie, że tworzenie tzw. Kościoła domowego jest darem i zadaniem każdej rodziny chrześcijańskiej.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wskazuje cechy Kościoła domowego,
- > objaśnia, że Święta Rodzina powinna być wzorem i punktem odniesienia dla każdej rodziny, szczególnie chrześcijańskiej,
- > wyjaśnia, że rodzina ma ogromny wpływ na każdego człowieka i że jej członkowie powinni w niej wzrastać w każdej płaszczyźnie, szczególnie moralnej i duchowej,
- > argumentuje, że domowy Kościół powinien być miejscem, gdzie Jezus Chrystus jest prawdziwie żywy i okazuje swoje miłosierdzie.

Postawy: uczeń inicjuje modlitwę w rodzinie i za rodzinę.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, bibliodrama.

Środki dydaktyczne: podręcznik.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie lekcji.

2. Zainicjuj temat domowego Kościoła, którym powinna stawać się każda rodzina chrześcijańska. Poproś uczniów, aby podzielili się swoimi skojarzeniami związanymi z tym terminem.

| SPOTYKAM |

3. Powiedz, że istotę tego zagadnienia można zrozumieć na przykładzie rodziny Berettów. Nawiąż do św. Joanny Beretty Molli, o której mówiliście na katechezie 40 (możesz przypomnieć najważniejsze kwestie).
4. Opowiedz o rodzinie Berettów: *Byli rodziną wielodzietną (św. Joanna była dziesiątym z kolei dzieckiem swoich rodziców) i mieszkali w Magencie koło Mediolanu. Tata był kasjerem, mama pracowała w domu: odrabiała z dziećmi lekcje, uczyła je greki i łaciny, gotowała i sprzątała. Każdy dzień członkowie rodziny rozpoczynali od porannej Mszy Świętej, a wieczorem odmawiali różaniec. Dzieci Berettów wybrały swoje powołania zgodnie z własnymi ambicjami, ale uwzględniając przy tym wolę Boga.*
5. Poproś o odczytanie cytatu w tej części podręcznika – słów przyjaciela Jana Pawła II i tej świętej rodziny.

Niedziela w całości poświęcona jest Panu: Eucharystia i nieszpory to wydarzenia, które wyznaczają główne punkty dnia. Starsi towarzyszą ojcu w odwiedzinach starszych, samotnych, chorych i biednych. Wszystko, co rodzina zdoła zaoszczędzić, jest przeznaczone, aby dostarczyć odrobinę radości biednym i opuszczonym. W domu Berettów nie znajduje się też nic zbytecznego. Jeśli dziecko pragnie czegoś, ojciec pyta, czy to naprawdę niezbędne. Tak więc dziecko od najmłodszych lat uczy się wyrzeczenia. Jest to „wyższa szkoła” kształcenia charakteru. Dzieci widzą, że wszystko, co zbyteczne, a nawet część tego, co uważa za niezbędne, jest dawane biednym i posyłane na misje. Nigdy na próżno nie puka się do drzwi Berettów. Mama kupuje zazwyczaj 4–5 kg chleba dodatkowo, aby móc nasycić głodnych. Oto rodzina, która stała się szkołą świętości! Rodzina przekształcona w Kościół domowy, jak się będzie mówić później¹.

6. Zaproponuj nietypowe podsumowanie tej części lekcji. Wytypowani wyrywkowo uczniowie mają dokończyć zdanie: *Rodzina Berettów była...* Zaznacz, że odpowiedzi nie mogą się powtarzać.

---

¹ René Lejeune.

| POZNAJĘ |

7. Wyjaśnij uczniom, że Świętą Rodzinę przedstawia się jako wzór i punkt odniesienia dla każdej chrześcijańskiej rodziny.
8. Poproś jednego z uczniów o odczytanie fragmentu z Pisma Świętego.

A gdy wypełnili wszystko według Prawa Pańskiego, wrócili do Galilei, do swego miasta – Nazaret. Dziecię zaś rośło i nabierało mocy, napętniając się mądrością, a łaska Boża spoczywała na Nim.

Rodzice Jego chodzili co roku do Jeruzalem na Święto Paschy. Gdy miał lat dwanaście, udali się tam zwyczajem świątecznym. Kiedy wracali po skończonych uroczystościach, został młody Jezus w Jerozolimie, a tego nie zauważyli Jego Rodzice. Przypuszczając, że jest w towarzystwie pątników, uszli dzień drogi i szukali Go między krewnymi i znajomymi. Gdy Go nie znaleźli, wrócili do Jeruzalem szukając Go. Dopiero po trzech dniach odnaleźli Go w świątyni, gdzie siedział między nauczycielami, przysłuchiwał się im i zadawał pytania. Wszyscy zaś, którzy Go słuchali, byli zdumieni bystrością Jego umysłu i odpowiedziami. Na ten widok zdziwili się bardzo, a Jego Matka rzekła do Niego: „Synu, czemuś nam to uczynił? Oto ojciec Twój i ja z bólem serca szukaliśmy Ciebie”. Lecz On im odpowiedział: „Czemuście Mnie szukali? Czy nie wiedzieliście, że powinienem być w tym, co należy do mego Ojca?”. Oni jednak nie zrozumieli tego, co im powiedział. Potem poszedł z nimi i wrócił do Nazaretu; i był im poddany. A Matka Jego chowała wiernie wszystkie te sprawy w swym sercu. Jezus zaś czynił postępy w mądrości, w latach i w łasce u Boga i u ludzi. (Łk 2,39–52)

9. Następnie zaproś uczniów do pracy z tekstem biblijnym za pomocą metody bibliodramy. Przypisz poszczególnym uczniom daną postać np. wszystkim dziewczynom Maryję, a chłopakom Jezusa lub Józefa. Uczniowie po dogłębnym wczytaniu się w tekst mają napisać w pierwszej osobie liczby pojedynczej, co według nich mogła przeżywać przypisana do nich postać (mogą notować w „Notatniku”). Po wykonaniu tego zadania chętni przedstawiają wykonaną przez siebie pracę na forum klasy.
10. W podsumowaniu wyjaśnij: *Dzięki zadaniu, które przed chwilą wykonaliśmy, mogliście zwrócić szczególną uwagę na kwestie, na które normalnie moglibyście nie zwrócić uwagi, np. na szereg uczuć kochającej i zatroskanej matki, powołanie i postępowanie syna, poszukiwania ojca. Przyznacie*

z pewnością, że w efekcie te postacie przestają zdawać się odrealnione, a stają się bliższe, bardziej podobne do nas – nie omijały ich trudy, zmartwienia ani cierpienia, ale mimo to trwały przy Bogu, bo wiedziały, że tylko taka droga jest właściwa.

| ODPOWIADAM |

- 11.** Podkreśl, że rodzina powinna być wielkim i trwałym oparciem dla każdego z członków, wartością, która chroni i wzmacnia, miejscem, w którym uczymy się podstawowych wartości takich jak miłość, szacunek, bezinteresowność czy wdzięczność. Zauważ, że rodzina przekazuje najmłodszym cnoty moralne i duchowe. Podsumuj tę część, mówiąc, że rodzina chrześcijańska – domowy Kościół – powinna więc być miejscem, w którym obecny jest Jezus Chrystus.

| UTRWALAM |

- 12.** Podsumuj katechezę. Wykorzystaj tekst z tej części podręcznika:

Rodzina chrześcijańska – domowy Kościół – ma przede wszystkim dbać o dobro wszystkich osób wchodzących w jej skład, uwzględniając głównie formację duchową zarówno całej rodziny, jak i każdego z jej członków. Pomóc w tym może:

- > czytanie słowa Bożego, tak aby stawało się ono drogowskazem na każdy dzień;
- > żywa relacja z Bogiem poprzez wspólną modlitwę rodzinną i osobistą;
- > dbałość o uczestnictwo całej rodziny w sakramentach, zwłaszcza Eucharystii;
- > dawanie świadectwa swoim życiem i słowem wobec innych ludzi;
- > czynne uczestnictwo we wspólnotcie Kościoła;
- > budowanie wspólnego, trwałego, szczęśliwego, opartego przede wszystkim na wzajemnej miłości ogniska domowego;
- > odkrywanie, szukanie i przyjmowanie woli Boga.

| MODLĘ SIĘ |

13. Pomódlcie się na koniec katechezy.

Mój Drogi Jezu, pokornie błagam Cię, abyś udzielił szczególnych łask naszej rodzinie. Niech nasz dom będzie świątynią pokoju, czystości, miłości, pracowitości i wiary. Proszę cię silnie, drogi Jezu, abyś chronił i błogosławił wszystkich nas, obecnych i nieobecnych, żyjących i zmarłych

O Maryjo, kochająca Matko Jezusa i Matko nasza, módl się do Jezusa za naszą rodzinę i za wszystkie rodziny na świecie, aby strzegł kotłysek noworodków, szkół młodych i ich powołania.

Błogosławiony św. Józefie, czcigodny opiekunie Jezusa i Maryi, wspieraj nas swoimi modlitwami we wszystkich potrzebach życia. Uproś u Jezusa tę szczególną łaskę, której On Tobie udzielił: opieki nad naszymi domami przy łóżu chorych i umierających, abym z Maryją i z Tobą mógł odnaleźć w niebie naszą rodzinę nienaruszoną w Najświętszym Sercu Jezusa. Amen².

---

² Modlitwa za rodzinę II, <https://www.swietyjosef.kalisz.pl/Modlitwy/87.html> (dostęp: 28.03.2023).

51 |

LITURGIA KOŚCIOŁA DOMOWEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom że Kościół zaczyna się w rodzinie a nie w kościele (budynku).

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że liturgia to nie tylko obrzędy kościelne, ale wspólna modlitwa w rodzinie,
- > objaśnia, że aby rodzina mogła być prawdziwie chrześcijańska, winna być w niej wspólnotowa modlitwa,
- > wskazuje, jakie owoce przynosi wspólne wyznawanie wiary w rodzinie i dlatego często to jest to bardzo trudne.

Postawy: uczeń podejmuje starania o zachowanie świątecznego charakteru niedzieli w swojej rodzinie.

Metody i formy: praca z podręcznikiem, pogadanka, rozmowa kierowana, praca indywidualna, metaplan, metoda „ogłoszenia parafialne”.

Środki dydaktyczne: podręcznik, tablica, kartki formatu A4 (po jednej dla każdego ucznia).

PRZEBIEG LEKCJI

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Spytaj: *Co to jest liturgia?* Zaczynij pogadankę na ten temat. Wy tłumacz, czym jest liturgia i jakie może mieć znaczenia: może być publiczna w kościele i rodzinna – Kościoła domowego.

| SPOTYKAM |

3. Spróbujcie określić, co można nazwać domową liturgią. Możesz wynotować pomysły na tablicy.
4. Powiedz, że pomocą w zrozumieniu, czym jest domowa liturgia, może być świadectwo Marysi i Mariusza Oraczów. Odczytajcie je (cytat z tej części podręcznika).

W naszym domu najczęściej jest to wieczorny pacierz, podczas którego nasze dzieci uczą się, że modlitwa to rozmowa z Kimś, kto bardzo nas kocha. Pokazujemy im, że nie ma takiej sytuacji w życiu, takiej trudności czy takiego kłopotu, z którym nie można zwrócić się do Boga. To także mobilizacja dla nas, abyśmy rozwijali się duchowo i odkrywali przed naszymi dziećmi nowe sposoby modlitwy. Od jakiegoś czasu wszyscy uczymy się modlitwy uwielbienia. Tym bardziej jest nam to bliskie, że lubimy modlić się muzyką. Głęboko wierzymy, że dziecięca modlitwa może wiele. Już niejednokrotnie przekonał się, że Bóg nie potrafi jej odmówić. Dlatego mimo codziennego pośpiechu i mnóstwa spraw staramy się prowadzić modlitwę rodzinną na Bożą chwałę¹.

| POZNAJĘ |

5. Zapowiedz, że teraz wspólnie stworzycie metaplan. Podziel tablicę na cztery części i w kolejne okienka wpisz pytania:
  - > Jak jest?
  - > Jak powinno być?
  - > Dlaczego nie jest tak, jak powinno być?
  - > Co zrobić, by było tak, jak powinno być?

Wspólnie z uczniami wypełnijcie okienka metaplanu (zastanówcie się nad zagadnieniem rodziny jako wspólnoty). Skorzystajcie z cytatów w tej części podręcznika.

---

¹ *Moc modlitwy rodzinnej*, <https://tarnow.gosc.pl/doc/4703066.Moc-modlitwy-rodzinnej> (dostęp 21.10.2021)

| ODPOWIADAM |

6. Poproś uczniów, by przeczytali pytania zawarte w tej części podręcznika i zastanowili się w chwili ciszy nad odpowiedziami.

Czy w moim domu istnieje praktyka wspólnej modlitwy? Jeśli nie, to co może być tego powodem?

Jakie korzyści może osiągnąć rodzina, wspólnie się modląc?

| UTRWALAM |

7. Rozdaj uczniom kartki A4 i poproś, by napisali ogłoszenia parafialne dotyczące ich domowego Kościoła.
8. Na zakończenie katechezy uczniowie prezentują swoje ogłoszenia na forum klasy. Następnie zachęć uczniów, by zabrali je do domów i porozmawiali na ich temat z członkami swoich rodzin.
9. Podsumuj katechezę.

| MODLĘ SIĘ |

10. Na zakończenie lekcji odmówcie Modlitwę za rodzinę.

Dziękujemy Ci, Panie Boże, za naszą rodzinę i błogosławieństwo, którym nas obdarzasz każdego dnia. Dziękujemy, że troszczysz się o nas. Dziękujemy Ci za miłość, która nas łączy. Prosimy, niech w naszej rodzinie zawsze panuje zgoda. Spraw, byśmy nie chowali w sercach urazów i chętnie przebaczali sobie nawzajem. Spraw także, aby miłość umacniana łaską sakramentu małżeństwa okazywała się mocniejsza od słabości i kryzysów, przez jakie nieraz przechodzi nasza rodzina. A kiedy przyjdą trudności, cierpienie, może choroba któregoś z nas, pomóż nam razem przetrwać trudne chwile i z ufnością przyjąć Twoją wolę.

Panie Jezu, który doświadczyłeś rodzinnego ciepła i miłości rodziców Maryi i Józefa, błogosław naszej rodzinie. Amen².

---

² *Modlitwa za rodzinę*, <https://rodzina.wiara.pl/doc/651204.Wspolna-modlitwa-rodziny> (dostęp 21.10.2021).

CZĘŚĆ 7

ŚPIEWAJCIE PANU PIEŚŃ NOWĄ

BÓG STAŁ SIĘ CZŁOWIEKIEM

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przekazanie prawdy, że Bóg poprzez swoje wcielenie pokazał człowiekowi, jak wielką ma wartość i jaki jest sens jego historii życia, w której chce On z miłością uczestniczyć.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że chrześcijaństwo jest jedyną religią mówiącą o Bogu, który zszedł do poziomu człowieka,
- > argumentuje, że Bóg, stając się człowiekiem, wszedł w historię życia każdej osoby, a wcielenie Boga ma sens, jeśli jest przeżywane i odnoszone do indywidualnej relacji każdej osoby,
- > wzbudza w sobie postawę oczekiwania na Boga, który chce pokazać mu piękno jego wnętrza.

Postawy: uczeń przygotowuje się do owocnego przeżywania świąt Bożego Narodzenia.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, osobista refleksja, film.

Środki dydaktyczne: podręcznik, budzik w telefonie, zwiastun filmu *Wszystko o człowieku*¹.

---

¹ *Wszystko o człowieku*, reż. Charles Francis Kinnane, USA 2008. Zwiastun można znaleźć w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Przed lekcją ustaw budzik w telefonie – ma uruchomić się podczas katechezy, chwilę po sprawdzeniu obecności, i zaskoczyć uczniów. Nie wyłączaj dźwięku od razu, ale poczekaj, aż stanie się on dla wszystkich uciążliwy.
3. Kiedy nastanie cisza, wyjaśnij sens tego doświadczenia: *Bez wątpienia wiemy, do czego służy budzik. Ma on nas wybudzić, czasem nawet wyrwać ze snu, abyśmy zdążyli do szkoły, nie przesпали dnia wolnego czy np. zdążyli na zajęcia dodatkowe po popołudniowej drzemce. W czasie przedświątecznym w naszym życiu religijnym też dzwonią budziki, tylko w nieco innej formie. Najpierw te konsumpcyjne. Już w połowie listopada, wchodząc do sklepów, można usłyszeć piosenki świąteczne, a w telewizji obejrzeć reklamy pełne śniegu i mikołajów, które uświadamiają nam, że zaczyna się czas na zdobywanie prezentów, ozdób świątecznych, choinek itd. Trochę później uruchamia się kolejny budzik. W Kościele rozpoczyna się Adwent, który ma za zadanie wybudzić, wręcz wyrwać człowieka z jedynie materialistycznego podejścia do świąt, tak by ten uświadomił sobie, że w ciągu dziejów wielokrotnie się przekonywał, że nie jest w stanie osiągnąć rzeczywistości niebieskiej. Na swoje potrzeby tworzył więc bogów, którym nadawał cechy ludzkie. Często my jako uczniowie Chrystusa, przyzwyczajeni do corocznego przypominania sobie o cudzie wcielenia Boga, zapominamy, że chrześcijaństwo jako jedyna z religii mówi o Bogu, który zszedł do poziomu człowieka. Ta inicjatywa Boga nie sprowadziła się do jakichś obietnic czy deklaracji. Bóg rzeczywiście stał się człowiekiem i wszedł w naszą historię.*

| SPOTYKAM |

4. Powiedz, że aby przybliżyć sobie sens i istotę wcielenia Boga, Jego zejście do naszego poziomu, warto przyjrzeć się historii dwóch braci, którzy po ciężkich doświadczeniach życiowych zaczęli pragnąć czegoś innego niż pieniądze i kariera. Wyjaśnij, że mówisz o filmie *Wszystko o człowieku*.
5. Poproś, by uczniowie zapoznali się z tekstem w tej części podręcznika, w której opisana jest fabuła filmu.

Do poziomu ludzi potrzebujących zeszli bohaterowie filmu *Wszystko o człowieku*. Opowiada on historię dwóch braci, którzy po trudnych doświadczeniach życiowych zapragnęli czegoś więcej niż pieniądze i kariera. Zdecydowali się na niełatwe doświadczenie i... stali się bezdomnymi w Nowym Jorku. Dzięki temu uświadomili sobie, że ludzie mieszkający na ulicy mogą mieć piękne serca. Bracia nie odkryliby jednak tych pokładów dobra, gdyby świadomie nie zrezygnowali z dotychczasowego komfortu, w którym żyli. Lekcja, na którą się zdecydowali, w pewnym stopniu pozwoliła im znaleźć odpowiedzi na pytania o sens życia.

6. Jeśli dysponujesz dostępem do internetu, możesz wyświetlić zwiastun wspomnianego filmu. Możesz też poprosić uczniów, którzy widzieli ten film, by podzielili się z klasą swoimi spostrzeżeniami.
7. Po projekcji zacznij rozmowę kierowaną:
  - > Jak oceniasz postawę dwóch braci, którzy zdecydowali się spróbować żyć jako bezdomni?
  - > Dlaczego akurat tam – wśród biednych, cierpiących, samotnych – bohaterowie szukali odpowiedzi na pytania dotyczące człowieka i jego życia?
  - > Jak myślicie, dlatego bracia akurat w tym środowisku szukali odpowiedzi na temat sensu ludzkiego życia?

Pozwól na swobodne wypowiedzi.

8. Podsumuj. Podkreśl, że bracia zeszli do innego poziomu – poziomu osób bezdomnych – co w konsekwencji odmieniło ich życie i nadało mu nowe znaczenie.
9. Wyjaśnij, że Bóg również zszedł do innego poziomu – poziomu ludzkiego – stając się jednym z nas. Poprzez swoje wcielenie Bóg jasno i wyraźnie pokazał, że nasze życie ma dla Niego ogromną wartość i że kocha nas w całości, bezgranicznie.

| POZNAJĘ |

10. Poproś chętnego ucznia o odczytanie fragmentu Księgi Izajasza z tej części podręcznika.

*Naród kroczący w ciemnościach
ujrzał światłość wielką;
nad mieszkańcami kraju mroków
światło zabłyśło.*

*Pomnożyłeś radość,
zwiększyłeś wesele.
Rozradowali się przed Tobą,
jak się radują we żniwa,
jak się weselą
przy podziale łupu.
Bo złamałeś jego ciężkie jarzmo
i drążek na jego ramieniu,
pręt jego ciemńczycy
jak w dniu porażki Madianitów.*

*Bo wielki but pieszego żołnierza,
wszelki płaszcz zbroczony krwią,
pójdzie na spalenie, na pastwę ognia.
Albowiem Dziecię nam się narodziło,
Syn został nam dany,
na Jego barkach spoczęła władza.
Nazwano Go imieniem:
Przedziwny Doradca, Bóg Mocny,
Odwieczny Ojciec, Księżę Pokoju.*

*Wielkie będzie Jego panowanie
w pokoju bez granic
na tronie Dawida
i nad Jego królestwem,
które On utwierdzi i umocni
prawem i sprawiedliwością,
odtąd i na wieki.
Zazdrosna miłość Pana Zastępów tego dokona.*

Iz 9,1–6

- 11.** Zwróć uwagę na zaimbek występujący w zdaniu: „Dziecię **nam** się narodziło, Syn został **nam** dany”. Boże Narodzenie zdarza się „nam”, jest dla „nas” – jest więc wydarzeniem personalnym. Dzieje się tak nie tylko

dlatego, że Bóg przyjmuje ludzkie ciało i naturę, lecz także dlatego, że czyni to dla nas, dla ludzi. Wcielenie Boga ma sens, jeśli jest przeżywane i odnoszone do indywidualnej relacji, jaką ma z Nim każdy z nas. Pan nie przychodzi do jakichś nieokreślonych zakątków świata, lecz stając się człowiekiem, dotyka każdego ludzkiego doświadczenia w każdym czasie. Historia Jezusa z Nazaretu nie obejmuje zatem tylko kilkudziesięciu lat Jego życia – obejmuje również życie każdego z nas. Dlatego bez odniesienia naszej historii życia do Jezusa nie będziemy potrafili przyjąć i zrozumieć tego, co tak naprawdę dzieje się w nas samych ani czego prawdziwie doświadczamy.

12. Powiedz, że papież Benedykt XVI w swoim nauczaniu proponował, abyśmy w fakcie wcielenia się Boga dostrzegli pewien paradoks. Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika.

W Boże Narodzenie nasz duch otwiera się na nadzieję, gdy kontempluje chwałę Bożą ukrytą w ubóstwie Dzieciątka owiniętego w pieluszki i leżącego w żłobie: to Stworzyciel świata, umniejszony do bezsilności nowo narodzonego Dziecka! Przyjęcie tego paradoksu – paradoksu Bożego Narodzenia – to odkrycie Prawdy, która czyni nas wolnymi, Miłości, która przemienia istnienie. W Noc Betlejemską Zbawiciel stał się jednym z nas, aby stać się towarzyszem na zdradliwych drogach historii. Ujmijmy dłoń, którą do nas wyciąga: jest to dłoń, która niczego nie chce nam odebrać, a jedynie dawać².

| ODPOWIADAM I UTRWALAM |

13. Na zakończenie poproś uczniów, aby podzielili się swoimi wnioskami z lekcji, i zaproś ich do podjęcia wyzwania (podręcznik, część „Podejmuję wyzwanie”).
14. Podsumuj katechezę.
15. Wprowadź uczniów do modlitwy osobistej, odczytując punkt 9 z *Youcatu* (z części „Odpowiadam”).

Przez Jezusa Chrystusa niewidzialny Bóg staje się widzialny. Staje się człowiekiem jak my. To pokazuje nam, jak daleko sięga Boża miłość: niesie cały

---

² Benedykt XVI, *Tajemnica wcielenia – nauczanie papieskie*, Kraków 2017, s. 25.

nasz ciężar. Idzie z nami wszystkimi drogami. Jest w naszym opuszczeniu, naszych cierpieniach, naszym strachu przed śmiercią. Jest tam, gdzie my nie jesteśmy już dalej w stanie otworzyć się na życie.

| MODLĘ SIĘ |

16. Następnie poproś uczniów, aby wczytali się w tekst piosenki *Oczekuję Ciebie, Panie* i wzbudzili w sobie pragnienie, by Jezus w nich działał.

Nie chcę zbyt wysoko sięgać, Panie
Patrzeć tam, gdzie pycha łśni i chwała
Chociaż tak wyniosłe ich mieszkanie
Choć zazdrości godny świata pałac
Oczekuję Ciebie, Panie
Jesteś mym oczekiwaniem
Uspokajasz serce moje
Uciszeniem jesteś i pokojem mym
Nie chcę, by się wywyższało serce
Wszystko, czego pragnę, to Twe progi
W ciszy na Twym progu siedzieć będę
Cieszyć się, że jesteś moim Bogiem
Oczekuję Ciebie, Panie
Jesteś mym oczekiwaniem
Uspokajasz serce moje
Uciszeniem jesteś i pokojem mym
I pokojem mym³.

---

³ *Oczekuję Ciebie, Panie*, TGD, cyt. za: <https://www.giszowiec.org/spiewnik/o/1286-oczekuje-ciebie-panie> (dostęp: 21.04.2023).

PUBLICZNA DZIAŁALNOŚĆ JEZUSA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: pokazanie uczniom, że przez naśladowanie Jezusa mogą uświęcić swoje życie.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że powołaniem każdego chrześcijanina jest udział w życiu samego Jezusa,
- > objaśnia, że Pismo Święte jest żywym słowem, a poprzez wgłębianie się w nie człowiek wchodzi w relację z Bogiem,
- > podejmuje osobiste decyzje, czerpiąc ze słowa Bożego.

Postawy: uczeń stara się naśladować Jezusa poprzez pomoc biednym, uchodźcom i potrzebującym.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca w grupach, refleksja osobista, luźna wypowiedź, ćwiczenie aktywizujące.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy w grupach (załącznik 1 – do wydrukowania × 1 i rozcięcia), tablica.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Zaproś uczniów do wykonania ćwiczenia aktywizującego. Wyjaśnij zasady: *Dobierzcie się w pary i stańcie naprzeciwko siebie. Jedna osoba z każdej pary wyciąga rękę do góry i staje się prowadzącym. Jego zadaniem będzie*

prowadzenie dłoni. Osoba stojąca naprzeciwko prowadzącego ma z kolei naśladować prowadzoną dłoń (być lustrzanym odbiciem).

3. Po chwili dodaj kolejną zasadę: *Ta osoba z pary, która była wyznaczona do naśladowania ruchu dłoni, odwraca się do partnera plecami. Zostając w tym miejscu, dalej próbuje powtarzać wykonywane przez prowadzącego ruchy.*
4. Następnie uczniowie zamieniają się rolami. Osoby, które były przewodniczącymi, stają się odbiciami lustrzanymi, a odbicia lustrzane stają się przewodniczącymi.
5. Po zakończeniu eksperymentu poproś uczniów, by podzieli się swoimi wrażeniami na temat doświadczenia.
6. Podsumuj:
  - > żeby móc kogoś naśladować, należy być z nim w relacji – widzieć/widywać go;
  - > partnerzy muszą być zwrócenii ku sobie;
  - > partnerzy muszą sobie ufać.
7. Odwołaj się do słów z Księgi Jeremiasza: „Uwiodłeś mnie, Panie, a ja pozwoliłem się uwieść” (Jr 20,7a). Podajcie kilka definicji słowa „uwieść” i omówcie, jak można odnieść je do życia religijnego.

| SPOTYKAM |

8. Poproś, by uczniowie samodzielnie zapoznali się z drugim akapitem w tej części podręcznika (notka o Darku Malejonku).

Darek Malejonek to polski kompozytor, wokalista i gitarzysta, członek zespołów: Kultura, Izrael, Moskwa, Armia, Houk, 2Tm2,3 oraz Arka Noego, a także założyciel i lider Maleo Reggae Rockers. Darek w swojej młodości nie był grzecznym chłopcem. Przygoda z muzyką rockową czy metalową niosła za sobą wiele pokus, którym muzyk ulegał. Jednak w którymś momencie swojego życia Darek oraz jego koledzy z zespołu przeżyli nawrócenie. Spotkanie Boga żywego i chęć naśladowania Go domagały się radykalnych zmian w życiu ich wszystkich.

9. Przeczytaj wypowiedź Darka¹ (długi cytat w tej części podręcznika).

Odkryłem, że bycie chrześcijaninem nie polega na tym, że kiedyś byłem rozrabiaką i zawadiaką, a teraz tylko grzecznie do kościółka, w ciepełku, poprawne drobnomieszczaństwo, kultura osobista, nie pije, nie pali, nie ma robali. Każdy nosi na sobie brzemię, plecak pełen doświadczeń, które wydają się jak bezużyteczne kamienie, przygważdżające do ziemi. Kiedy wchodzisz w pole działania Boga, możesz zobaczyć, że takie sytuacje – cierpienia, niesprawiedliwości – to jest złoto. Niesiesz plecak pełen złota, to jest twoja historia, która prowadzi cię do nieba. Wyjaśnił mi to znajomy jezuita ze Świętej Lipki, ojciec Mieczysław Wołoszyn. To on – oprócz wspólnoty – otworzył mi oczy duszy na Pismo Święte, pokazał, że jest ono mapą drogową życia człowieka, przez którą Bóg daje światło, żebym nie szedł na oślep, bezmyślnie. Pamiętam, że kiedy po raz pierwszy wziąłem Biblię do ręki, niczego nie mogłem z niej zrozumieć – z czasem to się zmieniło. Problem w Kościele jest taki, że za mało słuchamy Boga, ciągle zasypujemy Go prośbami. Są tacy, którzy wolą czytać mądre książki teologiczne, a nie znają Pisma. Jego księgi to misterna konstrukcja, wzajemnie się przenikają. Język jest czasem trudny, ale skoro możemy się nauczyć nawet chińskiego, to możemy też poznać szczególny język Biblii. Można się w niej przegłędać, odnajdywać siebie w biblijnych postaciach, takich jak Święty Tomasz, który był niedowiarkiem, ale uwierzył, gdy włożył palce w bok Jezusa. Albo Piotr, który się zaparł. Można się odnaleźć nawet w postawie Judasza – i zobaczyć, że im wszystkim Pan Bóg przebaczył. Ja też byłem niewierny, a Bóg nie zwątpił we mnie, nie postawił na mnie krzyżyka. Na wielu ludziach się zawiodłem, ale najbardziej na sobie – to ja byłem zawsze swoim największym wrogiem. Słowo Boże mnie zmieniło, nawet nie wiem kiedy. Zacząłem dostrzegać już nie tylko siebie, ale też ludzi dookoła. Najbardziej radykalne słowa na świecie padają w Kazaniu na górze: miłujcie waszych nieprzyjaciół. Świat mówi: oko za oko, ząb za ząb, w najlepszym wypadku proponuje, by innych tolerować. Do pewnego momentu. Ale kochać nieprzyjaciół – to jest skandal. Jeśli mam pewność, że życie jest wieczne, że mam w sobie zmartwychwstałego Ducha, że jest przy mnie Chrystus, dzięki któremu nie muszę bać się śmierci, lękać się o siebie – to doświadczam totalnego wyzwolenia. Nie

---

¹ *Pójście za Jezusem to walka na śmierć i życie*, <https://stacja7.pl/ksiazki/pojscie-za-jezusem-to-walka-na-smierc-i-zycie/> (dostęp: 02.02.2023).

muszę już pragnąć sukcesu, zdrowia, władzy, żebrać o to wszystko albo brać to siłą. Nie muszę zabiegać o to wszystko, co pochłania ludzi aż do wariactwa, nawet do zbrodni.

10. Zaczynij pogadankę, w której odpowiecie na pytania: Do jakich wniosków doszedł Darek Malejonek? W co muzyk się zaangażował, aby móc naśladować Jezusa? Co jest mu potrzebne, by czerpać radość z życia?

| POZNAJĘ |

11. Zauważ, że każdy, jeśli tylko chce, może dać się prowadzić Jezusowi. Celem tego „naśladowania” jest finalnie życie wieczne. Jednak już na ziemi, decydując się na trwanie w relacji z Jezusem, możemy Mu pozwolić zmieniać nasz świat na lepszy, bardziej wartościowy, wypełniony sensem – po prostu szczęśliwszy.

12. Powiedz: *W relacji z Bogiem mamy trwać dwadzieścia cztery godziny na dobę. Myślicie, że tak się nie da? Nic bardziej mylnego. Sami wiecie, że szara codzienność jest, jaka jest: raz z górki, raz pod górkę. Dlatego warto zatrzymać się w tym pędzie i postawić sobie pytanie: Co zrobiłby Jezus, stając w realiach mojego życia, spotykając osoby, które ja spotykam, borykając się z problemami, z którymi ja się borykam? To wcale nie jest niemożliwe. Da się być w ciągłej relacji z Jezusem w każdej minucie życia, trzeba tylko chcieć i się o to postarać.*

13. Spytaj: *Jak można to osiągnąć?* (czytając słowo Boże i żyjąc nim na co dzień, modląc się)

14. Zapowiedz pracę w grupach. Rozdaj uczniom materiały z załącznika 1. Zadaniem każdego zespołu jest przeczytanie wylosowanego fragmentu biblijnego i opracowanie odpowiedzi na dwa pytania.

W międzyczasie narysuj na tablicy tabelkę:

Fragment biblijny	ŚWIAT JEZUSA	MÓJ ŚWIAT
Łk 6,12		
Mk 1,32–34		
Mk 9,43–47a		

Mt 20,28		
Mt 5,44–45		
Łk 14,7–11		

15. Po chwili uczniowie prezentują efekty swojej pracy. Uzupełnijcie wspólnie tabelę (uczniowie mogą zapisać wnioski w „Notatniku” w podręczniku).

Fragment biblijny	ŚWIAT JEZUSA	MÓJ ŚWIAT
Łk 6,12	Jezus dba o relację z Ojcem	modłę się, czytam Pismo Święte, korzystam z sakramentów itp.
Mk 1,32–34	Jezus chętnie okazuje pomoc potrzebującym	widzę potrzebujących w moim życiu i niosę im pomoc
Mk 9,43–47a	Jezus jest wymagający, oczekuje zerwania z grzechem	staram się unikać zła, korzystam z sakramentu pokuty i pojednania
Mt 20,28	Jezus służy swoim życiem innym	na drodze do zbawienia pamiętam nie tylko o sobie, lecz także o innych, daję świadectwo
Mt 5,44–45	Jezus kocha wszystkich – również tych, którzy Mu źle czynią	troszczę się również o tych, których nie lubię
Łk 14,7–11	Jezus jest pokorny	nie mam się wywyższać, ale być skromnym

16. Poproś, aby uczniowie w chwili ciszy zastanowili się nad tym, jak wygląda ich osobiste naśladowanie Jezusa. Zachęć ich, by podjęli wyzwanie (podręcznik, część „Podjmij wyzwanie”) i na bieżąco uzupełniali tabelę, w której należy odnieść zachowanie Jezusa w konkretnych sytuacjach do swojego życia.

| ODPOWIADAM |

17. Wyjaśnij, że często wydaje się nam, iż Jezusowi dają się prowadzić jedynie nieliczni, tzw. wybrani lub powołani. To nieprawda! Jezus zaprasza do tego każdego z nas – to zadanie wszystkich chrześcijan. Bez podejmowania prób naśladowania Jezusa nasze życie chrześcijańskie nie będzie realizować się w pełni.
18. Odczytajcie cytat z tej części podręcznika i porozmawiajcie o nim.

Naśladowanie Jezusa wydaje się z jednej strony bardzo oczywiste dla wierzących. Z drugiej jednak, traktuje się je jako zarezerwowane dla niektórych, potrafiących podjąć radykalne wymagania. Dlatego niekoniecznie wśród wierzących naśladowanie Jezusa postrzegane jest w perspektywie uniwersalnego powołania wszystkich chrześcijan. W istocie jest ono imperatywem wezwania do nawrócenia, najgłębszym wyrazem moralnego życia chrześcijańskiego. W zasadzie każde głoszenie orędzia chrześcijańskiego, każda katecheza zawierają w jakiś sposób wezwanie do naśladowania Jezusa².

| UTRWALAM |

19. Napisz na tablicy: NAŚLADOWANIE JEZUSA. Uczniowie po kolei mówią krótko, z czym to się wiąże / co daje / na czym polega.
20. Następnie podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika:

Naśladowanie Jezusa...

...rodzi się z zachwyty nad Nim.

...oznacza poświęcanie Mu czasu.

...często zachęca do niełatwych zmian w życiu.

...wymaga zgody na to, aby dać się prowadzić.

...czyni życie bardziej spełnionym i szczęśliwym.

---

² Katarzyna Kinga Walkowiak, *Naśladowanie Jezusa warunkiem jedności chrześcijan*, „Symposium” 2015, t. XIX, nr 2(29), s. 139–140.

| MODLĘ SIĘ |

21. Zaproś uczniów do modlitwy Psalmem 30.

*Wysławiam Ciebie, Pana, boś mnie wybawił
i nie uradowałeś wrogów moim kosztem.*

*Panie, mój Boże,
do Ciebie wołałem, i Tyś mnie uzdrowił.*
(Ps 30,2-3)

54 |

ZACZNIJ OD ZMARTWYCHWSTANIA

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: uczeń dowiaduje się, że każde trudne doświadczenie w swoim życiu powinien próbować zobaczyć w perspektywie zmartwychwstania Chrystusa.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > argumentuje, że nasza wiara nie miałaby sensu bez zmartwychwstania,
- > tłumaczy, że wiara powinna opierać się na żywej relacji z Jezusem, który pokonał śmierć,
- > objaśnia, że bez wiary, żywej relacji z Jezusem zmartwychwstałym, krzyż człowieka może doprowadzić jedynie do śmierci,
- > zgłębia orędzie wielkanocne (*Exsultet*).

Postawy: uczeń wyraża wdzięczność za zbawczą mękę i śmierć Jezusa.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, rozmowa kierowana, praca indywidualna, praca z tekstem – rozmyślanie.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do pracy indywidualnej (załącznik 1).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Po przywitaniu i wspólnej modlitwie zauważ, że w życiu przeplatają się momenty radosne ze smutnymi. Możesz zainicjować krótką pogadankę na ten temat.

2. Podkreśl, że nie ma na świecie człowieka, który nie doświadczyłby jakiegoś cierpienia, nie stanąłby przed jakimś trudnym wyzwaniem. Żaden człowiek nie uniknie krzyży na swojej drodze.
3. Poproś, by chętny uczeń odczytał wiersz ks. Jana Twardowskiego (podręcznik, część „Modlę się”).

*Zacznij od Zmartwychwstania
od pustego grobu
od Matki Boskiej Radosnej
wtedy nawet krzyż ucieszy
jak perkoz dwuczuby na wiosnę
anioł sam wytłumaczy jak trzeba
choć doktoratu z teologii nie ma
grzech ciężki staje się lekki
gdy się jak świntuch rozplącze
– nie róbcie beksy ze mnie
mówi Matka Boska
to kiedyś
teraz inaczej
zacznij od pustego grobu
od słońca
ewangelie czyta się jak hebrajskie litery
od końca¹*

4. Przypomnij uczniom, że:
  - > wiara chrześcijańska opiera się na żywej relacji ze Zmartwychwstałym, który pokonał śmierć;
  - > wiara bez zmartwychwstania Jezusa nie miałaby sensu, gdyż zatrzymałaby się tylko na ziemskim życiu Jezusa, cudach, które zdziałał, i Jego brutalnej śmierci – czegoś by zabrakło;
  - > chrześcijaństwo nie jest zatem religią przeszłości, ale teraźniejszości.

Zapowiedz, że celem dzisiejszej lekcji będzie próba odniesienia trudnych ludzkich doświadczeń do faktu zmartwychwstania.

---

¹ Jan Twardowski, *Od końca*, w: tegoż, *Nie przyszedłem pana nawracać. Wiersze 1945–2006*, wybór i oprac. A. Iwanowska, wyd. 13, Poznań 2017, s. 467.

5. Powiedz: *Cierpienie jest wpisane w życie człowieka. Samo w sobie nie ma ono sensu. Bez wiary, bez żywej relacji ze Zmartwychwstałym krzyż człowieka może stać się kresem, końcem.*
6. Dodaj: *Niektórzy mówią, że „cierpienie uszlachetnia”. Jak rozumiecie ten zwrot?*

Zacznij pogadankę. W podsumowaniu możesz powołać się na wypowiedz o. Karola Meissnera – benedyktyna, który na jednym ze swoich wykładów zapytany o sens cierpienia od razu zaznaczył, że cierpienie w świetle wiary chrześcijańskiej wcale nie uszlachetnia. Gdyby tak było, to Kościół stawiałby „obozy koncentracyjne”, aby ludzi uszlachetniać. Fakty mają się jednak inaczej. Całe nauczanie Kościoła, całe jego działanie ma na celu wyzwolić człowieka z cierpienia, a jeśli jest to niemożliwe, to troszczyć się o niego i towarzyszyć mu na jego drodze krzyżowej.

7. Powiedz: *Jak więc nadać naszemu krzyżowi – naszemu cierpieniu sens? Odpowiedz jest prosta: pragnąć życia, w które wpisana jest perspektywa zmartwychwstania. Możemy się tego uczyć od Jana Pawła II.*
8. Odczytajcie fragment testamentu² Jana Pawła II z tej części podręcznika.

Przyjmując już teraz tę śmierć, ufam, że Chrystus da mi łaskę owego ostatniego Przejścia czyli Paschy. Ufam też, że uczyni ją pożyteczną dla tej największej sprawy, której staram się służyć: dla zbawienia ludzi, dla ocalenia rodziny ludzkiej, a w niej wszystkich narodów i ludów.

| SPOTYKAM |

9. Powiedz, wykorzystując tekst z tej części podręcznika:

Testament Jana Pawła II powstawał przez wiele lat – został opublikowany w 2005 roku, pięć dni po śmierci papieża. Przed chwilą przeczytałeś fragment, który został napisany w roku 1980, dwa lata po tym, jak Karol Wojtyła został głową Kościoła katolickiego. Kiedy pisał te słowa, był młody, sprawny, jeździł na nartach, a Ali Agca nie oddał jeszcze strzałów, które wstrząsnęły ludźmi na całym świecie. I właśnie wtedy papież modlił się o śmierć.

---

² Jan Paweł II, *Testament*, opublikowany 7 kwietnia 2005 roku.

Prosił, by była ona pożyteczna. Pożyteczna! Nie lekka, szybka ani bezbolesna. Pożyteczna, czyli taka, która da coś innym, czemuś się przysłuży.

Dwadzieścia pięć lat po napisaniu tych słów Bóg wysłuchał tę modlitwę. Kiedy Jan Paweł II odszedł do Pana, przy konfesjonałach stanęły tłumy osób chcących się wyspowiadać. Mnóstwo ludzi zgromadziło się na nocnych czuwaniach, wielu się nawróciło. W ten sposób papież odchodząc, dał nam lekcję umierania. Jego śmierć stała się prawdziwie pożyteczna – dokładnie tak jak chciał.

10. Rozdaj uczniom kartki z grafiką krzyża (załącznik 1) i poproś, aby każdy wpisał w niego swoje cierpienie, które chciałby, aby Bóg przemienił, nadał mu sens.
11. Podsumuj, mówiąc, że osobista relacja z Jezusem przemienia nasze cierpienia. Jedynie Bóg z bezsensu może uczynić sens. W końcu „dzięki” śmierci Jezusa na krzyżu możliwe stało się zmartwychwstanie. Dodaj, że właśnie dlatego chrześcijanin nie powinien bać się śmierci.

| POZNAJĘ |

12. Przypomnij, że co roku w Wigilię Paschalną śpiewamy *Exsultet*. Zauważ, że to szczególny tekst, który pięknie mówi o darze życia, ofiary, konieczności grzechu pierworodnego, uświęcającej nocy zmartwychwstania. Poproś, by uczniowie w chwili ciszy wczytali się w treść orędzia (cytat niżej) i wybrali fragment, który najbardziej ich intryguje (mogą go zapisać w „Notatniku”). Chętni mogą podzielić się cytatami na forum klasy.

Tej właśnie nocy Chrystus skruszywszy więzy śmierci, jako zwycięzca wyszedł z otchłani.

Nic by nam przecież nie przyszło z daru życia, gdybyśmy nie zostali odkupieni.

O, jak przedziwna łaskawość Twej dobroci dla nas!

O, jak niepojęta jest Twoja miłość: aby wykupić niewolnika, wydałeś swego Syna.

O, zaiste konieczny był grzech Adama, który został zgładzony śmiercią Chrystusa!

O, szczęśliwa wino, skoro ją zgładził tak wielki Odkupiciel!

O, zaiste błogosławiona noc, jedyna, która była godna poznać czas i godzinę zmartwychwstania Chrystusa.

O tej to nocy napisano: a noc jako dzień zajaśnieje, oraz: noc będzie mi światłem i radością.

Uświęcająca siła tej nocy oddala zbrodnie, z przewin obmywa, przywraca niewinność upadłym, a radość smutnym, rozprasza nienawiść, usposabia do zgody i ugina potęgę.

Zachęć uczniów, aby w swojej wolnej chwili wrócili do tego zadania i zgłębiali wybrane treści, odnosząc je do siebie.

| ODPOWIADAM |

13. Podsumuj katechezę. Powiedz, że kardynał Grzegorz Ryś w jednej ze swoich książek zwrócił uwagę na fakt, że przed niebezpieczeństwem – krzyżem – jeśli się da, należy uciekać. Tak robił również Jezus. W Piśmie Świętym nieraz jest napisane, że Pan „oddalał się” od tych, którzy chcieli Mu wyrządzić krzywdę. Możecie odczytać cytat z tej części podręcznika.

To jest nam dane w chrześcijaństwie. Możesz wejść w sytuację, co do której jesteś przekonany, że cię zabije. To jest to wszystko, co nazywamy krzyżem. Wchodzisz i boisz się. Każdy się boi, wchodząc w taką sytuację. Trzeba być wariatem, żeby takie sytuacje w życiu prowokować. Dopóki mogę to uciekam. Ale są momenty, kiedy nie możesz uciec. I wchodzisz w sytuację, która cię ukrzyżuje. W chrześcijaństwie mamy właśnie doświadczenie tego, że to co cię powinno zabić, robi z ciebie matkę. I to jest niesamowite, że ty możesz przekazywać życie³.

Podkreśl od razu, że w życiu zdarzają się też sytuacje, od których uciec się nie da (lub uciec się nie powinno). Z takimi sytuacjami trzeba się zmierzyć, trzeba je przyjąć i zanieść na własną Golgotę, która dzięki Jezusowi stała się szansą na nowe życie.

| MODLĘ SIĘ |

14. Pomódlcie się na koniec lekcji.

---

³ Grzegorz Ryś, *Franciszek, życie – miejsca – słowa*, Kraków 2013, s. 145–146.

MODLITWA I CZYN

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że połączenie pracy i modlitwy przekłada się na piękne życie w harmonii z Bogiem.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia pozytywne i negatywne spostrzeżenia dotyczące pracy,
- > tłumaczy, że modlitwa i czynne działanie są dwoma filarami Bożej świątyni, jaką jest każdy wierzący człowiek,
- > wymienia cechy i wartości, którymi skutkuje łączenie modlitwy i pracy,
- > stosuje w swojej codzienności regułę *ora er labora*.

Postawy: uczeń praktykuje codzienną modlitwę i stara się ją łączyć z konkretnymi czynami.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, praca z tekstem, praca samodzielna, miniwykład na temat św. Benedykta z Nursji (do przygotowania można wykorzystać tekst¹ z załącznika 1 – wydrukuj egzemplarz tylko dla siebie).

Środki dydaktyczne: podręcznik, tablica, białe kartki A5 (po jednej dla każdego ucznia).

¹ Opracowano na podstawie: <http://www.benedyktyni.net/wspolnota-15016/duchowosc-24387/sw-benedykt-15018> (dostęp: 20.02.2023).

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Rozpocznij lekcję modlitwą.
2. Spytaj uczniów o zadania wymagające określonego wysiłku, którym chcieli bądź musieli sprostać. Podczas pogadanki mogą paść pytania:
  - > Ile czasu cię to kosztowało?
  - > Co musiałeś poświęcić, żeby wykonać dany czyn?
  - > Co zyskałeś?
  - > Czy ten zysk ci się opłacał?
  - > Nie żałujesz czy żałujesz, że podjąłeś się tego zadania?
3. Następnie spróbujcie wspólnie dokończyć zdanie: „Praca, którą wykonuje człowiek...”. Zapisz na tablicy najciekawsze propozycje (np. nie zawsze musi się opłacać; może wzmacniać, dowartościowywać; powinna służyć dobru społecznemu; może doprowadzić do depresji; może być bezwartościowa; powinna być godnie wynagradzana).
4. Powiedz, że celem dyskusji na tej lekcji jest połączenie dwóch filarów: czynu i modlitwy. Poproś o odczytanie krótkiego tekstu z tej części podręcznika.

| SPOTYKAM |

5. Opowiedz krótko o św. Benedykcie z Nursji (przeprowadź miniwykład – możesz wykorzystać tekst z załącznika 1). Następnie przejdź do znanej zasady *ora et labora* wynikającej z reguły benedyktyńskiej.
6. Spytaj, czy według uczniów ta zasada wciąż jest aktualna. Następnie podkreśl, że współcześnie mnóstwo osób żyje zgodnie ze słynną regułą benedyktyńską *ora et labora*. Dodaj, że powtarzają się opinie, że jest ona idealna na nasze czasy. O wartościach, które daje życie ową regułą, można dowiedzieć się ze świadectw osób próbujących wcielić ją w swoją codzienność.

Poproś chętnego ucznia o przeczytanie krótkiego świadectwa o. Leona Knabita² z tej części podręcznika.

² Cyt. za: <https://deon.pl/wiara/duchowosc/leon-knabit-osb-sama-modlitwa-to-za-malo-sama-praca-za-malo,1310594> (dostęp: 20.02.2023).

Sama modlitwa to za mało, sama praca za mało – modlitwa i praca, a to znaczy „szanować wszystkich”. Reguła wszędzie to pokazuje, bo obok przepisów pełnych surowości ze względu na zło grzechu i na dobro wspólnoty jest wiele miejsca na wyrozumiałość. W każdym jest Jezus Chrystus – obowiązuje nas poszanowanie każdego człowieka.

Wiemy, że tu rodzi się problem, bo teoretycznie wiemy doskonale, ale wciąż spotykamy nowych ludzi, zmieniamy się, inni też i każdego traktują inaczej.

Każdy w jakiś inny sposób odbiera nas i my w inny sposób odbieramy drugiego człowieka. Zacząłbym od poszanowania człowieka cierpiącego, od wpatrywania się w cierpiące Oblicze Chrystusa w człowieku.

Kiedys najzwyczajniej w świecie czekając na pociąg nie wytrzymałem i dałem parę groszy żebrakowi, zafundowałem herbatę i potem przesiedziałem z nim przy stoliku, słuchając jego rozmowy. To była taka mała satysfakcja dana tym wszystkim, których może niesłusznie oceniamy ze zniecierpliwieniem. Niektórzy lekceważą spontaniczną pomoc i tłumaczą: „Pomagamy tam, gdzie jest potrzebne”. Jak widać, nie można dać jakiegoś lekarstwa, jakieś recepty, tylko receptę od środka – żeby we mnie natychmiast była reakcja wewnętrzna – uszanować człowieka, nawet jeśli nie da się mu pieniędzy.

7. Zapowiedz indywidualną pracę w tekstem. Zadaniem uczniów jest samodzielnie, w oparciu o przeczytany tekst, wypisać wszystkie cechy i wartości, na które zwraca uwagę benedyktyn odnośnie do modlitwy i pracy (mogą notować w „Notatniku”). Po chwili omówcie prawidłowe rozwiązanie – możesz zapisać wnioski na tablicy.

Ora et labora:

- > jest ukierunkowana na szacunek do wszystkich,
- > jest wymagająca ze względu na zło, jakie niesie za sobą grzech,
- > w jej przestrzeganiu jest miejsce na wyrozumiałość,
- > przypomina, że w każdym człowieku jest Jezus i pozwala Go dostrzec,
- > na swojej drodze napotyka trudności,
- > nadaje sens każdym ludzkim czynom,
- > pokazuje, co czynić w zwykłej codzienności, aby dawać innym miłość.

| POZNAJĘ |

8. Poproś o odczytanie fragmentu biblijnego z tej części podręcznika.

*Jeżeli Pan domu się zbuduje,
na próżno się trudzę ci, którzy go wznoszą.
Jeżeli Pan miasta nie ustrzeże
strażnik czuwa daremnie.
Daremny jest dla was
wstawać przed świtem,
wysiadywać do późna –
dla was, którzy jecie chleb zapracowany ciężko;
tyle daje On i we śnie tym, których miłuje.*
Ps 127,1–2

9. Powiedz, że rozważając ten tekst w temacie modlitwy i czynu, można dojść do wniosku, że każde działanie człowieka, każda jego praca, w której nie ma zamysłu Pana Boga, może okazać się daremna. Czasem nie ma nic bardziej dobijającego niż wysiłek, który idzie na marne. Jeśli działamy, konsultując wszystko z Bogiem, On naturalnie uwalnia nasze działanie od bezsensu i obdarza nas odpowiednimi predyspozycjami, aby był on wykonany ku miłości. Co więcej – Bóg w naszych modlitwie i pracy dla miłości nie da nam się zamęczyć, tylko jeszcze nas wzmocni.

| ODPOWIADAM |

10. Podsumuj katechezę. Powiedz, że „módl się i pracuj” to zasada, która wyrosła z duchowości św. Benedykta z Nursji, założyciela zakonu benedyktynów. Zaznacz, że w *Regule benedyktyńskiej* można wyczytać: „Bezczynność jest wrogiem duszy. Dlatego też bracia muszą się zajmować w określonych godzinach pracą fizyczną i również w określonych godzinach czytaniem duchownym” (48,1).
11. Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika.

Dla Benedykta z Nursji nie było rozdziwku między służbą Bogu i służbą ludziom. Nie widział żadnego przeciwieństwa między bezpośrednim obcowaniem z Bogiem a troską o ziemskie potrzeby. Praca ręczna była dla

niego obok chwały Bożej i duchowej lektury istotnym składnikiem w życiu jego mnichów³.

12. Rozdaj uczniom kartki A5 i poproś, aby każdy napisał na nich plan swojego kolejnego dnia, uwzględniając w nim czas na modlitwę i na wykonanie obowiązków.

Następnie zachęć uczniów, aby jutro spróbowali przestrzegać stworzonego planu dnia, a wieczorem ocenili, jak im poszło.

| UTRWALAM |

13. Powiedz, że zdanie, które za chwilę wypowiesz, idealnie podsumowuje dzisiejszą katechezę: *Praca i modlitwa połączone w jedno są prostym przepisem na piękne życie z Bogiem, dzięki któremu wszystko staje się wartościowe.*

| MODLĘ SIĘ |

14. Poproś, aby w chwili ciszy uczniowie oddali Panu Bogu swoje dzisiejsze zadania i poprosili, aby były one skierowane ku miłości.

---

³ E.M. Heufelder, *Rozległość serca*, Tyniec 2010.

56 |

DO CZEGO POTRZEBUJEMY ŚWIĘTYCH?

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: przekonanie uczniów, że historie świętych lub reguły wypracowane przez osoby święte mogą okazać się zbawienne również dla nas.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > tłumaczy, że świętych zauważonych w Kościele jest ogromnie dużo i że od decyzji człowieka zależy to, czy jakaś osoba święta stanie się dla niego autorytetem,
- > wskazuje współczesne wspólnoty w Kościele, które chcą żyć regułą wypracowaną przez konkretnego świętego,
- > argumentuje, że święci są nam bardzo potrzebni,
- > objaśnia, że kult świętych polega na naśladowaniu życia świętych, a także ich miłości wobec Boga, człowieka i świata.

Postawy: uczeń wzoruje się na świętych i prosi o ich wstawiennictwo.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, gra *Zgadnij kto to?*, miniwykład, rozmowa kierowana, refleksja osobista, ew. film.

Środki dydaktyczne: podręcznik, materiały do gry *Zgadnij, kto to?* (załącznik 1 – wydrukuj egzemplarz tylko dla siebie), zwiastun filmu *Szare Anioły*¹.

¹ *Szare Anioły*, reż. Clifford Azize, Joseph Campo, USA 2016. Film można znaleźć w internecie. Warto przygotować go przed katechezą, by uniknąć wyświetlania reklam podczas lekcji.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się na rozpoczęcie katechezy.
2. Zaproponuj grę *Zgadnij, kto to?* (załącznik 1). Podziel klasę na dwie drużyny i wytłumacz, że będziesz zadawać zespołom pytania (na zmianę), natomiast zadaniem uczniów jest przygotować odpowiedź w ciągu dwudziestu sekund (odpowiedzi udziela przedstawiciel grupy). Możesz ustawić stoper w telefonie. Dodaj, że za poprawną odpowiedź można otrzymać 2 punkty.
3. Na koniec rozgrywki podsumuj, że kojarzymy świętych (zwłaszcza tych popularnych) przez liczne odniesienia w literaturze, historii, polityce, filmach, dzięki wiedzy zaczerpniętej z internetu i przyswojonej na lekcjach religii. Trzeba jednak mieć na uwadze, że w kulcie świętych nie chodzi jedynie o historyczną pamięć czy ogólną wiedzę, ale o oddanie im należytej czci.
4. Podsumuj, że w Kościele mamy całe mnóstwo świętych. Niemal w każdej dziedzinie życia ktoś z tego grona może stać się dla nas punktem odniesienia. To od nas zależy, czy pozwolimy się zachwycić jakieś historii lub regule wypracowanej przez konkretną osobę.

| SPOTYKAM |

5. Jeśli masz taką możliwość, wyświetl uczniom zwiastun filmu *Szare Anioły*.
6. Następnie zacznij miniwykład o tzw. Braciach z Bronksu.

Osoby św. Franciszka z Asyżu raczej nikomu nie trzeba przybliżyć. Jest to postać, która od wieków przyciąga rzeszę wierzących zafascynowanych tą postacią, odczuwających pragnienie życia w oparciu o jego drogę do zbawienia. W Kościele widoczne jest to w różny sposób: mamy zakony franciszkańskie, franciszkańskie wspólnoty młodzieżowe czy nawet franciszkański zakon świeckich.

W 1987 roku ośmiu braci należących do zakonu Braci Mniejszych Kapucynów, idąc już i tak wymagającą drogą franciszkańską, zapragnęło czegoś radykalniejszego. Dlatego za zgodą swoich przełożonych postanowili opuścić

swoją dotychczasową wspólnotę, aby podjąć życie, które będzie jeszcze bardziej zgodne z pierwotną regułą św. Franciszka. Obecnie do Franciszkanów Odnowy, tzw. Braci z Bronksu lub Szarych Aniołów, przynależy dziewięćdziesięciu zakonników. Żyją i działają oni na ulicach Nowego Jorku, w Londynie i Hondurasie. Bracia docierają do ludzi najbardziej potrzebujących – chorych, sierot, narkomanów, prostytutek, osób okaleczonych, bezdomnych, gangsterów. Wyrzekając się własnych wygod, zakonnicy niosą pomoc wielu osobom z tak zwanego marginesu społecznego. Z uśmiechem na ustach czynią to w imię miłości, za którą kryje się Bóg odkryty przez św. Franciszka.

7. Następnie poproś o odczytanie krótkiego świadectwa z tej części podręcznika. Poproś, by uczniowie podzielili się swoimi odczuciami i przemyśleniami na temat Braci z Bronksu.

Wieczorem w Wigilię Bożego Narodzenia brat Bernard wsiada do metra, spiesząc się do braci na pasterkę. Nagle wyrasta przed nim jakiś typ, patrzy na jego stopy i głośno obwieszcza na cały wagon:

– Biedny wariat, on nie ma skarpetek!

Bernard patrzy na niego z uśmiechem. Facet ciągnie dalej:

– Zauważyłeś, biedny wariacie, że nie masz skarpetek? Że wyszedłeś boso w sandałach, a na dworze jest minus dziesięć?

Oczywiście wszyscy pasażerowie wbijają wzrok w stopy Bernarda.

– Skąd się wzięłeś, błaznie?

– Z Południowego Bronksu. I tam wracam – odpowiada pokojowo usposobiony Bernard.

– Nie o to pytam, mam na myśli przedtem... z Bieguna Północnego? Jesteś Eskimosem?

Śmiech w wagonie.

– Setki ludzi musiały się dzisiaj z ciebie nabijać!

– Tak. Tak samo, jak się śmiali z Franciszka z Asyżu...

–...?

– I z Jezusa Chrystusa dwa tysiące lat temu, którego narodziny będziemy dzisiaj świętowali – kontynuuje Bernard. – Czy Jezus miał skarpetki?

– No... tego... nie!

– I wybornie się Jego kosztem bawiono, czyż nie?

– No... taaaa... Dobra, okey, przepraszam, posunąłem się za daleko. Jakiej jesteś religii?²

---

² Luc Adrian, *Bracia z Bronksu*, Kraków 2016, s. 63–64.

| POZNAJĘ |

8. Przygotuj uczniów do przeczytania fragmentu biblijnego z tej części podręcznika. Powiedz, że kiedy odczytamy go w kontekście życiorysów znanych nam świętych, zauważymy wiele wspólnych cech. Pan Bóg wskazywał świętym konkretną drogę, posyłał ich zawsze do konkretnych ludzi, dawał im różne wskazania itd. Oni przybliżali światu królestwo Boże – i my także mamy to czynić. Każdy człowiek, który traktuje poważnie nauczanie Jezusa i kroczy drogą wiary, sprawia, że Bóg zaczyna królować w jego życiu. Wówczas możemy powiedzieć, że przybliży się do niego królestwo Boże. Taki ktoś kieruje się sprawiedliwością, jest miłosierny wobec innych i dobry dla siebie.

9. Odczytajcie wspomniany fragment.

Następnie wyznaczył Pan jeszcze innych siedemdziesięciu dwóch i wysłał ich po dwóch przed sobą do każdego miasta i miejscowości, dokąd sam przyjsć zamierzał. Powiedział też do nich: żniwo wprawdzie wielkie, ale robotników mało; proście więc Pana żniwa, żeby wyprawił robotników na swoje żniwo. Idźcie! Oto posyłam was jak owce między wilki. Nie noście z sobą trzosa ani torby, ani sandałów; i nikogo w drodze nie pozdrawiajcie. Gdy wejdziecie do jakiegoś domu, najpierw mówcie: Pokój temu domowi. Jeśli tam mieszka człowiek godny pokoju, wasz pokój spocznie na nim; jeśli nie, powróci do was. W tym samym domu zostańcie, jedząc i pijąc, co będą mieli: bo zasługuje robotnik na swoją zapłatę. Nie przechodźcie z domu do domu. Jeśli do jakiego miasta wejdziecie i przyjmą was, jedzcie, co wam podadzą; uzdrawiajcie chorych, którzy tam są, i mówcie im: Przybliżyło się do was królestwo Boże. Łk 10,1–9

10. Zauważ, że kiedy Jezus mówi „przybliżyło się do was królestwo Boże”, podkreśla, iż pragnie być blisko nas, aby królować w naszych sercach. Dzięki temu możemy stać się zdolni do tego, aby po śmierci wejść do rzeczywistości pełnej pokoju i miłości, czyli do królestwa Bożego.

11. Zadaaj pytania do osobistej refleksji:

- > Czy chcecie, żeby Pan Bóg był blisko was?
- > Czy się o to staracie?
- > Czy w tych staraniach uwzględniacie świętych?

| ODPOWIADAM |

12. Powiedz, że święci mogą być dla nas wsparciem, punktem odniesienia na naszej drodze do zbawienia. W Kościele wspominamy różnych świętych oraz przybliżamy ich historie – w ten sposób te postaci mogą stać się nam bliskie.
13. Spytaj: *Czy któryś święty jest ci szczególnie bliski? Jeśli tak, to dlaczego?*
14. Poproś o samodzielne odczytanie cytatu z konstytucji o liturgii świętej z tej części podręcznika.

Kościół rozmieścił także w ciągu roku wspomnienia męczenników oraz innych świętych, którzy dzięki wielorakiej łasce Bożej doszli do doskonałości, a osiągnąwszy już wieczne zbawienie, wyśpiewują Bogu w niebie doskonałą chwałę i wstawiają się za nami. W dniu ich narodzin dla nieba Kościół głosi misterium paschalne w świętych, którzy z Chrystusem współcierpieli i zostali z Nim współuwielbieni, przedstawia ich wiernym jako przykład, pociągający wszystkich przez Chrystusa do Ojca, a przez ich zasługi wyjednywa Boże dobrodziejstwa. (*Sacrosanctum concilium*, 104)

| UTRWALAM |

15. Podsumuj, wykorzystując tekst z tej części podręcznika:

Odkrywanie życia świętych wskazuje, że w każdym czasie i dla każdego pokolenia istnieje jedna prawdziwa droga prowadząca do zbawienia. Ta odkryta droga naturalnie rodzi w ludziach wierzących wdzięczność do Boga za taki przykład życia, za taki punkt odniesienia, za taki autorytet. Kult świętych nie polega jedynie za zewnętrznych aktach uwielbienia, ale na naśladowaniu w naszym życiu: życia świętych; ich miłości wobec Boga, człowieka i świata.

16. Zachęć uczniów do wykonania poleceń z części „Podejmuję wyzwanie”.

| MODLĘ SIĘ |

17. Na koniec pomódlcie się.

Święta Matka Teresa z Kalkuty powiedziała: „Świętość nie jest luksusem dla nielicznych, ale obowiązkiem dla mnie i dla ciebie”. Poproś Pana Boga, za wstawiennictwem swojego ulubionego świętego (jego imię wpisz tutaj: .....), abyś w swoim życiu z radością chciał spełnić ten obowiązek.

ROLA KOŚCIOŁA W ŻYCIU NARODU POLSKIEGO

ZAŁOŻENIA EDUKACYJNE

Cel ogólny: ukazanie uczniom, że Pan Bóg kocha nasz kraj i nieustannie się nim opiekuje.

Cele szczegółowe. Uczeń:

- > wymienia imiona polskich świętych,
- > objaśnia, jaki wpływ mieli oni na naród polski,
- > tłumaczy, że każdy powinien kochać swoją ojczyznę i o nią dbać.

Postawy: uczeń ma świadomość konieczności oddawania czci i szacunku świętym oraz wykazuje modlitewną troskę o swoją ojczyznę.

Metody i techniki: praca z podręcznikiem, pogadanka, miniwykład, autorefleksja.

Środki dydaktyczne: podręcznik, kartki A4 z wizerunkami świętych¹ w formie prezentacji lub wydruków.

PRZEBIEG KATECHEZY

| ODKRYWAM |

1. Pomódlcie się.

---

¹ Kartki należy przygotować wcześniej. Wybierz świętych (np. Jan Paweł II, Faustyna Kowalska, Urszula Ledóchowska, Jadwiga Andegaweńska, Rafał Kalinowski, Maksymilian Kolbe), wyszukaj ich wizerunki w internecie, a następnie zapisz je w formie prezentacji (i wyświetl podczas lekcji) lub wydrukuj.

2. Zaczynij pogadankę. Spytaj uczniów, jak im się żyje w kraju, co myślą o Polsce itd. Dopytaj: *Co ma wpływ na naszą ojczyznę?*

Oczywiście odpowiedzi uczniów będą różne – pozytywne i negatywne. Podkreślając różnorodność wypowiedzi, zadaj pytanie: *Czy jesteście w stanie powiedzieć, że kochacie swoją ojczyznę?*

Chętne osoby argumentują swoją odpowiedź.

3. Poproś, aby uczniowie w ciszy odczytali fragment pieśni z tej części podręcznika.

Gdy na ten świat spoglądam, wielki Boże, Coś stworzył go wszechmocnym Słowem Swym, A kiedy znów na te narody spojrzę, Którymi Ty wciąż opiekujesz się, Me serce w uwielbieniu śpiewa Ci: Jak wielkimś Ty, jak wielkimś Ty!²

4. Następnie zachęć, aby uczniowie na wzór autora tekstu spróbowali spojrzeć na świat, a w nim kraj i jego historię, przez pryzmat wiary. Możesz postawić pytania do prywatnej refleksji (nie zaczynajcie na ich temat pogadanki):

- > Czy uważacie, że Panu Bogu zależy na naszym kraju?
- > Czy Bóg kocha Polskę?

| SPOTYKAM |

5. Zaprezentuj przygotowane wcześniej wizerunki wybranych świętych związanych ściśle z naszą ojczyzną (np. Jana Pawła II, Faustyny Kowalskiej, Urszuli Ledóchowskiej, Jadwigi Andegaweńskiej, Rafała Kalinowskiego, Maksymiliana Kolbego). Zadaniem klasy jest nazwanie tych postaci.
6. Zaznacz, że ogólna wiedza na temat tych świętych jest bardzo ważna na drodze świadomej wiary i patriotyzmu.

Zaczynij mówić o siostrze zakonnej Elżbiecie Siepak ISMM. Pisząc o Faustynie Kowalskiej, przywołała ona świadectwo pewnego młodego chłopaka, który w latach osiemdziesiątych przybył do krakowskich Łagiewnik.

---

² *Gdy na ten świat spoglądam, wielki Boże*, autor słów: Carl Gustav Boberg, cyt. za: www.wikipedia.org (dostęp: 21.04.2023).

Poproś o odczytanie cytatu z tej części podręcznika. Poleć, by uczniowie wskazali jak najwięcej cech Boga wynikających z tego tekstu (Bóg działa pomimo braków, uczy miłości do ojczyzny przez innych, kocha Polskę...).

Tak. Święta siostra Faustyna uczy umiłowania ojczyzny, choć nie była pedagogiem, nie miała szlacheckiego rodowodu ani bogactwa, ani stopni naukowych, choć nie dokonała cywilizacyjnych odkryć ani nie zdobyła nagrody Nobla w żadnej dziedzinie, choć nie zapisała się na kartach historii jako wybitny naukowiec, artysta, sportowiec, polityk czy działacz społeczny i nie pełniła żadnych zaszczytnych funkcji, a jej imię i nazwisko, gdy żyła na ziemi, nigdy nie pojawiło się w mediach. Uczy umiłowania ojczyzny, choć prowadziła życie ukryte za murami klasztoru, wykonując najprostsze postugi. Możemy się zdziwić, że w jej *Dzienniczku*, który jest perłą literatury mistycznej, dziełem o tematyce religijnej, duchowej, pojawia się w ogóle temat ojczyzny i to tak często. A co jeszcze dziwniejsze, że o Polsce mówi Jezus i Matka Boża. Słowo „Polska” pojawia się w tym dziele 12 razy, a „ojczyzna ziemska” – aż 15 razy. Najbardziej chyba znanym zdaniem z *Dzienniczka* w tym temacie są słowa Jezusa: „Polskę szczególnie umiłowalem, a jeżeli posłuszna będzie woli Mojej, wywyższę ją w potęgę i świętości. Z niej wyjdzie iskra, która przygotuje świat na ostateczne przyjście Moje” (1732). Te słowa wypowiedział Jezus w maju 1938 roku, a więc niedługo przed wybuchem II wojny światowej, gdy siostra Faustyna modliła się za ojczyznę³.

| POZNAJĘ |

7. Zwróć uwagę, że kiedy zanurzymy się pamięcią w historię naszego narodu, przypominając sobie różne wydarzenia takie jak rozbiory, II wojna światowa, Holokaust, powstania, komunizm, stan wojenny, możemy zobaczyć ogrom ludzkiego bólu, cierpienia, wysiłku, krwi, strachu. Podkreśl, że bohaterom, którzy kierując się miłością do ojczyzny, walczyli o nią do końca, należy się pamięć i cześć.
8. Dodaj: *W Polsce wiele się wydarzyło, jednak w każdej, nawet najtragiczniejszej historii naszego narodu, kiedy coś obumierało, za sprawą Pana Boga*

---

³ Elżbieta Siepak, „Polskę szczególnie umiłowalem...” | Miłosierdzie – św. Faustyna – Dzienniczek – Koronka – obraz „Jezu, ufam Tobie” – Sanktuarium, <https://www.faustyna.pl/zmbm/polske-szczegolnie-umilowalem-2/> (dostęp: 26.04.2023).

wyrastało coś nowego, równie obfitego. Jezus powiedział kiedyś do swoich uczniów: „Zaprawdę, zaprawdę, powiadam wam: Jeżeli ziarno pszenicy wpadłszy w ziemię nie obumrze, zostanie samo jedno, ale jeśli obumrze, przynosi plon obfity” (J 12,24). Dzisiaj przyglądając się uważnie temu co działo się w historii naszego narodu, możemy zauważyć, że Bóg zawsze się nami opiekował. Dowodem na to są między innymi świadectwa wiary, a także mądrość, roztropność, męstwo i wiele innych wartości, którymi wyróżniały się święci z naszego kraju.

| ODPOWIADAM |

9. Zauważ, że można powiedzieć, iż ojczyzna jest dla człowieka domem, który należy i warto kochać. Dodaj: *Każdy obywatel powinien znać historię Polski, jej tradycję, język itd. Myśląc o naszym kraju, powinniśmy czuć dumę, szacunek, synowski respekt i oddanie, nierzadko także ofiarność. Przypominał nam o tym papież Jan Paweł II w homilii wygłoszonej w 1984 roku.*

10. Odczytaj cytat z tej części podręcznika:

Ma to wielkie znaczenie dla każdego z nas, dla ludzi żyjących na ziemi polskiej, którzy bardzo miłują swoją ojczyznę, bardzo miłują dziedzictwo doczesne tej ziemi, na której się narodzili, dzieje swojej ojczyzny i dzieje tego królestwa, tego państwa, tego władania doczesnego, które na tej ziemi Polaków zostały ukształtowane od tysiąca lat. I gotowi są dla tej sprawy również wiele cierpieć i śmierć ponosić, jak o tym świadczy tylu ludzi w ciągu dziejów (zwłaszcza w ostatnich stuleciach), a za naszych dni śmierć chociażby tak bliskiego nam ks. Jerzego Popiełuszki. To wszystko świadczy o miłości ojczyzny, która jest ziemskim królestwem człowieka, ziemskim królestwem Polaków. To królestwo nas wiele kosztuje. Stale pragniemy, aby się urzeczywistniło wedle właściwego modelu praw narodu, praw człowieka, wedle ewangelicznych, chrześcijańskich zasad sprawiedliwości, miłości społecznej, prawdy, pokoju. Do tego stale dążymy, tego stale pragniemy, taką chcemy mieć tę naszą ziemską ojczyznę⁴.

11. Postaw pytania do refleksji: *Jak jest ze mną? Co o tym myślę?*

---

⁴ Jan Paweł II, *Taką chcemy mieć naszą Ojczyznę*, Watykan, 25.11.1984.

| UTRWALAM |

12. W podsumowaniu lekcji przypomnij, że historia Polski to także historia świętych, których wydała ona na przestrzeni tysiącleci, znanych mniej lub bardziej, którzy współtworzyli – często jako postaci pierwszoplanowe – ojczyście dzieje i udowadniali, że Bóg kocha nasz kraj i opiekuje się nim.

| MODLĘ SIĘ |

13. Zaproponuj modlitwę za ojczyznę za wstawiennictwem polskich świętych i błogosławionych. Wymieńcie ich spontanicznie i pomódlcie się krótko.

Opracowanie redakcyjne i korekta | Katarzyna Smardzewska, Magdalena Siemiginowska
Projekt graficzny | Adam Piasek
Skład | Stanisław Tuchołka | panbook.pl

Zdjęcie na okładce | Adobe Stock

Katechezy z działów 1, 2 i 6 zostały opublikowane także w poradniku metodycznym dla klasy 3 szkoły branżowej 1 stopnia *Droga do dojrzałej miłości* (Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań 2022). Katechezy z działu 5 opublikowano również w poradniku metodycznym dla klasy 2 szkoły branżowej 1 stopnia *Droga do nadziei* (Wydawnictwo Świętego Wojciecha, Poznań 2021)

© Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o., Poznań 2023

ISBN 978-83-8065-547-8

Wydawca

Święty Wojciech Dom Medialny sp. z o.o.
Wydawnictwo
ul. Chartowo 5, 61-245 Poznań
tel. 61 659 37 13
wydawnictwo@swietywojciech.pl

Zamówienia

Dział Handlowy
ul. Chartowo 5

Obsługa księgarń i hurtowni
sprzedaz@swietywojciech.pl
tel. 61 659 37 57 (79)

Obsługa zamówień detalicznych
sklep@swietywojciech.pl
tel. 61 659 37 61 (55)

www.swietywojciech.pl